

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ

प्रत्येक मुस्लिमको लागि महत्त्वपूर्ण पाठहरू को संग्रह

[पहिलो अध्याय]

लेखक

डा. हैथम सरहान

अनुवादक

कलामुद्दीन मन्नत अली
कपिलवस्तु, नेपाल

الطبعة الأولى

الحقوق متاحة لكل مسلم ومسلمة

الرجاء التواصل على: islamtorrent@gmail.com

فصح وزارة الإعلام

पाठहरूको सूची	قائمة المتون:
1- सुरा अल-फातिहा, आयत-उल-कुर्सी र सानो सुरहहरू सुरा अल-धोहा देखि सुरा अन्-नास सम्मको विष्लेषण - शेख अब्दुल रहमान सादीको लेखमा.	[1] تفسير سورة الفاتحة وآية الكرسي وقصار السور من الضحى إلى الناس - للشَّيخ عبد الرَّحمن السَّعدي رحمه الله
2- अरबईन नववी- अल्लामा अल-नवावीको लेखमा.	[2] الأربعون النووية - للعلامة النووي رحمه الله
3- मुस्लिमहरूको लागि महत्त्वपूर्ण पाठहरू- शेख इब्ने बाजको लेखमा.	[3] الدُّروس المهمَّة لعامة الأُمَّة - للشَّيخ ابن باز رحمه الله
4- तीन वटा सिद्धान्तहरू- ईमाम मोजद्दिदको लेखमा.	[4] الأصول الثلاثة - للإمام المجدِّد رحمه الله
5- चार वटा नियमहरू- ईमाम मोजद्दिदको लेखमा.	[5] القواعد الأربعة - للإمام المجدِّد رحمه الله
6- नवाकेजे इस्लाम- ईमाम मोजद्दिदको लेखमा.	[6] نواقض الإسلام - للإمام المجدِّد رحمه الله

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो
अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

الكتاب الأول:

«تفسير سورة الفاتحة وآية الكرسي وقصار السور من الضحى إلى الناس»

सुरा अल-फातिहा, आयत-उल-कुसी र सानो सुरहहरू सुरा अल-
धोहा देखि सुरा अन्-नास सम्मको विष्लेषण

(مُسْتَلَّةٌ مِنْ: «تيسير الكريم الرَّحْمَنِ فِي تفسيرِ كَلامِ المَنَّانِ»)
للشَّيخِ العَلامَةِ:

عبد الرَّحْمَنِ بنِ ناصِرِ السَّعْدِيِّ رَحِمَهُ اللهُ

अनुवादक

कलामुद्दीन मन्नत अली
कपिलवस्तु, नेपाल

कलामुद्दीन मन्त अली
कफ्लोस्तो, नेपाल

اسم المترجم:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ।

सूरह फातिहा को विष्लेषण र यो मक्कि सूरह हो

[تفسير سورة الفاتحة وهي سورة مكيّة]

- 1- शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ।
- 2-समस्त प्रशंसा अल्लाहका लागि हुन जो सम्पूर्ण ब्रह्माण्डको पालनकर्ता हो।
- 3-अत्यन्त दयालु र अति कृपालु हो।
- 4- प्रतिफल कयामत को दिनका स्वामी हो।
- 5- हामी तिम्रै उपासना गर्दछौं र तिमीसंग मात्र मदत चाहन्छौं।
- 6-हामीलाई सोझो बाटो देखाऊ।
- 7- उनिहरुको बाटो जसलाई तिमिले पुरस्कृत गर्यौं तिनीहरुको होइन जसमाथि तिम्रो क्रोध भयो र न पथ-भ्रष्टहरुको बाटो।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ① الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
 ② الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ③ مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ④ إِيَّاكَ نَعْبُدُ
 وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ⑤ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ⑥ صِرَاطَ
 الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ
 ﴿٧﴾

(“बिस्मिल्लाह”) अर्थात्, म अल्लाह

सर्वशक्तिमानका सबै नामहरूबाट सुरु गर्दछु, किनभने शब्द (“इसम”) एकवचन र मोजाफ हो जसमा सबै सुन्दर नामहरू समावेश छन्। अल्लाह एकै छ जो उपासना योग्य छ, किनभने उहाँ ईश्वरत्वका बिषेशताहरूबाट सम्पन्न हुनुहुन्छ, जुन पूर्णताका गुणहरू हुन्।

(“अलरहमान अलरहीम”) यी दुई नामहरू हुन् जसले अल्लाह असीम र दयालु छ भनेर

(1) أي: أبتدئ بكل اسم لله تعالى؛ لأن لفظ «اسم» مفردٌ مضافٌ، فيعمُّ جميع الأسماء الحسنى، ﴿الله﴾: هو المألوه المعبود المستحق لإفراده بالعبادة، لما اتَّصف به من صفات الألوهية وهي: صفات الكمال، ﴿الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾: اسمان دالَّان على أنه تعالى ذو الرَّحمة الواسعة العظيمة التي وسعت كلَّ شيءٍ، وعمَّت كلَّ حيٍّ، وكتبها

संकेत गर्दछन् । अल्लाहको कृपाले सबै प्राणीहरूलाई घेरेको छ, र अल्लाहले आफ्नो कृपा अम्बियाहरू, रसुलहरू, र उनका अनुयायीहरूलाई खास गरेको छ । जबकि अल्लाहको कृपा सबैको लागि असिमित छ । तसर्थ यी ती मानिसहरू हुन् जसको लागि अल्लाहको कृपा खास गरिएको छ, र तिनीहरू बाहेक अरू मानिसहरूको लागि, उहाँको दयामा थोरै अंश छ ।

ध्यान दिनुपर्छ कि अल्लाह सर्वशक्तिमानको नाम, विशेषताहरू र विशेषताहरूको नियमहरूमा (ईमान) विश्वास गर्नु, ईमानको नियमहरू मध्ये एक हो, जसमा मुस्लिम समुदायका सबै सदगुरु र धर्मगुरुहरू सहमत छन् । जस्तो कि उनिहरू ईमान राख्छन् कि अल्लाह (“अलरहमान अलरहीम”) हो, “अलरहमान” अल्लाहको व्यक्तिगत गुण हो, अर्थात्, अल्लाहको व्यक्तित्व सम्पूर्ण दया हो । “अलरहीम” अल्लाहको कार्यरत् विशेषता हो, र यसले प्राणीहरूलाई प्रदान गरिएका उपकारहरूलाई जनाउँछ, यसरी सबै उपकारहरू अल्लाह सर्वशक्तिमानको कृपाका चिन्हहरू हुन् । र यही नै सिद्धान्त अल्लाहका सबै सुन्दर नामहरूमा लागू हुन्छ ।

जस्तो कि “अल्अलीम” को बारे मा भनिनेछ कि अल्लाह सर्वशक्तिमान ज्ञानवान हुनुहुन्छ, अर्थात्, उहाँ सबै भन्दा ठूला ज्ञानी हुनुहुन्छ, र उहाँ यस ज्ञानद्वारा सबै कुरा जान्नुहुन्छ । ऊ “कदीर” अर्थात् शक्तिशाली छ, र सबै प्राणीहरू माथि उसको शक्ति छ ।

للمتقين المتبعين لأنبيائه ورسوله؛ فهو لاء لهم الرحمة المطلقة، ومن عداهم فله نصيبٌ منها.

واعلم أنّ من القوا عد المتفق عليها بين سلف الأمة وأئمتها: الإيمان بأسماء الله وصفاته وأحكام الصفات، فيؤمنون مثلاً بأنه رحمنٌ رحيمٌ ذو الرحمة التي اتّصف بها المتعلقة بالمرحوم، فالنعم كلّها أثرٌ من آثار رحمته، وهكذا في سائر الأسماء.

يُقال في العليم: إِنَّهُ عَلِيمٌ ذُو عِلْمٍ يَعْلَمُ كُلَّ شَيْءٍ، قَدِيرٌ ذُو قُدْرَةٍ يَقْدِرُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ.

“अल्लह्मदोलिल्लाह” यो अल्लाह सर्वशक्तिमानका विषेशताहरूको पूर्णता, उपकार र न्यायको बीचमा घुम्ने कार्यहरू मार्फत उहाँको प्रशंसा हो। त्यसैले, चारैतिरबाट उहाँको लागि पूर्ण प्रशंसा हो।

“रबिबल आलमीन” जो सम्पूर्ण ब्रह्माण्डको पालनकर्ता हो। “रब” ऊ जस्ले सम्पूर्ण जगतको पालनपोषण गर्छ। “अल आलमीन” अर्थात् अल्लाह बाहेक सबै प्राणीहरू हुन्। अल्लाहले पहिले तिनीहरूलाई सृष्टि गर्नुभयो, उनीहरूलाई निर्वाहका साधनहरू प्रदान गर्नुभयो, र त्यसपछि उनीहरूमाथि ठूलो उपकार गर्नु भयो, जुन तिनीहरू बिना बाँच्न सम्भव थिएन। त्यसैले प्राणीहरू सँग जे जती पनि छ, अल्लाह सर्वशक्तिमानले दिएको हो। जीवहरूको लागि दुई प्रकारका प्रशिक्षण (पालनपोषण) छन्।

1-सार्वजनिक प्रशिक्षण

2-विशेष प्रशिक्षण

सार्वजनिक प्रशिक्षण:- भनेको

अल्लाह सर्वशक्तिमानले सबै प्राणीहरूलाई सृष्टि गर्नुभयो, उनीहरूलाई जीविका उपलब्ध गराउनुभयो, र उनीहरूको संसारिक जीवनको अस्तित्व, चासो र फाइदाहरूतर्फ डोच्याउनुभयो।

विशेष प्रशिक्षण:- भनेको औलियाहरूको

लागि मुख्य तरबियत हो, त्यसैले अल्लाहले

(2) ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ﴾ هو: الثناء على الله بصفات الكمال، وبأفعاله الدائرة بين الفضل والعدل، فله الحمد الكامل بجميع الوجوه.

﴿رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ الرَّبُّ: هو المربيّ جميع العالمين -وهم من سوى الله- بخلقه لهم، وإعداده لهم الآلات، وإنعامه عليهم بالنعمة العظيمة التي لو فقدوها لم يمكن لهم البقاء، فما بهم من نعمة فمنه تعالى.

وتربيته تعالى لخلقه نوعان، عامّة وخاصّة:

- فالعامّة هي خلقه للمخلوقين ورزقهم وهدايتهم لما فيه مصالحهم التي فيها بقاؤهم في الدنيا.

- والخاصّة تربيته لأوليائه، فيريبيهم بالإيمان، ويوفّقهم له، ويكتملهم، ويدفع عنهم الصّوارف والعوائق الحائلة بينهم وبينه،

وحقيقتها: تربية التّوفيق لكلّ خيرٍ والعصمة من كلّ شرٍّ، ولعلّ هذا المعنى هو السّرّ في كون

तिनीहरूलाई ईमानद्वारा तालिम दिन्छ,
उनीहरूलाई ईमानको शक्तिबाट पुरस्कृत गर्छ, र
तिनीहरूलाई पूर्ण गर्छ, र अल्लाह सर्वशक्तिमान्
उनिहरु देखि सबै अवरोधहरु टाढा राख्छ,
जस्तै उनीहरूलाई सोझो बाटो चलनमा अवरोध
पुर्याउन सक्छन् ।

विशेष प्रशिक्षणको तथ्य यो हो कि यसले सबै
भलाइहरु प्राप्त हुन्छ, र हरेक खराबीबाट
बचाउँछ । सायद यो नै कारण हो कि
ईशदुतहरुको बिन्तीहरुमा प्रायः “रब” शब्दको
प्रयोग गरिएको छ, किनभने ईशदुतहरुको सबै
बिन्ती अल्लाह सर्वशक्तिमानको विशेष प्रभुत्व
अन्तर्गत आउँछन् । तसर्थ अल्लाह
सर्वशक्तिमानको भनाई “रब्बिल आलमीन”
मात्र अल्लाह सर्वशक्तिमान हुनुहुन्छ भनेर
संकेत गर्दछ । जसले सबै प्राणीहरू सृष्टि
गर्नुभयो, उहाँले नै तिनीहरूको व्यवस्थापन
गर्नुहुन्छ, तिनीहरु माथि कृपा गर्नुहुन्छ, र
अल्लाह नै एकलै पूर्ण हुनुहुन्छ, र सम्पूर्ण
संसारलाई हरेक पक्ष र हरेक हिसाबले
अल्लाहको आवश्यकता छ ।

“मालिकियोमिद्दीन” ऊ प्रतिकार को दिनका
स्वामी हो । “मालिक” ऊ जसमा स्वामित्वको
विशेषता छ, र त्यस बिशेषताको नतिजा यो हो
कि ऊ आदेश दिन्छ, रोक छ, र भलाईको
कार्यमा इनाम दिन्छ, र नराम्रो कार्यमा दण्ड
दिन्छ, ऊ आफ्नो स्वामित्वमा जे जसरी गर्न
सक्छ, र उसको पुंजीहरु मध्ये एउटा प्रतिफलको
दिन पनि हो, जुन दिन सबै प्राणीहरूलाई

अكثر أدعية الأنبياء بلفظ الرَّبِّ، فَإِنَّ مَطْلَبَهُمْ
كُلَّهَا دَاخِلَةٌ تَحْتَ رَبُّوَيْتِهِ الْخَاصَّةِ؛ فَدَلَّ قَوْلُهُ:

﴿رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

على انفراده بالخلق والتدبير والنعم وكمال غناه
وتمام فقر العالمين إليه بكل وجهٍ واعتبارٍ.

(4) ﴿مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾ المالك: هو من اتَّصَفَ
بصفة الملك التي من آثارها أَنَّهُ يَأْمُرُ وَيَنْهَى،
ويثيب ويعاقب، ويتصرَّف بمماليكه بجميع أنواع
التَّصَرُّفَاتِ، وَأَضَافَ الْمَلِكُ لِيَوْمِ الدِّينِ وَهُوَ يَوْمُ
الْقِيَامَةِ، يَوْمُ يُدَانَ النَّاسُ فِيهِ بِأَعْمَالِهِمْ خَيْرًا
وشرًّا؛ لِأَنَّ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ يَظْهَرُ لِلخَلْقِ تَمَامُ

तिनीहरूको राम्रो र नराम्रो कार्यको बदला दिनेछ, त्यसैले त्यो दिनका स्वामित्वको खासगरी उल्लेख गरिएको छ । त्यो दिन अल्लाह सर्वशक्तिमानको पूर्ण स्वामित्व, उहाँको पूर्ण न्याय र हिकमत प्राणीहरूको सामु प्रकट हुनेछ, र यो पनि स्पष्ट हुनेछ कि प्राणीहरूको शक्तिमा केही छैन, त्यो दिन राजा, प्रजा, दास र स्वतन्त्र सबै समान हुनेछन्, सबै प्राणीहरू उहाँको महिमा र इज्जतको अगाडि विवश हुनेछन्, सबै मानिसहरू इनाम र दण्डको मामलामा उहाँको फैसलाको प्रतिक्षा गर्ने छन्, उहाँको इनामको उम्मेदवार हुनेछन् र उहाँको दण्डदेखि डराउनेछन्, तसर्थ उहाँले त्यो दिनका स्वामित्वको खासगरी उल्लेख गरेको छ, अन्यथा उहाँ एकमात्र न्याय र अरु दिनहरूको स्वामी हुनुहुन्छ ।

“इयाका नाअबुदो वा इयाका नस्तईन” हामी तिम्रै उपासना गर्दछौं र तिमिसँग नै मात्र मद्दत चाहन्छौं ।” अर्थात्, हामी तपाईंलाई मात्र उपासना गछौं र मद्दत माग्न तपाईंलाई अलग राख्छौं, किनभने (अरबी व्याकरणको नियम अनुसार मामुलको आफ्नो आमिल भन्दा अघि अउनले हसरको अर्थ दिन्छ, र हसरको अर्थ भनेको उल्लेखित व्यक्तिको लागि मात्र आदेश दिनु हो, र अन्य सबै मानिसहरूबाट यो आदेश अस्वीकार गर्नु हो, र यो यस्तो हो कि सेवकले भन्नु हुन्छ: "हामी केवल तपाईंको उपासना गछौं, र तपाईं बाहेक अरु कसैको उपासना गर्दैनौं, र हामी तपाईंसँग मात्र मद्दत चाहन्छौं, र हामी तपाईं बाहेक अरु कसैसँग मद्दत माग्दैनौं ।

मद्दत भन्दा उपासनालाई प्राथमिकता दिनु सामान्यलाई महत्वपूर्ण भन्दा अघि राखिनु को

الظهور كمال ملكه و عدله وحكمته و انقطاع أملاك الخلائق، حتى أنه يستوي في ذلك اليوم الملوك والرعايا والعبيد والأحرار، كلهم مدعون لعظمته خاضعون لعزته منتظرون لمجازاته، راجون ثوابه، خائفون من عقابه، فلذلك خصه بالذكر، وإلا فهو المالك ليوم الدين وغيره من الأيام.

(5) وقوله: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾؛ أي: نخضعُ وحدك بالعبادة والا ستعانة؛ لأنَّ تقديم المعمول يفيد الحصر- وهو إثبات الحكم للمذكور ونفيه عمَّا عداه؛ فكأنَّه يقول: نعبدك ولا نعبد غيرك، ونستعين بك ولا نستعين بغيرك،

अध्याय बाट एउटा अध्याय हो । साथै सेवकको अधिकार भन्दा अल्लाह सर्वशक्तिमानको अधिकारलाई प्राथमिकता दिइएको छ ।

وتقديم العبادة على الاستعانة من باب تقديم العام على الخاص، واهتماماً بتقديم حقه تعالى على حق عبده.

“इबादत” उपासना एउटा महत्वपूर्ण शब्द हो जसमा सबै बाहिरी र भित्री कार्यहरू र भनाइहरू समावेश छन् जुन अल्लाहलाई मनपर्छ र ऊ प्रसन्न हुन्छ ।

والعبادة: (اسم جامع لما يحببه الله ويرضاه من الأعمال والأقوال الظاهرة والباطنة)،

(“इस्तेआनत”) भनेको नाफा कमाउने र हानिबाट बच्ने पूर्ण विश्वासका साथ अल्लाह सर्वशक्तिमान्माथि भरोसा गर्नु हो ।

والاستعانة هي: (الاعتماد على الله تعالى في جلب المنافع ودفع المضار، مع الثقة به في تحصيل ذلك).

र अल्लाहको उपासनाको स्थापना, साथसाथै लाभ प्राप्त गर्न र हानिको निवारणको लागि मात्र अल्लाहसँग सहायता माग्नु नै अनन्त सुखको साधन र सबै दुष्टबाट मुक्तिको माध्यम हो । तसर्थ मुक्तिको मार्ग भनेको एउटै परमात्माको आराधना गर्नु र उहाँसँग मात्र सहायता लिनु हो । उपासना तब सम्म उपासना होइन जबसम्म त्यो अल्लाहको रसूल बाट न लियोस् र त्यसको उद्देश्य अल्लाहको खुसी नहोस्, यी दुई कुराको अस्तित्वबाट उपासना प्रमाणित हुन्छ ।

والقيام بعبادة الله والاستعانة به هو الوسيلة للسعادة الأبدية والنجاة من جميع الشرور، فلا سبيل إلى النجاة إلا بالقيام بها، وإنما تكون العبادة عبادة إذا كانت مأخوذة عن رسول الله ﷺ مقصوداً بها وجه الله، فبهذين الأمرين تكون عبادة،

अल्लाह सर्वशक्तिमानले "इबादत" पछि "इस्तेआनत" को उल्लेख गर्नुभएको छ, यद्यपि इस्तेआनत उपासनामा समावेश छ । यसको कारण यो हो कि सेवकलाई सबै उपासनामा अल्लाहको सहयोग चाहिन्छ । यदि अल्लाह सर्वशक्तिमानले आफ्नो सेवकलाई मद्दत गर्दैन भने, सेवकले अल्लाहको आदेशहरू पालन गर्न सक्दैन र उहाँले निषेध गरेको चीजहरूबाट बच्न सक्दैन ।

وذكر الاستعانة بعد العبادة مع دخولها فيها لاحتياج العبد في جميع عباداته إلى الاستعانة بالله تعالى، فإنه إن لم يعنه الله لم يحصل له ما يريد من فعل الأوامر واجتناب النواهي.

फेरि अल्लाहले भन्नु हुन्छः

”इहदेनस सेरातल मुसताकिम” अर्थात्, हामीलाई सीधा मार्गमा डोर्याउनुस्, र हामीलाई सीधा बाटोमा हिंड्ने शक्ति प्रदान गर्नुस्। “सेरातल मुसताकिम” यसको तात्पर्य अल्लाह सर्वशक्तिमान र उहाँको स्वर्गमा लैजाने स्पष्ट मार्ग हो, र यो सत्यलाई जान्ने र त्यसको अनुसरण गर्ने नाम हो। त्यसैले हामीलाई यो मार्गमा डोर्याउनुस्, र हामीलाई यो मार्गमा निर्देशित गर्नुस्। सोझो बाटोमा हिंड्नु भनेको इस्लाम धर्मलाई ग्रहण गर्नु र इस्लाम बाहेक सबै धर्मलाई त्याग्नु हो। र सीधा मार्गमा निर्देशित हुनु भनेको ज्ञान र व्यवहारको हिसाबले सबै धार्मिक मामिलामा हामीलाई मार्गनिर्देशन गर्नुस्, त्यसैले यो बिन्ती सेवकहरुको लागि सबैभन्दा व्यापक र सबैभन्दा लाभदायक छ। तसर्थ, मानिसहरुलाई आफ्नो उपासनाको प्रत्येक रकतमा अल्लाह सर्वशक्तिमानसँग त्यसैबाट बिन्ती गर्नु अनिवार्य छ, किनभने तिनीहरुलाई यसको आवश्यकता छ।

र यो एउटा सोझो बाटो हो।

(“सेरातल लाजिना अन्अमता अलैहिमयो”) ईशदतहरु, सत्यवादीहरु, शहीदहरु, र धार्मिकहरुको मार्ग हो, जसमाथि अल्लाहले आफ्नो उपकार गर्नुभयो, “गैरिल मगजुबे अलैहिम” र यो तिनीहरुको बाटो होइन जसमाथि अल्लाहको क्रोध आयो, तिनीहरुले सत्यलाई चिनेर पनि यसलाई स्वीकार गरेनन्,

ثمَّ قال تعالى:

(6) ﴿أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾؛ أي: دُلُّنَا وَأَرشِدْنَا وَوَفَّقْنَا إِلَى الصِّرَاطِ الْمُسْتَقِيمِ، وَهُوَ الطَّرِيقُ الْوَاضِحُ الْمَوْصَلُ إِلَى اللَّهِ وَإِلَى جَنَّتِهِ، وَهُوَ مَعْرِفَةُ الْحَقِّ وَالْعَمَلُ بِهِ، فَاهْدِنَا إِلَى الصِّرَاطِ، وَاهْدِنَا فِي الصِّرَاطِ،

فالهداية إلى الصِّرَاطِ لزوم دين الإسلام وترك ما سواه من الأديان، والهداية في الصِّرَاطِ تشمل الهداية لجميع التفاصيل الدينية علماً وعملاً؛ فهذا الدعاء من أجمع الأدعية وأنفعها للعبد؛ ولهذا وجب على الإنسان أن يدعو الله به في كلِّ ركعةٍ من صلاته لضرورته إلى ذلك؛

وهذا الصراط المستقيم هو:

(7) ﴿صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ﴾ من النَّبِيِّينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ، ﴿غَيْرِ﴾ صِرَاطِ ﴿الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ﴾ الَّذِينَ عَرَفُوا الْحَقَّ وَتَرَكَوهُ كَالْيَهُودِ وَنَحْوِهِمْ، وَغَيْرِ صِرَاطِ

जस्तै यहूदीहरु आदि, “वलाज्जाललीन” र न त यो पथ-भ्रष्टहरुको बाटो हो, जस्तै ईसाईहरु तिनीहरुले आज्ञानतापूर्ण अमल गरे र सोझो बाटो बाट विचलित भए।

﴿الضَّالِّينَ﴾ الَّذِينَ تَرَكُوا الْحَقَّ عَلَىٰ جَهْلٍ وَضَلَالٍ
كَالنَّصَارَىٰ وَنَحْوِهِمْ.

संक्षिप्त यो हो कि सूरह फातिहा आफ्नो छोटकरीको बावजुद यस्तो लेखहरुमा समावेश छ, जुन कुरआनको अन्य कुनै सुरहमा फेला पर्दैन।

فهذه السُّورَةُ عَلَىٰ إِيجَازِهَا قَدْ اِحتوت عَلَىٰ مَا لَمْ
تحتو عَلَيْهِ سُوْرَةٌ مِنْ سُوْرِ الْقُرْآنِ،

यसरी सुरह अल-फातिहामा तीन प्रकारका तौहीदहरु समावेश छन्।

१- तौहीदे रोबुबियत: अल्लाहको भनाई

فتضمَّنت أنواع التَّوْحِيدِ الثَّلَاثَةَ:

“रब्बिल आलमीन” बाट लिएको हो।

توحيد الرُّبُوبِيَّةِ يُؤْخَذُ مِنْ قَوْلِهِ: ﴿رَبِّ
الْعَالَمِينَ﴾،

२- तौहीदे ओलुहियत: अर्थात् अल्लाह सर्वशक्तिमानलाई नै उपासना योग्य ठान्नु, यो प्रकार शब्द अल्लाह र अल्लाह

وتوحيد الإِلَهِيَّةِ - وهو إفراد الله بالعبادة - يُؤْخَذُ
مِنْ لَفْظِ ﴿اللَّهِ﴾ وَمِنْ قَوْلِهِ: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ
نَسْتَعِينُ﴾،

सर्वशक्तिमानको भनाई "इयाका नाअबुदो वा इयाका नस्तईन" बाट लिएको हो।

३- तौहीदे अस्मा व सिफात: नाम र

विशेषताहरुको तौहीद भनेको अल्लाहको लागि त्यो विशेषताहरुलाई बिना कुनै ढिलाइ र नकारको प्रमाणित गर्नु जसलाई अल्लाहले आफ्नो लागि र अल्लाहको रसूलले अल्लाहको लागि प्रमाणित गर्नुभएको छ। र यस प्रकारलाई शब्द “अलहमदो” प्रमाणित गर्दछ, जसरी कि अधिल्लो पृष्ठहरुमा उल्लेख गरिसकेको छ।

وتوحيد الأَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ وهو إثبات صفات
الكمال لله تعالى التي أثبتها لنفسه وأثبتها له رسوله
ﷺ من غير تعطيلٍ ولا تمثيلٍ ولا تشبيهٍ، وقد دلَّ
على ذلك لفظ ﴿الْحَمْدُ﴾ كما تقدّم.

यस्तै गरि अल्लाहको भनाई “इहदेनस सेरातल मुसताकिम” मा सन्देशबाहक को प्रमाण भेटिन्छ, किनकि सोझो बाटो तिर डोर्याउने ईशदुत र सन्देशटा बिना सरल हुदैन ।

وتَضَمَّنَتْ إِثْبَاتَ النَّبُوَّةِ فِي قَوْلِهِ: ﴿أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾؛ لِأَنَّ ذَلِكَ مَمْتَنَعٌ بَدُونَ الرِّسَالَةِ.

अल्लाहको भनाई “मालेकियोमिद्दीन” बाट कार्यहरुको इनाम र दण्ड प्रमाणित हुन्छ, साथै यो इनाम र दण्ड न्याय पुर्ण हुनेछ, किनभने दीन को अर्थ न्यायको साथ बदला दिनु हो ।

وإِثْبَاتِ الْجَزَاءِ عَلَى الْأَعْمَالِ فِي قَوْلِهِ: ﴿مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾، وَأَنَّ الْجَزَاءَ يَكُونُ بِالْعَدْلِ؛ لِأَنَّ الدِّينَ مَعْنَاهُ الْجَزَاءُ بِالْعَدْلِ.

र सूरह फातिहा मा भाग्यको प्रमाण पनि भेटिन्छ, साथै यो सूरहले सेवक पनि वास्तवमा सक्रिय छ भनेर प्रमाणित गर्दछ, कदरिया र जबरियाको आस्थाको विपरीत ।

وتَضَمَّنَتْ إِثْبَاتَ الْقَدْرِ وَأَنَّ الْعَبْدَ فَاعِلٌ حَقِيقَةٌ خِلَافًا لِلْقَدَرِيَّةِ وَالْجَبَرِيَّةِ.

बरु “इहदेनस सेरातल मुसताकीम” मा सबै नवप्रवर्तन र पथ-भ्रष्टहरुलाई अस्वीकृत गरेको छ, किनभने सोझो बाटोको अर्थ सत्यलाई बुझेर त्यसको पालना गर्ने हो, र प्रत्येक अधर्मी र पथ-भ्रष्टहरु सत्यको विरुद्धमा हुन्छन् ।

بَلْ تَضَمَّنَتْ الرَّدَّ عَلَى جَمِيعِ أَهْلِ الْبَدْعِ وَالضَّلَالِ فِي قَوْلِهِ: ﴿أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾؛ لِأَنَّهُ مَعْرِفَةُ الْحَقِّ وَالْعَمَلُ بِهِ، وَكُلُّ مُبْتَدِعٍ وَضَالٍّ فَهُوَ مُخَالَفٌ لَذَلِكَ.

इयाका नाअबुदो वा इयाका नस्तईन यसमा दीनलाई अल्लाहको लागि खास गर्ने, चाहे त्यो उपासना बाट होस् व मदत बाट होस् समावेश छ ।

وتَضَمَّنَتْ إِخْلَاصَ الدِّينِ لِلَّهِ تَعَالَى عِبَادَةً وَاسْتِعَانَةً فِي قَوْلِهِ: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾.

फेरि सबै प्रकारको प्रशंसा अल्लाहको लागि हो जो सम्पूर्ण जगतको पालनकर्ता हो ।

فَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

आयत अल-कुर्सी को बिप्लेषण

[تفسير آية الكرسي]

अल्लाह नै वास्तवमा सत्य पूजनीय छ, उसबाहेक अरु कोही पूज्य छैन । (ऊ) सधैं जीवित रहने वाला र सबैलाई थाम्न सक्ने वाला छ । उस्लाई न अल्छी लाग्छ न निद्रा आउँछ, जे जति आकाशमन्डलमा छन् जे जति धरतीमा छन्, सबै उसैको हो । को छ जसले उसको अनुमति बिना उसँग कसैको सिफारिश गर्न सकोस् । जे जति उनको अगाडी छ र जे जति तिनीहरु भन्दा अघि भइसकेको छ । उसलाई सबै थाहा छ, र तिनीहरुले उसको ज्ञानको केही अंशको पनि घेराबन्दी गर्न सक्दैनन्, हो उसले चाहेको हदसम्म मात्र । उसको कुर्सीले आकाश - मण्डल र धरतीलाई घेरी राखेको छ, र अल्लाहले उनको रक्षा गर्नबाट थाक्दैन र नत दिक्क मान्छ । ऊ त सर्वोच्च र सबभन्दा ठूलो हो ।

नबी मुहम्मद स. को भनाई अनुसार यो आयत कुरआनको सबभन्दा महान आयत हो, यसमा अल्लाहको एकेश्वरवाद, महानता र पूर्ण विपेशताका अर्थको उल्लेख छ, अल्लाहले आफ्नो व्यक्तित्व को बारेमा भन्छ कि त्यो अल्लाहको व्यक्तित्व नै हो,

﴿ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴾

(255) أخبر ﷺ أَنَّ هَذِهِ آيَةُ أَعْظَمَ آيَاتِ الْقُرْآنِ؛ لِمَا اِحْتَوَتْ عَلَيْهِ مِنْ مَعَانِي التَّوْحِيدِ وَالْعِظْمَةِ وَسِعَةِ الصِّفَاتِ لِلْبَارِي تَعَالَى، فَأَخْبَرَ أَنَّهُ ﴿اللَّهُ﴾ الَّذِي لَهُ جَمِيعُ مَعَانِي الْأُلُوْهِيَّةِ، وَأَنَّهُ لَا يَسْتَحِقُّ الْأُلُوْهِيَّةَ وَالْعِبُوْدِيَّةَ إِلَّا هُوَ، فَالُوْهِيَّةَ غَيْرِهِ وَعِبَادَةَ غَيْرِهِ بَاطِلَةٌ، وَأَنَّهُ ﴿الْحَيُّ﴾ الَّذِي لَهُ جَمِيعُ

जस्को लागि ईश्वरत्वको सबै अर्थहरू प्रमाणित छन्, र एकेश्वरवाद र उपासना योग्य ऊ नै हो। ऊ बाहेक अरु सबैको “अल ओलिहियत र उपासना गलत छ। हय्यो” अर्थात् एउटा यस्तो व्यक्तित्व जसलाई आनन्त जीवन प्राप्त छ, र यो सबै व्यक्तिगत विषेशताको आवश्यकता छ, जस्तै सुन्नु, देख्नु, जान्नु, र शक्ति राख्नु आदि।

“अल्कय्युम” यसमा अल्लाह सर्वशक्तिमानको सबै कार्यरत् विषेशता समावेश छन्, किनकि ऊ स्थापित छ, र आफै स्थापित छ, र आफ्नो सबै प्राणीहरूबाट निरपेक्ष छ, ऊ नै सम्पूर्ण ब्रह्माण्डको स्थापित राख्नेवाला छ, र तिनीहरूलाई जिवन र जिवनयापन को लागि आवश्यक सामग्री दिनेवाला छ।

उसको आनन्त जीवन र पूर्ण स्थापित को विषेशता नै हो कि “ला तानखोज्हु सेनतुव्वला नौम” उसलाई अल्छी र निद्रा लाग्दैन, किनकि अल्छी र निद्रा प्राणीहरूलाई लाग्दछ, जुन कि कमजोर र असहाय छन्, महान, महिमावान, र गर्बवानलाई लाग्दैन।

(“लहु माफिस्समावाते व माफिल् अरज”) अर्थात् ऊ आकाश र धरतीमा सबै कुराको मालिक हो, ती सबै अल्लाहको सेवक र

معاني الحياة الكاملة من السَّمع والبصر والقدرة والإرادة وغيرها من الصِّفات الذَّاتِيَّة،

كما أَنَّ ﴿الْقِيُومُ﴾ تدخل فيه جميع صفات الأفعال لأنَّه القيُّوم الَّذي قام بنفسه واستغنى عن جميع مخلوقاته، وقام بجميع الموجودات فأوجدها وأبقاها وأمدَّها بجميع ما تحتاج إليه في وجودها وبقائها،

ومن كمال حياته وقيوميَّته أَنَّهُ ﴿لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ﴾ أي: نعاسٌ، ﴿وَلَا نَوْمٌ﴾: لأنَّ السَّنة والنَّوم إنما يعرضان للمخلوق الَّذي يعتريه الضَّعف والعجز والانحلال، ولا يعرضان لذي العظمة والكبرياء والجلال.

وأخبر أَنَّهُ مالك جميع ما في السَّموات والأرض، فكلُّهم عبيدٌ لله ممالك لا يخرج أحدٌ منهم عن

उहाँको दास हुन्, यसबाट कोही बाहिर छैन, अल्लाहले भन्नु भयो: कि आकाश र धरतीमा जेसुकै पनि छ ती सबै दयावान अल्लाहका सामु दास र सेवक बनेर आउने छन्, ऊ मालिक हो, अरु सबै दास हुन्, महान, महिमावान र गर्बवान, जस्तै सबै विशेषता उसैको लागि हो, र उसको स्वामित्वलाई प्रमाणित गर्दछन्। त्यसैले भन्नु भयो "मनजल्लाजी यशफओ इन्दहु इल्ला बेइज्नेहि" अर्थात् उसको अनुमति बिना कसैले सिफारिस गर्न सक्दैनन्, सबै सज्जन र सिफारिसेहरु उसको दास र सेवक हुन्, उसको अनुमति बिना कहिले पनि सिफारिस गर्न सक्दैनन्, कुरआनमा छ, कि हे! नबी भनिदेउ कि प्रत्येक सिफारिस अल्लाहको लागि मात्र हो, उसैको लागि आकाश र धरतीको स्वामित्व हो, र अल्लाह कसैलाई मात्र उसकै लागि सिफारिसको अनुमति दिइनेछ, जस संग ऊ राजी हुनेछ र ऊ कसै संग अल्लाहको एकेश्वरवाद र रसूलको अनुसरणका आधारमा नै राजी हुनेछ, जसमा ती विशेषताहरु छैनन् त्यसको सिफारिसमा पनि कुनै अंश छैन, ("यालमो माबैना ऐदिहिम वमा खलफहुम") उसलाई थाहा छ जुन तिनीहरुको अगाडि छ र जुन तिनीहरुको

هذا الطور ﴿إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتَى الرَّحْمَنِ عَبْدًا﴾ ﴿١٣﴾؛ فهو المالك لجميع الممالك وهو الذي له صفات الملك والتصرف والسلطان والكبرياء، ومن تمام ملكه أنه لا ﴿يَشْفَعُ عِنْدَهُ﴾ ﴿١٤﴾ أحد ﴿إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾، فكلُّ الوجهاء والشفعاء عبيد له ممالك لا يقدمون على شفاعته حتى يأذن لهم ﴿قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا لَهُ، مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾؛ والله لا يأذن لأحد أن يشفع إلا فيمن ارتضى ولا يرتضى إلا توحيدة واتباع رسله، فمن لم يتصف بهذا فليس له في الشفاعة نصيب.

ثم أخبر عن علمه الواسع المحيط وأنه يعلم ما بين أيدي الخلائق من الأمور المستقبلية التي لا نهاية لها ﴿وَمَا خَلَفَهُمْ﴾؛ من الأمور الماضية التي

पछाडि छ, अर्थात् तिनीहरूको बितिसकेका र आउने मामलाहरु बाट ऊ खबरदार छ, भन्नाले ऊ सबै मामलाबाट खबरदार छ जस्तो कि आउने, बितिसकेको, देखिने, लुकेको, दृश्य, अदृश्य र वर्तमान अवस्था बारे सबै थाहा छ, र उसको कुनै सीमा र अंत छैन, (“यालमो खाइनतल आअयुने वमा तुखफीस्सोदूर”) उसले आँखामा लुकेको धोकेबाजी जान्दछ र जुन (कुराहरु) छातीभित्र लुकेका हुन्छन् (उनलाई पनि) र प्राणीहरुलाई अल्लाहका ज्ञानको अलिकति पनि ज्ञान छैन, (“इल्ला बेमाशाआ”) अल्लाह सर्वशक्तिमान स्वयंले बताएको कुरा बाहेक, त्यसैले भनेको छ, (“वला योहितुना बशैइइम्मिनइलमेहि इल्ला बेमाशाआ वसेआ कुरसीयाहुस्समावाति वलअरजे”) र तिनीहरूले उसको ज्ञानको केही अंशको पनि घेराबन्दी गर्न सक्दैनन्, हो उसले चाहेको हदसम्म मात्र। उसको कुर्सीले आकाश - मण्डल र धरतीलाई घेरी राखेको छ, जस्तै केहि शरीयत र मूल्य मामिलाहरु जुन अल्लाह को ज्ञान र जानकारी को एक सानो भाग हो। कुरआनमा छ कि स्वर्गदूतहरुले सोधे (“कालू सुब्हानका काइलमा लना इल्लामा अल्लमतना”) तिनीहरु सबैले

لا حَدَّ لَهَا، وَأَنَّهُ لَا تَخْفَى عَلَيْهِ خَائِبَةٌ ﴿يَعْلَمُ خَائِبَةٌ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ﴾؛ وَأَنَّ الْخَلْقَ لَا يَحِيطُ أَحَدٌ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِ اللَّهِ وَمَعْلُومَاتِهِ ﴿إِلَّا بِمَا شَاءَ﴾ ﴿مِنْهَا وَهُوَ مَا أَطْلَعَهُمْ عَلَيْهِ مِنَ الْأُمُورِ السِّرِّيَّةِ وَالْقَدْرِيَّةِ، وَهُوَ جَزْءٌ يَسِيرٌ جَدًّا مُضْمَحَلٌّ فِي عِلْمِ الْبَارِي وَمَعْلُومَاتِهِ كَمَا قَالَ أَعْلَمُ الْخَلْقَ بِهِ وَهُمْ الرُّسُلُ وَالْمَلَائِكَةُ: ﴿سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا﴾.

भने: हे! अल्लाह तिमी पवित्र छौ। तिमीले जेजति ज्ञान हामीलाई प्रदान गरेका छौ त्यस बाहेक हामीलाई केही थाहा छैन। निःसन्देह तिमी सर्वज्ञाता र तत्वदर्शी छौ।

(“वासेआ कुरसीयाहुस्समाते वल अरज”) उसको कुर्सीले आकाश मण्डल र धरतीलाई घेरी राखेको छ, यसले अल्लाहको महानता र उहाँको राज्यको विस्तारको पूर्णता देखाउँछ। (“वला यउदोहु हिफजोहोमा”) र अल्लाहले उनको रक्षा गर्नबाट थाक्दैन, अर्थात् अल्लाहको लागि उनको रक्षा गर्न कठिन छैन, अल्लाहले आकाश मण्डल र पृथ्वीमा र तिनीहरु बीच जेसुकै पनि छ सबै चीजहरुको रक्षा गर्दै छ, यो ब्रह्माण्डको स्थापित साधन प्रणालीको माध्यमबाट उसको शक्ति र हिक्मतको महानताको चमत्कार हो कि ब्रह्माण्डको संरक्षणको लागि कुनै पनि कठिनाइ हुदैन।

(“वहोवा”) र ऊ आफ्नो व्यक्तित्व अनुसार (“अलअलीयो”) सबै प्राणीहरुभन्दा उच्च छ, र ऊ सबै भन्दा उच्च छ आफ्नो महानता अनुसार र ऊ सबै भन्दा उच्च छ आफ्नो क्रोध र प्रभुत्व अनुसार र सबै प्राणीहरु उहाँको उपकार मुनि छन् र उसको आगाडी नतमस्तक छन्।

ثمَّ أَخْبَرَ عَنْ عَظَمَتِهِ وَجَلَالِهِ وَأَنَّ كُرْسِيَّهٖ وَسِعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ، وَأَنَّهُ قَدْ حَفِظَهَا وَمَنْ فِيهَا مِنَ الْعَالَمِ بِالْأَسْبَابِ وَالنُّظُمَاتِ الَّتِي جَعَلَهَا اللَّهُ فِي الْمَخْلُوقَاتِ، وَمَعَ ذَلِكَ فَلَا يُؤَوِّدُهُ أَيُّ يَثْقُلُهُ حَفِظَهَا لِكَمَالِ عَظَمَتِهِ وَاقْتِدَارِهِ وَسَعَةِ حِكْمَتِهِ فِي أَحْكَامِهِ،

﴿وَهُوَ الْعَلِيُّ﴾ بذاته على جميع مخلوقاته، وهو العليُّ بعظمة صفاته، وهو العليُّ الَّذِي قَهَرَ المخلوقات، ودانت له الموجودات، وخضعت له الصُّعَابُ، وذَلَّتْ لَهُ الرِّقَابُ

र (“अल अजीम”) सबै भन्दा महान छ
उसमा महानताको सबै गुणहरु छन् र ऊ
यति महान छ कि उसको प्रेम सबै
हिर्दयहरुमा स्थापित छ र सबै आत्माहरु
उसको महानतामा विश्वस्त छन् र जानकार
हरुलाई थाहा छ कि सबै कुराको महानता
अल्लाहको महानताको तुलनामा केही
छैन ।

किनभने यो आयत अल्लाहका सबै नाम
र विशेषताहरु मा समावेश छ, त्यसैले
त्यो आयतलाई कुरआनको सबभन्दा
ठूलो आयत बन्ने आधिकार छ र जसले
यसलाई पढ्ने छ, बुझ्ने छ, र मनन गर्नेछ,
उसको हिर्दय विश्वास र ज्ञानले भरिने छ,
र यसरी ऊ शैतान राक्षसको दुष्टताबाट
सुरक्षित हुनसक्छ ।

﴿الْعَظِيمُ﴾؛ الجامع لجميع صفات العظمة
والكبرياء والمجد والبهاء، الذي تحبُّه القلوب،
وتعظمه الأرواح، ويعرف العارفون أنَّ عظمة
كُلِّ شيءٍ وإن جلت عن الصِّفة فإنَّها مضمحلَّة في
جانب عظمة العليِّ العظيم.

فأيةٌ احتوت على هذه المعاني التي هي أجلُّ المعاني
يحقُّ أن تكون أعظم آيات القرآن، ويحقُّ لمن قرأها
متدبِّراً متفهِّماً أن يمتلئ قلبه من اليقين والعرفان
والإيمان، وأن يكون محفوظاً بذلك من شرور
الشَّيطان.

सूरह जोहा को बिष्लेषण र यो मक्कि सूरह हो

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो
अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

- १- सूर्यको माथि भइहाल्ने समय (चाशत)
को सौगन्ध।
- २- र कसम छ रात्रि को जब छाउँछ।

[تفسير سورة والضحي وهي مكيّة]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالضُّحَىٰ﴾ ١ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ ٢ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا
قَلَىٰ ٣ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ ٤ وَسَوْفَ

३- तिम्रो पालनकर्ताले न त तिमीलाई छाडेको छ र न उदासीन भएको छ ।

४- निश्चित रूपले तिम्रो निम्ति पहिलो भन्दा परिणाम राम्रो हुनेछ।

५- तिम्रो पालनकर्ताले शीघ्र नै तिमीलाई (पुरस्कार) प्रदान गर्ने छ त तिमी प्रसन्न भइहाल्नेछौ।

६- के उसले तिमीलाई आनाथ पाएर शरण दिएन ?

७- र तिमीलाई मार्ग विचलित देखेर सही बाटो देखाएन ?

८- र तिमीलाई कमजोर पाएर बलियो बनाएन ?

९- तसर्थ तिमीले पनि आनाथ माथि अत्याचार नगर्नु।

१०- र माँग्नेवालालाई हप्काउने नगर्नु।

११- र आफ्ना पालनकर्ताको अनुकम्पा लाई वर्णन गर्दैगर्नु ।

अल्लाह सर्वशक्तिमानले आफ्नो कृपालाई रसूलमाथि गर्नुमा दिनको कसम खानु भएको छ, जब बिहानको बेलामा यसको प्रकाश फेलियोस्, र रातीको कसम खानु भएको छ, जब ती रोकियोस्, र अँध्यारो फैलियोस्, र मा वद्दाका रब्बोका वमा कला अर्थात् जहिले देखि तपाईं माथि अल्लाहको कृपा छ उसले तपाईंलाई छाड्नु भएन, र जहिले देखि उहाँले तपाईंको पालनपोषण र तपाईं माथि

يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى ﴿٥﴾ أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى
﴿٦﴾ وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى ﴿٧﴾ وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى
﴿٨﴾ فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿٩﴾ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ
﴿١٠﴾ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

(3-1) أقسم تعالى بالنَّهَارِ إِذَا انْتَشَرَ - ضِيَاؤُهُ
بِالضُّحَى، وَبِاللَّيْلِ إِذَا سَجَى وَادْلَهَمَّتْ ظِلْمَتَهُ،
عَلَى اعْتِنَاءِ اللَّهِ بِرَسُولِهِ ﷺ، فَقَالَ: ﴿مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ
وَمَا قَلَى﴾، أَي: مَا تَرَكَكَ مِنْذِ اعْتِنَى بِكَ، وَلَا
أَهْمَلَكَ مِنْذِ رَبَّاكَ وَرَعَاكَ، بَلْ لَمْ يَزَلْ يَرْبِّيكَ أَحْسَنَ
تَرْبِيَةٍ، وَيُعَلِّمُكَ دَرَجَةً بَعْدَ دَرَجَةٍ، وَمَا قَلَاكَ اللَّهُ
أَي: مَا أَبْغَضَكَ مِنْذِ أَحَبَّكَ، فَإِنَّ نَفِي الضُّدِّ دَلِيلٌ
عَلَى ثُبُوتِ ضِدِّهِ، وَالنَّفْيُ الْمُحْضُ لَا يَكُونُ مَدْحًا
إِلَّا إِذَا تَضَمَّنَ ثُبُوتَ كَمَالٍ، فَهَذِهِ حَالُ الرَّسُولِ

उपकार गर्नु भयो उहाँले तपाईंलाई
असहाय छाड्नु भएन, बरु उहाँले तपाईंको
पुर्ण पालनपोषण गरि रहेको छ, र बिस्तारै
बिस्तारै तपाईंलाई उचाइ दिईरहेको छ,
उहाँ तपाईंसँग घृणा गर्नुभएको छैन, अर्थात्
अल्लाहले तपाइलाई माया गरेको हुनाले
उहाँ तपाईंसँग रिसाउनु भएको छैन,
किनभने जिदको इनकार उसको जिदको
सबुतलाई प्रमाणित गर्दछ, मात्र इनकार,
जबसम्म त्यो साबित नहोस् प्रशंसा
हुदैन, यो रसूलको विगतको अवस्था हो,
जबकि उहाँको लागि अल्लाहको प्रेमको
वर्तमान अवस्था निरन्तर पुर्णता र अनन्त
उपकारको स्तरमा उहाँको प्रगतिको
हिसाबले सबैभन्दा उत्तम अवस्था हो ।

भविष्यमा उहाँको अवस्थाको लागि,
अल्लाह सर्वशक्तिमानले भन्नुभयो:

(“वलल्आखिरतो खैरुन्नका मेनल
ऊला”) अर्थात् तपाईंको अवस्थाबाट
प्रत्येक अधिल्लो आवस्था पछिल्लो
अवस्था भन्दा उच्च छ, तसर्थ अल्लाहका
रसूलले उच्च स्तरीय अवस्थामा बिस्तारै
बिस्तारै प्रगति गर्दै गए, र अल्लाहले
रसूलको धर्मलाई बलियो गर्दै गए, र
उहाँको अवस्था ठीक गर्दै गए, यहाँ सम्म
कि उहाँ स. बित्नु भयो, उहाँ स. सद्गुण,

ﷺ الماضية والحاضرة، أكمل حالٍ وأتمَّها، محبة
الله له واستمرارها، وترقيته في درج الكمال،
ودوام اعتناء الله به.

(4) وأما حاله المستقبلية، فقال: ﴿وَلِلْآخِرَةِ خَيْرٌ لَّكَ
مِنَ الْأُولَى﴾ أي: كلُّ حالةٍ متأخرةٍ من أحوالك
فإنَّ لها الفضل على الحالة السَّابقة، فلم يزل ﷺ
يصعد في درج المعالي ويمكِّن له الله دينه وينصره
على أعدائه ويسدِّد له أحواله حتَّى مات، وقد
وصل إلى حالٍ لا يصل إليها الأوَّلون والآخرون
من الفضائل والنَّعم وقوَّة العين وسرور القلب.

अल्लाहको अनुकम्पा, आँखाको शितलता र हिर्दयको शान्तिका स्थितिमा पुग्नुभयो, जहाँ पहिलो र पछिल्लो पुग्न सकेनन् ।

त्यसपछि परलोकमा उहाँको स. लागि सम्मान, पुरस्कार, र सबै प्रकारका इनामहरुको विवरण बारे न सोध्नुहोस् ! त्यसैले अल्लाहको भनाई छ: वलासौफा युतिका रब्बोका फतरजा, "र उसले छिट्टै तपाईंलाई केहि दिनेछ जसले तपाईंलाई खुशी पार्छ" र यो एउटा यस्तो विषय हो जुन यस व्यापक वाक्यांश बिना व्याख्या गर्न सकिदैन ।

त्यसपछि अल्लाहले उहाँको विशेष परिस्थिति मार्फत आफ्नो उपकारलाई उल्लेख गर्नुहुन्छ जुन अल्लाहको जानकारीमा छ, तसर्थ भन्नुहुन्छ: ("अलम यजिदका यतीमन् फआवा") अर्थात् उहाँ यसरी फेला पर्यो कि उहाँको आमा बुबा नभई उहाँले आफ्नो हेरचाह गर्न सक्दैन थे, किनकि उहाँको आमाबुबा बितिसकेका थिए, उहाँको हजुरबुबा अब्दुल मुत्तलिबले उहाँको हेरचाह गर्नुभयो, त्यसपछि उहाँको हजुरबुबा पनि बित्नु भयो, र उहाँको हेरचाह काका अबु तालिबले गर्नुभयो, त्यसपछि अल्लाह सर्वशक्तिमानले आफ्नो मद्दत र ईमानवालाहरु बाट उहाँको मद्दत गर्नु भयो।

(5) ثُمَّ بَعْدَ ذَلِكَ لَا تُسْأَلُ عَنْ حَالِهِ فِي الْآخِرَةِ، مِنْ تَفَاصِيلِ الْإِكْرَامِ وَأَنْوَاعِ الْإِنْعَامِ، وَلِهَذَا قَالَ: ﴿وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى﴾ وَ هَذَا أَمْرٌ لَا يُمْكِنُ التَّعْبِيرُ عَنْهُ بِغَيْرِ هَذِهِ الْعِبَارَةِ الْجَامِعَةِ الشَّامِلَةِ.

(6) ثُمَّ أَمْتَنَ عَلَيْهِ بِمَا يَعْلَمُهُ مِنْ أَحْوَالِهِ الْخَاصَّةِ فَقَالَ: ﴿أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى﴾، أَي: وَجَدَكَ لَا أُمَّ لَكَ وَلَا أَبَ، بَلْ قَدِمَاتِ أَبَوَيْهِ وَأُمُّهُ وَهُوَ لَا يَدْبُرُ نَفْسَهُ، فَأَوَاهُ اللَّهُ، وَكَفَّلَهُ جَدُّهُ عَبْدُ الْمُطَّلِبِ، ثُمَّ لَمَّا مَاتَ جَدُّهُ كَفَّلَهُ اللَّهُ عَمَّهُ أَبَا طَالِبٍ، حَتَّى آوَى بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ.

(“ववाजदका जाल्लन् फहादा”) अर्थात्, अल्लाह सर्वशक्तिमानलाई तपाईं यस्तो अवस्थामा भेट्नुभयो जहाँ तपाईंलाई किताब के हो र ईमान के हो भन्ने थाहा थिएन, त्यसैले अल्लाहले तपाईंलाई नजानेको ज्ञान दिनुभयो र उत्तम कर्म र उत्तम नैतिकताको शक्ति दिनुभयो ।

(7) ﴿وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ﴾ أي: وجدك لا تدري ما الكتاب ولا الإيمان، فعلمك ما لم تكن تعلم، ووفقك لأحسن الأعمال والأخلاق.

(“ववजदका आइलन”) अर्थात् तपाईंलाई असहाय देखे (“फअगना”) तसर्थ अल्लाह सर्वशक्तिमानले तपाईंलाई ती सहरहरूको विजयबाट समृद्ध बनाउनुभयो जहाँबाट तपाईंको लागी धन र महसुल आयो ।

(8) ﴿وَوَجَدَكَ عَائِلًا﴾ أي: فقيرًا ﴿فَأَغْنَىٰ﴾ بما فتح الله عليك من البلدان التي جُبيت لك أموالها وخراجها.

जस्ले तपाईंको यो कमजोरी दूर गर्नुभयो उसले छिट्टै सारा कमी दूर गर्नेछ, र ऊ जस्ले तपाईंलाई धन, सहायता, र सोझो बाटोमा डोर्याउनु भयो उसको यस्तो अनुकम्पाको लागि धन्यवाद दिनुहोस् ।

فألذي أزال عنك هذه النقائص سيزيل عنك كل نقص، والذي أو صلك إلى الغنى وآواك ونصرك وهداك قابل نعمته بالشكران.

त्यसैले भन्नु हुन्छ कि (“फअम्मल यातिमा फला तकहर”) अर्थात् अनाथ संग नराम्रो व्यवहार नगर्नुस् तपाईं साँघुरो हृदय नहुनुस्, उसलाई नहप्कानुस्, बरु उसलाई सम्मान गर्नुस्, जे जति उपलब्ध छ उसलाई दिनुस्, र ऊ संग यस्तो व्यवहार

(9) و لهذا قال: ﴿فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ﴾ أي: لا تُسيء معاملة اليتيم، ولا يضق صدرك عليه، ولا تنهره، بل أكرمه، وأعطه ما تيسر، واصنع به كما تحبُّ أن يُصنع بولدك من بعدك.

नगर्नुस् जुन तपाईं चाहनु हुन्छ कि तपाईं पछि तपाईंको बच्चाहरु संग गरियोस ।

(“वअम्मस्साइला फला तन्हर”) अर्थात् तपाईंले प्रश्नकर्तालाई हप्काउने र तितोपन आदि जस्ता कुनै पनि कुरा गर्नु हुँदैन, जसमा प्रश्नकर्ताको अनुरोध अस्वीकार गरियोस्, बरु तपाईंसँग जे छ त्यो दिनुस्, नत्र उसलाई राम्रो तरिकाले पल्टाइ दिनुस्, यसमा धन र ज्ञान माग्ने दुबै प्रकारका व्यक्तिहरु समावेश छन्, तसर्थ विद्यार्थीलाई दया, आदर र दयालु व्यवहार गर्नु शिक्षकको जिम्मेवारी हो, किनभने त्यसो गर्दा उसको उद्देश्यमा उसलाई सहयोग गर्ने, र राष्ट्र र देशको हितमा लागि रहने व्यक्तिलाई सम्मान गर्ने हो ।

र भन्यो: (“वअम्मा बेनेमति रब्बिका”) र तपाईंको पालनकर्ताको अनुकम्पाहरु यसमा धार्मिक र संसारिक दुबै उपकार समावेश छन्, (“फहदिस”) बयान गर्नुस् अर्थात् यी अनुकम्पाहरु मार्फत अल्लाहको प्रशंसा गर्नुस्, यदि कुनै फाइदाको संकेत छ भने ती अनुकम्पाहरु को विशेष उल्लेख गर्नुस्, किनकि अल्लाहका उपकारहरु धन्यवाद योग्य, हिर्दयमा उसको प्रेम योग्य छ, जसले

(10) ﴿وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ﴾ أي: لا يصدر منك إلى السائل كلامٌ يقتضي— رده عن مطلوبه بنهرٍ وشراسة خلقٍ، بل أعطه ما تيسر— عندك أو رده بمعروفٍ وإحسان، وهذا يدخل فيه السائل للمال والسائل للعلم، ولهذا كان المعلم مأمورًا بحسن الخلق مع المتعلم ومباشرته بالإكرام والتحنُّن عليه، فإن في ذلك معونة له على مقصده وإكرامًا لمن كان يسعى في نفع العباد والبلاد.

(11) ﴿وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ﴾ وهذا يشمل النعم الدينية والدينية ﴿فَحَدِّثْ﴾ أي: أثنِ على الله بها، وخصَّصها بالذكر إن كان هناك مصلحة، وإلا فحدِّث بنعم الله على الإطلاق، فإنَّ التحدُّث بنعمة الله داعٍ لشكرها، وموجبٌ لتحبُّب القلوب إلى من أنعم بها، فإنَّ القلوب مجبولةٌ على محبة المحسن.

उपकार गर्नु भयो, किनकि कृपालुको साथ प्रेम प्राकृतिक हो ।

सूरह अलम नशरह विश्लेषण र यो मक्की सूरह हो ।

[تفسير سورة ألم نشرح لك صدرك وهي
مَكِّيَّة]

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

१- के मैले तिम्रो छाती खोलिदिएन ?

२- र तिम्री बाट तिम्रो बोझ पनि मैले उतारिदिए ।

३- जसले तिम्रो कम्मर भाँचिराखेको थियो ।

४- र मैले तिम्रो मर्यादा उच्च पारे ।

५- निःसन्देह कठिनाइका साथमा सरलता पनि छ ।

६- बेशक कष्टको साथ सजिलो छ ।

७- जब तिम्रीलाई फुर्सद हुन्छ, तब उपासनामा परिश्रम गर ।

८- र आफ्नो पालनकर्तातिरै प्रवृत्त भइहाल्ने गर ।

﴿أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ۝١ وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ ۝٢
الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ۝٣ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ۝٤ فَإِنَّ مَعَ
الْعُسْرِ يُسْرًا ۝٥ إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۝٦ فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ
۝٧ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَأَرْعَبْ ۝٨﴾

अल्लाह सर्वशक्तिमानले रसूल माथि गरेका आफ्नो कृपाहरूलाई उल्लेख गर्दै वर्णन गरेको छ: (“अलमनशरह लक सदरक”) अर्थात् सर्वशक्तिमान ईश्वरको

(1) يقول تعالى -مُتَمِّنًا عَلَىٰ رَسُولِهِ-: ﴿أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ﴾ أي: نوسَّعَهُ لِشَرَائِعِ الدِّينِ وَالِدَّعْوَةِ إِلَى اللَّهِ، وَالِاتِّصَافِ بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ، وَالِإِقْبَالِ

धर्ममा आमन्त्रित गर्न, असल नैतिकताले सम्पन्न हुन, परलोकलाई ध्यानमा राख्न र असल कार्यको सुविधा दिन के मैले तिम्नो छाती खोलिदिएन ? तसर्थ तिम्नो छाती साँघुरो थिएन ? तिमिले कुनै राम्रो कार्य गर्न सकदैन थै, न त यस्तो थियो कि तिमि यसलाई विस्तारको अवस्थामा भेटाउनु हुन्थे ।

(“ववाजाआना अनका विजरक”) अर्थात् मैले तिम्नो पापको बोझ तिमिबाट हटाए, (“अल्लजि अन्कजा”) जसले भाँचिराखेका थिए, (“जहरक”) तिम्नो कम्मरलाई जसरी कि अल्लाहको बनाई छ: (“लेयगफेरा लकल्लहो मा तकदमा मिन जम्बिका वमा तअखवर”) ताकि अल्लाहले तपाईंका अधिका र तपाईंका पछि भएका सबै पापहरूलाई क्षमा गर्न सकून् ।

(“वरफाना लक जिकरक”) अर्थात् मैले तिम्नो मर्यादालाई उच्च पारे, मैले तिमिलाई सुन्दर सम्मान र उच्च सम्झना दिए, जहाँ सम्म कुनै पनि प्राणी कहिल्यै पुगेको छैन, तसर्थ जहिले पनि अल्लाहलाई याद गरिन्छ, साथै रसूललाई पनि याद गरिन्छ, जस्तो कि इस्लाममा प्रवेश गर्दा, आजान र इकामतमा, उपदेशहरू र अन्य मामिलाहरूमा जसको

على الآخرة، وتسهيل الخيرات، فلم يكن ضيقاً حرجاً لا يكاد ينقاد خيراً ولا تكاد تجده منبسطةً.

(2-3) ﴿وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ﴾ أي: ذنبك، ﴿الَّذِي أَنْقَضَ﴾ أي: أثقل ﴿ظَهْرَكَ﴾؛ كما قال تعالى: ﴿لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ﴾.

(4) ﴿وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ﴾ أي: أعلينا قدرك، وجعلنا لك الثناء الحسن العالی، الذي لم يصل إليه أحدٌ من الخلق، فلا يُذكر الله إلا ذكر معه رسوله ﷺ كما في الدُّخُولِ فِي الْإِسْلَامِ وَفِي الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ وَالخُطْبِ وَغَيْرِ ذَلِكَ مِنَ الْأُمُورِ الَّتِي أَعْلَى اللَّهُ بِهَا ذِكْرَ رَسُولِهِ مُحَمَّدٍ ﷺ، وَهُوَ فِي قُلُوبِ أُمَّتِهِ مِنَ الْمَحَبَّةِ وَالْإِجْلَالِ وَالتَّعْظِيمِ مَا لَيْسَ لِأَحَدٍ غَيْرِهِ

माध्यमबाट अल्लाह सर्वशक्तिमानले आफ्ना दूत मोहम्मद मुस्तफाको सम्मानलाई उच्च गरेको छ, अल्लाह सर्वशक्तिमान पछि उहाँको लागि उम्महको हिर्दयहरुमा रहेको प्रेम, आदर, र सम्मान अरु कसैको लागि होइन, त्यसैले अल्लाह सर्वशक्तिमानले तपाईंलाई तपाईंको उम्महबाट सबैभन्दा राम्रो इनाम प्रदान गर्नुभयो, जुन कुनै नबीलाई उस्को उम्महबाट प्रदान गरेको छैन।

بعد الله تعالى، فجزاه الله عن أمته أفضل ما جرى نبياً عن أمته.

(“फाइन्ना मअल उसरे युसरा इन्ना मअल् उसरे युसरा”) निःसन्देह कठिनाइका साथमा सरलता पनि छ, निःसन्देह कष्टको साथ सजिलो छ। एउटा ठूलो सुभसमाचार हो कि जहिले पनि कठिनाइ हुन्छ, त्यहाँ साथमा सहजता पनि हुन्छ, यहाँ सम्म कि यदि कठिनाइ गोहीको बिलमा प्रवेश गर्यो भने सहजता पनि प्रवेश गर्नेछ र उसलाई बाहिर निकाल्ने छ, जसरी कि अल्लाहले भन्नुहुन्छ, चाँडै अल्लाहले कठिनाइमा राहत प्रदान गर्नेछ, र पवित्र पैगम्बरले भने जस्तै: कष्ट र कठिनाइ संग राहत छ।

(5) ﴿فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۚ إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا﴾ بشارة عظيمة أنه كلما وجد عُسْرًا وصعوبة فإنَّ اليُسْرَ يقارنه ويصاحبه، حتى لو دخل العُسْرَ جحر ضبٌ لدخل عليه اليُسْر فأخرجه؛ كما قال تعالى: ﴿سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا﴾، وكما قال النَّبِيُّ ﷺ: «وَأِنَّ الْفَرْجَ مَعَ الْكَرْبِ، وَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا».

अल उसर को परिभाषा: दुबै आयतहरुमा अल उसरलाई मारफा प्रयोग गर्नु, संकेत गर्दछ कि अल उसर एकवचन हो, र अल युसरलाई नकरह प्रयोग गर्नु

وتعريف العُسْرِ— في الآيتين يدلُّ على أنه واحدٌ، وتكثير اليُسْرِ— يدلُّ على تكراره، فلن يغلب عُسْرٌ يُسرِين.

यसको पुनरावृत्तिलाई संकेत गर्दछ, तसर्थ
एउटा कठिनाइ दुईवटा सहजतालाई
नियन्त्रण गर्न सक्दैन ।

र आलिफ लामको साथमा मारफा बनाउनु
जुन कि इसतेगराक र ओमुमलाई संकेत
गर्दछ प्रमाण हो कि हरेक कठिनाइ को
साथ सहजता पनि छ चाहे त्यो कठिनाइ
आफ्नो चरम सिमामा किन न होस् ।

त्यसपछि अल्लाहले आफ्नो मेसेन्जरलाई
(स.) र मेसेन्जरका अनुयायीहरू मध्येका
सबै मुस्लिमहरूलाई अल्लाह
सर्वशक्तिमानलाई धन्यवाद दिन र
अल्लाहको उपकारको दायित्वहरू
स्थापित गर्न आदेश दिनुभयो तसर्थ
(“फाइजा फरगता अल्लाहले भन्नुहुन्छः
फन्सब्”) अर्थात् जब तिम्रो कार्यहरू
सकियोस्, र तिम्रो हृदयमा परमेश्वरको
यादमा बाधा पार्ने कुनै कुरा बाँकी
नरहोस्, तब तिम्री उपासना र बिन्तीमा
प्रयास गर्नुस् ।

(“वईला रबबिका”) र एकलै आफ्नो
पालन्कर्ता तिर (“फर्गब”) ध्यान दिनुस्,
अर्थात् तपाईंको आवाजको जवाफ र
तपाईंको बिन्तीलाई स्विकार गर्ने इच्छा
बढाउनुस्, र तपाईं तिनीहरू मध्ये न
हुनुहोस्, जसले आफ्नो कार्य सकिएपछि
खेलकुदमा व्यस्त हुन्छन्, र आफ्नो

وفي تعريفه بالألف واللام الدالة على الاستغراق
والعموم يدلُّ على أنَّ كَلَّ عُسْرٍ - وإن بلغ من
الصُّعوبة ما بلغ - فَإِنَّهُ في آخره التيسير مُلَازِمٌ له .

(6) ثُمَّ أمر الله رسوله أصلاً والمؤمنين تبعاً بشكره
والقيام بواجب نعمه؛ فقال: ﴿فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ﴾
أي: إذا تفرَّغت من أشغالك ولم يبق في قلبك ما
يُعوِّقه فاجتهد في العبادة والدُّعاء.

(7) ﴿وَإِلَىٰ رَبِّكَ﴾ و حده ﴿فَارْزُقْ﴾ أي: أعظم
الرَّغْبَةَ في إجابة دُعائك وقبول عباداتك، ولا تكن
مَمَّنْ إذا فرغوا وتفرَّغوا لعبوا وأعرضوا عن ربِّهم
وعن ذكره، فتكون من الخاسرين.

पालनकर्ताको सम्झनाबाट अनुहार
फेरिन्छन्, कतै यस्तो नहोस् कि तपाईं पनि
उनिहरु जस्तै घाटा उठाउने हरुमा सामेल
हुनुहोस् ।

र यो पनि भनिन्छ: कि यस आयतको अर्थ
हुन्छ, (“फइजा फरगता”) कि जब तिमी
नमाज बाट फुर्सदमा हुनुहोस्, (“फन्सब्”) तिमी
बिन्तीमा मेहनत गर्, र तिमी जे
माग्छौ त्यसको लागि आफ्नो
पालनकर्तातर्फ झुक्, यस भनाईका
विश्वासीहरूले यो आयत अनिवार्य नमाज
पछि बिन्ती र सम्झना आदिमा संकेत
गर्दछ भन्ने भन्छन्, र यस कुराबारे
अल्लाहलाई धेरै ज्ञान छ ।

सकियो, र सबै प्रशंसा अल्लाहको लागि
हो, र परमेश्वरलाई धन्यवाद ।

وقد قيل: إنَّ معنى قوله: ﴿فَإِذَا فَرَغْتَ﴾ من الصَّلَاةِ
وأكملتها ﴿فَأَنْصَبْ﴾ في الدُّعَاءِ، ﴿وَإِلَىٰ رَبِّكَ
فَارْغَبْ﴾ في سؤال مطالبك، واستدلَّ من قال بهذا
القول على مشروعية الدُّعَاءِ والذِّكْرِ عقب
الصَّلَاةِ المكتوبات، والله أعلم بذلك.

تمت والله الحمد.

सूरह अत्-तीनको बिष्लेषण र यो मक्किक सूरह हो

[تفسير سورة والتين وهي مكيّة]

अल्लाहको नामबाट शुरु गर्दछु, जो
अत्यन्त करुणामय, परम दयालु छ ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- १- अञ्जीर एवं जैतूनको कसम ।
- २- र तूरे सीनाको कसम ।
- ३- र, यस शान्त नगर (मक्का) को कसम ।

- ४- निश्चय नै मैले मनुष्यलाई सर्वोत्तम संरचनामा सृष्टि गरे ।
 ५- त्यसपछि मैले उसलाई नीचभन्दा नीच स्तरमा झारिदिए ।
 ६- सिवाय ती व्यक्तिहरू जसले ईमान ल्याए र सत्कर्म गरे, उनीहरूकालागि अपार प्रतिदान रहेको छ ।
 ७- अतः (हे मानव !) तिमीलाई के ले बदला दिइने दिनलाई झुठो ठहर गर्न प्रेरित गर्छ ?
 ८- के अल्लाह समस्त शासकहरूभन्दा ठूलो शासक होइन र ?

(“अत्तीन”) अन्जीर (नेभारा) को प्रसिद्ध रुख र जैतुनको रुख पनि एक प्रसिद्ध रुख हो, सर्वशक्तिमान अल्लाहले यी दुई रुखहरूलाई सिरिया (प्यालेस्टाइन) मा अधिक मात्रामा दिनुभएको छ, जुन मरियम पुत्र येशुको नबुवत (नबी बनाउने) स्थान हो ।

(“व तुरे सिनीन”) सिना पहाड को कसम, जुन पैगम्बर मुसाको नबुवत (नबी बनाउने) स्थान हो ।

वहाजल् बल्दुल् अमीन र यो शान्तिमय सहरको, यस्ले मक्कालाई जनाउँछ, जुन पैगम्बर मुहम्मद स. लाई नबुवत (नबी बनाउने) स्थान हो । तसर्थ अल्लाहल

﴿وَالَّذِينَ وَالزَّيْتُونَ﴾ ① وَطُورِ سَيْنِينَ ② وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ③ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ④ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ⑤ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ⑥ فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدَ بِالَّذِينَ ⑦ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ ⑧ .

(1) التَّيْنُ هو التَّيْنُ المعروف، و كذلك الزَّيْتُونُ، أقسم بهاتين الشَّجرتين لكثرة منافع شجرهما وثمرهما، ولأنَّ سلطانهما في أرض الشَّام محلُّ نبوة عيسى ابن مريم غ.

(2) ﴿وَطُورِ سَيْنِينَ﴾ أي: طور سيناء، محلُّ نبوة موسى ﷺ.

(3) ﴿وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ﴾ وهي: مكة المكرمة، محلُّ نبوة محمد ﷺ، فأقسم تعالى بهذه المواضع

सर्वशक्तिमानले मनपराउने ती पवित्र
स्थानहरूको कसम लिनुहुन्छ, र जहाँ सबै
दूतहरू मध्ये सबैभन्दा सम्मानित दूत
पठाउनु भएको छ ।

र कसम लिइएको कुरा अल्लाह
सर्वशक्तिमानको यो भनाई हो, (“लकद
खलकनल् इनसाना फी अहसने
तकवीम”) , मैले मानिसहरूलाई धेरै राम्रो
संरचनामा सृष्टि गरे, अर्थात् तिनीहरूलाई
पुर्ण सृष्टि राम्रो अंगहरू उच्च कदको साथ
सृष्टि गर्नुभएको छ, र तिनीहरूलाई बाहिर र
भित्र जुन कुराको आवश्यकता थियो त्यस
बाट बन्चित गर्नुभएन, यी ठुला
उपकारहरूको बावजुद जसको लागि
धन्यवाद थियो धेरैजसो मानिसहरू त्यस
उपकारीको धन्यवाद बाट विचलित
हुन्छन्, र खेलकुदमा संलग्न छन्, तिनीहरू
आफुलाई तल्लो स्थान र खराब बानीले
सन्तुष्ट छन्, त्यस कारण अल्लाह
सर्वशक्तिमानले तिनीहरूलाई सबै भन्दा
तल्लो बाट तल्लो स्थानमा हाल्नु हुन्छ,
अर्थात् नार्कको सबै भन्दा तल्लो भाग जुन
तिनीहरूको पालनकर्ताको अवज्ञा
गर्नेहरूको स्थान हो, तिनीहरू बाहेक
जसलाई अल्लाहले ईमान, असल
कार्यहरू, र उच्च नैतिकता प्रदान गरेको छ,
 (“फलहुम्”) त्यसैले यिनै कर्महरूका
कारण उनीहरूका लागि उच्च स्थानहरू

المُقَدَّسَة، التي اختارها وابتعث منها أفضل
النُّبُوتِ وأشرفها.

(4-6) والمقسم عليه قوله: ﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي
أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ﴾ أي: تامَّ الخلق، مُتَناسِبِ الأَعْضَاءِ،
مُتَنَصِّبِ الْقَامَةِ، لم يفقد مِمَّا يحتاج إليه ظاهراً أو
باطناً شيئاً، ومع هذه النِّعَمِ الْعَظِيمَةِ، التي ينبغي
منه القيام بشكرها فأكثر الخلق مُنْحَرِفُونَ عن
شُكْرِ الْمُنْعَمِ، مُشْتَغِلُونَ بِاللَّهْوِ وَاللَّعِبِ، قد رضوا
لأنفسهم بأَسْفَلِ الْأُمُورِ، و سَفَسَفِ الْأَخْلَاقِ،
فردَّهم اللهُ في أسفل سافلين، أي: أسفل النَّارِ،
مَوْضِعِ الْعِصَاةِ الْمُتَمَرِّدِينَ على رَبِّهِمْ، إِلَّا من مَنْ
الله عليه بالإيمان والعمل الصَّالِحِ، والأخلاقِ
الفاضلةِ الْعَالِيَةِ، ﴿فَلَهُمْ﴾ بذلك المنازل الْعَالِيَةِ،
و﴿أَجْرٌ عَظِيمٌ﴾ أي: غير مقطوعٍ، بل لِدَاتٍ
مُتَوَافِرَةٍ، وَأَفْرَاحٍ مُتَوَاتِرَةٍ، وَنِعْمٍ مُتَكَاثِرَةٍ، في أَيْدٍ لا
يزول، وَنِعِيمٍ لا يحول، أَكُلُّهَا دَائِمٌ وَظَلُّهَا.

छन् । (“अजरुन् गैरो ममनुन”) र त्यहाँ
एउटा इनाम छ जुन काटिनेछैन, बरु
तिनीहरूका लागि प्रशस्त आनन्दहरू,
निरन्तर आनन्दहरू र लामो समयसम्म
प्रशस्त उपकाहरू हुनेछन् जुन कहिल्यै
समाप्त हुँदैन । तिनीहरू आनन्द (स्वर्ग) मा
बस्नेछन् जुन कहिल्यै परिवर्तन हुँदैन,
जसको फल र छाया अनन्त हुनेछ ।

(“फमायोक्ज्जेबोका बादो बिद्दीन”)
त्यसैले हे मानिस ! यस पछि तपाईंहरूलाई
आफ्नो कर्मको प्रतिफलको इन्कार गर्ने
कारण के हो जब तपाईंहरूले अल्लाहका
धेरै निशानीहरू देख्नुभयो जसबाट
तपाईंहरू निश्चित हुन सक्नुहुन्छ र
तपाईंहरूले अल्लाहका उपकारहरू
देख्नुभएको छ जुन तपाईंहरूमाथि
अनिवार्य गर्दछ कि तपाईंहरू ती सबै मध्ये
कुनै पनि अस्वीकार नगर्नुस् जुन उसले
तपाईंहरूलाई सूचित गरेको छ ।

(“अलैसल्लाहो बेअहकमिल हाकमीन”)
के अल्लाह सबै भन्दा महान शासक होइन
र ? के उसको हिक्मत आवश्यक पार्दछ
कि प्राणीहरूलाई बेकार एकलै छाडिदिने,
र तिनीहरूलाई आदेश मात्र दिने, कनै
कुराबाट नरोकिने, न त इनाम दिने, न त
दण्ड दिने ? अथवा ऊ जसले
मानिसजातिलाई धेरै चरणहरूमा सृष्टि

(7) ﴿فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ﴾ أي: أيُّ شيءٍ
يُكَذِّبُكَ أَيُّهَا الْإِنْسَانُ بِيَوْمِ الْجَزَاءِ عَلَى الْأَعْمَالِ وَقَدْ
رَأَيْتَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ الْكَثِيرَةِ مَا بِهِ يَحْصُلُ لَكَ
الْيَقِينَ، وَمِنْ نِعْمِهِ مَا يُوْجِبُ عَلَيْكَ أَنْ لَا تَكْفُرَ
بِشَيْءٍ مِّمَّا أَخْبَرَكَ بِهِ.

(8) ﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ﴾ فهل تقتضي—
حكمته أن يترك الخلق سُدى لا يُؤْمرون ولا
يُنْهون، ولا يُثابون ولا يُعاقبون؟! أم الذي خلق
الإنسان أطوارًا بعد أطوارٍ، وأوصل إليهم من
النعم والخير والبرِّ ما لا يحصونه، وربَّاهم التَّربية
الحسنة، لا بدَّ أن يعيدهم إلى دارٍ هي مُستقرُّهم
وغايتهم التي إليها يقصدون، ونحوها يُؤْمون؟

गर्नुभयो, तिनीहरुलाई असंख्य उपकार,
भलाई, र इनामहरु प्रदान गर्नुभयो जुन
तिनीहरुले गणना गर्न सक्दैनन्, निश्चय नै
तिनीहरुलाई त्यही वासस्थानमा फिर्ता
ल्याउने छ जुन तिनीहरुको वासस्थान हो,
उनिहरुले चाहे को गन्तव्य हो ।

تمت والله الحمد.

(सूरह-इकरा-को विष्लेषण र यो मक्कि सूरह हो)

[تفسير سورة اقرأ وهي مكية]

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो
अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।
१- (हे मुहम्मद स.!) पढ; आफ्ना
पालनकर्ताको नामबाट जसले सिर्जना गरे
।
२- सिर्जना गरे मनुष्यलाई रगतको
डल्लोबाट ।
३-पढ ! तिम्रा पालनकर्ता सबभन्दा
दयावान छ ।
४-जसले कलमद्वारा शिक्षा प्रदान गरे ।
५- मनुष्यलाई त्यो कुरा सिकाए जुन
कुराको ज्ञान उसलाई थिएन।
६- कदापी होइन, मनुष्य त उल्लघनकारी
भइहाल्दछ ।
७- यस कारणले कि ऊ आफूलाई
आत्मनिर्भर देख्दछ ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝١ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝٢
أَقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝٣ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝٤ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا
لَمْ يَعْلَمْ ۝٥ كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَافٍ ۝٦ أَن رَّاهُ اسْتَعْجَلَ ۝٧
إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ ۝٨ أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ ۝٩ عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ
۝١٠ أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَىٰ الْهُدَىٰ ۝١١ أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَىٰ ۝١٢
أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ۝١٣ أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ ۝١٤ كَلَّا لَئِنْ لَمْ
يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ۝١٥ نَاصِيَةٍ كَذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ۝١٦ فليدع
نَادِيَهُ ۝١٧ سَنَدَعُ الزَّانِيَةَ ۝١٨ كَلَّا لَا تُطْعَهُ وَأَسْجُدَ
وَأَقْرَبَ ۝١٩﴾

- ८- निश्चित रूपमा तिम्रो पालनकर्तातर्फ नै फर्कनुछ ।
- ९- के तिमिले देख्यौ ? त्यस व्यक्तिलाई जो रोक्दछ ।
- १०- एक भक्तलाई जब उसले नमाज पढ्छ ?
- ११- तिम्रो के विचार छ ? यदि त्यो सोझो मार्गमा छ भने ।
- १२- वा उसले ईशभयको आदेश दिन्छ ?
- १३- अच्छा हेर त यदि त्यस (रोक्नेवाला) ले झूठ ठान्यो र मुख फर्काएको भए त ?
- १४- अल्लाहले देखिरहेका छन् भन्ने कुरा त्यसलाई थाहा छैन र ?
- १५- किन नदेखिनु, यदि ऊ रोकिएन भने म त्यसको टाउकोको (निधारको) कपाल समातेर घिसार्नेछौं ।
- १६- झूठो र पापी टाउकोलाई ।
- १७- अनि बोलाओस् आफ्नो समूहलाई ।
- १८- मैले नरकका फरिश्ताहरूलाई बलाउनेछु ।
- १९- कदापि होइन; नमान उसका कुरा, बरु सज्दा गर तथा (अल्लाहको) निकट भइहाल ।

यो रसूल स.माथि अवतरण को हिसाबले कुरआनको पहिलो सूरह हो, र नबूवत को प्रारम्भिक दिनहरूमा अवतरित भएका हो, जब उहाँ स. लाई किताब र ईमान के हो

(2-1) هذه السورة أول السور القرآنية نزولاً على رسول الله ﷺ، فإنها نزلت عليه في مبادئ النبوة، إذ كان لا يدري ما الكتاب ولا الإيمان،

भनेर थाहा थिएन, त्यसैले जिब्राइल ईश्वरीय सन्देश लिएर उहाँ स. को सेवामा आए र उहाँ स. लाई पढ्न भने तर उहाँ स. ले बहाना दिनुभयो र भन्नुभयो, मैले पढेको छैन, जिब्राइल त्यही कुरा बारम्बार दोहोर्याइरहनुभए यहाँ सम्म कि उहाँ स. ले पढ्नु भयो, र अल्लाह सर्वशक्तिमानले यो आयत अवतरण गर्नुभयो, इकरा बिस्मे रब्बिकल्लाजी खलक, आफ्नो पालनकार्तको नामबाट पढ्, अर्थात् जसले सबै प्राणीहरुलाई सृष्टि गर्नुभयो, फेरि खासगरी मानिसहरुको प्रारम्भिक सृष्टिको उल्लेख गर्नुभयो, र भन्नुभयो, मिन अलक, रगतको डल्लो बाट, तसर्थ जसले तिनीहरुलाई सृष्टि गर्नुभयो, र जिम्मेवारी लिनु भयो, उसमाथि जरुरी छ कि ऊ आदेश र निषेधको पनि जिम्मेवारी लियोस्, र यो कार्य उसले रसूलहरु र किताबहरु अवतरण गरेर गर्नुहुन्छ, त्यसैले अल्लाह सर्वशक्तिमानले पढ्न आदेश दिएर मानिसहरुको सृष्टिलाई उल्लेख गर्नुभयो ।

त्यसपछि भन्नुभयो, इकरा व रब्बोकल अकरम, पढ् ! तिम्रो पालनकर्ता सबभन्दा दयावान छ, अर्थात् तपाईंको पालनकर्ता धेरै विशेषता को मालिक हुनुहुन्छ, अत्यन्त दयालु, अति कृपालु र अत्यन्त

फजाह जبرिल عليه الصّلاة والسّلام بالرّسالة، وأمره أن يقرأ، فامتنع وقال: «مَا أَنَا بِقَارِيٍّ» فلم يزل به حتّى قرأ، فأنزل الله عليه: ﴿أَقْرَأْ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ﴾ عموم الخلق، ثمّ خصّ الإنسان، وذكر ابتداء خلقه ﴿مِنْ عَلَقٍ﴾، فالَّذِي خلق الإنسان واعتنى بتدبيره لا بدّ أن يُدبّره بالأمر والنّهي، وذلك بإرسال الرّسول إليهم، وإنزال الكتب عليهم، ولهذا ذكر بعد الأمر بالقراءة خلقه للإنسان.

(3-4) ثم قال: ﴿أَقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ﴾ أي: كثير الصّفات واسعها، كثير الكرم والإحسان، واسع الجود، الَّذِي من كرمه أن علّم بالعلم و﴿عَلَّمَ بِالْقَلَمِ﴾

उपकारी हुनुहुन्छ, जसको कृपा यो हो कि
उहाँले विभिन्न विज्ञानहरु मार्फत
पढाउनुभयो, र, अल्लमा बिल कलम,
कलमद्वारा शिक्षा प्रदान गर्नुभयो ।

(“अल्लमल इन्साना मालम यालम”) र
मानिसहरुलाई त्यो कुराको ज्ञान दिनुभयो
जुन तिनीहरुलाई थाहा थिएन, अल्लाह
सर्वशक्तिमानले मानिसहरुलाई आमाको
गर्भबाट बाहिर ल्याउनुभयो, तिनीहरुलाई
त्यतिबेला केही थाहा थिएन, उहाँले
तिनीहरुलाई सुन्ने, हेरने दृष्टि र बुद्धि
दिनुभयो, तिनीहरुलाई ज्ञान हासिल गर्नको
लागि सबै किसिमका प्रयास साधन
दिनुभयो, तिनीहरुलाई कुरआनको तालिम
र हिक्मत दिनुभयो, र कलमको साथै ज्ञान
पनि दिनुभयो, जसबाट विभिन्न किसिमका
ज्ञान र अधिकारको सुरक्षा गरिन्छ, र ऊ
मानिसहरुका लागि एउटा यस्तो दूत
हुन्छ, जुन तिनीहरुको लागि आमनेसामने
सम्बोधन को विकल्प हुन्छ, अल्लाह
सर्वशक्तिमानको प्रशंसा र उहाँको उपकार
हो, जसले आफ्नो सेवकहरुमाथि कृपा
गर्नुभयो जुन कि तिनीहरु चुक्ता गर्न
सक्दैनन्, र अल्लाह सर्वशक्तिमानले
तिनीहरुलाई धनवान बनाए ।

तर जब मानिसले आफ्नो दमन र
अज्ञानताको कारणले आफूलाई धनी

(5) ﴿عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمُ﴾ فَإِنَّهُ تَعَالَى أَخْرَجَهُ مِنْ
بطن أمه لا يعلم شيئاً، وجعل له السَّمْعَ والبصر
والفؤاد، ويسر— له أسباب العلم فعلمه القرآن،
وعلمه الحكمة، وعلمه بالقلم الذي به تُحفظ
العلوم وتُضبط الحقوق، وتكون رسلاً للناس
تنوب مناب خطابهم، فدلّه الحمد والمِنَّة، الذي
أنعم على عباده بهذه النعم التي لا يقدرّون لها على
جزاء ولا شكورٍ، ثمّ منّ عليهم بالغنى وسعة
الرِّزق.

(6-10) ولكنّ الإنسان - لجهله وظلمه - إذا
رأى نفسه غنياً طغى وبغى وتجرّ عن الهدى،

देख्यो, तब ऊ विद्रोही भयो, अहंकारमा फसेर उसले मार्गनिर्देशन बिसियो, कि उसले आफ्नो पालनकर्ता तिर फर्किनेछ, र बदला देखि डराएन्, बरु उसको हालत यस्तो भयो, कि आफै मार्गनिर्देशन छाडेर, अरुलाई पनि मार्गनिर्देशन छाड्न निम्तो दिए, र उसले नमाज बाट रोके, जुन कार्य ईमानको हालतमा सबै भन्दा राम्रो कार्य हो।

अल्लाह सर्वशक्तिमान यस अहंकारी र विद्रोही व्यक्तिलाई भन्नुहुन्छ:-
 (“आरअइता”) सेवकले नमाज पढ्दा उसलाई नमाज बाट रोक्नेहरु ! मलाई भन्!
 (“इनकान”) प्रार्थना गर्ने सेवक (“अलल् होदा”) यदि सत्यको ज्ञान राख्दछ र त्यसमाथि कार्य गर्दछ (“औअमरा”) वा अरुलाई (“बित्तकवा”) ईशभय देखाउँदछ, के यस्तो विशेषता भएको व्यक्तिलाई रोक्नु राम्रो कुरा हो ? के यसलाई रोक्नु अल्लाह सर्वशक्तिमान सँगको सबैभन्दा ठूलो दुश्मनी र सत्यको विरुद्धको युद्ध होइन र ? किनकी नहीको निर्देशन उसको लागि मात्र हो जसले मार्गनिर्देशनहरू पालना गर्दैन वा उसले अरुलाई ईशभयको विरुद्धमा आदेश दिन्छ।

ونسي— أن إلى ربّه الرجعي، ولم يخف الجزاء، بل ربّاً وصلت به الحال أنّه يترك الهدى بنفسه، ويدعو غيره إلى تركه، فينهى عن الصّلاة التي هي أفضل أعمال الإيّاان.

(11-12) يقول الله لهذا المتّمرد العاتي: ﴿أَرَأَيْتَ﴾
 أَيُّهَا النَّاهِي للعبد إذا صَلَّى ﴿إِنْ كَانَ﴾ العبدُ الْمُصَلِّي
 ﴿عَلَى الْهُدَى﴾ العلم بالحقّ والعمل به، ﴿أَوْ أَمَرَ﴾
 غيره ﴿بِالتَّقْوَى﴾، فهل يحسن أن ينهى من هذا
 وصفه؟! أليس نهيه من أعظم المُحَادَّة لله والمُحَارَبَة
 للحقّ؟! فَإِنَّ النَّهْي لا يتوجّه إلّا لمن هو في نفسه
 على غير الهدى، أو كان يأمر غيره بخلاف
 التّقوى.

(“अरआइता इन कज्जबा”) कृपया भन्नुस ! यदि सत्यलाई निषेध गर्नेले इन्कार गरेको छ, (“वा तवल्ला”) र यदि उसले आदेशबाट विमुख हुन्छ भने, के उसलाई अल्लाह र उसको सजायको डर छैन ? (“अलम यालम बे अन्नल्लाहा यरा”) के उसलाई थाहा छैन कि अल्लाहले उसलाई देख्नुहुन्छ ? "जुन कार्य उसले गरिराखेको छ ।

यदि ऊ आफ्नो अवस्थामा अडिग रह्यो भने, उसलाई सजाय सुनाइयो र भन्नुभयो:- (“कल्ला लइल्लम यन्तही”) उसले जे भन्छ र जे गर्छ यदि उसले रोकेन, (“लनस्फाअम्बिन नासियह”) त्यसोभए मा उसको टाउकोको कपाल (निधारलाई) समात्नेछु र ऊ यसको योग्य छ, किनभने, (“नासियतिन काजिबतिन खातियह”) निधार आफ्नो बोलीमा झुटो र कर्ममा गलत छ ।

(“फलयदऊ”) अर्थात् जसमाथि दण्ड अनिवार्य भइसकेको छ, (“नादीयह”) आफ्ना साथीहरू र वरपरका मानिसहरूलाई आफु माथि आइपरेको पीडाको विरुद्धमा मद्दत गर्न आह्वान गर्, (“सनदउज्जबानियह”) मैले पनि नरकका रक्षकहरूलाई बोलाउनेछु उसलाई पक्रन र सजाय दिनको लागि तब उसले देख्नेछ

(13-14) ﴿أَرَأَيْتَ إِن كَذَّبَ﴾ الْإِنَّا هِيَ بِالْحَقِّ ﴿وَتَوَلَّى﴾ عَنِ الْأَمْرِ، أَمَا يَخَافُ اللَّهُ وَيَخْشَى عِقَابَهُ؟! ﴿أَلَمْ يَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى﴾ مَا يَعْمَلُ وَيَفْعَلُ؟

(15-16) ثُمَّ تَوَعَّدَهُ إِنْ اسْتَمَرَ عَلَىٰ حَالِهِ فَقَالَ: ﴿كَلَّا لَئِن لَّمْ يَنْتَهُ﴾ عَمَّا يَقُولُ وَيَفْعَلُ ﴿لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ﴾ أَي: لِنَأْخُذَنَّ بِنَاصِيَتِهِ أَخْذًا عَنِيقًا، وَهِيَ حَقِيقَةٌ بِذَلِكَ، فَإِنَّهَا ﴿نَاصِيَةٌ كَذِبَةٌ حَاطِئَةٌ﴾ أَي: كَاذِبَةٌ فِي قَوْلِهَا، حَاطِئَةٌ فِي فِعْلِهَا.

(17-19) ﴿فَلْيَدْعُ﴾ هَذَا الَّذِي حَقَّ عَلَيْهِ الْعِقَابُ ﴿نَادِيَهُ﴾ أَي: أَهْلَ مَجْلِسِهِ وَأَصْحَابَهُ وَمَنْ حَوْلَهُ لِيَعِينُوهُ عَلَىٰ مَا نَزَلَ بِهِ، ﴿سَنَدْعُ الزَّانِيَةَ﴾ أَي: خِزْنَةَ جَهَنَّمَ لِأَخْذِهِ وَعَقُوبَتِهِ، فَلْيَنْظُرْ أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ أَقْوَى وَأَقْدَرُ؟ فَهَذِهِ حَالَةُ الْإِنَاهِي وَمَا تُوعَدُ بِهِ مِنَ الْعُقُوبَةِ، وَأَمَّا حَالَةُ الْمَنْهِيِّ فَأَمْرُهُ اللَّهُ أَنْ لَا يَصْغِيَ إِلَىٰ هَذَا الْإِنَاهِي وَلَا يَنْقَادَ لِنَهْيِهِ فَقَالَ: ﴿كَلَّا لَا

कि कुन पक्ष बढी शक्तिशाली छ, यो निरोधक व्यक्तित्व र सजायका निकायको अवस्था हो, जसको खबर दिइएको छ, जसलाई रोकिएको थियो, अल्लाहले उसलाई रोक्नेहरुलाई ध्यान नदिन, र उसको निषेधको पालना नगर्न आदेश दिनुभयो, तसर्थ भन्नुभयो:- (“कल्ला ला तुतह”) हेर! उनीहरुको अवज्ञा गर्नुको अर्थ हो कि उनीहरुले हानि भएको कुरालाई मात्र आदेश दिन्छन्, (“वस्जुद”) र आफ्नो पालनकर्ताको अगाडि नतमस्तक गर्, (“वकतरिब”) नतमस्तक आदि र उपासनाका कार्यहरु मार्फत अल्लाह सर्वशक्तिमानको नजिक जानुहोस् ! किनभने यी सबै उपासनाहरु अल्लाह सर्वशक्तिमान र उहाँको खुशीको नजिक छन् ।

यो भलाईलाई निषेध गर्ने जो कोहीको लागि सामान्य छ, र हरेक कार्यको लागि सामान्य छ, जसबाट रोकिएको छ, यद्यपि यो आयत अबू जहलको बारेमा अवतरित भएको छ, जब उसले अल्लाहका रसूल स. लाई नमाज पढ्नबाट रोकेका थिए, र यातना दिएका थिए ।

نُطِعُهُ ﴿ أَي: فَإِنَّهُ لَا يَأْمُرُ إِلَّا بِمَا فِيهِ خَسَارَةٌ الدَّارَيْنِ،
﴿وَأَسْجُدْ﴾ لِرَبِّكَ ﴿وَأَقْتَرِبْ﴾ مِنْهُ فِي السُّجُودِ
وغيره من أنواع الطاعات والقربات، فَإِنَّهَا كُلُّهَا
تُذْنِي مِنْ رِضَاهِ وَتُقَرِّبُ مِنْهُ.

و هذا عامٌّ لكلِّ ناهٍ عن الخيرِ ومنهيهٍ عنه، وإن
كانت نازلةً في شأنِ أبي جهلٍ حين نهي رسول الله
ﷺ عن الصلاةِ وعبث به وآذاه.

تمت والله الحمد.

सूरह कदरको विष्लेषण र यो मक्कि सूरह हो

[تفسير سورة القدر وهي مَكِّيَّة]

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो
अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

१- निस्सन्देह मैले यस (कुरआन) लाई
कद्रको रातमा अवतरण गरे ।

२- र कद्रको (गौरवको रात) रात के हो
तिमीलाई के थाहा ?

३- कद्रको रात हजार महिनाभन्दा पनि
उत्तम छ ।

४- यसमा फरिश्ताहरू एवं आत्मा
(जिब्रइल) आफ्ना पालनकर्ताको
आदेशले हरेक कार्य सम्पन्न गर्नको लागि
अवतरित हुन्छन् ।

५- यो (रात) प्रातःकालको आगमनसम्म
शान्ति नै शान्ति हुन्छ ।

अल्लाह सर्वशक्तिमानले कुरआनको
विषेशता, यसको महानता र हैसियतको
व्याख्या गर्दा भन्नुभयो:- (“इन्ना
अनजल्नाहो फी लेलतिल कदर”)
निसन्देह मैले यस कुरआनलाई गौरवको
रातमा अवतरण गरे, जसरी कि अल्लाहले
भन्नुहुन्छ, निश्चय नै मैले यस कुरआनलाई
शुभरात्रीमा अवतरण गरेको छु, यसलाई
शुभरात्रीमा अवतरण गरेको अर्थ यो हो
कि अल्लाह सर्वशक्तिमानले यस

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ
الْقَدْرِ ﴿٢﴾ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾ نَزَّلَ
الْمَلَكُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾
سَلَّمَ هِيَ حَتَّى مَطَلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾﴾

(1) يقول تعالى مُبَيَّنًا لفضل القرآن وعلو قدره:
﴿وَاللَّيْلِ أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ﴾؛ كما قال تعالى:
﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبْرَكَةٍ﴾، وذلك أَنَّ الله
تعالى ابتداءً بإنزاله في رمضان في ليلة القدر، ورحم
الله بها العباد رحمةً عامَّةً لا يقدر العباد لها شكرًا.

कुरआनलाई अवतरण गर्ने आरम्भ
रमजानको शुभरात्रीमा गरेको छ, शबे कदर
मार्फत अल्लाह सर्वशक्तिमानले आफ्ना
सेवकहरुलाई अथाह उपकार दिनुभयो,
जसको धन्यवाद दिन तिनीहरु सक्दैनन् ।

लैलतुलकदर नाम किन ?:- अल्लाह
सर्वशक्तिमानको नजरमा महान, र अमूल्य
हैसियत तथा विषेशताको कारण यसको
नाम लैलतुल कदर राखिएको हो, र यस
कारण पनि राखिएको हो किनकि यस
राती वर्षभरि जे हुन्छ अर्थात् पालनपोषण,
उपकार, भाग्य आदि सबै त्यसै राति
लेखिन्छ ।

फेरि अल्लाह सर्वशक्तिमान त्यस रातीको
विषेशता उल्लेख गर्दै भन्छ, वमा
अदराका मा लैलतुल कदर, र गौरवको
रात के हो तिमीलाई के थाहा ? अर्थात्
यसको महिमा धेरै र हैसियत ठूलो छ,
तपाईंलाई त्यसको ज्ञान छैन ।

लैलतुलकदरे खैरुम्मिन अलफे शहर,
गौरवको रात हजार महिनाभन्दा पनि उत्तम
छ, जुन शुभकार्य यस गौरवको रातीमा
गरिन्छ त्यो एक हजार महिनाभन्दा राम्रो
हुन्छ, यो एउटा यस्तो बिषय हो जसमा मन
र बुद्धि चकित हुन्छ, कि अल्लाह
सर्वशक्तिमानले यस कमजोर उम्महलाई
एउटा यस्तो राती प्रदान गर्नुभयो जस राती

وُسُمِّيتْ لَيْلَةُ الْقَدْرِ، لِعَظْمِ قَدْرِهَا وَفَضْلِهَا عِنْدَ
اللَّهِ، وَلِأَنَّهُ يُقَدَّرُ فِيهَا مَا يَكُونُ فِي الْعَامِ مِنَ الْأَجْلِ
وَالْأَرْزَاقِ وَالْمَقَادِيرِ الْقَدَرِيَّةِ.

(2) ثُمَّ فَخَّمْ شَأْنَهَا وَعَظَّمْ مِقْدَارَهَا فَقَالَ: ﴿وَمَا
أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ﴾ أَي: فَإِنَّ شَأْنَهَا جَلِيلٌ
وَخَطَرُهَا عَظِيمٌ.

(3) ﴿لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ﴾ أَي: تَعَادَلِ
مِنْ فَضْلِهَا أَلْفَ شَهْرٍ، فَالْعَمَلُ الَّذِي يَقَعُ فِيهَا خَيْرٌ
مِّنَ الْعَمَلِ فِي أَلْفِ شَهْرٍ خَالِيَةٍ مِنْهَا، وَهَذَا مِمَّا
تَتَحَيَّرُ فِيهِ الْأَلْبَابُ، وَتَنْدَهَشُ لَهُ الْعُقُولُ، حَيْثُ
مَنْ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَى هَذِهِ الْأُمَّةِ الضَّعِيفَةِ الْقُوَّةِ
وَالْقُوَى بَلِيلَةٍ يَكُونُ الْعَمَلُ فِيهَا يُقَابَلُ وَيَزِيدُ عَلَى

शुभकार्य गर्नु एक हजार महिनाको
शुभकार्य भन्दा राम्रो हुन्छ, यो एउटा वृद्ध
व्यक्तिको उमेरको बराबर हो, जसलाई
अस्सी वर्ष भन्दा लामो आयु दिइएको छ ।

ألف شهر، عمر ر جلٍ معمرٍ عمرًا طويلًا نيِّفًا
وثمانين سنةً.

तनज्जलुल मलाइकतो वर्कहो फीहा,
अर्थात् यस रातीमा फरिश्ताहरु (स्वर्ग दूत)
एवं आत्मा (जिब्राइल) अवतरित हुन्छन्,
बेइज्मने रब्बेहिम मिन कुल्ले अम्र, आफ्ना
पालनकर्ताको आदेशले हरेक कार्य
सम्पन्न गर्नको लागि ।

(4) ﴿ نَزَّلَ الْمَلَكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا ﴾ أي: يكثر
نزولهم فيها ﴿بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ﴾.

सलामुन् हिया, अर्थात् शब-ए-कदर हरेक
विपत्ति र हरेक खराबी बाट सुरक्षित छ, र
यस्तो सुरक्षाको कारण यस राती प्रदान
गरिएको भलाई हो, हत्ता मतलइल फजरे,
प्रातःकालको आगमन सम्मा, अर्थात् यस
रातीको प्रारम्भ सूर्यास्त देखी बिहान
सुर्योदय सम्म हुन्छ ।

(5) ﴿ سَلَّمَ هِيَ ﴾ أي: سالمة من كل آفةٍ وشرةٍ،
وذلك لك لكثرة خيرها، ﴿ حَتَّى مَطَلَعَ الْفَجْرِ ﴾ أي:
مبتدؤها من غروب الشمس ومُنتهاها طلوع
الفجر.

यस रातीको विषेशताहरु हदीसहरुमा
बारम्बार वर्णन गरिएको छ, र यो पनि कि
शब ए कदर रमजानको अन्तिम दश
दिनहरुमा विशेष गरी बेजोड रातीहरुमा
हुन्छ, र यो राती प्रत्येक वर्ष आउँछ र
महाप्रलयको दिनसम्म आइरहने छ,
त्यसैले पवित्र पैगम्बरले रमजानको
अन्तिम दश दिनहरुमा इतिकाफ गर्नुहुन्थ्यो
र शब ए कदर पाउन सकिन्छ भन्ने

وقد تواترت الأحداث في فضلها، وأنها في
رمضان، وفي العشر الأواخر منه، خصوصاً في
أوتاره، وهي باقية في كل سنة إلى قيام الساعة،
ولهذا كان النبي ﷺ يعتكف ويكثر من التَّعَبُّدِ في
العشر الأواخر من رمضان رجاء ليلة القدر، والله
أعلم.

आशामा धेरै उपासना गर्नुहुन्थ्यो ।

वल्लाहो आलम ।

(सूरह बय्येनहको विप्लेषण र यो मद्दी सूरह हो)

[تفسير سورة لم يكن وهي مدنية]

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- १- अह्ने-किताब र मुश्रिकहरूमध्ये कुफ्रबाट अलग हुनेवाला छैनन् जबसम्म कि उनको पासमा स्पष्ट प्रमाण आउँदैन।
- २- अल्लाहको तर्फबाट एउटा रसूल जो पवित्र पृष्ठाई पढोस् ।
- ३- जसमा ठोस आदेशहरू अङ्कित छन् ।
- ४- र, अह्ने-किताबहरू प्रत्यक्ष प्रमाण पाएपछि मात्र विभाजित भए ।
- ५- आदेश त तिनीहरूलाई यही थियो कि आफ्नो धर्मलाई अल्लाहकोलागि शुद्ध पारेर एकाग्र भई उनको उपासना गरून्; नमाज कायम गरून् र जकात चुक्ता गरून् र यही नै सिधा धर्म हो ।
- ६- निस्सन्देह अह्ने-किताब र मुश्रिकहरूमध्ये कुफ्र गर्ने व्यक्तिहरू नरकको आगोमा होमिनेछन् जहाँ तिनीहरू

﴿لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ۝١﴾ رَسُولٌ مِّنَ اللَّهِ يَتْلُوا صُحُفًا مُّطَهَّرَةً ۝٢﴾ فِيهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ ۝٣﴾ وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَةُ ۝٤﴾ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ۝٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ۝٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ۝٧﴾ جَزَاءُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٍ يَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۝٨﴾ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ۝

सदा रहनेछन्, तिनीहरू नै हुन् दुष्टतम प्राणी ।

७- निस्सन्देह जसले ईमान ल्याए र सत्कर्म गरे उनीहरू नै सर्वश्रेष्ठ प्राणी हुन् ।

८- यस्ता व्यक्तिहरूको प्रतिदान उनका पालनकर्तासमक्ष सदा रहने बगैँचाहरू हुन्, जसको तलतिरबाट नहरहरू बगिरहेका हुनेछन्, जहाँ उनीहरू सदासर्वदा रहनेछन्, अल्लाह उनीहरूसित प्रसन्न भए र उनीहरू अल्लाहसित खुशी भए, यो उसको निम्ति हो जो आफ्ना पालनकर्तासित डराउने गर्छ ।

अल्लाह सर्वशक्तिमानले भन्नुहुन्छ, (“लम यकोनिल लजीना कफरु मिन अहलिल किताब”) अह्ले किताब कुफ्रबाट अलग हुनेवाला छैनन्, अर्थात् यहूदी र ईसाईहरू, (“वल मुश्रैकिन”), र बहुईश्वरवादी र अरु धर्मावलम्बीहरू (“मुन्फक्कीना”) अलग हुनेवाला, अर्थात्, तिनीहरू आफ्नो गुमराही र भ्रमबाट अलग हुनेछैनन्, तिनीहरू आफ्नो गल्ती र भ्रामकतामा भ्रमितरहनेछन् र समयसँगै तिनीहरूको गुमराही बढ्दै जानेछ, (“हत्ता तातिया होमुल बैय्येनह”), जबसम्म उनको पासमा स्पष्ट प्रमाण आउँदैन।

(1) يقول تعالى: ﴿لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾ أي: من اليهود والنصارى ﴿وَالْمُشْرِكِينَ﴾ من سائر أصناف الأمم ﴿مُنْفَكِينَ﴾ عن كفرهم و ضلالهم الذي هم عليه، أي: لا يزالون في غيهم و ضلالهم، لا يزيدهم مرور السنين إلا كفرًا، ﴿حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ﴾ الواضحة والبرهان الساطع.

फेरि (“अलबैय्यनह”) को बिप्लेषण गर्दै भन्नुहुन्छ, (“रसूलुम मेनल्लाहि”), अल्लाहको दूत, अर्थात्, अल्लाहले उहाँलाई पठाउनुभयो जसले मानिसहरूलाई सत्यको लागि आमन्त्रित गर्दछ, र उहाँमाथि पुस्तक अवतरण गर्नुभयो जसको उहाँले पाठन गर्नुहुन्छ, ताकि उहाँले तिनीहरूलाई बुद्धि सिकाउन् र तिनीहरूलाई शुद्ध गरुन् र तिनीहरूलाई त्रुटिको अन्धकारबाट बाहिर निकाल्न र उज्यालोमा ल्याउन सकून्। त्यसैले भन्नुहुन्छ, (“यतलू सोहफम मोतहहरह”), ऊ दूत पवित्र पृष्ठहरू पढ्दैछ, अर्थात्, तिनीहरू शैतानको नजिक हुनबाट सुरक्षित छन्, केवल पवित्र स्वर्गदूतहरूले त्यो किताब लाई छुन्छन् किनभने यो सर्वोच्च किताब हो।

त्यसैले आकाशिए पुस्तकहरूको बारेमा भन्नुहुन्छ, (“फीहा”), त्यस आकाशिए पुस्तकहरूमा (“कोतबुन कैय्यमह”), न्यायमा आधारित सत्य समाचार र नियमहरू छन् जसले सत्य र सही मार्गमा मार्गदर्शन गर्दछ। जब यो प्रष्ट प्रमाण तिनीहरूकहाँ आइपुग्छ, तब सत्यको खोजी गर्ने र सत्य नखोज्ने व्यक्ति दुवै स्पष्ट हुन्छन्। त्यसैले जो कोही नाश हुन्छ त्यो तर्कद्वारा नाश हुन्छ, र जो कोही

(2) ثُمَّ فَسَّرَ— تِلْكَ الْبَيِّنَاتُ فَقَالَ: ﴿رَسُولٌ مِّنَ اللَّهِ﴾ أي: أُرْسِلُهُ اللهُ يَدْعُو النَّاسَ إِلَى الْحَقِّ، وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ كِتَابًا يَتْلُوهُ، لِيُعَلِّمَ النَّاسَ الْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيَهُمْ، وَيُخْرِجَهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ، وَهَذَا قَالَ: ﴿يَنْلُوا صُحُفًا مُّطَهَّرَةً﴾ أي: مَحْفُوظَةً عَنْ قَرْبَانَ الشَّيَاطِينِ، لَا يَمَسُّهَا إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ؛ لِأَنَّهَا فِي أَعْلَى مَا يَكُونُ مِنَ الْكَلَامِ.

(3) وَهَذَا قَالَ عَنْهَا: ﴿فِيهَا﴾ أي: فِي تِلْكَ الصُّحُفِ ﴿كُتِبَ قِيَمَةٌ﴾ أي: أَخْبَارٌ صَادِقَةٌ وَأَوَامِرٌ عَادِلَةٌ، تَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ، فَإِذَا جَاءَتْهُمْ هَذِهِ الْبَيِّنَاتُ فَحِينَئِذٍ يَتَّبِعَنَّ طَالِبِ الْحَقِّ مِمَّنْ لَيْسَ لَهُ مَقْصَدٌ فِي طَلْبِهِ، فِيهِلِكَ مِنْ هَلِكٍ عَنِ بَيِّنَةٍ، وَيَحْيَا مِنْ حَيٍّ عَنِ بَيِّنَةٍ.

बाँचेको हुन्छ त्यो पनि तर्कद्वारा नै बाँचेको छ ।

यदि अहले किताबहरुले यस मेसेन्जर माथि ईमान लाउंदैनन् र उहाँको आज्ञापालन गर्दैनन् भने, तिनीहरूको गलती र जिद्दीको कारण यो कुनै अनौठो कुरा होइन किनभने तिनीहरू आपसमा गुटबन्दी गरे र गुटहरूमा विभाजित भए, (“इल्ला मिम बादे मा जाअत होमुल् बैय्येनह”), तब तिनीहरूकहाँ एउटा स्पष्ट प्रमाण आयो जुन आफ्नो विश्वासीहरूका लागि भेला हुने कारण हो, तर तिनीहरूको भ्रष्टता र कमजोरीको कारण मार्गनिर्देशनले तिनीहरूको पथ-भ्रष्टता र अन्तरदृष्टिले तिनीहरूको अन्धोपन मात्र बढायो, यद्यपि सबै पुस्तकहरूले एउटै उत्पत्ति र एउटै धर्म ल्याएका छन्, तिनीहरूलाई सबै धर्महरूमा उपासना गर्न आदेश दिइएको थियो ।

(“अल्लाहो मुख्लेसिना लहुदीन”), अल्लाहको लागि शुद्ध पारेर एकाग्र भई उनको उपासना गर्नु, अर्थात्, आफ्नो बाहिरी र भित्री उपासनामा अल्लाहको खुशी र उहाँसँग निकटता खोज्ने उद्देश्यले, (“होन्फाआ”), एकाग्र भई, अर्थात्, एकेश्वरवादको विरुद्धमा रहेका सबै धर्महरूबाट विमुख भएर “नमाज कायम गर र जकात दिदै गर,

(4-5) وإذا لم يؤمن أهل الكتاب لهذا الرسول وينقادوا له فليس ذلك ببدعٍ من ضلالهم وعنادهم، فإنهم ما تفرقوا واختلفوا وصاروا أحزابًا ﴿إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ﴾ التي توجب لأهلها الاجتماع والاتِّفاق، ولكنهم لرداءتهم ونذالتهم لم يزدهم الهدى إلا ضلالًا ولا البصيرة إلا عمى، مع أن الكتب كلها جاءت بأصلٍ واحدٍ ودينٍ واحدٍ، فما أمروا في سائر الشرائع إلا أن يعبدوا ﴿اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ أي: قاصدين بجميع عباداتهم الظاهرة والباطنة وجه الله وطلب الزلفى لديه، ﴿حُنَفَاءَ﴾ أي: معرضين مائلين عن سائر الأديان المخالفة لدين التوحيد.

وخصَّ الصلاة والزكاة بالذكر مع أنَّهما داخلان في قوله: ﴿لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ﴾ لفضلها وشرفها، وكونها العبادتين اللتين من قام بهما قام بجميع

अल्लाहले नमाज र जकातलाई विशेष रूपमा नमाज र जकातका विषेशताको कारण उल्लेख गरेको छ, यद्यपि ति दुवै अल्लाहको भनाई, (“ले याबोदल्लाह मुख्लेसीन”), मा समावेश छन्, तसर्थ नमाज र जकातलाई छुट्टै उल्लेख गर्नुभयो किनभने ति यस्तो उपासना हुन् जसलाई स्थापित गर्ने व्यक्तिले धर्मका सबै नियमहरू स्थापित गर्छन्, (“व जालिका”), र यो, अर्थात् एकेश्वरवाद र धर्मको लागि ईमानदारिता दुवै (“दीनुल कैय्यमह”), सीधा धर्म हुन् जुन स्वर्गमा लैजाने छन्, र अन्य धर्महरू नर्कको मार्ग हुन्।

फेरि अल्लाह सर्वशक्तिमानले भन्नुभयो कि पथ-भ्रष्टहरूको अगाडि स्पष्ट प्रमाण आइसकेपछि तिनीहरूको इनाम के हुनेछ ? तसर्थ भन्नुहुन्छ, (“इनल्लजिना कफरु मिन अहलिल किताबि वल मुशरेकिना फी नारे जहन्नमा”), निसन्देह अहले किताब र मुशरिकहरूमाध्य कुफ्र गर्ने व्यक्तिहरू नरकको आगोमा होमिनेछन्, उसको यातनाले तिनीहरूलाई छोप्नेछ र उसको सजाय तिनीहरूमाथि कठोर हुनेछ, (“खालेदिना फिहा), यो यातना तिनीहरूबाट कहिल्यै बन्द हुनेछैन र तिनीहरू नरकमा अल्लाहको कृपाबाट निराश हुनेछन्, (“ऊलाइका हुम शरूल

شرائع الدين، ﴿وَذَلِكَ﴾ أي: التَّوْحِيدَ والإِخْلَاصَ فِي الدِّينِ هُوَ ﴿دِينُ الْقِيَمَةِ﴾ أي: الدِّينَ الْمُسْتَقِيمَ الْمُوَصَّلَ إِلَى جَنَّاتِ النَّعِيمِ، وَمَا سِوَاهُ فَطَرَقٌ مُوَصَّلَةٌ إِلَى الْجَحِيمِ.

(6) ثُمَّ ذَكَرَ جَزَاءَ الْكَافِرِينَ بَعْدَ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ فَقَالَ: ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ﴾ قَدْ أَحَاطَ بِهِمْ عَذَابُهَا، وَاشْتَدَّ عَلَيْهِمْ عِقَابُهَا، ﴿خَالِدِينَ فِيهَا﴾ لَا يُفْتَرَّ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَهُمْ فِيهَا مَبْلَسُونَ، ؛ لِأَنَّهُمْ عَرَفُوا الْحَقَّ ﴿أُولَئِكَ هُمُ شَرُّ الْبَرِيَّةِ﴾ قَوْ وَتَرَكُوهُ، وَخَسِرُوا الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ.

बारियह”), यी मानिसहरू सबै भन्दा खराब प्राणी हुन् किनभने तिनीहरूले सत्यलाई चिने र त्यसलाई त्यागिदिए र यसरी तिनीहरूले यो लोक र प्रलोकमा घाटा बेहोरे ।

(“इन्नल्लजिना आमनू वा आमेलुस्सालेहाति ऊलाइका हुम खैरुल बारियह”), निसन्देह जसले ईमान ल्याए र सत्कर्म गरे उनीहरू नै सर्वश्रेष्ठ प्राणी हुन्, किनभने तिनीहरूले अल्लाह सर्वशक्तिमानको उपासना गरे र उहाँको बारेमा जानकारी प्राप्त गरे र तिनीहरूले संसार र परलोकको इनाम पाए ।

(“जजाओहुम इन्दा रब्बेहिम जन्नातो अदनिन्”), यस्ता व्यक्तिहरूको प्रतिदान उनका पालनकर्ता समक्ष सदा रहने बगैंचाहरू हुन्, अर्थात्, अनन्त निवासको लागि स्वर्ग जहाँबाट कहिल्यै प्रस्थान हुनेछैन, न त यी स्वर्गहरू बाहेक कुनै चीजको चाहना हुनेछ । (“तजरि मिन तहतेहल अनहारो खालेदीना फिहा अबादा रजिअल्लाहु अनहुम् व रजु अनहो”), जसको तलतिरबाट नहरहरू बगिरहेका हुनेछन्, जहाँ उनीहरू सदासर्वदा रहनेछन्, अल्लाह उनीहरूसित प्रसन्न भए र उनीहरू अल्लाहसित खुशी

(7) ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُم خَيْرُ الْبَرِيَّةِ﴾؛ لَأَتَّهَمُ عِبَادُوا اللَّهَ وَعَرَفُوهُ، وَفَازُوا بِنَعِيمِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.

(8) ﴿جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٍ﴾ أي: جَنَّاتٍ إِقَامَةٍ لَا ظَعْنَ فِيهَا وَلَا رَحِيلَ، وَلَا طَلَبَ لِمَا فِيهَا، ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ﴾، فرضي عنهم بما قاموا به من مراضيه، ورضوا عنه بما أعد لهم من أنواع الكرامات وجزيل المثوبات، ﴿ذَلِكَ﴾ الجزء الحسن ﴿لِمَنْ حَسِيَ رَبُّهُ﴾

भए, (“जालिका”), यो राम्रो बदला
 (“लेमन खसियह रब्बह”) यो त्यो
 व्यक्तिको लागि हो जसले अल्लाहसँग
 डराउँछ र उहाँको अवज्ञा गर्नबाट टाढा
 रहन्छ र अल्लाहले उसमाथि अनिवार्य
 गरेको कुराहरू स्थापित गर्दछ ।

أي: لمن خاف الله فأحجم عن معاصيه وقام
 بواجباته.

تمت بحمد الله.

(सूरह जिलजालको बिष्लेषण र यो मद्दी सूरह हो)

[تفسير سورة إذا زلزلت وهي مدنية]

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो
 अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- १- जब पृथ्वीलाई पूर्णरूपले हल्लाइनेछ ।
- २- र धर्तीले आफ्नो (भित्रको) बोझ
 निकालेर फ्याँकिदिनेछ ।
- ३- र, मनुष्यले भन्नेछ— “यसलाई के भयो
 ?
- ४- त्यो दिन पृथ्वीले सम्पूर्ण खबरहरू
 बताउनेछ ।
- ५- किनभने तिम्रा पालनकर्ताले त्यसलाई
 यस्तो गर्ने आदेश दिएका हुनेछ ।
- ६- मानिसहरू त्यस दिन एकला एकलै
 आउनेछन् ताकि तिनीहरूलाई तिनीहरूका
 कर्म देखाइयोस् ।

﴿إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ۝١ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ
 أَثْقَالَهَا ۝٢ وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ۝٣ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ
 أَخْبَارَهَا ۝٤ إِنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا ۝٥ يَوْمَئِذٍ
 يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَلَهُمْ ۝٦ فَمَنْ
 يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ۝٧ وَمَنْ يَعْمَلْ
 مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ۝٨﴾

- ७- अनि, जसले अलिकति पनि सत्कर्म गरेको हुन्छ उसले त्यसलाई देख्नेछ ।
८- र, जसले अलिकति पनि दुष्कर्म गरेको हुन्छ उसले त्यसलाई देख्नेछ ।

अल्लाह सर्वशक्तिमानले हामीलाई पुनरुत्थानको दिनमा हुने घटनाहरूको बारेमा जानकारी दिनुहुन्छ, जस्तै भूकम्पले पृथ्वीलाई हल्लाउनेछ, र पृथ्वी हल्लिनेछ र काँपनेछ पृथ्वीमाथि भएका सबै भवन र निशानहरू पनि भत्किनेछन् र हराउनेछन् पृथ्वीका सबै पहाडहरू टुक्रा टुक्रा गरिनेछन् । पृथ्वी चिल्लो र बाँझो मैदान बन्नेछ जसमा कुनै उतार-चढाव हुनेछैन । (“व अखरजतिल अरजो असकालहा”) र धर्तीले आफ्नो (भित्रको) बोझ निकालेर फ्याँकिदिनेछ । अर्थात् पृथ्वीको पेटमा रहेका खजाना र मृतकहरू ।

(“वकालल इनसानो”) जब मानिसले पृथ्वीमा हुने यो महान् घटना देख्नेछ, र उसले भन्नेछ । (“मालहा”) अर्थात् यसलाई के भयो ?

(“यौमाइजिन तोहाद्दीसो अखबारहा”) त्यो दिन पृथ्वीले आफ्नो समाचार सुनाउनेछ अर्थात्, यसले कर्ताहरूको राम्रो र नराम्रो कामको गवाही दिनेछ, जुन तिनीहरूले यसका माथि गरेका छन् । किनभने पृथ्वी

(2-1) يخبر تعالى عما يكون يوم القيامة، وأنَّ الأرض تنزل وتزل وترجف وترتج حتى يسقط ما عليها من بناءٍ ومعلمٍ، فتندكُّ جبالها، وتُسوي تلالها، وتكون قاعاً صافصفاً لا عوج فيه ولا أمّتا، ﴿وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا﴾؛ أي: ما في بطنها من الأموات والكنوز.

(3) ﴿وَقَالَ الْإِنْسَانُ﴾: إذا رأى ما عراها من الأمر العظيم [مستعظماً لذلك]: ﴿مَا لَهَا﴾؛ أي: أيُّ شيءٍ عرض لها؟!

(4-5) ﴿يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ﴾ الأرض ﴿أَخْبَارَهَا﴾ أي: تشهد على العاملين بما عملوا على ظهرها من خيرٍ وشرٍّ؛ فإنَّ الأرض من جملة الشُّهود الذين يشهدون على العباد بأعمالهم، ذلك ﴿بِأَنَّ رَبَّكَ

साक्षीहरू मध्ये एक हुनेछ जसले सेवकहरूको विरुद्धमा तिनीहरूको कामको गवाही दिनेछ । र यो सबै यसकारण हुनेछ, (“बेअन्ना रब्बाका औहालाहा”) अल्लाह सर्वशक्तिमानले उसलाई आफ्नो स्तरमा हुने सबै कार्यहरूको बारेमा जानकारी दिन आदेश दिनेछ । तसर्थ, पृथ्वीले अल्लाह सर्वशक्तिमानको आदेशको अवज्ञा गर्दैन ।

(“यौमाइजिन यसदोरुन्नासो”) त्यो दिन मानिसहरू आउनेछन्” अर्थात्, महापर्लयको क्षेत्रबाट जब अल्लाह तिनीहरूका बीचमा न्याय गर्नेछ । (“अशतातन”) विभिन्न समूह जस्तै, (“लियरौ आमालहुम”) ताकि अल्लाहले उनीहरूलाई उनीहरूका नराम्रा कामहरू र उनीहरूका असल कामहरू देखाउन सकून् र उनीहरूलाई उनीहरूका कर्महरूको प्रतिफल देखाऊन् ।

(“फमय्यामल मिसकाला जर्रतिन खरैयारह व मैयामल मिसकाला जर्रतिन शरैयारह”) त्यसकारण, जसले अलीकति राम्रो काम गरेको छ उसले त्यो देख्नेछ, र जसले अलीकति नराम्रो काम गरेको छ उसले त्यो देख्नेछ, यसमा सबै असल र नराम्रो कामहरू समावेश छन्; किनभने जब उसले कण बराबर वजन देख्न सक्छ जुन सबैभन्दा कम चीज हो, त्यसैले त्यो भन्दा धेरै तौलिएको कर्म देख्न सम्भव छ ।

أَوْحَىٰ لَهَا ﴿٤٤﴾ أَي: أمرها أن تخبر بما عمل عليها؛ فلا تعصي لأمره.

(6) ﴿يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ﴾ من موقف القيامة [حين يقضي— الله بينهم] ﴿أَشْنَاءًا﴾ أي: فرقا متفاوتين، ﴿لِيُرَوَّا أَعْمَلَهُمْ﴾؛ أي: ليريهم الله ما عملوا من السيئات والحسنات، ويريهم جزاءه موفرا.

(7-8) ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ﴾

﴿٧﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾

وهذا شامل عام للخير والشر كله؛ لأنه إذا رأى مِثْقَالَ الذرة التي هي أحقر الأشياء وجوزي عليها فما فوق ذلك من باب أولى وأحرى؛ كما قال تعالى: ﴿يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحَضَّرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ﴾

जसरि कि अल्लाह सर्वशक्तिमान को बनाई छ, (“यौमा तजेदो कुल्लो नफिसन मा अमेलत मिन खैरिन मुहजरा वमा अमेलत मिन सुइन तवदो लौ अन्ना बेनाहा व बेनहु अमादम् बईदा”), जुन दिन हेरेक मानिसले आफ्नो राम्रो र नराम्रो कर्म भेट्टाउनेछन् र तिनीहरूले कामना गर्नेछन् कि नराम्रो कर्म र उसको बीच धेरै दूरी हुन्थ्यो भने कति राम्रो हुन्थ्यो। (“ववजदू मा अमेलु हाजरा”), र यिनिहरु आफ्नो कर्महरूलाई उपस्थित पाउनेछन्, यी आयतहरूले राम्रो कामहरूलाई प्रोत्साहन दिन्छन्, चाहे त्यो कर्म साना किन नहोस्, र दुष्कर्महरू बाट रोक्दैछन्, चाहे त्यो मामुली किन नहोस्।

أَمَدًا بَعِيدًا ﴿١﴾، ﴿وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا﴾، وهذا فيه التَّغْيِيبُ فِي فِعْلِ الْخَيْرِ وَلَوْ قَلِيلًا، وَالتَّرْهِيْبُ مِنْ فِعْلِ الشَّرِّ وَلَوْ حَقِيرًا.

सूरह अल् आदीयात को बिष्लेषण र यो मक्कि सूरह हो

[تفسير سورة العاديات وهي مَكِّيَّة]

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- १- तिब्र गतिमा हापदै दुगुने घोडाहरु को कसम।
- २- खुरबाट अग्निका झिल्लाहरु निकाल्ने वालाहरु को कसम।
- ३- र एका बिहानै छापा मारने वालाहरु को कसम।
- ४- र त्यहाँ त्यो समयमा धूलो उडाउँदछन्।
- ५- अनि शत्रुका सैन्य-दलभिन्न पस्छन्
- ६- निश्चय नै मनुष्य आफ्ना पालनकर्ताको अकृतज्ञ छ।

﴿وَالْعَدِيَّتِ صَبْحًا ﴿١﴾﴾ فَالْمُورِبَتِ قَدْحًا ﴿٢﴾﴾
 فَالْمُغِيرَتِ صَبْحًا ﴿٣﴾ فَأَتَرْنَ بِهِ نَقْعًا ﴿٤﴾ فَوَسَّطْنَ بِهِ
 جَمْعًا ﴿٥﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ﴿٦﴾ وَإِنَّهُ
 عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ﴿٧﴾ وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ
 ﴿٨﴾ أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ﴿٩﴾
 وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ﴿١٠﴾ إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ
 لَّخَبِيرٌ ﴿١١﴾﴾

- ७- र, ऊ स्वयं यसको साक्षी हो।
 ८- ऊ सम्पत्तिको मोहमा धेरै नै लिप्त छ।
 ९- के उसलाई थाहा छैन जब चिहानबाट सबै निकालिनेछन् ?
 १०- र, हृदयभित्र जे छ त्यो पनि बाहिर निकालिनेछ।
 ११- निश्चय नै उनीहरूका पालनकर्ता त्यस दिन उनीहरूको अवस्थासँग पूर्ण अवगत रहनेछ।

अल्लाह सर्वशक्तिमानले घोडाहरूको कसम उठाउनु भएको छ, किनकी तिनीहरूमा अल्लाहका उज्ज्वल र जाहेरि चिन्हहरू र उपकारहरू छन्, जुन हरेक प्राणीहरूलाई थाहा छ, र अल्लाह सर्वशक्तिमानले घोडाहरूको विशेषताहरू मध्ये एउटा यस्तो विशेषताको कसम उठाउनु भएको छ जुन विशेषता अरु कुनै पनि जनावरहरूमा पाइदैन। अल्लाहको भनाई छ, (“वल्-आदियाते जबहा”), अर्थात् धेरै तागतको साथ दुर्गुर्ने घोडाहरूको कसम जब तिनीहरूबाट श्वासप्रश्वासको आवाज तिब्रताका साथ आओस्। (“जबहा”), घोडाहरूको सास फेर्नको आवाज जुन तिनीहरूको छातीबाट निस्कन्छ जब तिनीहरू छिटो दौडिन्छन्।

फल्मोरियाते”), खुरबाट अग्निका”) झिल्काहरू निकाल्ने वालाहरूको कसम, कदहा, खुट्टा हानेर, अर्थात्, जब तिनीहरू दौड्छन्, तिनीहरूको खुरको कठोरता र तिनीहरूको बलको कारण आगो निस्कन्छ।

(1) أقسم الله تبارك وتعالى بالخيل لما فيها من آياته الباهرة ونعمه الظاهرة ما هو معلوم للخلق، وأقسم تعالى بها في الحال التي لا يشاركها فيه غيرها من أنواع الحيوانات، فقال: ﴿وَالْعَدِيَّتِ صَبْحًا﴾ أي: العاديات عدوًا بليغًا قويًا يصدر عنه الصُّبْحُ، وهو صوت نَفْسِهَا فِي صَدْرِهَا عِنْدَ اشْتِدَادِ عَدْوِهَا.

(2) ﴿فَالْمُورِبَتِ﴾ بحوافرهِنَّ مَا يَطَّأَنَّ عَلَيْهِ مِنَ الْأَحْجَارِ ﴿قَدْحًا﴾ أي: تنقذح النَّارُ مِنْ صَلَابَةِ حَوَافِرِهِنَّ وَقَوَّتِهِنَّ إِذَا عَدَوْنَ.

(“फलमोगिराते”), शत्रुको दलभित्र रक्तपात गर्ने घोडाहरु को, (“सुब्हा”), बिहानै, शत्रुमाथि बिहान र अन्धयारोमा रक्तपात गर्ने चलन छ ।

(“फआसरना बेहि”), अर्थात् उनिहरुको दुगुर्ने र रक्तपात गर्नेले (“नकआ”), धुलो उड्दै छ, (“फवासत्ना बेहि”), फेरि घुसि हाल्छन्, आफ्नो सवारी समेत (“जमआ”), शत्रुको दलभित्र जसमाथि रक्तपात गरेका छन् ।

फेरि अल्लाह सर्वशक्तिमानले आफ्नो कसमको जवाफ दिनुहुन्छ र भन्नुहुन्छ, (“इन्नल इनसाना लेरब्बेहि लकनूद”), निश्चय नै मनुष्य आफ्नो पालनकर्ताको अकृतज्ञ छ । अर्थात् अल्लाहले उसलाई दिएको उपकार बाट उ रोक्दै छ, मानिसहरुको स्वभावमा छ कि उनिहरु हक अधिकार पूर्ण रुपमा पुरा गर्दैनन् जुन कि तिनीहरुको अनिवार्य जिम्मेवारी हो, आर्थिक वा शारीरिक रूपमा यसमाथि लगाइएका अधिकारहरुलाई बेवास्ता गर्नु यसको स्वभाव हो । त्यो व्यक्ति बाहेक जसलाई अल्लाहले मार्ग प्रदान गरेको छ, र जसले एक अर्काको हक अधिकार पूर्ण रुपमा पुरा गर्दछ ।

(“वा इन्नाहु अला जालिका लशहीद”), र ऊ आफै यसको साक्षी छ, अर्थात् मानिस आफ्नो कंजुषता र अकृतज्ञता को आफै साक्षी छ, न यसलाई झुटो भन्न सक्छ, न त यसलाई इन्कार गर्न सक्छ, किनकि यो एकदमै स्पष्ट छ, यस आयतमा यो पनि सम्भावना छ कि यसको संकेत अल्लाह सर्वशक्तिमान तिर छ, तब यसको अर्थ

(3) ﴿فَالْمُعِيرَاتِ﴾ على الأعداء ﴿صُبْحًا﴾، وهذا أمرٌ أغلبيٌّ أنَّ الغارة تكون صباحًا.

(4-5) ﴿فَأْتَرَنَ بِهِ﴾ أي: بعدوهنَّ و غارتهنَّ، ﴿نَقَعًا﴾ أي: غبارًا، ﴿فَوَسَطَنَ بِهِ﴾ أي: براكبهنَّ ﴿جَمْعًا﴾ أي: توسَّطن به جموع الأعداء الذين أغار عليهم.

(6) والمقسم عليه قوله: ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ﴾ أي: منوعٌ للخير الذي لله عليه، فطبيعة الإنسان وجبَّلتُه أنَّ نفسه لا تسمح بما عليه من الحقوق فتؤدِّيها كاملةً موفرةً، بل طبيعتها الكسل والمنع لما عليها من الحقوق المائيَّة والبدنيَّة؛ إِلَّا مَنْ هداه الله وخرج عن هذا الوصف إلى وصف السَّامح بأداء الحقوق.

(7) ﴿وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ﴾ أي: إِنَّ الْإِنْسَانَ على ما يعرف من نفسه من المنع والكند لشاهدٌ بذلك لا يجحده ولا ينكره؛ لأنَّ ذلك أمرٌ بينٌ واضحٌ، ويحتمل أنَّ الضمير عائدٌ إلى الله تعالى، أي: إِنَّ الْعَبْدَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ، والله شهيدٌ على ذلك؛

हुन्छ, निश्चय नै मनुष्य आफ्नो
पालनकर्ताको अकृतज्ञ छ र अल्लाह
यस्को साक्षी छ, र यस आयतमा
उनिहरुको लागि चेतावनी छ जसले
आफ्नो पालनकर्ताको अकृतज्ञ गर्छन्, र
अल्लाह यस्को साक्षी छ ।

(“वइन्नहु”), निशन्देह
मानिस, (“लेहुब्बिल खेरी”), धन
सम्पत्तिको लोभमा (“लशदीद”), धेरै नै
लिप्त छ, अर्थात् धन सम्पत्तिको
प्रलोभनमा छ, र धन सम्पत्तिको लोभले
गर्दा उसले अनिवार्य दायित्व र हक
अधिकार दिन छाडेको छ, र उसले आफ्नो
पालनकर्ता को आदेश माथि आफुलाई
प्राथमिकता दिएको छ, यो सबै किन भयो
किनकि उसले दुनियालाई मात्र माया गरे र
प्रतिकार को दिनलाई बिर्सनु भए ।
त्यसैले अल्लाह सर्वशक्तिमानले डरको
दिनबाट डराउँदै भन्नुहुन्छ, (“अफला
यालमो”), के आफुलाई धोकामा राख्नेले
यो कुरा जान्दैन ? (“इजा बूसैरा माफिल
कोबुर”), जब अल्लाह सर्वशक्तिमानले
मुर्दाहरूलाई तिनीहरुको प्रतिकार र इनाम
को लागि चिहान बाट निकाल्ने छ,
 (“वहुस्सेला माफिस्सोदूर”), र छाती भित्र
जे जति छ सबै स्पष्ट हुनेछ, छाती भित्र
दुष्कर्म र भलाई जे पनि छ सबै जाहेर
हुनेछ र सबै भेदहरू खोलिने छ, र
तिनीहरुको कर्मको फल सबै प्राणिहरु को
सामु आउने छ ।

(“इन्ना रब्बहुम बेहिम योमइजिन
लखबीर”), निशन्देह उनिहरुका
पालनकर्ता तिनीहरुको बाहिर र भित्र

ففيه الوعيد والتهديد الشديد لمن هو لربه كنود
بأن الله عليه شهيد.

(8) ﴿وَإِنَّهُ﴾ أي: الإنسان ﴿لِحُبِّ الْخَيْرِ﴾ أي:
المال ﴿لَشَدِيدٍ﴾ أي: كثير الحب للمال، وحبُّه
لذلك هو الذي أوجب له ترك الحقوق الواجبة
عليه، قدَّم شهوة نفسه على رضا ربِّه، وكلُّ هذا
لأنَّه قصر نظره على هذه الدار، وغفل عن الآخرة.

(9-10) و لهذا قال حاثًا له على خوف يوم
الوعيد: ﴿أَفَلَا يَعْلَمُ﴾ أي: هَلَّا يعلم هذا المغترُّ
﴿إِذَا بُعِثَ رَمًا فِي الْقُبُورِ﴾ أي: أخرج الله الأموات
من قبورهم لحشرهم ونشورهم، ﴿وَحُصِّلَ مَا فِي
الْصُّدُورِ﴾ أي: ظهر وبان ما فيها وما استتر في
الصدور من كائن الخير والشرِّ، فصار السِّرُّ—
علازمةً والباطن ظاهرًا، وبان على وجوه الخلق
نتيجة أعمالهم.

(11) ﴿إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ﴾ أي: مَطَّلَعٌ
على أعمالهم الظاهرة والباطنة، الخفية والجلية،

खुल्ला र गोप्य सबै कार्यहरु बाट अवगत छ, र उहाँले तिनीहरुलाई तिनिहरुको कर्म अनुसार बदला दिनुहुनेछ । अल्लाह सर्वशक्तिमानले आफ्नो ज्ञानलाई त्यो दिनको साथ विशेष रूपमा उल्लेख गरेको छ, जबकि अल्लाह यिनीहरुको सदैव खबर राख्नेवाला छ, यस्तो किन ? किनभने यी सबै इनामहरु अल्लाहको ज्ञान र उहाँले गराएको जानकारी को कारण नै मिलेको छ ।

و مجازيهم عليها، وخصّ خبرهم بذلك اليوم مع أنّه خبيرٌ بهم كلّ وقتٍ؛ لأنّ المراد بهذا الجزاء على الأعمال الناشئ عن علم الله وإطلاعه.

सूरह अल कारिया को बिष्लेषण र यो मक्कि सूरह हो

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

[तفسير سورة القارعة وهي مكيّة]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- १- भयावह घटना !
- २- के हो त्यो भयावह घटना ?
- ३- तिमीलाई के थाहा के हो त्यो भयावह घटना ?
- ४- त्यो दिन मनुष्यहरु छरिएका कीरा फट्याङ्ग्रा जस्ता हुनेछन् ।
- ५- र, पहाडहरु धुनेका रङ्गिन ऊनझैं हुनेछन् ।
- ६- अनि जसको पल्ला भारी हुन्छ ।
- ७- उसले रुचाएको जीवन पाउनेछ ।
- ८- र, जसको पल्ला हलुका हुनेछ ।
- ९- उसको बासस्थान हावियह हुनेछ ।

﴿ الْقَارِعَةُ ۝١ مَا الْقَارِعَةُ ۝٢ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ ۝٣ يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ۝٤ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ۝٥ فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ۝٦ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ۝٧ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ۝٨ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ ۝٩ وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَ ۝١٠ نَارُ حَامِيَةٍ ۝١١ ﴾

१०- र तिमीलाई के थाहा कि हावियह के हो ?

११- प्रज्वलित आगो हो ।

(“अलकारियह”), महाप्रलयको दिनका नामहरु मध्ये एउटा नाम हो , र यसलाई यो नाम किन दिइएको छ ? किनभने यो प्राणीहरु माथि एक्कासि आउनेछ, र आफ्ना भयावहले तिनीहरुलाई अतंकित बनाउने छ, त्यसैले अल्लाह सर्वशक्तिमानले त्यसको डरलाग्दो हालत र गम्भीरतालाई वर्णन गर्दै भन्नुहुन्छ, (“अल्कारियतो, मल्कारियह, वमा अदराका मल्कारिया”), खडखडाउने , के हो त्यो खडखडाउने, र तिमीलाई के थाहा कि के हो त्यो खडखडाउने ?

(“यौमा यकुनुन्नासो”), जुन दिन हरेक मानिस गम्भीर र भयावह अवस्था को कारण हुनेछन्, (“कल्फराशिल मबसुस”), छरिएका कीरा जस्तै, अर्थात् एकअर्कामा सम्मिलित छरिएका सलह दलहरु जस्तै हुनेछन्, (“अलफराश”), यि ती फट्याङ्ग्राहरु हुन् जुन रातिको बेलामा उज्यालो अगाडि उभिन्छन्, र एकअर्काको साथमा तरङ्ग जस्तै आउँछन्, र तिनीहरुको कमजोर बिचारका कारण जब तिनीहरुको आगाडी आगो प्रज्वलित हुन्छ

(3-1) ﴿الْقَارِعَةُ﴾ من أسماء يوم القيامة، سُمِّيَتْ بِذَلِكَ لِأَنَّهَا تَقْرَعُ النَّاسَ وَتَزَعِجُهُمْ بِأَهْوَالِهَا، وَهَذَا عَظَمَ أَمْرُهَا وَفَحَّمَه بِقَوْلِهِ: ﴿الْقَارِعَةُ ۝۱ مَا الْقَارِعَةُ ۝۲ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ﴾.

(4) ﴿يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ﴾ من شدَّة الفزع والهول ﴿كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ﴾ أي: كالجراد المنتشر الذي يموج بعضه في بعض، والفراش هي الحيوانات التي تكون في الدليل يموج بعضها ببعض لا تدري أين توجه، فإذا أوقد لها ناراً تهافتت إليها لضعف إدراكها، فهذه حال الناس أهل العقول.

त्यतिबेला तिनीहरु कहाँ फर्कनेछन्
तिनिहरुलाई थाहा हुदैन, त्यसैले तिनिहरु
आगोमा खसिन्छन्, यस्तो हालत
बुद्धिमानहरु को हुनेछ ।

वतकूनल जेबालो”), ठोस र मजबुत”) पहाड (“कल् इहनिल मनफूश”), धुनेको ऊन जस्तो हुनेछन्, जो यति कमजोर भइसकेका हुनेछन् कि हलुका हावाले पनि उडाएर लैजान्छ, अल्लाहको भनाई छ, (“व तरल् जेबाला तहसबोहा जामेदतन् वहिया तमुरो मरस्सेहाब”), अनि तपाईं पहाडहरुलाई देखेर सोच्नुहुन्छ कि तिनीहरु स्थिर छन्, यद्यपि तिनीहरु बादल जस्तै चलिनेछन्, र छरिएको धुलो जस्तै खत्म हुनेछन्, र ती मध्ये एउटा पनि देखिनेछैनन्, त्यो बेला तराजु स्थापित गरिनेछ, र मानिसहरुलाई दुई भाग भाग्यशाली र अभागीमा बाँडिनेछ ।

(“फअम्मा मन सकोलत मवाजिनुहु”), अनि जस्को कर्म भारी हुनेछ, अर्थात् जसको पुण्यको तराजु झुक्ने छ, र पापको तराजु माथि उठ्नेछ, (“फहोवा फी ईशतिर्राजियह”), उसले रूचाएको जीवन पाउनेछ ।

(“वाअम्मा मन् खपफत मवाजिनुहु”), र जसको पल्ला हलुका हुनेछ, अर्थात् उसका पुण्यहरु उसको पापहरु संग

(5) وَأَمَّا الْجِبَالُ الصُّلْبُ فَتَكُونُ ﴿كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ﴾ أَي: كَالصُّوْفِ الْمَنْفُوشِ الَّذِي بَقِيَ ضَعِيفًا جَدًّا تَطْيِيرُ بِهِ أَدْنَى رِيحٍ، قَالَ تَعَالَى: ﴿وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ﴾، ثُمَّ بَعْدَ ذَلِكَ تَكُونُ هَبَاءً مَثُورًا، فَتَضْمَحَلُّ وَلَا يَبْقَى مِنْهَا شَيْءٌ يَشَاهَدُ، فَحِينَئِذٍ تُنْصَبُ الْمَوَازِينُ وَيُنْقَسَمُ النَّاسُ قَسَمَيْنِ: سَعْدَاءُ وَأَشْقِيَاءُ.

(6-7) ﴿فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ﴾ أَي: رَجَحَتْ حَسَنَاتُهُ عَلَى سَيِّئَاتِهِ، ﴿فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ﴾ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ.

(8-11) ﴿وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ﴾ بِأَنْ لَمْ

تَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ تَقَاوَمُ سَيِّئَاتِهِ، ﴿فَأَمَّهُ هَكَاوِيَةً﴾

प्रतिस्पर्धा गर्न पर्याप्त हुनेछैन, (“फउम्मोहु हावियह”), त्यसैले उसको वासस्थान नर्क हुनेछ, जसको नामहरु मध्ये एउटा नाम हावियह पनि हो, र नर्क उसलाई आमा जस्तै आफ्नो साथ राखिनेछ, जसरी कि अल्लाहको भनाई छ, (“इन्ना अजाबहा काना गरामा”), निसन्देह नर्कको दण्ड अति दुःखदायी छ, यस्तो पनि भनिन्छ कि उसको मस्तिष्क नर्कमा खस्नेछ, अर्थात् उसलाई टाउको माथि नर्कमा फाल्नेछ, (“वमा अदराका माहियह”), र तिमीलाई के थाहा कि यो हावियह के हो? यस प्रश्नले उसको मामिलामालाई अति डरलाग्दो बनाएको छ। फेरि अल्लाह सर्वशक्तिमानले आफ्नो भनाई मार्फत त्यसको विप्लेषण पनि गर्नुभयो, (“नारुन् हामियह”), एकदमै तातो आगो, जस्को तिब्रता धर्तीको आगो देखि सत्तरी गुणा बढी छ, हदिसको भनाई अनुसार यस संसारको आगो नर्कको आगोको सत्रहौं भाग हो (बुखारी) हामी यस आगो बाट अल्लाहको सरण चाहन्छौं।

﴿ أي: مأواه ومسكنه النار التي من أسائها الهاوية، تكون له بمنزلة الأم الملاممة؛ كما قال تعالى: ﴿ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴾، وقيل: إن معنى ذلك: فأُمّ دماغه هاوية في النار، أي: يُلقى في النار على رأسه، ﴿ وَمَا أَدْرَنكَ مَا هِيَ ﴾ وهذا تعظيم لأمرها، ثم فسرها بقوله: ﴿ نَارٌ حَامِيَةٌ ﴾ أي: شديدة الحرارة، قد زادت حرارتها على حرارة نار الدنيا بسبعين ضعفًا، نستجير بالله منها.

सूरह अल् तकासुर को बिप्लेषण र यो मक्कि सूरह हो।

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ।

[تفسير سورة الهاكم التكاثر وهي مكيّة]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- १- (हे मानव !) अत्यधिक (सम्पत्तिको) चाहनाले तिमीहरूलाई भुलाइराखेको छ ।
- २- यहाँ सम्म कि तिमी चिहान पुगिहाल्यो ।
- ३- कदापि होइन, तिमीहरू चाँडै जान्नेछौ ।
- ४- अनि कदापि होइन तिमी चाँडै नै जान्नेछौ ।
- ५- कदापि होइन, यदि तिमीहरूलाई विश्वसनीय ज्ञान भएको भए ।
- ६- त तिमीले अवश्य नै नर्क देख्नेछौ ।
- ७- अनि तिमीले यसलाई विश्वासको आँखाले देख्नेछौ
- ८- अनि त्यो दिन तिमीहरूलाई प्राप्त सुख-सामग्रीबारे निश्चय नै सोधिनेछ ।

अल्लाह सर्वशक्तिमानले आफ्नो सेवकहरूलाई ती कामहरूमा जसको लागि उनीहरू सृष्टि गरिएको छन्, अर्थात् एक अल्लाहको मात्र उपासना गर्न, जससँग कुनै साझेदार छैन, उहाँको परिचय, उहाँ प्रति लगाव, उहाँको प्रेम सबै कुरा भन्दा पहिला राख्ने, अन्य कुराहरूमा संलग्न भएकोमा तिनीहरूलाई हप्काइन्छ, अल्हाकोमो, तिमीहरूलाई भुलाइराखेको छ, माथि उल्लेखित सबै कुराहरू, अत्तकासुरो, अत्याधिक चाहनाले, जुन कुराको अत्याधिक चाहना गरिन्छ

﴿أَلْهَنكُمْ التَّكَاثُرُ ۝۱ حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ۝۲﴾ كَلَّا
 سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝۳ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝۴
 كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ۝۵ لَتَرَوُنَّ
 الْجَحِيمَ ۝۶ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ ۝۷
 ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ۝۸﴾

(1) يقول تعالى موبِّخًا عباده عن اشتغالهم عمَّا خُلِقُوا له من عبادته وحده لا شريك له ومعرفته والإِنابة إليه وتقديم محبته على كلِّ شيءٍ: ﴿أَلْهَنَكُمْ﴾ عن ذلك المذكور ﴿التَّكَاثُرُ﴾ ولم يذكر التُّكَاثُرَ به؛ ليشمل ذلك كلَّ ما يَتَّكَاثُرُ به المتكاثرون ويفتخرون به المفتخرون من التَّكَاثُرِ في الأموال والأولاد والأنصار والجُنود والخدم والجاه وغير ذلك مِمَّا يُقصد منه مكَاثِرَةٌ كلِّ واحدٍ للآخر، وليس المقصود منه وجه الله.

उसलाई अल्लाहले उल्लेख नगरेको
कारण यो हो ताकि यसमा सबै चाहने कुरा
समावेश होस्, जसको माध्यमबाट
अत्याधिक चाहनामा प्रतिस्पर्धा गर्नेहरु
प्रतिस्पर्धा गर्छन्, र एकआपसमा गर्व
गर्नेहरु गर्व गर्छन्, उदाहरण को लागि :
धन सम्पत्ति, बालबच्चा,
सहयोगीहरु, सेनाहरु, सेवकहरु, र महिमा र
सम्मान आदि जसमा मानिसहरु
एकअर्काबाट बढी प्राप्त गर्न इरादा
राख्छन्, र यसमा अल्लाह
सर्वशक्तिमानको खुसी उनीहरुको लक्ष्य
होइन ।

तिम्रो लापरबाही, खेलकुद, र व्यस्तता
स्थायी भयो र (“हत्ता जुरतोमुल्
मकाबिर”), यहाँ सम्म कि तिमी चिहान
पुगिहाल्यो, तब तिमीबाट पर्दा हट्यो तर
त्यतिबेला जब तिमीलाई संसारमा फर्कन
सम्भव नै छैन, अल्लाहको भनाई, (“हत्ता
जुरतोमुल् मकाबिर”), प्रलोकका घरहरु
मध्ये बरजख पनि एउटा घर हो प्रमाणित
गर्दछ, किनभने अल्लाह सर्वशक्तिमानले
तिनीहरुलाई "यात्री" भनेर नामाकरण
गर्नुभएको छ, "बस्ने" नामाकरण
गर्नुभएको छैन, यसले मृत्युपछि को जिवन
अनन्त र कहिले पनि नाश नहुने घरमा

(2) فاستمَّرتْ غفلتكم ولهوتكم وتشاغلكم
﴿حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ﴾ فانكشف حينئذٍ لكم
الغطاء، ولكن بعدما تعذر عليكم استئنافه، ودلَّ
قوله: ﴿حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ﴾ أَنَّ البرزخ دارٌ
المقصود منها النفوذ إلى الدار الآخرة؛ لأنَّ الله
سأهم زائرين ولم يسمهم مقيمين، فدلَّ ذلك على
البعث والجزاء على الأعمال في دارٍ باقية غير فانية.

कर्मको इनाम र दण्डलाई प्रामाणित गर्दछ

।

त्यसैले अल्लाह सर्वशक्तिमानले तिनीहरूलाई आफ्नो यस भनाईमा धम्काएको छ, (“कल्ला सोफा तालामून, सुम्मा कल्ला सोफा तालामून, कल्ला लौ तालामून इल्मल यकीन”) कदापि होइन, तिमीहरू चाँडै जान्नेछौ । अनि कदापि होइन तिमी चाँडै नै जान्नेछौ । कदापि होइन, यदि तिमीहरूलाई विश्वसनीय ज्ञान भएको भए । अर्थात्, यदि तिमीले आफ्नो अगाडि के छ भन्ने थाहा हुन्थ्यो यस्तो जानकारी जुन हृदयको गहिराइसम्म पुग्छ, तब तिमी एकअर्काभन्दा धेरै धनसम्पत्ति कमाउने लालसाबाट बेवास्ता हुनुहुन्थ्यो र राम्रो कर्म गर्न हतार गर्थ्यौ । तर वास्तविक ज्ञानको कमीले तिमीहरूलाई त्यहाँ पुर्यायो जहाँ तिमीहरू आफूलाई हेर्छौ ।

(“लतरउन्नल जहीम”), अर्थात् तिमीहरू महाप्रलयको दिनसम्म फर्काइने छौ । तब तिमीहरू नर्कलाई निश्चय नै हेर्ने छौ । जसलाई अल्लाहले पथ-भ्रष्टहरूका लागि तयार गरेको छ ।

(“सुम्मा लतरउन्नहा ऐनल यकीन”), निःसन्देह तिमीहरू त्यसलाई हेर्ने छौ, अर्थात् आफ्नो आँखाले हेर्ने छौ । जसरि

(3-6) و لهذا توَّعدهم: ﴿كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ
﴿٣﴾ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ
عِلْمَ الْيَقِينِ ﴿٥﴾ أي: لو تعلمون ما أمامكم علمًا
يصل إلى القلوب لما أهاكم التكاثر، ولبادرتم إلى
الأعمال الصالحة، ولكن عدم العلم الحقيقي
صيركم إلى ما ترون، ﴿لَتَرُونَ الْجَحِيمَ﴾ أي:
لَتَرُونَ القيامة، فلتَرُونَ الجحيم التي أعدّها الله
للكافرين.

(7) ﴿ثُمَّ لَتَرُونَهَا عَيْنَ الْيَقِينِ﴾ أي: رؤية
بصر-ية؛ كما قال تعالى: ﴿وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ﴾

कि अल्लाह सर्वशक्तिमान को बनाई
छ,वरअल मुजरेमुनन्नारा फजन्नु अन्नहुम
मवाकेउहा वलम यजेदु अन्हा
मसरेफा,दोषीहरूले नरकलाई देख्नेछन् र
विश्वास गर्छन् कि उनीहरू त्यसमा
फालिनेछन् र उनीहरू यसबाट बाच्ने ठाउँ
पाउने छैनन् ।

فَطَنُوا أَنَّهُمْ مُوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا
﴿٥٣﴾

(“सुम्मा लतुस्अलुन्ना यौमाएजिन
अनिन्नाईम”) , फेरि तिमीहरूलाई प्राप्त
सुख र उपकारहरु बारे निश्चय नै सोधिने
छ, जसबाट तिमीहरू सांसारिक जीवनमा
रमाईलो गथर्यो,के तिमीहरूले त्यस
उपकारी जिवनको आभार प्रकट गर्नु भयो,
र के तिमीहरूले त्यस सुख समाग्रीमा
अल्लाह सर्वशक्तिमानको हक
अधिकारलाई दिनुभयो,र के तिमीहरूले
त्यस उपकारहरु बाट अल्लाह
सर्वशक्तिमानको अवज्ञामा मद्दत
लिनुभएनौ ? ताकि अल्लाह सर्वशक्तिमान
तिमीहरूलाई त्यो उपकार भन्दा उच्च र
राम्रो सुख सुबिधा दियोस् ? वा तिमीहरु
यस उपकारबाट धोकामा पर्नु भयो,र
तिमीहरु उहाँको कृतज्ञता गरेनौं ? बरु यदि
तिमीहरुले अल्लाहको अवज्ञामा यी
उपकारहरुबाट मद्दत लिनुभयो भने,
अल्लाहले तिमीहरूलाई यसको लागि
दण्ड दिनेछ । सुरह अल अहकाफ आयत

(8) ﴿ثُمَّ لَنَسْأَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ﴾ الَّذِي
تَنَعَّمْتُمْ بِهِ فِي دَارِ الدُّنْيَا؛ هل قمتم بشكره، وأدَّيْتُمْ
حَقَّ الله فيه، ولم تستعينوا به على معاصيه؛
فينعمكم نعيماً أعلى منه وأفضل؟ أم اغتررْتُمْ به،
ولم تقوموا بشكره، بل ربَّبا استعنتم به على
المعاصي؛ فيعاقبكم على ذلك؟ قال تعالى:

﴿وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَدَّهَبْتُمْ طَيْبَاتِكُمْ فِي
حَيَاتِكُمْ الدُّنْيَا وَأَسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا فَالْيَوْمَ يُجْزَوْنَ عَذَابَ
الْهُونِ...﴾ الآية.

४६ मा अल्लाह सर्वशक्तिमान को भनाई छ, र जुन दिन काफिरहरूलाई नरकमा हाजिर गरिनेछ (त्यस दिन भनिनेछ)–
 “तिमीहरूले आफ्नो सांसारिक जीवनमै आफ्नो भागका अनुग्रहहरू लिइसक्यौ र तिनीहरूबाट सुखभोग हासिल गरिसक्यौ । तसर्थ आज तिमीहरूलाई धर्तीमा अनाहक घमण्ड गरेको र उद्वण्डता देखाएको कारणले अपमानजनक यातना दिइनेछ ” ।

सुरह अल असर को बिष्लेषण र यो मक्कि सूरह हो ।

[تفسير سورة والعصر وهي مكية]

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- १- युगको कसम ।
- २- निश्चय नै मानवजाति घाटामा छन् ।
- ३- ती मानिसहरूबाहेक जसले ईमान ल्याए, सत्कर्म गरे तथा आपसमा सत्य कुराको आग्रह र एक अर्कालाई धैर्यको ताकेदा गरे ।

﴿وَالْعَصْرِ ۝١ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ۝٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ ۝٣﴾

अल्लाह सर्वशक्तिमानले समयको कसम खानुभएको छ जुन रात र दिनको परिक्रमाको नाम हो जुन सेवकहरूको

(1-3) أقسم تعالى بالعصر- الذي هو الدليل والنهار، محل أفعال العباد وأعمالهم؛ أن كل إنسان خاسر، والخاسر ضد الربح، والخسار مراتب

प्रार्थना र तिनीहरूका कर्महरूको अवसर र स्थान हो कि मानिस निश्चय नै घाटामा छ । (हानि) लाभार्थीको उल्टो हो । घाटाको धेरै फरक स्तरहरू छन् । कहिलेकाहीं नोक्सान खास हुन्छ, जसरी ति व्यक्तिको हालत जसले संसार र परलोकमा घाटा बेहोरे, स्वर्गबाट वञ्चित भए र नर्क योग्य भए, कहिलेकाँही नोक्सान बेहोरेने व्यक्ति कुनै एउटा स्तरबाट क्षतिग्रस्त हुन्छ, र आर्को स्तरबाट हुँदैन, तसर्थ अल्लाह सर्वशक्तिमानले यी चारवटा विशेषताहरू भएका व्यक्तिहरू बाहेक हरेक मानवमा नोक्सानलाई सामान्य बनाउनुभएको छ ।

अल्लाह सर्वशक्तिमानले (ईमान) विश्वास गर्न आदेश दिएका कुराहरूमा (ईमान) विश्वास गर्नु र ईमान बिना ज्ञान हुँदैन, र ज्ञान ईमानको एउटा शाखा नै हो, र ज्ञान बिना ईमान पूर्ण हुँदैन ।

पुण्यको कार्य: यसमा अल्लाह सर्वशक्तिमान र उहाँका दासहरूको अनिवार्य र मुस्तहब अधिकारहरूसँग सम्बन्धित सबै बाहिरी र भित्री पुण्यको कार्यहरू समावेश छन् ।

एकअर्कालाई सत्यको वसीयत गर्नु भनेको आस्था र धार्मिक कर्मको नाम हो, अर्थात्

متعددة متفاوتة: قد يكون خسارةً مطلقاً كحال من خسر - الدنيا والآخرة وفاته النعيم واستحقَّ الجحيم، وقد يكون خاسراً من بعض الوجوه دون بعضٍ، ولهذا عمم الله الخسار لكل إنسانٍ إلا مَنْ أتصف بأربع صفات:

– الإيمان بما أمر الله بالإيمان به، ولا يكون الإيمان بدون العلم؛ فهو فرغ عنه لا يتم إلا به.

– والعمل الصالح، وهذا شاملٌ لأفعال الخير كدِّها الظاهرة والباطنة، المتعلقة بحقوق الله وحقوق عباده، الواجبة والمستحبة.

आस्थावानहरू यी कुराहरूको
एकअर्कालाई वसीयत गर्छन्,
एकअर्कालाई उत्प्रेरित गर्छन् र
एकअर्कालाई प्रोत्साहित गर्छन् ।

एकअर्कालाई अल्लाह सर्वशक्तिमानको
आज्ञापालन गर्न, उहाँको अवज्ञा नगर्न र
उहाँको पीडादायी तकदीर माथि धैर्य राख्न
प्रोत्साहन दिन, यसरी ईमान र धार्मिक
कर्महरूद्वारा, आस्थावानहरूले आफूलाई
पूर्ण गर्छन्, र सत्यको वसीयत र धैर्यताको
वसीयत द्वारा उहाँहरूले अरूलाई पनि पूर्ण
गर्छन् । यी चार वटा कुराको पूर्तिले
आस्थावानहरू हानिबाट जोगिनछन्, र
धेरै लाभ कमाउन सफल हुन्छन् ।

– والتَّوَّاصِي بِالْحَقِّ الَّذِي هُوَ الْإِيمَانُ وَالْعَمَلُ
الصَّالِحُ؛ أَي: يوصي بعضهم بعضًا بذلك
ويحثُّه عليه ويرغبه فيه.

– والتَّوَّاصِي بِالصَّبْرِ عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ، وَعَنْ مَعْصِيَةِ
اللَّهِ، وَعَلَى أَقْدَارِ اللَّهِ الْمُؤَلَّمَةِ، فَبِالْأَمْرَيْنِ الْأَوَّلَيْنِ
يَكْمُلُ الْعَبْدُ نَفْسَهُ، وَبِالْأَمْرَيْنِ الْآخِرَيْنِ يَكْمُلُ
غَيْرَهُ، وَبِتَكْمِيلِ الْأُمُورِ الْأَرْبَعَةِ يَكُونُ الْعَبْدُ قَدْ
سَلِمَ مِنَ الْخُسَارِ وَفَازَ بِالرِّيحِ الْعَظِيمِ.

सुरह अल हुमज् को बिप्लेषण र यो मक्किक सूरह हो ।

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो
अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

१- यस्तो प्रत्येक व्यक्तिको सर्वनाश होस्
जो आर्काको अवगुण खोज्ने गर्दछ र
चुकुली गरि रहन्छ ।
२- जो धन-सम्पत्ति थुपाछ र गन्ती गर्दै
थन्क्याउँछ।

[تفسير سورة الهمزة وهي مكيّة]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَبِئْسَ لِكُلِّ هُمْزَةٍ لُّمَزَةٍ ﴿١﴾ الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ،
﴿٢﴾ يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ، ﴿٣﴾ كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ
﴿٤﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ ﴿٥﴾ نَارُ اللَّهِ الْمَوْقَدَةُ ﴿٦﴾﴾

३- उसले ठान्छ कि उसको सम्पत्ति
उससंग सधैं रहनेछ ।

४- कदापि होइन, निश्चय नै उसलाई
हुतमह्वा होमिनेछ ।

५- हुतमह् के हो तिमीलाई के थाहा ?

६- अल्लाहको दन्कंदो अग्नि ।

७- जुन मुटुसम्म पुग्नेछ ।

८- निस्सन्देह त्यसलाई तिनीहरूमाथि
चारैतिरबाट छोपेर बन्द गरिनेछ ।

९- अगला-अगला स्तम्भहरूमा ।

(“वैलुन”) अर्थात् धम्की, नतिजा र कडा
यातना (“लेकुल्ले होमजतिल लोमजा”),
त्यसको लागि जो अरुको अवगुण खोज्ने
गर्दछ, र चुकुली गरि रहन्छ, अर्थात् जसले
अरुको कमी कमजोरी खोज्ने कार्य गर्दछ,
र आफ्नो भनाईमा अरुको चुकुली
गर्दछ, अरुमा कमीकमजोरी खोज्नेलाई र
आफ्नो कार्य वा संकेतबाट व्यङ्ग्य
गर्नेहरूलाई हम्माज भनिन्छ, आफ्नो
भनाईमा अरुको खराबी वर्णन गर्नेहरूलाई
लम्माज भनिन्छ ।

यस व्यङ्ग्य र निन्दा गर्नेहरूको विशेषता
यो हो कि मात्र धन जम्मा गर्ने, र त्यसलाई
गन्ने र त्यसमा रमाउने यति बाहेक अरू
कुनै उद्देश्य छैन, र यस सम्पत्तिलाई राम्रो
कार्य र निमुखा नातेदार को लागि खर्च गर्ने
उनको कुनै इच्छा छैन ।

الَّتِي تَطْلُعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ ﴿٧﴾ إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ ﴿٨﴾ فِي عَمَدٍ
مُّدَدَّةٍ ﴿٩﴾

(1) ﴿وَيْلٌ﴾ أي: وعيدٌ ووبالٌ وشدةٌ عذابٍ،
﴿يَكُلُّ هُمْزَةً لَمْزَةً﴾ أي: الَّذِي يَهْمَزُ النَّاسَ
بفعله ويلمزهم بقوله؛ فالهَمَّازُ: الَّذِي يَعِيبُ النَّاسَ
ويطعنُ عليهم بالإشارة والفعل، واللَّمَّازُ: الَّذِي
يعيبهم بقوله.

(2) ومن صفة هذا الهَمَّازِ اللَّمَّازُ أَنَّهُ لَا هَمَّ لَهُ سِوَى
جمع المال وتعيده والغبطة به، وليس له رغبةٌ في
إنفاقه في طرق الخيرات وصلة الأرحام ونحو
ذلك.

(“यहसबो”), आफ्नो अज्ञानताको कारण बुझिरहेको छ, (“अन्ना मालहू अखलदा”), कि उसको सम्पत्ति उसलाई अमर संसारिक जीवन प्रादान गर्ने छ, त्यसले ऊ आफ्नो सम्पत्तिलाई बढाउन सदैब तयारी गरिरहेको छ, जसको बारेमा उसको भावना छ कि यसले मेरो उमेरलाई बढाउनेछ, तर उसलाई थहा छैन कि कंजुषताले उमेरलाई घटाउँछ, र शहरहरुलाई नष्ट गर्छ, र राम्रो कार्यले जिवनलाई लामो बनाउँछ ।

(“कल्ला लइम्बजन्ना”), अर्थात निश्चय नै उसलाई होमिनेछ, (“फिल होतमह वमा अदराका मल्होतह”), होतमह मा र होतमह के हो तपाईंलाई के थाहा, यो यसको भयावह अवस्था र डर को बिप्लेषण हो, त्यसपछि आफ्नो यस वर्णनले त्यसको विप्लेषण गर्नुभयो, (“नारुल्लाहिल मूकदह”), त्यो अल्लाह द्वारा प्रज्वलित आगो हो, (जसको इन्धन मानिसहरु र देवताहरु हुनेछन्, अल्लती, जुन आफ्नो तिब्रताका को कारण, तत्तलेओ अलल् अफयदा, जुन शरीरहरुलाई छेड्दै हर्दय सम्म पुग्नेछ ।

(3) ﴿يَحْسَبُ﴾ بجهله ﴿أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدُهُ﴾ في الدنيا، فلذلك كان كذّه و سعيه كله في تنمية ماله، الَّذِي يظنُّ أَنَّهُ يَنْمِي عَمْرَهُ، ولم يدر أَنَّ الْبَخْلَ يَقْصِفُ الْأَعْمَارَ وَيَجْرِبُ الدِّيَارَ، وَأَنَّ الْبَرَّ يَزِيدُ فِي الْعَمْرِ.

(7-4) ﴿كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ﴾ أي: لِيَطْرَحَنَّ ﴿فِي﴾ الْحُطْمَةِ ﴿۴﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطْمَةُ: تعظيمُ لها وتهويلُ لشأنها، ثم فسّرَها بقوله: ﴿نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ﴾ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ، ﴿الَّتِي﴾ من شدتها ﴿تَطْلُعُ عَلَى الْأَفْعَادِ﴾ أي: تنفذ من الأجسام إلى القلوب.

यति तीव्र गर्मीको बाबजुद तिनीहरू यस आगोमा थुनिनेछन्, र यसबाट बाहिर निस्कन निराश हुनेछन्। त्यसैले भन्नुहुन्छ, (“इन्नाहा अलैहिम मूसदह”), अर्थात् त्यो आगो उनिहरू माथि चौतर्फी छोपेर बन्द गरिनेछ, (“फी अमदिम् मोमद्देदह”), ढोकाहरू को पछाडी ठूला ठूला स्तम्भहरूमा यद्यपि तिनीहरू यसबाट बाहिर निस्कन नसकोस्। अल्लाह सर्वशक्तिमानले भन्नुभयो, (“कुल्लमा अरादू ऐंयखरोजु मिनहा ओईदू फिहा”), जब-जब तिनीहरू त्यहाँबाट निस्कन चाहनेछन् तिनीहरूलाई पुनः त्यसैभित्र फर्काइनेछ। हामी यस नरकबाट अल्लाहसँग शरण चाहन्छौं र अल्लाहसँग क्षमा माग्दछौं।

(8) ومع هذه الحرارة البليغة، هم محبسون فيها، قد أيسوا من الخروج منها، ولهذا قال: ﴿إِنهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ﴾ أي: مغلقة، ﴿فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ﴾ من خلف الأبواب، لئلا يخرجوا منها؛ ﴿كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا﴾، نعوذ بالله من ذلك، ونسأله العفو والعافية.

सूरह फील को बिष्लेषण र यो मक्कि सूरह हो।

[تفسير سورة الفيل وهي مكيّة]

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- १- के तिमीले हेरेनौं कि तिम्रा पालनकर्ताले हात्तीवालाहरूसित कस्तो व्यवहार गरे ?
- २- के उसले तिनीहरूको योजना विफल बनाइदिएन ?

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ۝١ أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضَلِيلٍ ۝٢ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا﴾

३- र तिनीहरूमाथि समूहका समूह पंक्षीहरू पनि पठाइदिए ।

४- जो तिनीहरूलाई मट्याङ्ग्राले हिर्काइरहन्थे ।

५- अन्ततः उनले तिनीहरूलाई खाएको बिरुवाझैं बनाइदिए ।

के तपाईंले अल्लाह सर्वशक्तिमानको शक्ति, उहाँको महिमा, उहाँका सेवकहरूमाथि उहाँको दया, उहाँको एकेश्वरवादको प्रमाण र उहाँका दूत मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) को सत्यता देख्नुभएन अल्लाह सर्वशक्तिमानले हात्तीहरूलाई के गर्नुभयो ? यसको पवित्र घर भत्काउने मनसाय थियो, तसर्थ तिनीहरूले यसको लागि राम्रो तयारी गरे र अल्लाहको घर भत्काउनको निम्ति हात्तीहरू पनि लिएर गए । तिनीहरूले हब्सा र यमनबाट सेना ल्याए जससँग अरबहरू लड्न सक्दैन थिए । जब तिनीहरू मक्का नजिक पुगे, त्यहाँ अरबहरूमा प्रतिरोध गर्ने कोही पनि थिएनन् । मक्काका मानिसहरू तिनीहरूको डरले मक्का छोडी दिएका थिए । अल्लाह सर्वशक्तिमानले तिनीहरूमाथि माटो र तातो ढुङ्गा बोकेका चराहरूको समूह पठाउनुभयो । चराहरूले उनीहरूलाई ढुङ्गा हाने र नजिक र टाढा सबैलाई

أَبَابِيلَ ۲ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ۴
فَعَلَّهُمْ كَعْصِفٍ مَّاكُولٍ ۵

(1-5) أي: أما رأيت من قدرة الله وعظيم شأنه ورحمته بعباده وأدلة توحيده وصدق رسوله محمد ﷺ ما فعله الله بأصحاب الفيل، الذين كادوا بيته الحرام، وأرادوا إخرابه؛ فتجهّزوا لأجل ذلك، واستصبحوا معهم الفيلة لهدمه، و جاؤوا بجمع لا قبيل للعرب به من الحبشة واليمن، فلما انتهوا إلى قرب مكة - ولم يكن بالعرب مدافعة، وخرج أهل مكة من مكة خوفاً على أنفسهم منهم - أرسل الله عليهم طيراً أبابيل أي: متفرقة، تحمل أحجاراً حمماً من سجيل، فرمتهم بها، وتتبع قاصيهم ودانيهم، فخدموا وهدموا، وصاروا كعصفٍ مأكولٍ، وكفى الله شرهم، وردّ كيدهم في نحورهم، وقصّتهم معروفة مشهورة، وكانت تلك السنة التي وُلد فيها رسول الله ﷺ، فصارت من جملة إرهابات دعوته وأدلة رسالته،

हिकाए र तिनीहरू सबै मरे । अनि तिनीहरू काटेको पराल जस्तै भए, अल्लाह तिनीहरूका दुष्टताको लागि काफी भयो, र अल्लाहले तिनीहरूको चाल तिनीहरू माथि नै फर्काउनुभयो । यो घटना धेरै फेमस र चर्चित छ । यो घटना पैगम्बर (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) को जन्म को वर्ष मा भएको थियो, त्यसैले यो घटना इस्लामको प्रस्तावनाको परिचय र उहाँको पैगम्बर को प्रमाण बन्यो । सबै प्रशंसा र आभार अल्लाहको लागि मात्र हो ।

فله الحمد والشكر.

सूरह कुरैशको विप्लेषण र यो मक्किक सूरह हो ।

[تفسير سورة لإيلاف قريش وهي مكية]

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- १- कुरैशको हेलमेलको कारणले ।
- २- जाडो र गर्मीको यात्रासित हेलमेल हुनुको कारणले ।
- ३- तिनीहरूले यस घरका पालनकर्ताको उपासना गरून् ।
- ४- जसले तिनीहरूलाई भोकमरीबाट बचाएर खाना खुवाए र भयबाट बचाएर शान्ति प्रदान गरे ।

﴿لِإِيْلَافِ قُرَيْشٍ ۝١ إِيْلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ۝٢ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ۝٣ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ۝٤﴾

धेरैजसो बिप्लेषकहरु भनेका छन्, कि जार र मजरुरको सम्बन्ध अघिल्लो सूरह बाट हो, अर्थात् मैले हात्तीवालाहरु संग जे पनि गरे त्यो कुरैशको शान्तिका लागि, तिनीहरुका सम्झौताको सशुद्धताको लागि, व्यपार र कमाउनको लागि, जाडोमा यमन र गर्मिमा सिरियाका यात्राको लागि, र अल्लाहले ती सबैलाई नष्ट गरिदिए जसले तिनीहरुको विरुद्धमा नराम्रो मनसाय राखे, र अरबहरुको हिर्दयमा पवित्रस्थान र पवित्रस्थानको मान्छेहरुका मामिला हरुलाई महानता प्रदान गर्नुभयो। यहाँ सम्म कि सबै अरबहरु कुरैशको सम्मान गर्न थाले, जुनसुकै स्थान तिर कुरैशहरु यात्रा गर्न चाहन्थे, अरबहरु आपत्ति गर्दैनथे, त्यसैले अल्लाह सर्वशक्तिमानले तिनीहरुलाई आभार प्रकट गर्न आदेश दिए। र अल्लाहले भन्नुभयो, फलयाबोदु रब्बाहाजल बैत, त्यसैले तिनीहरु यस घरका पालनकर्ताको उपासना गरुन्, अर्थात् अल्लाहलका एकेश्वरबाद को प्रचार गरुन्, र अल्लाहको मात्र उपासना गरुन्, अल्लजि अतअमहुम मिन जुइम वआमनहुम मिन खौफ, जसले तिनीहरुलाई भोकमरीमा खाना खुवाए, र भयबाट बचाएर शान्ति प्रदान गरे, रोजगारीमा बढोत्तरी र डर र अशान्तिको बेलामा शान्ति सबैभन्दा बढी संसारिक उपकार हुन्, जुन अल्लाह सर्वशक्तिमानको आभारी छन्, हे अल्लाह ! तपाईं एकलै सबै प्रकारको प्रशंसा र तपाईंको बाहिरी र भित्री उपकारहरु धन्य छ, अल्लाहले आफ्नो रोबुबियतलाई त्यस पवित्र स्थानको सम्मानको कारणले

(1-4) قال كثيرٌ من المفسرين: إِنَّ الْجَارَّ وَالْمَجْرورَ متعلقٌ بالسُّورَةِ الَّتِي قَبْلَهَا؛ أَي: فعلنا ما فعلنا بأصحاب الفيل لأجل قريشٍ وأمنهم واستقامة مصالحهم وانتظام رحلتهم في الشتاء لليمن وفي الصيف للشَّام لأجل التَّجَارَةِ والمكاسب، فأهلك الله من أرادهم بسوءٍ، وعظَّم أمرَ الحرم وأهله في قلوب العرب، حتَّى احترمواهم، ولم يعترضوا لهم في أيِّ سفرٍ أرادوا، ولهذا أمرهم الله بالشُّكر، فقال: ﴿فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ﴾ أَي: ليوحدوه ويخلصوا له العبادة، ﴿الَّذِي أَطْعَمَهُم مِّنْ جُوعٍ وَآمَنَهُم مِّنْ خَوْفٍ﴾ فرغدُ الرِّزْقِ والأمن من الخوف من أكبر النعم الدُّنيويَّةِ الموجبة لشكر الله تعالى، فملك اللهم الحمد والشُّكر على نعمك الظَّاهرة والباطنة، وخصَّ الله الرُّبوبيَّةَ بالبيت لفضله وشرفه، وإلَّا فهو ربُّ كلِّ شيءٍ.

खास गरेको छ, अन्यथा उहाँ सबै चीजको पालन्कर्ता हुनुहुन्छ ।

सूरह माऊनको विष्लेषण र यो मक्कि सूरह हो ।

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

- १- के तिमीले न्यायको दिनलाई झुटो ठहराउने व्यक्तिलाई देख्यौ ?
- २- उही त हो जसले अनाथलाई धक्का दिन्छ ।
- ३- र निमुखाहरुलाई खुवाउन प्रोत्साहित गर्दैन ।
- ४- सर्वनाश होस् यस्ता नमाजीहरुको ।
- ५- जो आफ्ना नमाजप्रति लापरवाही गर्छन् ।
- ६- जो देखावटी गर्छन्।
- ७- र सानोतिनो वस्तु पनि (कसैलाई) दिनबाट रोक्छन् ।

अल्लाहले आफ्नो र आफ्ना उपासकहरुको अधिकारलाई बेवास्ता गर्ने व्यक्तिहरुलाई निन्दा गर्दै भन्नुहुन्छ, (अर्आइतल लजि योकज्जेबो बिद्दीन), के तिमीले त्यस व्यक्तिलाई हेर्यौ जसले मृत्यु पछिको जिवनलाई झुटो ठहराउ छ, र ईशदुतहरुको सन्देश माथि विश्वास गर्दैन ?

(फजालिकल्लजि यदुउल यतीम), र ती नै हो अनाथहरुलाई धक्का दिने, र आफ्नो कठोरताले गर्दा अनाथ माथि दया गर्दैन, यसको कारण यो हो कि ऊ इनामको आशा राख्दैन र सजायबाट पनि डराउँदैन ।

[تفسير سورة الماعون وهي مكية]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْإِيمَانِ ﴿١﴾ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ﴿٢﴾ وَلَا يُحِضُّ عَلَىٰ طَعَامِهِ الْمِسْكِينَ ﴿٣﴾ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ﴿٤﴾ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ﴿٥﴾ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ﴿٦﴾ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ﴿٧﴾﴾

(1) يقول تعالى ذامًا لمن ترك حقوقه وحقوق عباده: ﴿أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْإِيمَانِ﴾ أي: بالبعث والجزاء، فلا يؤمن بما جاءت به الرُّسل.

(2) ﴿فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ﴾ أي: يدفعه بعنفٍ وشدّةٍ ولا يرحمه؛ لقساوة قلبه، ولأنّه لا يرجو ثوابًا ولا يخاف عقابًا.

(वला यहुज्जो), र अरुलाई प्रोत्साहित गर्दै, (अला तआमिल मिस्कीन), निमुखाहरुलाई खुवाउन, र उ आफै पनि निमुखालाई खुवाउदै।

(फबैलुल् लिलमोसल्लीन), सर्वनाश होस् यस्ता नमाजीहरुको, (अल्लजीना हुम् अन सलातेहिम साहून), जो आफ्ना नमाजप्रति लापरवाही गर्छन्, अर्थात् तिनीहरुले आफ्ना नमाजहरुलाई बर्बाद गर्दछन् यसको मस्नून समयलाई छाडेर, र यसलाई सहि ढंगले पढ्दैनन्, यसको कारण अल्लाहको आदेशलाई नमान्नु र नमाजलाई छाड्नु हो, जुन सबैभन्दा महत्वपूर्ण उपासना हो। नमाजबाट लापरवाहीले गर्दा नै नमाजीलाई निन्दा योग्य बनाउछ, र नमाजमा बिसने कुरा यो सबैलाई हुन्छ, यहाँ सम्म कि नबीबाट पनि भएका थिए।

तसर्थ, अल्लाह सर्वशक्तिमानले नमाज बाट लापरबाह हरुलाई, देखौवा, हृदयविहीन र क्रूर जस्ता गुणहरुको साथ चित्रण गर्दै भन्नुहुन्छ, (अल्लजीन हुम् योराऊन), तिनीहरु अरुलाई देखाउनको लागि मात्र उपासना गर्छन्, (वयम् नऊनल् माऊन), र कसैलाई कुनै बस्तु दिनबाट रोक्छन्। उदाहरणका लागि: भाँडाकुँडा, बच्चरो, आदि जुन प्रयोगको लागि दिइने बानी र उदारता छ, जब तिनीहरु तीव्र लोभले मानिसहरुलाई साना वस्तुहरु दिन रोक्छन्, तब तिनीहरु

(3) ﴿ وَلَا يَحْضُّ ﴾ غيره ﴿ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴾،

ومن باب أولى أنه بنفسه لا يطعم المسكين.

(4-5) ﴿ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ﴾ أي: الملتزمين

لإقامة الصلاة ولكنهم ﴿ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ﴾

أي: مضيعون لها، تاركون لوقتها، مُخَلِّونَ بِأركانها،

وهذا لعدم اهتمامهم بأمر الله، حيث ضيعوا

الصلاة التي هي أهم الطاعات، والسَّهْوُ عن

الصلاة هو الذي يستحق صاحبه الذم واللوم،

وأما السَّهْوُ في الصلاة فهذا يقع من كلِّ أحدٍ،

حتى من النبي ﷺ.

(6-7) ولهذا و صف الله هؤلاء بالرِّياء والقسوة

وعدم الرَّحمة، فقال: ﴿ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ﴾ أي:

يعملون الأعمال لأجل رثاء النَّاسِ، ﴿ وَيَمْنَعُونَ

الْمَاعُونَ ﴾ أي: يمنعون إعطاء الشَّيء الذي لا

يضرُّ— إعطاؤه على وجه العارية أو الهبة؛ كالإئنا

والدُّلو والفأس ونحو ذلك ممَّا جرت العادة

ببذله والسَّماح به، فهوَّلاء لشدَّة حرصهم يمنعون

الماعون، فكيف بما هو أكثر منه!؟

ठूला चीजहरू (मानिसहरूको प्रयोगको लागि) कसरी दिन्छन् ?

यस पवित्र सूरहमा, अनाथ र निमुखालाई खुवाउन, साथै नमाजको हेरचाह गर्न, बराबर नमाज पढ्न, र अन्य सबै कार्यहरू इमानदारीपूर्वक गर्न प्रोत्साहित गरिएको छ । साथै, असल कर्महरू गर्न, प्रयोगको लागि स-साना चीजहरू जस्तै भाँडाकुँडा, र किताबहरू आदि दिन प्रोत्साहित गरिएको छ । किनभने अल्लाह सर्वशक्तिमानले त्यस्तो नगर्ने व्यक्तिको निन्दा गरेको छ । अल्लाह सर्वशक्तिमान धेरै ज्ञानी छ, र प्रशंसा अल्लाह को लागि हो, जो संसार भरिको पालनकर्ता हो ।

وفي هذه السورة الحثُّ على إطعام اليتيم والمساكين، والتَّحْضِيضِ على ذلك، ومراعاة الصَّلاة، والمحافظة عليها، وعلى الإخلاص فيها، وفي سائر الأعمال، والحثُّ على فعل المعروف، وبذل الأمور الخفية كعارية الإِناء والِدَلُو والكتاب ونحو ذلك؛ لأنَّ الله ذمَّ من لم يفعل ذلك، والله سبحانه أعلم.

सूरह कौसरको विष्लेषण र यो मक्कि सूरह हो ।

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

१- (हे मुहम्मद स.!) निस्सन्देह मैले तिमीलाई अल्-कौसर प्रदान गरेको छु ।

२- अतः आफ्ना पालनकर्ताकै निमित्त नमाज पढ र बलिदान दिउ ।

[تفسير سورة الكوثر وهي مكيّة]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿إِنَّا أَعْطَيْنَكَ الْكَوْثَرَ ﴿١﴾ فَصَلِّ لِرَبِّكَ
وَأَنْحَرْ ﴿٢﴾ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ﴿٣﴾﴾

३- निश्चय नै तिम्रा शत्रु नै लावारिस हुनेछ

।

अल्लाह सर्वशक्तिमानले आफ्ना नबी मुहम्मद माथि उपकार गर्दै सम्बोधन गर्नुहुन्छ, इन्ना आतैना कल् कौसर, अर्थात् मैले तपाईंलाई धेरै भलाई र महानता प्रदान गरेको छु, धेरै अनुकम्पा जुन अल्लाहले आफ्नो नबीलाई दिने छ त्यस मध्ये एउटा नहर अलकौसर पनि हो, कौसरको लम्बाई र चौडाई एक महिनाको यात्रा जति छ, यसको पानी दूध भन्दा सेतो र मह भन्दा मीठो छ, यसको पिउने भाँडाहरू तिनीहरूको बढोत्तरी र चमकमा आकाशका ताराहरू जस्तै हुनेछन्, जसले कौसरको पानी एक पटक पिउछ उसलाई फेरि तिर्खा लाग्दैन ।

अल्लाहले आफ्नो नबी मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) लाई उहाँको प्रदान र उपकारको लागि आभार प्रकट गर्न आज्ञा दिनुहुन्छ, र भन्नुहुन्छ, फसल्ले ले रब्बिका वनहर, तसर्थ आफ्नो पालनकर्ताको लागि नमाज पढ् र बलिदान देउ, अल्लाहले खासगरी ती दुई वटा उपासनालाई उल्लेख गरेको छ, किनभने ती दुवै धेरै महत्वपूर्ण उपासना हुन् र अल्लाहको निकट हुने स्रोत हुन्, र ती दुवैलाई उल्लेख गर्ने कारण यो पनि हो

(1) يقول الله تعالى لنبية محمد ﷺ ممتنا عليه: ﴿ إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ﴾ أي: الخير الكثير والفضل الغزير، الذي من جملته ما يعطيه الله لنبية ﷺ يوم القيامة من النهر الذي يُقال له: الكوثر، ومن الحوض طوله شهرٌ وعرضه شهرٌ، ماؤه أشدُّ بياضًا من اللبن، وأحلى من العسل، آنيته عدد نجوم السماء في كثرتها واستنارتها، من شرب منه شربةً لم يظمأ بعدها أبدًا.

(2) ولما ذكر منته عليه أمره بشكرها، فقال: ﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ ﴾ خصَّ هاتين العبادتين بالذكر لأنهما أفضل العبادات وأجلُّ القربات، ولأنَّ الصلاة تتضمن الخضوع في القلب والجوارح لله، وتنقله في أنواع العبودية، وفي النحر تقربٌ إلى الله بأفضل ما عند العبد من النحائر، وإخراجٌ للمال الذي جُبِلت النفوس على محبته والشُّحُّ به.

कि नमाज हिर्दय र शरिरमा समावेश छ ।
त्यसपछि उसले उपासकलाई अन्य
प्रकारको उपासनामा स्थानान्तरण
गर्छ, पशुको बलिदानमा यो हिक्मत छ कि
सेवकको सबैभन्दा राम्रो कुरा
बलिदानद्वारा ईश्वरको निकटता प्राप्त गर्नु र
धन खर्च गर्नु हो, जसको लोभ र कंजुषता
मानव आत्माको स्वभाविक गुण हो ।

इन्ना शानिअका, तपाईं संग शत्रुता राख्ने
र व्यङ्ग्य गर्नेहरू लावारिसे हुनेछन्, हुवल्
अबतर, अर्थात् तिनीहरू सबै भलाईबाट
बन्चित हुनेछन्, तिनीहरूको सबै शुभ
कार्यहरू व्यर्थ हुनेछन्, रहयो कुरा पैगम्बर
मुहम्मद मुस्तफाको, वास्तवमा उहाँ पूर्ण
हुनुहुन्छ, र पूर्णताको उच्चतम स्तरमा
पुगनुभएको छ जहाँ सम्म कुनै पनि प्राणीको
लागि पुग्न सम्भव छैन, जस्तै: उच्च
सम्झना, अन्सारको बढोत्तरी र
अनुयायीहरूको बढोत्तरी ।

(3) ﴿إِنَّ شَانِئَكَ﴾ أي: مبغضك وذامك
ومتنقصك ﴿هُوَ الْأَبْرُ﴾ أي: المقطوع من كل
خير، مقطوع العمل مقطوع الذكر، وأما محمد
ﷺ فهو الكامل حقاً، الذي له الكمال الممكن
للمخلوق من رفع الذكر وكثرة الأنصار والأتباع
ﷺ

सूरह काफेरूनको विष्लेषण र यो मक्कि सूरह हो ।

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो
अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

१- (हे सन्देष्टा !) भनिदेऊ— “हे काफिरहरू
हो !

[تفسير سورة قل يا أيها الكافرون وهي
مكِّيَّة]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ ١ ﴿لَا أَعْبُدُ مَا
تَعْبُدُونَ﴾ ٢ ﴿وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾ ٣ ﴿وَلَا

- २- तिमीहरूले पुज्दै गरेका (देवीदेवता) को पुजा म गर्दिन ।
 ३- र, न तिमीहरू नै मैले उपासना गर्दै गरेका (अल्लाह) को उपासना गर्छौं ।
 ४- र, म उसको भक्ति गर्नेवाला छैन जसको भक्ति तिमीहरू गर्छौं ।
 ५- र, न तिमीहरू भक्ति गर्नेवाला हौ जसको भक्ति म गर्छु ।
 ६- तिमीहरूकानिमित्त तिम्रै धर्म, र मेरोनिमित्त मेरै धर्म ।

कुल या ऐयोहल काफिरुन, अर्थात् नास्तिक हरुलाई स्पष्टरूपमा भनिदेउ, ला आअबुदो माताबोदून, तिमीहरूले पुज्दै गरेको (देवीदेवता) को पुजा म गर्दिन, अर्थात् तपाईं नास्तिकहरुको आफैले बनाएको देवी-देवता संग सम्बन्ध नराख्नुस् जसको तिनीहरु अल्लाह वाहेक बाहिरी र भित्री पुजा गर्छन् । वला अन्तुम आबेदून मा आअबुद,र न तिमीहरू नै मैले उपासना गर्दै गरेका (अल्लाह) को उपासना गर्छौं, किनभने अल्लाह सर्वशक्तिमानको लागि तिमीहरूको पुजामा ईमानदारिता छैन, अल्लाहको लागि तिमीहरूको उपासना जुन बहुईश्वरवादमा सम्मिलित छ, त्यसलाई उपासना भनिदैन । यस वाक्यलाई बारम्बार उल्लेख गर्नुभयो ताकि पहिलोले फेल फेला परेन

أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ۖ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَّا أَعْبُدُ
 ۝ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ۝

(1-6) أي: قل للكافرين معلناً ومصرّحاً: ﴿لَا أَعْبُدُ مَّا تَعْبُدُونَ﴾ أي: تبرأ مما كانوا يعبدون من دون الله ظاهراً وباطناً، ﴿وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَّا أَعْبُدُ﴾ لعدم إخلاصكم في عبادتكم لله، فعبادتكم له المقترنة بالشرك لا تُسمى عبادة، وكرّر ذلك ليدلّ الأوّل على عدم وجود الفعل والثاني على أنّ ذلك قد صار وصفاً لازماً، ولهذا ميّز بين الفريقين، وفصل بين الطائفتين، فقال: ﴿لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ﴾ كما قال تعالى: ﴿قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ﴾، أنتم بريئون ممّا أعمل وأنا بريء ممّا تعملون.

संकेत गरोस् र दोस्रोले यस कुराको संकेत
गरोस् कि त्यो तिनीहरु को अवश्यक
विषेशता बनिसकेका थिए । त्यसैले
अल्लाह सर्वशक्तिमानले तिनीहरु बिच
फरक गर्दै भन्नुहुन्छ, लकुम दीनकुम
वलिया दीन, तिमीहरुको लागि तिप्रै धर्म र
मेरो लागि मैरै धर्म, र अल्लाहको यो पनि
भनाई छ, कुल कुल्लुन यामलो अला
साकेलतिह, भनिदेऊ— “प्रत्येक व्यक्ति
आफ्नो तरीका अनुसार कार्यरत छ,
भन्नुभयो, अन्तुम बरीऊन मिम्मा अममलो
व अना बरीउम् मिम्मा तामलून, मैले
गरेका कार्यहरुको जवाफदेही
तिमीहरुमाथि छैन, र (त्यसरी नै)
तिमीहरुका कार्यहरुको जिम्मेवारीबाट म
मुक्त छु ।

सूरह नसरको विष्लेषण र यो मदनी सूरह हो ।

[تفسير سورة النصر وهي مدنية]

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो
अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

१- जब अल्लाहको सहायता र विजय
आइपुग्छ ।

﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ۝۱﴾ وَرَأَيْتَ

२- र, तिमीले मानिसहरुलाई अल्लाहको
धर्ममा समूहका समूह पसिरहेको देख्छौ ।

النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ۝۲﴾

३- तब आफना पालनकर्ताको प्रशंसाकासाथ महिमागान गर र ऊ सित क्षमायाचना गर । निस्सन्देह ऊ महान पश्चाताप स्वीकार गर्नेवाला छ ।

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَأَسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ
تَوَّابًا ﴿٢﴾

यस पवित्र सूरहमा एउटा शुभ समाचार छ, शुभ समाचार अल्लाहका नबीको लागि र त्यसै संदर्भमा संकेत र चेतावनी दिएको छ, शुभ समाचार मक्कहको फतह र फी दीनिल्लाह अफवाजा, समूहको समूह अल्लाहको धर्म स्वीकार गर्ने वालाहरु हुन् ।

(1-3) في هذه السورة الكريمة بشارة، وأمرٌ لرسوله عند حصولها، وإشارة وتنبية على ما يترتب على ذلك، فالبشارة هي البشارة بنصر الله لرسوله، وفتح مكة، ودخول الناس ﴿في دين الله أفواجاً﴾ بحيث يكون كثيرٌ منهم من أهله وأنصاره بعد أن كانوا من أعدائه، وقد وقع هذا المبشر به.

विजय र मदत पछिको आदेश त्यसको लागि अल्लाह सर्वशक्तिमानले आफना नबीलाई यस विजय र मदतको लागि उहाँलाई आभार प्रकट गर्न, र उहाँको प्रशंसाको साथ उहाँको महिमा गर्न र उहाँबाट क्षमा खोज्न आदेश दिनुभयो ।

وأما الأمر بعد حصول النصر- والفتح؛ فأمر الله رسوله أن يشكره على ذلك ويسبِّح بحمده ويستغفره.

यसमा दुई वटा संकेतहरू छन्, १- इस्लाम धर्म सदैव बिजयी हुने छ, नबी द्वारा अल्लाहको प्रशंसा महिमा र क्षमाको साथै यस विजयीमा बढोत्तरी हुनेछ, किनभने प्रशंसा र क्षमा दुवै आभार नै हुन्, अल्लाह सर्वशक्तिमानले भन्नुहुन्छ, लइन शकरतुम लअजीदन्नकुम, यदी तिमीहरु आभार प्रकट गर्छौं त म तिमीहरुलाई अति धेरै

وأما الإشارة فإن في ذلك إشارتين: إشارة أن النصر يستمر للدين ويزداد عند حصول التسبيح بحمد الله واستغفاره من رسوله، فإن هذا من الشكر، والله يقول: ﴿لَيْنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ﴾، وقد وجد ذلك في زمن الخلفاء الراشدين وبعدهم في هذه الأمة، لم يزل نصر- الله مستمراً حتى وصل الإسلام إلى ما لم يصل إليه دينٌ من

प्रदान गर्नेछु, र यो कुरा खलीफाहरु को समयमा र उहाँहरु पछि पनि मुस्लिम समुदायहरु प्राप्त गरेको थिए। अल्लाहको मद्दत सदैब तिनीहरुलाई प्राप्त हुनुहन्थ्यो। इश्लाम कुनै पनि धर्म पुग्न नसक्ने बिन्दुमा पुग्यो, यद्यपि उम्मेहले सर्वशक्तिमान ईश्वरको आदेशको विरुद्धमा कार्य गर्न थाले। तसर्थ अल्लाह सर्वशक्तिमानले उनीहरुलाई विभाजन र अराजकताको माध्यमबाट परीक्षण गरे, त्यसपछि जे हुने थियो त्यो भयो। यो उम्मेह र यो धर्ममाथि अल्लाहको असीम कृपा र उपकार छ, जसको कल्पना पनि गर्न सकिँदैन न त हाम्रो सोच त्यहाँ पुग्न सक्छ।

२- पैगम्बर (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) को मृत्यु नजिकै छ भनी संकेत गर्दछ। यसको कारण यो हो कि उहाँको जिवन पवित्र र धन्य छ, जसको अल्लाह सर्वशक्तिमानले सौगन्ध उठाउनुभएको छ, र अल्लाहले व्यवस्था गरेको छ कि महान् कार्यको अन्त्य क्षमाको साथ हुनुपर्छ, उदाहरणका लागि: नमाज र हज इत्यादि तसर्थ यस अवस्थामा अल्लाहले उहाँलाई प्रशंसा गर्न र क्षमा माग्ने आदेश दिनु भनेको उहाँको मृत्युको समय नजिक छ भन्ने संकेत गर्दछ। अर्थात् अब तपाईंले आफ्नो पालनकर्तालाई भेट्न

الأديان، ودخل فيه من لم يدخل في غيره، حتى حدث من الأمة من مخالفة أمر الله ما حدث، فابتلوا بتفرق الكلمة وتشئت الأمر، فحصل ما حصل، ومع هذا فلهذه الأمة وهذا الدين من رحمة الله ولطفه ما لا يخطر بالبال أو يدور في الخيال.

وأما الإشارة الثانية فهي الإشارة إلى أن أجل رسول الله ﷺ قد قرب ودنا، ووجه ذلك أن عمره عمر فاضل، أقسم الله به، وقد عهد أن الأمور الفاضلة تُختَم بالاستغفار كالصلاة والحج وغير ذلك، فأمر الله لرسوله بالحمد والاستغفار في هذه الحال إشارة إلى أن أجله قد انتهى، فليستعدَّ ويتهيأ للقاء ربه ويختَم عمره بأفضل ما يجده صلوات الله وسلامه عليه، فكان ﷺ يتأول القرآن ويقول ذلك في صلاته، يكثر أن يقول في ركوعه وسجوده: «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي».

तयार हुनुपछ र तपाईंले उपलब्ध भएको सबैभन्दा राम्रो चीजमा आफ्नो जीवन समाप्त गर्नुपछ । तसर्थ उहाँले यस आयतको व्यावहारिक व्याख्या गर्दै आफ्नो नमाजको रुकुअ र सजदहमा बारम्बार यो दुआ पढ्नुहुन्थ्यो, सुबहानकस अल्लाहुम्मा बेहम्देका अल्लाहुम्मग फिरलि, हे अल्लाह! तिम्रै लागि सबै प्रशंसा र महिमा मलाई माफ गरिदिनुहोस् ।

सूरह लहबको विप्लेषण र यो मक्किक सूरह हो ।

[تفسير سورة تَبَّتْ وَهِيَ مَكِّيَّةٌ]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

१- भाँच्चियो अबू-लहबको हात र, बरबाद भयो ऊ ।

२- उसको सम्पत्ति र जेजति उसले कमाएको थियो त्यो उसलाई काम लागेन ।

३- अवश्य नै ऊ दन्कंदो आगोमा होमिनेछ ।

४- र, ऊसँग उसकी पत्नी जो इन्धन बोक्ने गर्थिन् ।

५- उसको गर्धनमा खजूरका रेशाको डोरी हुनेछ ।

﴿ تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۝۱ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ۝۲ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝۳ وَأَمْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۝۴ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ۝۵ ﴾

अबु लहब पवित्र पैगम्बर (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) को काका थिए। उसले उहाँसंग अति नै शत्रुता राख्दै थिए, र अति नै पिडा दिन्थे। उसमा नत धर्मको कुनै निशान थियो नत नाताको कुनै समर्थन थियो। अल्लाहले उसलाई बर्बाद गरियोस्, तसर्थ, अल्लाह सर्वशक्तिमानले उसलाई नराम्रो शब्द मार्फत निन्दा गर्नुभयो जुन उसको लागि महाप्रलयको दिनसम्म अपमान हो।

तसर्थ भन्नुहुन्छ, तबबत यदा अबि लहबिव् वतब्, अर्थात् उसको दुबै हात भाँचियो र उसको जिवन दुर्भाग्यपूर्ण भयो र उसले फाइदा उठाएन्।

माअग्ना अन्हु मालहु वमा कसब, उसको सम्पत्तिले उसलाई फाइदा दिएनन्, बरु उसको सम्पत्तिले उसलाई बिद्रोही बनाएको थियो, र उसले कमाएको सम्पत्तिले अल्लाहको दण्ड बाट उसलाई जोगाएन।

सयसला नारन जाता लहब, अवश्य नै उ प्रज्वलित आगोमा होमिनेछ, अर्थात् चौतर्फी आगोमा होमिनेछ, वमरातहु हम्मा लतल हतब, र उसको पत्नी पनि जो दाउरा बोक्ने गर्थिन्, उसकी पत्नीले पनि पैगम्बर सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमलाई सताउँथिन्, पति र पत्नी दुबैले पाप र

أبو لهب هو عمُّ النَّبِيِّ ﷺ، وكان شديد العداوة والأذى له، فلا فيه دين له، ولا حمية للقرابة، قبحه الله، فذمه الله بهذا الذم العظيم الذي هو خزي عليه إلى يوم القيامة، فقال:

(1) ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ﴾ أي: خسرت يده وشقي، ﴿وَتَبَّ﴾ فلم يربح.

(2) ﴿مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ﴾ الذي كان عنده فأطغاه، ولا ما ﴿كَسَبَ﴾ فلم يرد عنه شيئاً من عذاب الله إذ نزل به.

(3-5) ﴿سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ﴾ أي: ستحيط به النار من كل جانب، هو ﴿وَأَمْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ﴾ وكانت أيضاً شديدة الأذى لرسول الله ﷺ، تتعاون هي وزوجها على الإثم والعدوان، وتلقي الشر، وتسعى غاية ما تقدر عليه في أذى الرسول ﷺ، وتجمع على ظهرها

उत्पीडनमा एकअर्कालाई सहयोग गर्दथे ।
उसले अल्लाहका रसूल (सल्लल्लाहु
अलैहि वसल्लम) लाई हानि पुर्याउन कुनै
कसर बाँकी राखेन । उसको पीठमा इन्धन
जम्मा गर्ने मानिस जस्तै बोझ हुनेछ । फी
जीदेहा हब्लुम् मिम्मसद, अर्थात् खजूरको
पातको रेशाबाट बनेको व यसको अर्थ यो
हो कि उसले इन्धन बोकेर आफ्नो
पतिमाथि हाल्नेछिन्, र उसको घाँटीमा
खजुरको पातको डोरी हुनेछ ।

दुबै अर्थका अनुसार, यस पवित्र सूरहमा
अल्लाह सर्वशक्तिमानको महान संकेतहरू
मध्ये एक छ, किनकि यो पवित्र सूरह अबु
लहब र उसकी पत्नीको विनाश नभएको
बेला अवतरित भएको थियो। अल्लाह
सर्वशक्तिमानले जानकारी दिनुभयो कि
तिनीहरूलाई चाँडै नै नरकमा दण्ड
दिइनेछ, यसको मतलब दुबैले ईमान
(विश्वास) गर्दैनन् । तसर्थ यो ठिक उस्तै
भयो जस्तो कि अल्लाह सर्वशक्तिमानले
खबरदार गर्नुभएको थियो ।

الأوزار بمنزلة من يجمع حطبًا، قد أعدَّ له في عنقه
حبلًا ﴿مِّن مَّسَدٍ﴾ أي: من ليفٍ، أو أُنَّها تحمل في
النَّار الحطب على زوجها متقلِّدَةً في عنقها حبلًا
من مسدٍ.

وعلى كلِّ؛ ففي هذه السُّورة آيةٌ باهرةٌ من آيات
الله، فإنَّ الله أنزل هذه السُّورة وأبو لهبٍ وامرأته لم
يهلكا، وأخبر أنَّهما سيعذَّبان في النَّار ولا بدَّ، ومن
لازم ذلك أنَّهما لا يُسلَّمان، فوقع كما أخبر عالم
الغيب والشَّهادة.

सूरह इख्लासको विप्लेषण र यो
मक्किक सूरह हो ।

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो
अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

[تفسير سورة الإخلاص وهي مكيَّة]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- १- (हे नबी स.) भनिदेऊ !ऊ अल्लाह एकलै छ ।
- २- अल्लाह निरपेक्ष छ ।
- ३- उसको कोही सन्तान छैन; न त ऊ कसैका सन्तान हो ।
- ४- र न त कोही उसको समकक्ष छ ।

कुल, अर्थात् यसको वास्तविकता माथि यकिन गर्दै र यसको अर्थ बुझ्दै भनिदिनुस्, हवल्लाहु अहद, ऊ अल्लाह एकलै छ, अर्थात्, एकता उहाँको व्यक्तित्वमा निर्भर छ, उहाँ प्रत्येक प्रकारको पूर्णतामा एकलै हुनुहुन्छ, सुन्दर नाम, पुर्ण विशेषता र पवित्र कर्महरूको मालिक हुनुहुन्छ, उहाँ जस्तो कोहि पनि छैन ।

अल्लहुस् समद, अल्लाह निरपेक्ष छ, अर्थात्, जीवनका सबै क्षेत्रमा मानिसहरू उतै आकर्षित हुन्छन्, ब्रह्माण्डका सबै मानिसहरूलाई उहाँको आवश्यकता छ, तिनीहरू उहाँसँग आफ्ना आवश्यकताहरू माग्छन्, तिनीहरू आफ्ना महत्त्वपूर्ण मामिलामा उहाँप्रति आकर्षित हुन्छन्, किनभने उहाँ विशेषतावान, पुर्ण ज्ञानी, पुर्ण सुझबुझ र पुर्ण-दयालु हुनुहुन्छ, र उहाँ आफ्नो सबै विषेशतामा पुर्ण हुनुहुन्छ । यो उसको सुन्दरता हो, लम् यलिद् वलम् युलद्, न त उसले कसैलाई जन्म दिएको

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝١ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝٢ لَمْ يَكِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝٣ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝٤﴾

(1) أي: ﴿قُلْ﴾ قولاً جازماً به معتقداً له عارفاً بمعناه: ﴿هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ أي: قد انحصرت فيه الأحدىة، فهو الأحد المنفرد بالكمال، الذي له الأسماء الحسنی والصّفات الكاملة العلیا والأفعال المقدّسة، الذي لا نظیر له ولا مثیل.

(2) ﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾ أي: المقصود في جميع الحوائج، فأهل العالم العلويّ والسّفليّ مفتقرون إليه غاية الافتقار، يسألونه حوائجهم، ويرغبون إليه في مهمّاتهم؛ لأنّه الكامل في أوصافه، العليم الذي قد كمل في علمه، الحليم الذي قد كمل في حلمه، الرّحيم الذي كمل في رحمته، الذي وسعت رحمته كلّ شيءٍ... وهكذا سائر أوصافه.

(3) ومن كما له أنّه ﴿لَمْ يَكِدْ وَلَمْ يُولَدْ﴾ لكمال غناه.

छ र न त उसलाई कसैले जन्म दिएको छ,
किनभने ऊ पुर्ण निरपेक्ष छ ।

वलम् यकुल्लहु कोफोवन अहद, उसको
सुन्दर नामहरूमा, विशेषताहरूमा र
कार्यहरूमा कोही पनि उसको साझेदार
छैन, उसको व्यक्तित्व धन्य र एकदमै
महान् छ ।

यो पत्रि सूरह अल्लाहको सुन्दर नामहरू र
विशेषताहरूमा आधारित छ ।

(4) ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ لا في
أسمائه، ولا في صفاته، ولا في أفعاله، تبارك
وتعالى.

فهذه السورة مشتملة على توحيد الأسماء
والصفات.

सूरह फलकको विप्लेषण र यो मक्कि सूरह हो ।

[تفسير سورة الفلق وهي مكِّيَّة]

- शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो
अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।
- १- भनिदेऊ ! म शरण पर्छु प्रातःकालका
मालिकको ।
  - २- हरेक वस्तुको दुष्टताबाट (जोगिनको
लागि) जुन उनले सृष्टि गरेको छ।
  - ३- र, अन्धकारमय रात्रिको दुष्टताबाट
(बच्चन) जब त्यो फैलिन्छ ।
  - ४- र, गाँठोमा झारफुक (जादु) गर्नेहरूको
दुष्टताबाट ।
  - ५- र, ईर्ष्यालुको दुष्टताबाट जब त्यो ईर्ष्या
गर्छ ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ (١) مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ
(٢) وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ (٣) وَمِنْ شَرِّ
النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ (٤) وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ
إِذَا حَسَدَ (٥) .

कुल, अर्थात् तपाईं अल्लाहको शरणमा जानको लागि भन्नुस्, अउजो, अर्थात् म शरण खोज्छु र आफुलाई जोगाउन चाहन्छु, बे रबिबल फलक, प्रातःकालको मालिक द्वारा, अर्थात् जसले दाना र बिउलाई उत्पन्न गर्छ, र प्रातःकाल ल्याउँछ ।

मिन शर्रे मा खलक, हरेक वस्तुको दुष्टताबाट जसलाई उसले सृष्टि गरेको छ, यो अल्लाहले सृष्टि गरेको सबै प्राणीहरूलाई समावेश छ, जस्तो कि मानिस, जिन्नात र जनावरहरू, तसर्थ तिनीहरूमा मौजुद दुष्टताबाट तिनीहरूलाई सृष्टि गर्नेवाला को शरण खोजिएको छ ।

अल्लाह सर्वशक्तिमानले आफ्नो समान्य कुराहरूलाई उल्लेख गरिसके पछि बिपेश कुराहरूलाई उल्लेख गर्नुहुन्छ, व मिन शर्रे गासेकिन इजा वकब, र अन्धकारमय रातिको दुष्टता बाट जब त्यो फैलिन्छ, अर्थात् म त्यस अप्रिय घटना बाट अल्लाहको शरण चाहन्छु जुन रातिको समयमा हुन्छ, जब उ फैलिन्छ, र उसमा अनेकौं किसिमका आत्मा र बिषालु जिवहरू फैलिन्छन् ।

(1) أي: ﴿قُلْ﴾ متعوذاً: ﴿أَعُوذُ﴾ أي: أَلْجَأُ وَالْوَدُّ وَأَعْتَصِمُ، ﴿بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ أي: فالق الحبِّ والنوى، وفالق الإصباح.

(2) ﴿مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ﴾ وهذا يشمل جميع ما خلق الله من إنسٍ و جنٍّ و حيواناتٍ؛ فيُستَعَاذُ بِخَالِقِهَا مِنَ الشَّرِّ الَّذِي فِيهَا.

(3) ثُمَّ خَصَّ بَعْدَ مَا عَمَّ فَقَالَ: ﴿وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ﴾ أي: من شَرِّ مَا يَكُونُ فِي اللَّيْلِ حِينَ يَغْشَى النَّاسَ، وَتَنْتَشِرُ فِيهِ كَثِيرٌ مِنَ الْأَرْوَاحِ الشَّرِّيرَةِ وَالْحَيَوَانَاتِ الْمُؤْذِيَةِ.

वमिन शरिन नपफासाते फिल विकद,
अर्थात् जादु गर्ने महिलाहरुको दुष्टता बाट
जसले आफ्नो जादु द्वारा गाँठोमा फुकछिन्
।

वमिन शरि हासेदिन इजा हसद, र
ईर्ष्यालुको दुष्टता बाट जब त्यो ईर्ष्या
गरोस्, ईर्ष्या गर्ने व्यक्ति त्यो हो जसले
आर्काको पतन खोज्छ, र आफुसंग भएका
सबै माध्यमहरुद्वारा उहाँहरुको उपकारको
पतनको लागि प्रयास गर्छ, नराम्रो
नजरवाला पनि ईर्ष्या वालाहरु मध्ये एउटा
हो, किनकी नराम्रो नजर ईर्ष्यालु, दुष्ट
स्वभाव र दुष्ट मन भएको व्यक्तिबाट मात्रै
लाग्दछ ।

यो पवित्र सूरह सामान्य र विशेष सबै
प्रकारका खराबीहरुबाट शरण खोज्ने, र
जादुको बास्तबिकता र त्यसबाट शरण
खोज्ने प्रमाणित गर्दछ ।

(4) ﴿ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴾ أي:
ومن شرِّ السَّوَاحِرِ اللَّاتِي يَسْتَعِنَّ عَلَى سِحْرِهِنَّ
بِالنَّفْثِ فِي الْعُقَدِ الَّتِي يَعْقِدْنَهَا عَلَى السَّحْرِ.

(5) ﴿ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴾ والحاسدُ هو
الَّذِي يَحْبُ زَوَالَ النِّعْمَةِ عَنِ الْمَحْسُودِ، فَيَسْعَى فِي
زَوَالِهَا بِمَا يَقْدِرُ عَلَيْهِ مِنَ الْأَسْبَابِ، فَاحْتِيجُ إِلَى
الاسْتِعَاذَةِ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّهِ وَإِبْطَالِ كَيْدِهِ، وَيَدْخُلُ فِي
الْحَاسِدِ الْعَائِنُ؛ لِأَنَّهُ لَا تَصْدُرُ الْعَيْنُ إِلَّا مِنْ حَاسِدٍ
شَرِّيرِ الطَّبَعِ خَبِيثِ النَّفْسِ.

فهذه السُّورَةُ تَضَمَّنَتْ الِاسْتِعَاذَةَ مِنْ جَمِيعِ أَنْوَاعِ
الشُّرُورِ عَمُومًا وَخُصُوصًا، وَدَلَّتْ عَلَى أَنَّ السَّحْرَ
لَهُ حَقِيقَةٌ يُخْشَى مِنْ ضَرَرِهِ وَيُسْتَعَاذُ بِاللَّهِ مِنْهُ وَمِنْ
أَهْلِهِ.

सूरह नासको विप्लेषण र यो मक्कि
सूरह हो ।

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो
अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

१- भनिदेऊ ! म शरण पर्छु मानवका
पालनकर्ताको ।

२- मानवका वास्तविक सम्राट्को ।

[تفسير سورة النَّاسِ وَهِيَ مَدَنِيَّةٌ]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾
إِلَهِ النَّاسِ ﴿٣﴾ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ

- ३- मानवका पूज्यको ।
 ४- भ्रम उत्पन्न गर्ने र सुटुक्क निस्कने
 (शैतान) को दुष्टताबाट (जोगिनको लागि)
 ।
 ५- जसले मानव हृदयमा भ्रम उत्पन्न गर्छ
 ।
 ६- (जुन) जिन्न तथा मानव मध्येको
 (हुन्छ) ।

﴿٤﴾ الَّذِي يُوسُّوسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾
 مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ﴿٦﴾

यो पवित्र सूरह मानिसहरूका प्रभु,
 तिनीहरूका मालिक र तिनीहरूका पुज्य
 कहाँ शैतानबाट शरण हो, जुन सबै
 खराबीको आधार हो, जसको दुष्टता हो
 कि उसले मानिसहरूको हृदयमा भ्रम
 डाल्दछ, र नराम्रो कार्यहरूलाई तिनीहरूको
 अगाडि धेरै सुन्दर बनाएर तिनीहरूलाई
 त्यो कार्य गर्न प्रेरित गर्दछ, उ सधैं यस्तो
 अवस्थामा हुन्छ जहाँ उ भ्रम डाल्दछ र
 पछि हट्छ, अर्थात्, जब मोमिन सेवकले
 आफ्नो पालनकर्तालाई सम्झन्छ र
 शैतानलाई हटाउनको लागि आफ्नो
 पालनकर्ताको मदत खोज्छ तब शैतान
 पछि हट्छ, र सेवकको लागि यो उचित
 कुरा हो कि उसले अल्लाहको प्रभुत्व
 मार्फत जुन कि सबै मा प्रशिद्ध त्यसैबाट
 सहायता खोज्ने र उहाँमा नै शरण खोज्ने,
 सबै प्राणीहरू उहाँको प्रभुत्वमा छन्, र
 सबै प्राणीहरू उहाँको शक्ति र अधिकारमा

(1-6) وهذه السورة مشتملة على الاستعاذة
 بربِّ النَّاسِ ومالكهم وإلههم من الشَّيْطَانِ، الَّذِي
 هو أصلُ الشُّرُورِ كُلِّهَا ومادَّتْهَا، الَّذِي من فتنته
 وشرِّه أَنَّهُ ﴿يُوسُّوسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ﴾؛
 فيحسِّن لهم الشَّرَّ، ويريهم إيَّاه في صورةٍ حسنةٍ،
 وينشِّط إرادتهم لفعله، ويثبِّطهم عن الخير،
 ويريهم إيَّاه في صورةٍ غير صورته، وهو دائماً بهذه
 الحال، يوسوس ثمَّ يخينس، أي: يتأخَّر عن
 الوسوسة إذا ذكر العبد ربَّه واستعان به على دفعه،
 فينبغي له أن يستعين ويستعيد ويعتصم برُبوبيَّة
 الله للنَّاسِ كُلِّهم، وأنَّ الخلق كُلَّهم داخلون تحت
 الرُّبوبيَّةِ والمملك، فكلُّ دابةٍ هو آخذٌ بِناصيتها،
 وبألوهيَّته التي خلقهم لأجلها، فلا تتمُّ لهم إلاَّ
 بدفع شرِّ عدوِّهم الَّذِي يريد أن يقتطِّعهم عنها
 ويحول بينهم وبينها، ويريد أن يجعلهم من حزبه؛
 ليكونوا من أصحاب السَّعير، والوسواس كما

छन्, र सेवकले अल्लाहको ओलुहियतमा शरण खोजोस् जसको लागि उहाँले ती सबैलाई सृष्टि गर्नुभयो, र तिनीहरूका लागि यो पूरा हुँदैन जबसम्म तिनीहरूको शत्रुको दुष्टतालाई नहटाइयोस्, र जसले तिनीहरूलाई आफ्नो मार्गबाट हटाउन चाहन्छ, र उहाँ तिनीहरूलाई आफ्नो समूहमा सामेल गर्न चाहन्छ ताकि तिनीहरू पनि नरकमा पर्न सकून्, भ्रममा डाल्ने जिन्नात को साथ साथै मानिसहरु पनि हुन सक्छन्, त्यसैले अल्लाहको भनाई छ, मेनल् जिन्नते वन्नास, भ्रममा डाल्ने जिन्नात र मानिसहरु मध्येको हुन्छन् ।

पहिलो र अन्तिम र बाहिरी र भित्री सबै प्रशंसाहरु अल्लाहका लागि हुन्, जो विश्वका पालनकर्ता हो, र हामी अल्लाह संग माग्दछौं कि उहाँ हामि माथि आफ्नो पुर्ण कृपा गरोस्, र हाम्रा त्रुटीलाई क्षमा गरोस्, जुन कि उहाँ र हामी बिच अवरुद्ध भएको छ, र उहाँका प्रतिकहरुमा ध्यान गर्नबाट हाम्रो हृदयलाई विचलित गर्ने पापहरु र इच्छाहरुलाई पनि टाढा राखोस्, र हामी आशा गर्छौं कि उहाँले हाम्रो खराबीको कारणले उहाँको असलबाट हामीलाई वञ्चित गर्नुहुने छैन, किनकि केवल नास्तिकहरु अल्लाहको दयाबाट निराश हुन्छन्, र अल्लाहका रसूल मुहम्मद

يكون من الجنُّ يكون من الإنس، ولهذا قال: ﴿مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ﴾.

والحمد لله رب العالمين أولاً و آخرًا و ظاهراً و باطنًا، و نسأله تعالى أن يتم نعمته، وأن يعفو عنا ذنوبنا التي حالت بيننا وبين كثير من بركاته، وخطايا و شهواتٍ ذهبت بقلوبنا عن تدبر آياته، و نرجوه و نأمل منه أن لا يجرمنا خير ما عنده بشر ما عندنا؛ فإنه لا ييأس من روح الله إلا القوم الكافرون، و لا يقنط من رحمته إلا الضالون، و صلى الله و سلم على رسوله محمد و على آله و صحبه أجمعين، صلاةً و سلامًا دائمين متواصلين أبد الأوقات، و الحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات.

(सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) र उहाँका
सबै परिवार र साथीहरूमाथि दरूद र
शान्ति होस्, र अल्लाहको अभार जसको
कृपाले सबै राम्रा कार्यहरू पूरा हुन्छन् ।

الكتاب الثّاني:

«الأربعون في مباني الإسلام وقواعد الأحكام»

المشهور بـ: «الأربعون النووية»

अल अरबईन अन नव्वी

للعلامة:

أبي زكريّا يحيى بن شرفٍ الحزّاميّ النّوّويّ رحمه الله

अनुवादक

कलामुद्दीन मन्त अली

कपिलवस्तु, नेपाल

कलामुद्दीन मन्त अली

कफ्लोस्तो, नियाल

اسم المترجم:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

प्रस्तावना	المقدمة
<p>सबै प्रशंसा अल्लाहको लागि उहाँ सबै संसारको पालनकर्ता हुनुहुन्छ, आकाश र धरतीको संरक्षक हुनुहुन्छ, र उहाँले नै आफ्नो हिसाबले सबै सृष्टिहरू चलाउनुहुन्छ, र आफ्नाे सेवकहरू तिर नबी पठाउने वाला हुनुहुन्छ, ताकि नबीहरू तिनीहरूलाई स्पष्ट प्रमाणहरूको माध्यमबाट सत्य मार्ग देखाउन्, र म उहाँको सबै कृपाहरूको लागि प्रसंशा गर्दछु, र उहाँका अरू धेरै कृपाहरूको आशा र विश्वास राख्दछु ।</p> <p>र म गवाही दिन्छु कि अल्लाह सर्वशक्तिमान नै सत्य पुज्य हुनुहुन्छ, र उहाँ एकलै हुनुहुन्छ, पुर्ण प्रभुत्वको मालिक हुनुहुन्छ, दयावान र क्षमावान हुनुहुन्छ, र यो पनि गवाही दिन्छु कि अल्लाहका रसूल मुहम्मद मुस्तफा अल्लाहका सेवक र उहाँका दूत हुनुहुन्छ, र उहाँ अल्लाहको प्रिय मित्र हुनुहुन्छ, र उहाँ सबै प्राणीहरूमा सर्व श्रेष्ठ हुनुहुन्छ, र अल्लाहले उहाँलाई</p>	<p>الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، قَيُّومِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِينَ، مَدَبِرِ الْخَلَائِقِ أَجْمَعِينَ، بَاعِثِ الرُّسُلِ -صَلَوَاتُهُ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِمْ- إِلَى الْمُمَكَّلِينَ؛ هُدَايَتِهِمْ وَبَيَانِ شَرَائِعِ الدِّينِ، بِالذَّلَالِ الْقَطْعِيَّةِ وَوَأَضْحَاتِ الْبَرَاهِينِ، أَمْحَدُهُ عَلَى جَمِيعِ نِعَمِهِ، وَأَسْأَلُهُ الْمَزِيدَ مِنْ فَضْلِهِ وَكَرَمِهِ.</p> <p>وَأَشْهَدُ أَلَّا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ، الْكَرِيمُ الْغَفَّارُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَحَبِيبُهُ وَخَلِيلُهُ، أَفْضَلُ الْمَخْلُوقِينَ، الْمُمْكَرَّمُ بِالْقُرْآنِ الْعَزِيزِ، الْمُعْجِزَةِ الْمُسْتَمَرَّةِ عَلَى تَعَاقِبِ السِّنِينَ، وَبِالسَّنَنِ الْمُسْتَنِيرَةِ لِلْمُسْتَشْرِشِدِينَ، الْمَخْصُوصُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ وَسَمَاحَةِ الدِّينِ، صَلَوَاتُ اللَّهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ وَعَلَى سَائِرِ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ، وَآلِ كُلِّ وَسَائِرِ الصَّالِحِينَ.</p>

सर्व श्रेष्ठ किताब पाक कुरआन दिएर
सम्मान दिनुभयो, जुन सयौं वर्ष
बितिसकेको बावजूद आज पनि एउटा
चमत्कार छ, र अल्लाहले उहाँलाई एउटा
यस्तो सुन्नत र तरिका दिनुभयो जुन सोझो
बाटो खोज्नेहरू को लागि सत्य मार्ग हो, र
अल्लाहले उहाँलाई थोरै भन्दा थोरै
भनाईमा ठूलो कुरा गर्ने शक्ति प्रदान
गर्नुभयो, र समान्य धर्म पनि प्रदान गर्नुभयो
। दरूद शान्ति र कृपा होस् सबै सन्देष्टाहरू,
दूतहरू, यिनिहरूका आफन्तहरू,
अनुयायीहरू, संतहरू, सत्यकर्मीहरू र
सदाचारीहरू माथि ।

अल्लाहको प्रशंसा पछि म भन्न चाहन्छु
कि यो कथन विभिन्न स्रोतहरू र अली
इब्न अबी तालिब, अब्दुल्लाह इब्न
मसूद, मुआद इब्न जबल, अबू अल-दर्दा
, इब्न उमर, इब्न अब्बास, अबु हुरैरा, अबू
सईद अल-खुदरी र अनस इब्न मालिकको
कथनहरूबाट हामीसम्म पुगेको छ कि
अल्लाहका रसूलले भन्नुभयो, जसले मेरो
उम्महको लागि चालीसवटा हदीसहरू धर्म
संग सम्बन्धित सुरक्षित गर्नुभयो,
अल्लाहले तिनीहरूलाई पुनर्उत्थान को
दिन धर्मगुरुहरू र फकिहहरू संग उठाउने

أَمَّا بَعْدُ؛ فَقَدْ رَوَيْنَا عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، وَعَبْدِ
اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، وَأَبِي الدَّرْدَاءِ،
وَأَبْنِ عُمَرَ، وَأَبْنِ عَبَّاسٍ، وَأَنْسِ بْنِ مَالِكٍ، وَأَبِي
هُرَيْرَةَ، وَأَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ فِي أَجْمَعِينَ = مِنْ
طُرُقٍ كَثِيرَاتٍ بِرَوَايَاتٍ مُتَنَوِّعَاتٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ
ﷺ قَالَ: «مَنْ حَفِظَ عَلَيَّ أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا مِنْ
أَمْرِ دِينِهَا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي زُمْرَةِ الْفُقَهَاءِ
وَالْعُلَمَاءِ»، وَفِي رِوَايَةٍ: «بَعَثَهُ اللَّهُ فُقَيْهَا عَالِمًا»، وَفِي
رِوَايَةِ أَبِي الدَّرْدَاءِ: «وَكُنْتُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَافِعًا
وَشَهِيدًا»، وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ مَسْعُودٍ: «قِيلَ لَهُ: ادْخُلْ

छ,र एउटा अर्को प्रसंगमा छ, तिनीहरूलाई धर्मगुरु र फकिह बनाएर उठाउने छ,र अबु दर्दा को वर्णन अनुसार, रसूल मुहम्मदले भन्नुभयो म पुनर्उत्थानको दिन यहाँहरूको सिफारिस गर्नेछु, र गवाही दिनेछु, अब्दुल्लाह इब्न मसूदको वर्णन अनुसार, रसूल मुहम्मदले भन्नुभयो यहाँहरूलाई भनिनेछ स्वर्गको जुनसुकै द्वार बाट प्रस्थान गर्न चाहनुहुन्छ भने प्रस्थान गर्नुस्, र इब्न उमरको वर्णनमा छ, यहाँहरूको नाम धर्मगुरुहरूमा लेखिनेछ,र यहाँहरूको पुनर्उत्थान शहीदहरूको साथ हुनेछ ।

माथि उल्लेखित हदीस धेरै स्रोतका (सनद) वाजुद हदीसका जानकारहरू यस हदीसलाई एकजुट भएर जईफ भन्छन् ।

तर धर्मगुरुहरूले यस सन्दर्भमा धेरै किताबहरू लेखेका छन्, र मेरो जानकारी अनुसार पहिलो किताब अब्दुल्लाह इब्न मुबारकले लेख्नुभएको छ, त्यसपछि महान विद्वान मुहम्मद बिन अस्लम तुसी, त्यसपछि हसन बिन सुफयान अल-नस्वी, अबू बकर अजरी, अबू बकर मुहम्मद बिन इब्राहिम इस्फाहानी, दार कुत्नी, हाकिम, अबू नईम, अबु अब्दुल्ल रहमान अल-

مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شِئْتَ»، وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ عُمَرَ: «كُتِبَ فِي زُمْرَةِ الْعُلَمَاءِ، وَحُشِرَ فِي زُمْرَةِ الشُّهَدَاءِ».

وَاتَّفَقَ الْحَفَظُ عَلَى أَنَّهُ حَدِيثٌ ضَعِيفٌ؛ وَإِنْ كَثُرَتْ طُرُقُهُ.

وَقَدْ صَنَّفَ الْعُلَمَاءُ فِي هَذَا الْبَابِ مَا لَا يُحْصَى مِنَ الْمَصَنَّفَاتِ، فَأَوَّلُ مَنْ عَلِمْتُهُ صَنَّفَ فِيهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثُمَّ مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ الطُّوسِيُّ الْعَالِمُ الرَّبَّانِيُّ، ثُمَّ الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ النَّسَوِيُّ، وَأَبُو بَكْرٍ الْأَجْرِيُّ، وَأَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْأَصْفَهَانِيُّ، وَالِدَارَقُطْنِيُّ، وَالْحَاكِمُ، وَأَبُو نُعَيْمٍ، وَأَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيُّ، وَأَبُو سَعْدِ الْمَالِينِيُّ، وَأَبُو عَثْمَانَ الصَّابُؤِيُّ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْأَنْصَارِيُّ، وَأَبُو

सलमी, अबू साद अल-मालिनी, अबु
उस्मान अल-साबौनी, मुहम्मद बिन
अब्दुल्लाह अल-अन्सारी, अबु बकर
बेहकी, र उनीहरु बाहेक अघि र पछिका
धर्मगुरुहरु मध्ये धेरै धर्मगुरुहरुका लेखहरु
छन् ।

यी इमामहरु र हदीसको सुरक्षार्थिहरुलाई
पछ्याउँदै मैले पनि अल्लाह सर्वशक्तिमान
संग चालीस हदीसहरु संकलन गर्न
इस्तेखारा गरेको छु ।

यद्यपि धर्मगुरुहरु धार्मिक कार्यहरुमा
जईफ हदीसमा विश्वास गर्न एकजुट छन्,
तर यस हदीसमा म विश्वास गर्दिन किनकि
सही हदीसमा अल्लाहको रसूलका भनाई
यस प्रकार छ, तिमीहरु मध्ये उपस्थितहरु
अनुपस्थितहरु सम्म पुर्याइ दिनुस्, यद्यपि
उहाँको भनाई यो पनि छ, अल्लाहले
उसलाई प्रसन्न राखोस् जसले मेरो
भनाईलाई सुन्नु भयो र त्यसलाई सुरक्षित
गर्नुभयो तथा सुने जस्तो अरु सम्म पुर्यायो
।

केही धर्मगुरुहरुले दीनका सिद्धांतहरु को
बारेमा चालीस हदीसहरु जम्मा गरेका
छन्, र केहीले दीनको प्रचार प्रसारको
बारेमा केहीले धार्मिक युद्ध को बारेमा

بَكَرُ الْبَيْهَقِيِّ...، وَخَلَاتِقٌ لَا يُحْصُونَ مِنَ الْمُتَقَدِّمِينَ
وَالْمُتَأَخِّرِينَ.

وَقَدْ اسْتَخَرْتُ اللَّهَ تَعَالَى فِي جَمْعِ أَرْبَعِينَ حَدِيثًا
اِقْتِدَاءً بِهَوْلَاءِ الْأَيْمَةِ الْأَعْلَامِ وَحِفَاطِ الْإِسْلَامِ.

وَقَدْ اتَّفَقَ الْعُلَمَاءُ عَلَى جَوَازِ الْعَمَلِ بِالْحَدِيثِ
الضَّعِيفِ فِي فَصَائِلِ الْأَعْمَالِ، وَمَعَ هَذَا فَلَيْسَ
اعْتِمَادِي عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ؛ بَلْ عَلَى قَوْلِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي
الْأَحَادِيثِ الصَّحِيحَةِ: «لِيَبْلُغَ الشَّاهِدُ مِنْكُمْ
الْغَائِبَ»، وَقَوْلُهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «نَصَرَ اللَّهُ أَمْرًا سَمِعَ مَقَالَتِي
فَوَعَاهَا فَأَدَّأَهَا كَمَا سَمِعَهَا».

ثُمَّ مِنَ الْعُلَمَاءِ مَنْ جَمَعَ الْأَرْبَعِينَ فِي أُصُولِ الدِّينِ،
وَبَعْضُهُمْ فِي الْفُرُوعِ، وَبَعْضُهُمْ فِي الْجِهَادِ،
وَبَعْضُهُمْ فِي الرُّهْدِ، وَبَعْضُهُمْ فِي الْأَدَابِ،

केहीले शिष्टाचार र नैतिकताको बारेमा र
केहीले धार्मिक उपदेशहरूको बारेमा
हदीसहरू जम्मा गरेका छन्, यो सबै पुण्यको
कार्य हो र तिनीहरूको मेहनतलाई
अल्लाह सर्वशक्तिमान स्विकार गरोस् ।
मैले तिनिहरू भन्दा फरक र धेरै महत्वपूर्ण
हदीसहरू जम्मा गर्ने सोच राखेको छु, जुन
माथि उल्लेखित सबै शिर्षकहरूमा
आधारित हुन्छन्, र प्रत्येक हदीस दीनको
एउटा महत्वपूर्ण विषय हुन्छ, जसको
बारेमा धर्मगुरुहरूको भनाई छ कि दीन
यस हदीसमा निर्भर छ अथवा आधा
ईमान व ईमानको तेस्रो हिस्सा यसैमा छ,
वा यस्तै केहि भनिएको छ ।

म यी सबै चालीस हदीसहरूमा सेहतको
ख्याल गर्नेछु, ध्यान दिनुस् ! धेरै हदीसहरू
सहिह बुखारी र सहिह मुस्लिमका हुन्,
मैले तिनीहरूको सनदलाई मेटेको छु,
ताकि तिनीहरूलाई सम्झन र तिनीहरूबाट
लाभ उठाउन अल्लाहको इजाजतले
सजिलो होस् । त्यसपछि मैले स्थायी
अध्यायमा कठिन शब्दहरूको व्याख्या
गर्नेछु ।

परलोकमा रुचि राख्ने सबैले यी
हदीसहरूको ज्ञान राख्नु पार्दछ, किनकि
तिनीहरूमा धेरै महत्वपूर्ण विषयहरू छन्, र

وَبَعُضُهُمْ فِي الْخُطْبِ، وَكُلُّهَا مَقَاصِدُ صَالِحَةٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْ قَاصِدِيهَا.

وَقَدْ رَأَيْتُ جَمَعَ أَرْبَعِينَ أَهَمَّ مِنْ هَذَا كُلِّهِ، وَهِيَ
أَرْبَعُونَ حَدِيثًا مُشْتَمِلَةً عَلَى جَمِيعِ ذَلِكَ، وَكُلُّ
حَدِيثٍ مِنْهَا قَاعِدَةٌ عَظِيمَةٌ مِنْ قَوَاعِدِ الدِّينِ، قَدْ
وَصَفَهُ الْعُلَمَاءُ بِأَنَّ مَدَارَ الْإِسْلَامِ عَلَيْهِ، أَوْ هُوَ
نِصْفُ الْإِسْلَامِ أَوْ ثُلُثُهُ أَوْ نَحْوِ ذَلِكَ.

ثُمَّ أَلْتَزِمُ فِي هَذِهِ «الْأَرْبَعِينَ» أَنْ تَكُونَ صَحِيحَةً،
وَمُعْظَمُهَا فِي صَحِيحِي الْبُخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ،
وَأَذْكُرُهَا مَحْدُوفَةً الْأَسَانِيدِ؛ لِيَسْهُلَ حِفْظُهَا وَيَعَمَّ
الْإِنْتِفَاعُ بِهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى، ثُمَّ أُتْبِعُهَا بَبَابٍ فِي
ضَبْطِ خَفِيِّ أَلْفَاظِهَا.

وَيَبْغِي لِكُلِّ رَاغِبٍ فِي الْآخِرَةِ أَنْ يَعْرِفَ هَذِهِ
الْأَحَادِيثَ؛ لِمَا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْمُهَيَّمَاتِ،

तिनीहरू सबै आज्ञाकारी कार्यहरू बारे
चेतावनी दिन्छन्, जसमा अलिकति
विचार गर्दा यो कुरा सबैलाई स्पष्ट थाहा
हुन्छ ।

म अल्लाहमा भरोसा गर्छु, म मेरा
मामिलाहरू उहाँलाई सुम्पन्छु, म उहाँमा
भरोसा गर्छु, हरेक प्रकारको प्रशंसा उहाँको
लागि नै छ, सबै उपकारहरू र सफलता र
योग्यता उहाँबाट नै हो ।

وَاحْتَوَتْ عَلَيْهِ مِنَ التَّنْبِيهِ عَلَى جَمِيعِ الطَّاعَاتِ،
وَذَلِكَ ظَاهِرٌ لِنَ تَدَبُّرِهِ.

وَعَلَى اللَّهِ الْكَرِيمِ اعْتِمَادِي، وَإِلَيْهِ تَفْوِيضِي—
وَاسْتِنَادِي، وَلَهُ الْحَمْدُ وَالنُّعْمَةُ، وَبِهِ التَّوْفِيقُ
وَالْعِصْمَةُ.

पहिलो हदीस

ओमर इब्न अल-खत्ताब (अल्लाह
उहाँसँग प्रसन्न होस्) ले भन्नुभयो: मैले
अल्लाह को मेसेन्जर सल्लल्लाहु अलैहे
वसल्लमलाई सुनेको छु, उहाँले भन्नुभयो:
कार्यहरू इरादाहरूद्वारा हुन्छन्, र प्रत्येक
व्यक्तिसँग त्यहि हुनेछ जसको उसले इरादा
गरेको छ। त्यसकरण जसले (इरादा को
हिसाब ले) अल्लाह र उनका रसूलको
लागि बसाइँ सरे उसको सराई बसाइँ
(परिणाम को हिसाब ले) अल्लाह र
उनका रसूलको लागि नै हो । र जो कोही
(इरादा को हिसाब ले) संसार कमाउनको
लागि वा कुनै महिलासँग विवाह गर्नको
लागि प्रवास गर्छ भने, उसको

الحديث الأول

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ أَبِي حَفْصٍ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ
قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ
بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ
هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ؛ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ،
وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ
يُنْكِحُهَا؛ فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ».

प्रवास(परिणाम को हिसाब ले)
तिनीहरूको लागि नै हो ।
यो इमाम अल-मुहदीसीन अबु अब्दुल्लाह
मुहम्मद इब्न इस्माइल इब्न इब्राहिम इब्न
मुगिरह इब्न बुर्दज्बह अल-बुखारी अल-
जाफी र इमाम अल-मुहदीसीन अबू अल-
हुसैन मुस्लिम इब्न हज्जाज इब्न मुस्लिम
कुसिरी निसापुलीले (अल्लाह उनी दुवै संग
प्रसन्न होस्) यसलाई आफ्ना दुई सही
पुस्तकहरूमा वर्णन गरेका छन्, जुन
हदीसका सबै पुस्तकहरूमध्ये सबैभन्दा
सही पुस्तक हुन् ।

رَوَاهُ إِمَامَا الْمُحَدِّثِينَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ
إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْمُغِيرَةَ بْنِ بَرْدِزْبَةَ
الْبُخَارِيُّ الْجُعْفِيُّ، وَأَبُو الْحُسَيْنِ مُسْلِمُ بْنُ
الْحَجَّاجِ بْنِ مُسْلِمِ الْقَشِيرِيِّ النَّيَّسَابُورِيِّ فِي
«صَحِيحَيْهِمَا» اللَّذَيْنِ هُمَا أَصْحَحُ الْكُتُبِ الْمُصَنَّفَةِ.

दोस्रो हदीस

एक दिन हामी अल्लाहको दूत
(सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) संग
बसिरहेका थिएँ त्यहाँ एकजना धेरै सेतो
लुगा लगाएको र धेरै कालो कपाल
लगाएको मानिस देखा पऱ्यो । उहाँमा
यात्राको कुनै निशान देखिएन, र हामी
मध्ये कसैले उहाँलाई चिनेनौं। उहाँ पैगम्बर
(सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) को
छेउमा बस्नु भयो र आफ्नो घुँडा पैगम्बर
(सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) को
घुँडामा राख्नुभयो र आफ्नो हत्केला
आफ्नो जाँघमा राख्नुभयो र भन्नुभयो: "हे

الحديث الثاني

عَنْ عُمَرَ أَيُّضًا؛ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ
اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ؛ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ
الثِّيَابِ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ، لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ
السَّفَرِ، وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ
ﷺ؛ فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى
فَخَذِيهِ.

وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ؛ أَخْبَرَنِي عَنِ الْإِسْلَامِ؛ فَقَالَ رَسُولُ
اللَّهِ ﷺ: «الْإِسْلَامُ: أَنْ تَشْهَدَ أَلَّا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ
مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ،
وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتُحِجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ

मुहम्मद! मलाई इस्लामको बारेमा जानकारी दिनुहोस्।" अल्लाहको रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले जवाफ दिनुभयो: "इस्लाम यो हो कि तपाईंले अल्लाह बाहेक कुनै उपासनाको योग्य देवता छैन भनेर गवाही दिनुहोस् र मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) अल्लाहको दूत हुनुहुन्छ, नमाज पढ्नुहोस्, जकात दिनुहोस्, रमजानको समयमा उपवास बसनुहोस्, र अल्लाहको घर (मक्काको काबा) को हज (तीर्थयात्रा) गर्नुहोस्, यदि तपाईं संग त्यहाँ पुग्न शक्ति छ (वा त्यहाँ यात्रा गर्ने कुनै माध्यम छ)।" उसले भन्नुभयो, "तपाईंले सत्य बोल्नुभो।" उसले उहाँ (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) लाई यसरी सोध्दा र त्यसपछि उहाँ सही हुन भनी बताउनुभयो भने हामी छक्क पर्यौं, उसले भन्नुभयो, "मलाई इमान (विश्वास) बारे जानकारी दिनुहोस्।" उहाँ(सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले जवाफ दिनुभयो, "इमान यो हो कि तपाईं अल्लाह र उहाँका फरिश्ताहरू र उहाँका पुस्तकहरू र उहाँका सन्देशटाहरू र प्रलयको दिनमा, र भाग्य(तकदिर)को राम्रो र नराम्रो पक्षहरूमा मा विश्वास गर्नुसा। उसले भन्नुभयो, "तपाईंले सत्य बोल्नुभो

سَيِّلًا»، قَالَ: صَدَقْتَ؛ فَعَجِبْنَا لَهُ: يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ!

قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ، قَالَ: «أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ»، قَالَ: صَدَقْتَ.

قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ، قَالَ: «أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ»

قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ. قَالَ: «مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ».

قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَتِهَا، قَالَ: «أَنْ تَلِدَ الْأُمَّةُ رَبَّتَهَا، وَأَنْ تَرَى الْخُفَاءَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوُلُونَ فِي الْبُنْيَانِ».

ثُمَّ انْطَلَقَ. فَلَبِثْتُ مَلِيًّا، ثُمَّ قَالَ: «يَا عُمَرُ، أَتَدْرِي مِنْ السَّائِلِ؟» قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ

أَعْلَمُ. قَالَ: «فَإِنَّهُ جَبْرِيْلُ، أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

।" त्यसपछि उस(मानिस)ले भन्यो,
 "मलाई इहसानको बारेमा जानकारी
 गराउनुस्।" उहाँ(सल्लल्लाहु अलैहि
 वसल्लम)ले जवाफ दिनुभयो, "इहसान यो
 हो कि तपाईंले अल्लाहको उपासना गर्नुस
 मानौं कि तपाईंले अल्लहलाई देखि
 राख्नुहुन्छ, यदि तपाईंले अल्लाह लाई
 देखि राख्नुहुन्न भने अल्लाहले तपाईंलाई
 देखि रहन्छ।" उसले भन्नुभयो, "मलाई
 प्रलय को बारेमा जानकारी दिनुहोस्।"
 उहाँ(सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम)ले
 भन्नुभयो, "यसको बारेमा प्रश्नकर्ता भन्दा
 बढी थाहा छैन।" उसले भन्नुभयो, "
 मलाई प्रलय को संकेतहरू बारे जानकारी
 गराउनुहोस्।" उहाँ(सल्लल्लाहु अलैहि
 वसल्लम)ले भन्नुभयो, "तिनीहरू यिहुन्
 कि दासी आफ्नी मालिकलाई जन्म दिनेछ
 र तपाईंले खाली खुट्टा, नाङ्गो, निराधार र
 बाखाका गोठालाहरू एक अर्कासँग
 प्रतिस्पर्धा गर्दै अग्ला भवनहरू खडा गर्न
 देख्नुहुनेछ।" त्यसपछि त्यो मानिस गए ।
 मैले (उमरले) केही दिन पर्खें, र त्यसपछि
 उहाँ (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले
 भन्नुभयो, "ओ उमर, के तिमिलाई थाहा
 छ त्यो प्रश्नकर्ता को थियो?" मैले जवाफ
 दिएँ, "अल्लाह र उनका दुतलाई राम्रो

थाहा छ।" उहाँ (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो, "उनी जिब्रिल थिए, तिमिलाई तिम्रो धर्म सिकाउन आएका थिए।" [मुस्लिम]

तेस्रो हदीस

अबु अब्दुलरहमान अब्दुल्लाह इब्न उमर अल-खत्ताब (र) ले भन्नु भयो:

मैले अल्लाह का े दूत (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले यसो भन्नु भएको सुनेको छु, "इस्लाम पाँच [स्तम्भहरू] मा आधारित छ।(१) अल्लाह बाहेक कुनै उपासनाको योग्य देवता छैन भन्ने गवाही दिने र मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) अल्लाहका रसूल हुन्,(२) नमाज (नमाज) पढ्ने (३) जकात (अनिवार्य परोपकार) दिने (४) काबाका े हज (तीर्थयात्रा) गर्ने (५) र रमजानमा उपवास बस्ने। [बुखारी र मुस्लिम]

चौथो हदीस

अब्दुल्लाह इब्न मसूद (रअ) ले भन्नुभयो:

الحديث الثالث

وَعَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ [بْنِ الْخَطَّابِ] قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ إِلَّا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

الحديث الرابع

عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ:

अल्लाहका रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) र उहाँ सत्यवादी, आस्थावान हुनुहुन्छ, हामीलाई सुनाउनु भयो, “निश्चय नै तिमीहरूमध्ये प्रत्येकको सृष्टि उसको आमाको गर्भमा चालीस दिनसम्म नतफह (शुक्राणु) को रूपमा ल्याइएको छ, त्यसपछि उ समान अवधिको लागि अलकाह (रगतको थुप्रो) बन्छ, त्यसपछि एक समान अवधिको लागि मुदगाह (मासुको टुक्रा) हुन्छ, त्यसपछि उसको लागि एक फरिश्ता (स्वर्गवासी दूत)पठाइन्छ जसले उसमा आत्मा फुकाउँछ र जसलाई चारवटा कुरा लेखन को लगी आदेश दिइन्छ। (१) उसको रिज्क (रोजगार),(२) उसको आयु,(३) उसको कार्यहरू, र (४) उसको राम्रो नराम्रो भाग्य (अर्थात्, ऊ स्वर्गमा प्रवेश गर्नेछ वा छैन)। कसम उसको, जसको बाहेक कोही योग्य देवता छैन, निस्सन्देह, तिमीहरूमध्ये एकले स्वर्गवासीहरूको कर्म गर्दछ उसको र स्वर्गको बीचमा एक हातको लम्बाइ मात्र बाकी रहन्छ, त्यति खेर उसको भाग्य अघि जान्छ, र उसले नरकवासिहरूको कार्य गर्दछ। र यसरी त्यसमा प्रवेश गर्दछ; र निस्सन्देह, तिमीहरूमध्ये एकजना नरकवासीहरूका

«إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا، ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يُرْسَلُ الْمَلَكُ، فَيَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ، وَيُؤَمَّرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ: بِكِتَابِ رِزْقِهِ، وَأَجَلِهِ، وَعَمَلِهِ، وَشَقِيٍّ أَمْ سَعِيدٍ، فَوَالَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ؛ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، حَتَّىٰ مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا، وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّىٰ مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فَيَدْخُلُهَا».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

कर्महरू गर्दछ, उसको र नरकको बीचमा
 एक हातको लम्बाइ मात्र बाकी रहन्छ, र
 त्यति खेर उसको भाग्य अघि जान्छ,
 त्यसैले उसले स्वर्गवासीहरूको कार्यहरू
 गर्दछ र यसरी उसले स्वर्गमा प्रवेश गर्छ ।"
 [बुखारी र मुस्लिम]

पाँचौं हदीस

الحديث الخامس

मोमिनहरूको आमा उम्मे अब्दुल्लाह
 आईशा (र.) ले भनिन्, अल्लाहको रसूल
 सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम ले
 भन्नुभयो, जस्ले हाम्रो यस (अर्थात्,
 ईस्लाम) मा कुनै नयाँ कुरा निकाल्दछ जुन
 यसमा छैन, त्यो अल्लाहबाट अस्वीकार
 छ, (बुखारी, र मुस्लिम) र मुस्लिमको
 आर्को हदीस (संस्करणमा) यस्तो
 लेखिएको छ, जस्ले त्यस्तो कार्य गर्दछ
 जुन मैले आदेश दिएको छैन, त्यसलाई
 (अल्लाह द्वारा) अस्वीकार गरिन्छ ।

عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أُمِّ عَبْدِ اللَّهِ عَائِشَةَ؛ قَالَتْ: قَالَ
 رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ أَحَدَّثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ
 مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا
 فَهُوَ رَدٌّ»، وَقَدْ عَلَّقَهَا الْبُخَارِيُّ.

छैठौं हदीस

الحديث السادس

अबु अब्दुल्लाह नोमान इब्ने बशीर ले
 भने:
 मैले सुनेको छु अल्लाह का दूत
 (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नु

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ التُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ؛ قَالَ: سَمِعْتُ
 رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ الْحَالَ بَيْنَ، وَإِنَّ
 الْحَرَامَ بَيْنَ، وَبَيْنَهُمَا أُمُورٌ مُشْتَبِهَاتٌ، لَا يَعْلَمُهُنَّ

भएको छ, "जो हलाल (वैध) छ त्यो स्पष्ट छ र जो हराम (अवैध) छ त्यो स्पष्ट छ, र ती दुई बीचमा शंकास्पद विषयहरू छन् जसको बारेमा धेरै मानिसहरूलाई थाहा छैन। यसरी जुन मानिसले शंकास्पद कुराहरूबाट बाँच्नु भयाे उसले आफ्नो धर्म र आफ्नो इज्जत लाई बचाउनु भयो , र जो शंकास्पद कुराहरूमा फस्छ

[अन्ततः] त्यो हराम (गैरकानूनी)

कुराहरूमा फस्छ, जसरी एउटा गोठालोले कुनै सुरक्षित चौर को वरिपरि चराइरहेको छ, धेरै सम्भव छ कि उसको बथान चौर भित्र पसि हालोसा सुन्नुहोस् ! प्रत्येक राजाको एउटा चौर हुन्छ , र अल्लाहको चौर (पवित्र स्थान) उहाँको हराम (निषेध) गरिएको बस्तुहरू हुन। सुन्नुहोस ! शरीरमा एउटा टुक्रा छ, जुन यदि पूर्ण छ भने, सम्पूर्ण शरीर पूर्ण छ, र यदि यो रोगी छ भने, [शरीर] सबै रोगग्रस्त हुन्छ। सुन्नुहोस, त्यो हृदय हो ।" [बुखारी र मुस्लिम]

كثيرٍ مِنَ النَّاسِ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ فَقَدْ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِزِّهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ؛ كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى، يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمَى، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ حَرَامُهُ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً، إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

सातौं हदीस

अबु रोकय्यह तामिम बिन ओस अदारी को वर्णन छ: पैगम्बर (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभएको छ, "दीन (धर्म) नसीहा (सल्लाह, इमानदारी) हो । हामीले

الحديث السابع

عَنْ أَبِي رُقَيْةَ تَمِيمٍ بْنِ أَوْسِ الدَّارِيِّ؛ قَالَ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «الدِّينُ النَّصِيحَةُ»، قُلْنَا: لِمَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «الدِّينُ النَّصِيحَةُ»، قُلْنَا: لِمَنْ

भन्यौ, “कसको लागि ?” उहांले
(सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) भन्नुभयो,
"अल्लाह, उनका पुस्तक, उनका रसूल, र
मुस्लिमहरू को राजाहरू र उनीहरूका
आम जनताहरूको लागि ।" [मुस्लिम]

يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «لِلَّهِ، وَلِكِتَابِهِ، وَلِرَسُولِهِ،
وَلِأَيِّمَةِ الْمُسْلِمِينَ، وَعَامَّتِهِمْ».
رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

आठौं हदीस

الحديث الثامن

अब्दुल्लाह इब्न उमरको वर्णन छ,
अल्लाहका रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि
वसल्लम) ले भन्नुभयो: "मलाई
मानिसहरूसँग युद्ध गर्न आदेश दिइएको
छ, जबसम्म तिनीहरूले अल्लाह बाहेक
कोही ईश्वर छैन, र मुहम्मद अल्लाहका
रसूल हुन्, भनेर गवाही दिंदैनन्, र तिनीहरू
नमाज स्थापना गर्दैनन्, र जकात दिदैनन्,
यदि तिनीहरूले त्यसो गर्छन् भने
तिनीहरूको रगत र सम्पत्तिको सुरक्षाको
ग्यारेन्टी छ, जबसम्म तिनीहरूले
इस्लामका अनुसार दण्डनीय कार्यहरू
गर्दैनन्, र तिनीहरूको हिसाब अल्लाह
सर्वशक्तिमानले गर्ने छ ।

[बुखारी र मुस्लिम]

عَنْ ابْنِ عُمَرَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «أُمِرْتُ أَنْ
أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَلَّا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ
مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ،
فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ
إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

नवौं हदीस

अबू हुरैराह अब्दुर्रहमान सखर अल दौसी (रजियल्लाहु अन्हु) ले बताउनुभयो कि रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो: "मैले तिमीलाई जुन कुराबाट निषेध गरेको छु, त्यसबाट टाढा रहनुहोस्, र मैले तिमीलाई जुन कुराको आदेश दिएको छु, त्यो कुराहरू जति सक्दो गर्नुहोस्, निस्सन्देह, तपाईं भन्दा पहिलेका मानिसहरू आफ्नो दूतहरूसँग अत्यधिक प्रश्न र असहमतिको कारण बर्बाद भएका थिए।
[बुखारी र मुस्लिम]

الحديث التاسع

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ صَخْرٍ الدَّوسِيِّ؛ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوهُ، وَمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ [فَاتُوا] مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ، فَإِنَّهَا أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَثْرَةً مَسَائِلِهِمْ، وَاخْتِلَافُهُمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ».
رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

दसौं हदीस

अबू हुरैराह (रअ) को वर्णन छ, अल्लाहका रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो, "अल्लाह सर्वशक्तिमान राम्रो हुनुहुन्छ, र जे राम्रो छ त्यो मात्र स्वीकार गर्नुहुन्छ, र निश्चय नै अल्लाहले आस्थावानहरूलाई त्यही गर्न आदेश दिनुभएको छ, जुन उहाँले रसूलहरूलाई आदेश दिनुभएको छ। त्यसैले सर्वशक्तिमानले भन्नुहुन्छ: "हे सन्देशवाहकहरू! सबै प्रकारका हलाल (कानूनी) खानेकुराहरू खानुस्, र धार्मिक

الحديث العاشر

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ، فَقَالَ تَعَالَى: ﴿يَأْتِيهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا﴾ [المؤمنون: 51]، وَقَالَ: ﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُلُّوا مِنَ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾ [البقرة: 172]。
ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ: يَا رَبِّ؛ يَا رَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ،

कर्महरू गर्दै गर्नुस्।" र सर्वशक्तिमानले भन्नुभएको छ: "हे आस्थावानहरू ! मैले तिमीहरूलाई दिएको वैध वस्तुहरू खानुस्।" त्यसपछि उहाँ (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले एकजना मानिसको [केस] उल्लेख गर्नुभयो, जसले यति लामो यात्रा गर्छ कि उसको कपाल धूलोले ढाकेको छ, र उसले आफ्नो हात आकाशतिर फैलाएर यसो भन्छ: "हे प्रभु! हे प्रभु!" जबकि उसको खाना हराम (अवैध) छ, उसको पेय हराम छ, उसको लुगा हराम छ, र उसलाई हरामबाट पोषण पाएको छ, त्यसोभए उसको बिन्ती कसरी स्वीकार हुन्छ ? " (मुस्लिम)

وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ،
فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ؟».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

एघारौं हदीस

الحديث الحادي عشر

पैगम्बरको नाति र फूल अबु मुहम्मद हसन बिन अली बिन अबी तालिब (रअ) ले भन्नुभयो

मलाई अल्लाहका रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) को (यी वचनहरू) सम्झना छ: "तिमीहरू शंकास्पद कुरा त्यागि दिनुहोस्, र त्यो छान्नुहोस् जसमा "तिमीलाई कुनै शंका छैन।

तिरमिजि, र नसईको उल्लेख मा र) तिरमिजिले यसलाई हदीस हसन सहिहको (रूपमा वर्गीकृत गरेको छ।

عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ سِبْطِ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَرَجُلَاتِهِ قَدْ قَالَ: حَفِظْتُ مِنْ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: «دَعْ مَا يَرِيكَ إِلَى مَا لَا يَرِيكَ».

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالذَّهَبِيُّ، وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ: حَدِيثٌ
حَسَنٌ صَحِيحٌ.

बाह्रौ हदीस

الحديث الثاني عشر

अबू हुरैरह (रअ) ले वर्णन गर्नुभएको छ, अल्लाहको रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो, "मानिसहरूका इस्लामको यो उत्कृष्टता हो कि उसले त्यस कुरालाई त्याग्नु पर्छ, जससंग उसको कुनै "सरोकार छैन।

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ: تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ هَكَذَا.

(अत-तिर्मीजी र इब्ने माजा र यो हसन हदीस हो)

तेह्रौं हदीस

الحديث الثالث عشر

अबु हमजह अनस इब्न मालिक (रअ) ले वर्णन गर्नुभएको छ, कि पैगम्बर (अल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो: "तिमीहरूमध्ये कोही पनि (पूर्ण) मिन (आस्तिक) हुन सक्दैन जबसम्म उसले आफ्नो भाइको लागि आफ्नो लागि मनपर्ने कुरा रोज्दैन।" (बुखारी र मुस्लिम)

عَنْ أَبِي حَمْزَةَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَ - خَادِمِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ - عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

चौधौं हदीस

الحديث الرابع عشر

अब्दुल्लाह इब्न मसूदको वर्णन छ, कि अल्लाह को रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो:

وَعَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا يَجِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ إِلَّا بِأِحْدَى ثَلَاثٍ: الثَّيِّبِ

तीन अवस्था बाहेक मुस्लिमको रगत " बगाउन अनुमति छैन: आत्माको लागि आत्मा, विवाहित दुश्चरित्र र आफ्नो धर्म छोड्ने व्यक्ति जुन समुदाय बाट अलग हुन्छ ।" (बुखारी र मुस्लिम)

الزَّانِي، وَالنَّفْسِ بِالنَّفْسِ، وَالتَّارِكِ لِدِينِهِ الْمُفَارِقِ
لِلْجَمَاعَةِ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

पन्ध्रौं हदीस

الحديث الخامس عشر

अबू हुरैरह (रअ) को वर्णन छ, कि अल्लाहका रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो अल्लाह र अन्तिम दिनमा विश्वास गर्नेले राम्रो बोलोस् वा चुप लागोस्, र जसले अल्लाह र अन्तिम दिनमा विश्वास गर्दछ उसले आफ्नो छिमेकी को लागि उदार बनोस्, र जसले अल्लाह र अन्तिम दिनमा विश्वास गर्दछ उसले आफ्ना पाहुनाको लागि उदार बनोस् । [बुखारी र मुस्लिम]

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ: فَلْيُكَلِّمْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ: فَلْيُكَلِّمْ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ: فَلْيُكَلِّمْ صَيفَهُ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

सोह्रौं हदीस

الحديث السادس عشر

अबू हुरैरह (रअ) को वर्णन छ, एकजना मानिसले पैगम्बर (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) लाई सल्लाह दिन आग्रह गरे, र उहाँ (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो, "रिसाउनु हुँदैन" त्यो मानिसले धेरै पटक दोहोर्याइयो र उहाँ (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले (हरेक पटक) जवाफ दिनुभयो, "रिसाउनु हुँदैन" ।

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ: أَوْصِنِي، قَالَ: «لَا تَغْضَبْ»، فَرَدَّدَ مَرَارًا، قَالَ: «لَا تَغْضَبْ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

[बुखारी]

सत्रौं हदीस

الحديث السابع عشر

अबु याला शदाद बिन औस को वर्णन छ, कि अल्लाहको रसूल सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम ले भन्नुभयो, निस्सन्देह, अल्लाहले सबै कुरा राम्रो तरिकाले गर्न आवश्यक बनाउनुभएको छ। त्यसैले जब तिमी काट्छौ, राम्रो तरिकाले काट्, र जब तिमी जनावरहरुलाई काट्छौ, राम्रो तरिकाले काट्, र तिमिहरुले आफ्नो चक्कु तिखार्नुपर्छ र काटिएको जनावरलाई पिडा दिनु हुँदैन। (मुस्लिम)

عَنْ أَبِي يَعْلَى شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ؛ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ ۙ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَةَ؛ وَلْيُحِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ؛ فَلْيُرِخْ ذَبِيحَتَهُ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

अठारौं हदीस

الحديث الثامن عشر

अबू जर जुन्दुब इब्न जोनादह र अबु अब्दुल्ल रहमान मुआद बिन जबल (रअ) को वर्णन छः
अल्लाहको रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो, "तिमी जहाँ भए पनि अल्लाहसँग डराउ, पाप गरेपछि पुण्य गर, किनभने पुण्यले पापलाई मेटाउनेछ, र मानिसहरूसँग सभ्य व्यवहार गर।"

عَنْ أَبِي ذَرٍّ جُنْدُبِ بْنِ جُنَادَةَ وَأَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ؛ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ؛ قَالَ: «اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ، وَاتَّبِعِ السَّبِيلَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ».

तिरमिदी, जसले यसलाई हसन हदीसको रूपमा वर्गीकृत गरेको छ, र अर्का

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ، وَقَالَ: (حَدِيثٌ حَسَنٌ)، وَفِي بَعْضِ النُّسخِ: (حَسَنٌ صَحِيحٌ).

संस्करणमा यसलाई हसन सहिहको रुपमा वर्गीकृत गरेको छ ।

उन्नीसौं हदीस

الحديث التاسع عشر

अबु अब्बास अब्दुल्लाह बिन अब्बास (रअ) को वर्णन छ, एक दिन म पैगम्बर (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) को सवारीमा सवार थिए र उहाँले भन्नुभयो, “हे जवान मानिस! म तिमीलाई [सल्लाहका] केही शब्दहरू सिकाउँछु त्यसलाई याद राख् : तिमी अल्लाहको आदेशक ख्याल गर्, अल्लाह तिम्रो रक्षा गर्नेछ, तिमी अल्लाहका अधिकारको ख्याल गर्, तिमी उहाँलाई आफ्नो अगाडि भेडाउनुहुनेछ, यदि तिमी सोध्छौ भने, अल्लाह संग सोध्, र यदि तिमी सहायता खोज्छौ भने अल्लाह (एकलै) बाट सहायता माग, र याद राख्! कि यदि सबै तिमीलाई कुनै कुराको फाइदाको लागि जम्मा हुन्छन् भने, अल्लाहले तेरो लागि पहिले नै तोकेको कुरा बाहेक उनीहरूले तिमीलाई फाइदा गर्दैनन्, र यदि तिनीहरूले तिमीलाई कुनै पनि हानि गर्न एकसाथ भेला हुन्छन् भने, तिनीहरूले तिमीलाई हानि गर्दैनन्, त्यो बाहेक जुन अल्लाहले पहिले नै तिम्रो विरुद्धमा तोकेको छ, र कलमहरू उठाइएका छन्, र पानाहरू

عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ مَهْ، قَالَ: كُنْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمًا، فَقَالَ: «يَا غُلَامُ؛ إِنِّي أَعَلَّمُكَ كَلِمَاتٍ: أَحْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظْكَ، أَحْفَظِ اللَّهَ تَحْفَظْهُ مُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ، وَإِنْ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ، رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ، وَجَفَّتِ الصُّحُفُ».

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ، وَقَالَ: (حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ).

وَفِي رِوَايَةٍ غَيْرِ التِّرْمِذِيِّ: «أَحْفَظِ اللَّهَ تَحْفَظْهُ أَمَامَكَ، تَعْرِفْ إِلَى اللَّهِ فِي الرَّخَاءِ يَعْرِفَكَ فِي الشُّدَّةِ، وَاعْلَمْ أَنَّ مَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ، وَمَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ، وَاعْلَمْ أَنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ، وَأَنَّ الْفَرَجَ مَعَ الْكَرْبِ، وَأَنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا».

सुकेका छन्, ”। (यो तिर्मिजि, जसले यसलाई हसन सहिह हदीसको रूपमा वर्गीकृत गरेको छ।) तिर्मिजि बाहेक अर्को संस्करणमा लेखिएको छ: तिमी अल्लाहका अधिकारको ख्याल गर्, तब तिमी उहाँलाई आफ्नो अगाडि भेट्नुहुनेछ, सहजता र समृद्धिको समयमा अल्लाहलाई चिन्नुहोस् र स्वीकार गर्नुहोस्, र उहाँले तिमीलाई अप्ठ्यारो समयमा सम्झनुहुनेछ, र याद राख् ! कि तिमी जे प्राप्त गर्न असफल हुनुभयो त्यो तिमीलाई पुग्ने थिएन, र तिमीलाई जे आइपुगेको छ, त्यो तिमी अवश्य नै भेटिन्थ्यो, तसर्थ याद राख्! कि धैर्य संग अल्लाहको मदत, दुख संग राहत, र कठिनाई संग सहजता छ ।

बीसौं हदीस

الحديث العشرون

अबु मसूद उकबा इब्न अमर अन्सारी अलबदरी को वर्णन छ, कि अल्लाहका रसूल सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम ले भन्नुभयो, मानिसहरूले पहिलाको ईशदुतहरूका वचनहरूबाट सिकेका कुराहरूमध्ये एउटा यो पनि हो कि जब तिमी निर्लज्ज हुनुहुन्छ, तिमी जे मन लाग्छ त्यो गर ।" (बुखारी)

وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرِو الْأَنْصَارِيِّ الْبَدْرِيِّ
قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ
مِنْ كَلَامِ النَّبِيِّ الْأُولَى: إِذَا لَمْ تَسْتَحِ فَاصْنَعْ مَا
شِئْتَ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

एककाइसौं हदीस

अबू अम्रको वर्णन छ - र कसै कसैले अबू अमरह पनि भनेका छन् - सुफयान बिन अब्दुल्लाह अस्-सकफी (रअ) ले यसो भने:

मैले भने, "हे अल्लाहका रसूल, मलाई इस्लामको बारेमा केही बताउनुहोस् जुन म तपाईं बाहेक अरू कसै संग सोध्ने छैन।" उहाँले (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो, "भन म अल्लाह मा विश्वास गर्छु - र त्यसपछि त्यो भनाईमा स्थिर रहनुहोस्।" [मुस्लिम]

الحديث الحادي والعشرون

عَنْ أَبِي عَمْرٍو - وَقِيلَ: أَبِي عَمْرَةَ - سُفْيَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ؛ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قُلْ لِي فِي الْإِسْلَامِ قَوْلًا، لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا غَيْرَكَ. قَالَ: «قُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ ثُمَّ اسْتَقَمْتُ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

बाइसौं हदीस

अबु अब्दुल्लाह जाबिर इब्न अब्दुल्लाह अंसारी को वर्णन छ : कि एक पटक एक व्यक्तिले अल्लाहको रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) लाई भने:

के मैले अनिवार्य नमाजहरू पढेमा, रमजानको (उपवास) बसेमा र (शरियतद्वारा) अनुमति दिएको कुरालाई वैध मानेमा र निषेध गरिएको कुरालाई अस्वीकार गरेमा र त्यस बाहेक अरु कुनै थप कार्य नगर्ने अवस्थामा म स्वर्गमा प्रवेश गर्छु ? उहाँ (सल्लल्लाहु अलैहि

الحديث الثاني والعشرون

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ؛ أَنَّهُ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: أَرَأَيْتَ إِذَا صَلَّيْتُ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوباتِ، وَصُمْتُ رَمَضَانَ، وَأَحَلَلْتُ الْحَلَالَ، وَحَرَّمْتُ الْحَرَامَ، وَلَمْ أَزِدْ عَلَى ذَلِكَ شَيْئًا: أَدْخُلُ الْجَنَّةَ؟ قَالَ: «نَعَمْ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

वसल्लम) ले जवाफ दिनुभयो र भन्नुभयो:
हो । (मुस्लिम)

हराम (अबैध) लाई हराम मान्नु अर्थात्
त्यसबाट बच्ने हो ।

हलाल (वैध) लाई हलाल जान्ने अर्थात्
त्यसलाई पूर्ण विश्वास को साथ गर्ने ।

وَمَعْنَى (حَرَّمْتُ الْحَرَامَ) اجْتَنَبْتُهُ.

وَمَعْنَى (أَحَلَلْتُ الْحَلَالَ) فَعَلْتُهُ مُعْتَقِدًا حِلَّهُ.

तेइसौं हदीस

الحديث الثالث والعشرون

अबू मलिक हारिस बिन असिम अशअरी
(रअ) को वर्णन छ :

अल्लाहको रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो, "शुद्धता आधा ईमान (विश्वास) हो, 'अल-हम्दुलिल्लाह (सबै प्रशंसा अल्लाहको लागि मात्र) भन्नाले तराजू भर्छ, र 'सुबहानल्लाह (अल्लाह हरेक अपूर्णताबाट धेरै टाढा छ) र 'अल-हम्दुलिल्लाह (सबै प्रशंसा अल्लाहको लागि मात्र)' ले स्वर्ग र पृथ्वीको बीचमा रहेको दुरीलाई भर्छ, र नमाज (नमाज) एक उज्यालो हो, र दान एक प्रमाण हो, र धैर्य रोशनी हो, र कुरान तपाईंको लागि वा तपाईंको विरुद्ध एक प्रमाण हो, प्रत्येक व्यक्तिले आफ्नो दिनको सुरुवात आफ्नो आत्माको विक्रेताको रूपमा गर्छ, या त यसलाई मुक्त गर्नेवाला

عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْحَارِثِ بْنِ عَاصِمٍ الْأَشْعَرِيِّ قَدْ قَالَ: «الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأَانِ - أَوْ: تَمْلَأُ - مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ. كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو؛ فَبَائِعٌ نَفْسَهُ، فَمُعْتِقُهَا، أَوْ مُوْبِقُهَا».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

छ या त यसलाई विनाश गर्ने छ ।"

[मुस्लिम]

चौबिसौं हदीस

الحديث الرابع والعشرون

अबु जर गेफारी (रअ) को वर्णन छ,
पैगम्बर (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम)
ले भन्नुभयो, कि अल्लाह सर्वशक्तिमानले
भन्नुभयो,

हे मेरा सेवकहरू! मैले आफ्नो लागि दुल्म
(अत्याचार) निषेध गरेको छु, र मैले
यसलाई तिमीहरूका बीचमा पनि निषेध
गरेको छु, त्यसैले एकअर्कामाथि
अत्याचार नगर। हे मेरा दासहरू! जसलाई
मैले मार्गनिर्देशन गरेको छु, त्यो बाहेक
तिमीहरू सबै पथभ्रष्ट छौ, त्यसैले मबाट
मार्गनिर्देशन खोज, म तिमीहरूलाई
मार्गनिर्देशन गर्नेछु। हे मेरा सेवकहरू! मैले
खुवाएकाहरू बाहेक तिमीहरू सबै भोका
छौ, त्यसैले मबाट खाना खोज, म
तिमीहरूलाई खुवाउनेछु। हे मेरा
सेवकहरू! मैले लुगा लगाएकाहरू बाहेक
तिमीहरू सबै नाङ्गै छौ, त्यसैले मबाट
लुगा खोज्नुहोस्, र म तिमीहरूलाई लुगा
लगाउनेछु। हे मेरा दासहरू! तिमीहरू दिन
र रात पाप गर्छौ, र म सबै पापहरू क्षमा

وَعَنْ أَبِي ذَرِّ الْغَمَارِيِّ ثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا رَوَى
عَنْ رَبِّهِ ٥؛ أَنَّهُ قَالَ: « يَا عِبَادِي إِنِّي حَرَمْتُ الظُّلْمَ
عَلَى نَفْسِي، وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا؛ فَلَا تَظَالَمُوا.

يَا عِبَادِي؛ كُلُّكُمْ ضَالٌّ إِلَّا مَنْ هَدَيْتُهُ؛ فَاسْتَهْدُونِي
أَهْدِكُمْ.

يَا عِبَادِي؛ كُذِّبْتُمْ جَائِعٌ إِلَّا مَنْ أَطْعَمْتُمُ؛
فَاسْتَطْعِمُونِي أَطْعِمْكُمْ.

يَا عِبَادِي؛ كُلُّكُمْ عَارٍ إِلَّا مَنْ كَسَوْتُمُ؛ فَاسْتَكْسُونِي
أَكْسِكُمْ.

يَا عِبَادِي؛ إِنَّكُمْ تُخْطِئُونَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، وَأَنَا أَغْفِرُ
الذُّنُوبَ جَمِيعًا؛ فَاسْتَغْفِرُونِي أَغْفِرْ لَكُمْ.

يَا عِبَادِي؛ إِنَّكُمْ لَنْ تَبْلُغُوا ضُرِّي فَتَضُرُّونِي، وَلَنْ
تَبْلُغُوا نَفْعِي فَتَنْفَعُونِي.

يَا عِبَادِي؛ لَوْ أَنَّ أَوْلَكُمْ، وَأَخْرَكُمْ، وَإِنْسَكُمْ
وَجِنَّتُمْ كَانُوا عَلَى أَنْفِي قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنْكُمْ؛
مَا زَادَ ذَلِكَ فِي مُلْكِي شَيْئًا.

गर्छु, त्यसैले मसँग क्षमा माग, र म
तिमीहरूलाई क्षमा गर्नेछु। हे मेरा
सेवकहरू! तिमीले मलाई हानि पुर्याउन
चाहन्छौ भने मलाई हानि पुर्याउन
सक्नेछैनौ, र मलाई लाभ पुर्याउन चाहन्छौ
भने मलाई लाभ पुर्याउन सक्दैनौ। हे मेरा
सेवकहरू! यदि तपाईंहरूमध्ये पहिलो र
अन्तिमहरू, र तपाईंहरूमध्येका
मानिसहरू र जिन्नहरू यदि सबै तपाईंहरू
मध्ये कुनै व्यक्तिको सबैभन्दा पवित्र र शुद्ध
हृदय जस्तो हो भने यसले मेरो राज्यलाई
अलिकति पनि बढाउँदैन। हे मेरा
सेवकहरू! यदि तपाईंहरूमध्ये पहिलो र
अन्तिमहरू, र तपाईंहरूका मानिसहरू र
जिन्नातहरू सबै तपाईंहरूमध्ये कुनै पनि
व्यक्तिको सबैभन्दा दुष्ट हृदय जस्तो दुष्ट हो
भने यसले मेरो राज्यलाई कम गर्ने छैन। हे
मेरा सेवकहरू! यदि तिमीहरूमध्ये पहिलो
र अन्तिम र तिमीहरूका मानव र जिन्नहरू
सबै एकै ठाउँमा उभिएर मसँग माग्ने भए, र
मैले सबैलाई उसले मागेको कुरा दिने हो
भने, यसले मसँग भएको कुरालाई
घटाउँदैन, जस्तो समुद्रमा सियो डुबाउँदा
के घट्छ। हे मेरा सेवकहरू! यो केवल
तिम्रा कर्महरू हुन्, जसको म तिमीहरूलाई
लेखा दिदै छु, र यसपछि म तिमीहरूलाई

يَا عِبَادِي؛ لَوْ أَنَّ أَوْلَكُمْ، وَأَخْرَكُم وَإِنْسَكُمْ
وَجِنَّتُمْ كَانُوا عَلَى أَفْجَرِ قَلْبٍ رَجُلٍ وَاحِدٍ مَا
نَقَصَ ذَلِكَ مِنْ مُلْكِي شَيْئًا.

يَا عِبَادِي؛ لَوْ أَنَّ أَوْلَكُمْ، وَأَخْرَكُم، وَإِنْسَكُمْ
وَجِنَّتُمْ قَامُوا فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ، فَسَأَلُونِي، فَأَعْطَيْتُ
كُلَّ إِنْسَانٍ مَسْأَلَتَهُ؛ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِمَّا عِنْدِي، إِلَّا
كَمَا يَنْقُصُ الْخَيْطُ إِذَا أُدْخِلَ الْبَحْرَ.

يَا عِبَادِي؛ إِنَّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ أُخْصِيهَا لَكُمْ، ثُمَّ
أَوْفِيكُمْ بِهَا؛ فَمَنْ وَجَدَ خَيْرًا؛ فَلْيُحْمَدِ اللَّهَ، وَمَنْ
وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ؛ فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ.

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

प्रतिफल दिन्छु। त्यसैले जसले राम्रो
पाउँछ, उसले अल्लाहको प्रशंसा गरोस्, र
जसले त्यो बाहेक अरू पाउँछ, उसले
आफू बाहेक अरू कसैलाई दोष नदेओस्
। [मुस्लिम]

पच्चीसौं हदीस

الحديث الخامس والعشرون

अबु जर गेफारी (रअ) को वर्णन छ,
अल्लाहको रसूल सल्लल्लाहु अलैहि
वसल्लम सल्लल्लाहु का साथीहरू मध्ये
केही मानिसहरूले पैगम्बर सल्लल्लाहु
अलैहि वसल्लमलाई भने, "हे
अल्लाहको रसूल सल्लल्लाहु अलैहि
वसल्लम! धनीहरूले धेरै इनामहरू प्राप्त
गर्ने छन्। किनभने तिनीहरू हामीले प्रार्थना
गरेझैं प्रार्थना गर्छन्, तिनीहरू हामीले
उपवास गरेझैं उपवास बस्छन्, र
तिनीहरूले आफ्नो सम्पत्तिको पुण्यको
लागि धेरै दान दिन्छन्।" उहाँले
(सल्लल्लाहु अलैहे वसल्लम) ले
भन्नुभयो, के अल्लाहले तपाईंको लागि
दान दिनको लागि चीजहरू बनाएको छैन
? साँच्चै प्रत्येक तस्बीहा 'सुभहान
अल्लाह' भनिने एक दान हो, र प्रत्येक
तकबीर 'अल्लाहु अकबर भनिने एक दान

عَنْ أَبِي ذَرٍّ - أَيضًا - : أَنَّ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالُوا لِلنَّبِيِّ ﷺ: يَا رَسُولَ اللَّهِ؛
ذَهَبَ أَهْلُ الدُّثُورِ بِالْأَجُورِ، يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي،
وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ، وَيَتَصَدَّقُونَ بِفُضُولِ
أَمْوَالِهِمْ! قَالَ: «أَوْلَيْسَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ مَا
تَصَدَّقُونَ؟! إِنَّ لَكُمْ بِكُلِّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ
تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ تَهْلِيلَةٍ
صَدَقَةٌ، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ
صَدَقَةٌ، وَفِي بُضْعِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ».

हो, र प्रत्येक तहमीद अल-हम्दो लिल्लाह भनिने एक दान हो, र प्रत्येक तहलील ला इलाहा इल अल्लाह भनिने एक दान हो, र असल कुराको आदेश दिनु एक दान हो, र नराम्रो कुरालाई निषेध गर्नु एक दान हो, र तपाईं मध्ये प्रत्येक को आफ्नो पत्नी संग यौन कर्म मा एक दान छ ।"

तिनीहरूले भने, "हे अल्लाहको रसूल, जब हामी मध्ये एकले आफ्नो शारीरिक इच्छा पूरा गर्छ, उसलाई यसको लागि पनि केही इनाम हुनेछ ?" उहाँले (सल्लल्लाहु अलैहे वसल्लम) ले भन्नुभयो, के तिमीले देख्दैनौ कि यदि उसले नाजाइज अबैध तरिकाले यो कार्य गर्यो भने ऊ दण्डको योग्य हुनेछ ? त्यस्तै यदि उसले यो कार्य बैध तरिकाले गर्यो भने ऊ इनामको योग्य हुनेछ ।" [मुस्लिम]

قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ أَيُّتِي أَحَدُنَا شَهْوَتُهُ، وَيَكُونُ لَهُ فِيهَا أَجْرٌ؟! قَالَ: «أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعَهَا فِي حَرَامٍ؛ أَكَانَ عَلَيْهِ فِيهَا وَزْرٌ؟ فَكَذَلِكَ إِذَا وَضَعَهَا فِي الْحَلَالِ كَانَ لَهُ أَجْرٌ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

छब्बिसौं हदीस

الحديث السادس والعشرون

अबू हुरैरह (रअ) को वर्णन छ :

अल्लाहको रसूल (सल्लल्लाहु अलैहे वसल्लम) ले भन्नुभयो, "एक व्यक्तिको प्रत्येक जोर्नीको तर्फ बाट प्रत्येक दिन सूर्योदयको दिन दान गर्नु अनिवार्य छ, दुई

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ؓ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «كُلُّ سَلَامَةٍ مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ، كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ؛ تَعْدِلُ بَيْنَ اثْنَيْنِ صَدَقَةٌ، وَتُعِينُ الرَّجُلَ فِي دَابَّتِهِ فَتَحْمِلُهُ عَلَيْهَا أَوْ تَرْفَعُ لَهُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ، وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ، وَبِكُلِّ خُطْوَةٍ

व्यक्तिहरू बीच न्यायपूर्वक न्याय गर्नु दान हो, कुनै मानिसलाई सवारीमा बस्न सहयोग गर्नु, र सामानहरू त्यसमाथि उठाउनु, दान हो, र राम्रो शब्द दान हो, र प्रार्थनाको लागि तपाईंले चाल्नुहुने हरेक कदम दान हो, र सडकबाट हानिकारक वस्तु हटाउनु पनि दान हो । [बुखारी र मुस्लिम]

تَمْشِيهَا إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ، وَتُمِيطُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ.

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

सत्ताइसौं हदीस

الحديث السابع والعشرون

नव्वास बिन साम्आन (रअ) को वर्णन छ, कि पैगम्बर (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो,

पुण्य सभ्य चरित्रमा हुन्छ, र गलती त्यो हो जुन तपाईंको आत्मामा डगमगाउँछ, र जसको बारेमा मानिसहरूले थाहा पाउन भने तपाईंलाई मन पर्दैन । [मुस्लिम]

र वाबिसह बिन माअबद् (रअ) को वर्णन छ : म अल्लाहको रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) कहाँ गए, उहाँले भन्नुभयो, "तिमी धर्मको बारेमा सोध्न आएका हो ? मैले भने हो, उहाँले

(सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) भन्नुभयो, "आफ्नो हृदयसँग सोध, पुण्य त्यो हो जसमा आत्माले शान्ति महसुस गर्छ, र

عَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ؛ قَالَ: «الْبِرُّ: حُسْنُ الْخُلُقِ، وَالْإِثْمُ: مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ، وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَعَنْ وَابِصَةَ بِنِ مَعْبِدٍ؛ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: «جِئْتَ تَسْأَلُ عَنِ الْبِرِّ وَالْإِثْمِ؟» قُلْتُ: نَعَمْ.

فَقَالَ: «اسْتَفْتِ قَلْبَكَ؛ الْبِرُّ: مَا اطْمَأَنَّتَ إِلَيْهِ النَّفْسُ، وَاطْمَأَنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ، وَالْإِثْمُ: مَا حَاكَ فِي النَّفْسِ، وَتَرَدَّدَ فِي الصَّدْرِ، وَإِنْ أَفْتَاكَ النَّاسُ وَأَفْتَوْكَ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ، رُوِيَ فِي مُسْنَدِي الْإِمَامَيْنِ أَحْمَدَ ابْنِ حَنْبَلٍ وَالِدَّارِمِي، بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

हृदयले शान्त महसुस गर्छ, र गलती त्यो
हो जुन आत्मामा डगमगाउँछ, र हिर्दयमा
असहजता उत्पन्न गर्दछ, यद्यपि
मानिसहरूले यसको पक्षमा फतवा दिए
पनि” ।

यो हदीस हसन हो, र दुई इमामहरू
अहमद बिन हम्बल र अल-दारिमीको
मुस्नादहरूमा सहिह सनद को साथ
उल्लेख छ ।

अट्ठाइसौँ हदीस

الحديث الثامن والعشرون

अबू नजीह इरबाद इब्न सारियह (रअ) को
वर्णन छ,

अल्लाहका रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि
वसल्लम) ले हामीलाई एउटा प्रभावकारी
उपदेश दिनुभयो, जसको कारण हाम्रो
हृदय डरले भरियो र हाम्रो आँखामा आँसु
आयो, त्यसैले हामीले भन्यौं, हे
अल्लाहको रसूल ! यो एकदमै विदाई
उपदेश जस्तै छ, त्यसैले हामीलाई
वसीयत गर्नुहोस्, उहाँले (सल्लल्लाहु
अलैहि वसल्लम) भन्नुभयो, म तपाईंलाई
अल्लाहको डर र आफ्नो हाकिम को
पालन गर्न सल्लाह दिन्छु, चाहे त्यो एउटा
दास तपाईंको हाकिम किन नबनोस्, ध्यान

وَعَنْ أَبِي نَجِيحِ الْعَرَبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ قَالَهُ قَالَ:
وَعَظَّنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَوْعِظَةً، وَجِئْتُ مِنْهَا
الْقُلُوبُ، وَذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ
اللَّهِ! كَأَيِّهَا مَوْعِظَةٌ مُودَّعٍ، فَأَوْصَانَا، فَقَالَ:
«أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ ۝، وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ، وَإِنْ
تَأَمَّرَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ، فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ فَسَيَرَى
اِخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ
الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ، عَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِدِ،
وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ».
رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ، وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ: (حَدِيثٌ
حَسَنٌ صَحِيحٌ).

दिनुहोस् ! तपाईंहरू मध्ये जो लामो समयसम्म बाँच्छन्, उसले ठूलो विवाद देख्नेछन्, त्यसैले त्यो बेला तपाईंहरूले मेरो सुन्नत र खुल्लफाए अर-रशीदीन (सही मार्गनिर्देशित खलिफाहरू) को सुन्नतलाई पालन गर्नुस्, र यसलाई आफ्नो दाँतले बलियोसँग समात्नुहोस्, र धर्ममा नवाचार कुराहरूबाट होशियार रहनुहोस्, किनकि हरेक बिदा (नवाचार) भ्रामक मात्र हो ।

अबू दाउद र तिर्मिजि ले यस हदीस लाई हसन सहिह भनेर उल्लेख गरेको छन् ।

उनन्तिसौं हदीस

الحديث التاسع والعشرون

मुआद बिन जबल (रअ) को वर्णन छ :
मैले भने, "हे अल्लाहका रसूल मलाई एउटा यस्तो कार्यको बारेमा बताउनुहोस्, जसले मलाई स्वर्गमा लैजान्छ, र मलाई नर्कको आगोबाट टाढा राख्छ ।

उहाँले (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) भन्नुभयो, "तिमीले मलाई ठूलो कुराको बारेमा सोधेका छौ, तर अल्लाह जसको लागि यो सजिलो बनाउँछ उसको लागि यो सजिलो छ, अल्लाह सँग कुनै साझेदार

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ؓ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ؛
أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ وَيُبَاعِدُنِي عَنِ النَّارِ.

नराखी अल्लाहको उपासना गर, नमाज पढ्दै गर, धर्मदान जकात तिर्दै गर, रमजान मा उपवास बस, र पवित्र काबाको तिर्थयात्रा गर"

फेरि उहाँले (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) भन्नुभयो, के म तपाईंहरूलाई भलाईको माध्यम तर्फ मार्गदर्शन नगर्ने? उपवास एक ढाल हो, दानले पापलाई मेटाउँछ, जसरी पानीले आगो निभाउँछ, र रातिको बेलामा मानिसको नमाज पढ्नेले ।

त्यसपछि उहाँले (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) कुरआनको आयत पढ्नुभयो, अर्थात्, जसले आफ्नो ओछ्यान त्याग्छन्, आफ्नो पालनकर्तालाई डर र आशाको साथ पुकार्दछन्, र तिनीहरूले (अल्लाहको मार्गमा) खर्च गर्छन्, जुन मैले उनीहरूलाई प्रदान गरेको छु, तिनीहरूले गरेको कामको इनामको रूपमा तिनीहरूको आनन्दको लागि के लुकाइएको छ, भनेर कसैलाई थाहा छैन ।

फेरि उहाँले (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) भन्नुभयो, के म तपाईंहरूलाई दीन धर्मको टाउको, यसको स्तम्भ र यसको शिखरको बारेमा जानकारी

قَالَ: «لَقَدْ سَأَلْتُ عَنْ عَظِيمٍ، وَإِنَّهُ لَيَسِيرٌ عَلَى مَنْ يَسِّرُهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ: تَعَبُدُ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ، وَتُحْجُّ الْبَيْتَ».

ثُمَّ قَالَ: «أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى أَبْوَابِ الْخَيْرِ؟ الصَّوْمُ جَنَّةٌ، وَالصَّدَقَةُ تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ كَمَا يُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ، وَصَلَاةُ الرَّجُلِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ».

ثُمَّ تَلَا: ﴿نَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ ﴿۱۷﴾ حَتَّىٰ بَلَغَ ﴿۱۶﴾ يَعْمَلُونَ ﴿۱۷﴾﴾ [السَّجْدَةُ: 16-17].

ثُمَّ قَالَ: «أَلَا أُخْبِرُكَ بِرَأْسِ الْأَمْرِ، وَعَمُودِهِ، وَذِرْوَةِ سَنَامِهِ؟» قُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ.

नदिऊँ? मैले भने हो हे अल्लाहको रसूल,
उहाँले (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम)
भन्नुभयो, धर्मको प्रमुख इस्लाम हो,
यसको स्तम्भ नमाज हो, र यसको शिखर
जिहाद हो ।

फेरि उहाँले (सल्लल्लाहु अलैहि
वसल्लम) भन्नुभयो, के म तपाईंहरूलाई
ती सबैको प्रमुखको बारेमा जानकारी
गराऊँ ? मैले भने हो हे अल्लाहको रसूल,
त्यसैले उहाँले आफ्नो जिब्रो समात्यो र
भन्यो, यसलाई रोक्नुहोस्,

मैले भने, हे अल्लाहका पैगम्बर, के
हामीले यससँग बोलेको कुराको हिसाब
लिइनेछ ? उहाँले (सल्लल्लाहु अलैहि
वसल्लम) भन्नुभयो, तिम्नी आमा तिम्नो
लागि शोक गरून्, मानिसहरूलाई
तिनीहरूको जिब्रोको कमाईको कारण
तिनीहरूको अनुहार वा नाकको प्वालबाट
(नरकमा) फालिनेछ ।

(तिर्मिजि हसन सहि)

قَالَ: «رَأْسُ الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ، وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ،
وَذِرْوَةٌ سَنَامِهِ الْجِهَادُ».

قُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ؛ وَإِنَّا لَمُؤْخَذُونَ بِمَا نَتَكَلَّمُ بِهِ؟
فَقَالَ: «تَكَلَّمْتَ أُمَّكَ، وَهَلْ يَكُفُّ النَّاسَ فِي النَّارِ
عَلَى وُجُوهِهِمْ - أَوْ قَالَ: عَلَى مَنَاخِرِهِمْ - إِلَّا
حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ».

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: (حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ).

तिसौं हदीस

अबु साल्बह खोशानी - जुरसूम बिन
नसीर (रअ) को वर्णन छ, कि अल्लाहका

الحديث الثلاثون

وَعَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْحُشَنِيِّ جُرْثُومِ بْنِ نَاشِرٍ ث عَنْ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ؛ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ فَرَضَ فَرَائِضَ، فَلَا

रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो,

निस्सन्देह अल्लाह तआलाले केही कर्महरु अनिवार्य राखेका छे, त्यसैले तिनीहरूलाई बेवास्ता नगर्नुहोस्, र उहाँले सीमाहरू तोक्नु भएको छ, त्यसैले तिनीहरूलाई पार नगर्नुहोस्, र उहाँले केही चीजहरू निषेध गर्नुभएको छ, त्यसैले तिनीहरूलाई उल्लङ्घन नगर्नुहोस्, र उहाँ केहि चीजहरूको बारेमा मौन रहनुभएको छ, न बिसिकन तपाहरूको भलोको लागि, त्यसैले तिनीहरूको खोजी नगर्नुहोस् ।

(दार कुतनि हसन हदीस) र अरुले पनि रिवायत गरेका छन् ।

تُضَيِّعُوهَا، وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا تَعْتَدُوهَا، وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ، فَلَا تَتَّهَكُّوهَا، وَسَكَتَ عَنْ أَشْيَاءَ رَحْمَةً لَكُمْ مِنْ غَيْرِ نَسْيَانٍ، فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا».

حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ الدَّارِقُطْنِيُّ وَغَيْرُهُ.

एकतिसौं हदीस

अबुल-अब्बास सहल् बिन साद अस-साइदी (रअ) को वर्णन छ,

एक व्यक्ति पैगम्बर (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) कहाँ आयो र भन्यो, "हे अल्लाहका रसूल, मलाई एउटा यस्तो कार्यको निर्देशन दिनुहोस्, जुन मैले गरेमा अल्लाहले र मानिसहरूले मलाई माया गरून्, उहाँले (सल्लल्लाहु अलैहि

الحديث الحادي والثلاثون

وَعَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ سَهْلِ بْنِ سَعْدِ السَّاعِدِيِّ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا أَنَا عَمَلْتُهُ، أَحَبَّنِي اللَّهُ، وَأَحَبَّنِي النَّاسُ، فَقَالَ «أَزْهَدْ فِي الدُّنْيَا، يُحِبُّكَ اللَّهُ. وَأَزْهَدْ فِيمَا عِنْدَ النَّاسِ، يُحِبُّكَ النَّاسُ».

वसल्लम) भन्नुभयो, संसारबाट
अनिच्छुक हुनुहोस्, अल्लाहले तपाईंलाई
प्रेम गर्नेछ, र मानिसहरूसँग भएका
चीजहरूबाट अनिच्छुक हुनुहोस्,
मानिसहरूले तपाईंलाई माया गर्नेछन् ।
(हसन हदीस) इब्न माजा र अरुले पनि
हसन सनदको साथ रिवायत गरेका छन् ।

حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ، وَغَيْرُهُ
بِأَسَانِيدٍ حَسَنَةٍ.

बत्तिसौं हदीस

अबू सईद साद बिन मालिक बिन सेनान
अल-खुदरी (रअ) को वर्णन छ कि
अल्लाहका रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि
वसल्लम) ले भन्नुभयो,
न तिमी कसैलाई हानि पुर्याउ र नत
तिमीलाई कसैले हानि पुर्याउन । यो हसन
हदीस इब्न माजा, दारकुतनी र अन्य द्वारा
सनदको साथ रिवायत गरेका छन् ।

र इमाम मलिकले मुवत्ता मा अमर बिन
याह्या आफ्नो बुवा र उहाँले नबीबाट
मुर्सल रूपमा रिवायत गरेका छन् । तर
बिचमा अबू सईदको सनद छुटेको छ, र
यस हदीसको अरु सनदहरू पनि छन्,
जसले एकअर्कालाई बलियो बनाउँदछन् ।

الحديث الثاني والثلاثون

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ سَعْدِ بْنِ مَالِكِ بْنِ سِنَانَ
الْحُدْرِيِّ ث أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ؛ قَالَ: «لَا
ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ،
وَالدَّارَقُطْنِيُّ وَغَيْرُهُمَا مُسْنَدًا.

وَرَوَاهُ مَالِكٌ فِي «الْمَوْطَأِ» مُرْسَلًا، عَنْ
عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ،
فَأَسْقَطَ أَبُو سَعِيدٍ، وَلَهُ طُرُقٌ يُقْوَى
بَعْضُهَا بَعْضًا.

तेत्तिसौ हदीस

الحديث الثالث والثلاثون

इब्न अब्बास (रअ) को वर्णन छ, कि
अल्लाहका रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि
वसल्लम) ले भन्नुभयो,

यदि मानिसहरूलाई उनीहरूले दाबी
गरेको सबै कुरा दिइयो भने, मानिसहरूले
[अन्याय] मानिसहरूको सम्पत्ति र
जीवनको दाबी गर्नेछन् । तर प्रमाणको
जिम्मेवारी दावीकर्ताको हुन्छ, र शपथ
खानु अस्वीकार गर्नेमाथि हुन्छ । (हसन
हदीस) यसलाई बैहकी र अन्य अरुले
यस्तै रिवायत गरेका छन्, र यसका केही
भाग बुखारी र मुस्लिम मा पनि छ ।

وَعَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «لَوْ
يُعْطَى النَّاسُ بِدَعْوَاهُمْ، لَادَّعَى رَجُلٌ
أَمْوَالَ قَوْمٍ وَدِمَاءَهُمْ؛ لَكِنَّ الْيَمِينَ عَلَى
الْمُدَّعِي وَالْيَمِينَ عَلَى مَنْ أَنْكَرَ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ وَغَيْرُهُ
هَكَذَا، وَأَصْلُهُ فِي «الصَّحِيحَيْنِ».

चौत्तिसौ हदीस

الحديث الرابع والثلاثون

अबू सईद खुदरी (रअ) को वर्णन छ भन्नु
हुन्छ :

मैले अल्लाहको रसूल (सल्लल्लाहु
अलैहि वसल्लम) लाई भन्नु भएको
सुनेको छु, तिमीहरूमध्ये जसले खराबी
देख्छ, उसले आफ्नो हातले त्यसलाई
परिवर्तन गरोस्, र यदि उसले त्यसो गर्न

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ؛ قَالَ: سَمِعْتُ
رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «مَنْ رَأَى مِنْكُمْ
مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ. فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ
فَبِلِسَانِهِ. فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ
أَضْعَفُ الْإِيمَانِ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

सकदैन भने, उसले आफ्नो जिब्रोले
परिवर्तन गरोस्, र यदि उसले त्यसो गर्न
सक्षम छैन भने, उसको हृदयले यसलाई
खराब जानोस् - र यो ईमानको सबैभन्दा
कमजोर अंश हो । [मुस्लिम]

पैंतिसौं हदीस

الحديث الخامس والثلاثون

अबू हुरैरह (रअ) को वर्णन छः

अल्लाहको रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो, "एक अर्का संग ईर्ष्या नगर्नुहोस्, र एकअर्काको लागि मूल्य वृद्धि नगर्नुहोस्, र एकअर्कालाई घृणा नगर्नुहोस्, र एक अर्काबाट टाढा नरहनुहोस्, र व्यापारमा एकअर्कालाई कमजोर नगर, बरु अल्लाहका दास र दाजुभाइ बन, एउटा मुस्लिम अर्का मुस्लिमको भाइ हो, त्यसैले एक अर्कामाथि दमन गर्नुहुँदैन, एकअर्कालाई असफल बनाउनु हुँदैन, एक अर्का संग झुटो बोल्नु हुँदैन, एक अर्काको अपमानमा गर्नु हुँदैन, तकवा (धार्मिकता) यहाँ छ र उहाँले आफ्नो छाती तिर तीन पटक औँल्याए, खराब मान्छेको पहिचान यो हो कि उसले आफ्नो मुस्लिम भनाइको अपमान गर्ने गर्छ, हरेक मुस्लिमको सम्पूर्ण

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَنَاجَشُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا يَبِيعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ. وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا؛ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ، وَلَا يَخْذُلُهُ، وَلَا يَكْذِبُهُ، وَلَا يَحْقِرُهُ. التَّقْوَى هَاهُنَا - وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ - بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ؛ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

कुरा अर्को मुस्लिमको लागि अभेद्य छ,
जस्तै, उसको रगत, उसको सम्पत्ति र
उसको इज्जत। [मुस्लिम]

छत्तिसौं हदीस

الحديث السادس والثلاثون

अबू हुरैरह (रअ) को वर्णन छ, कि पैगम्बर
(सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले
भन्नुभयो :

जसले कुनै आस्थावानको (मोमिन)
सांसारिक दुःखलाई हटाइदिन्छ,
अल्लाहले उसको पुनरुत्थानको दिनको
दुःख मध्येको एउटा दुःखलाई
हटाउनुहुनेछ, र जसले कुनै खाँचोमा परेको
व्यक्तिको आवश्यकतालाई कम गर्छ,
अल्लाहले संसार र परलोकमा उसको
आवश्यकतालाई कम गर्नेछ, र जसले कुनै
मुस्लिमको कुकर्मलाई ढाल गर्छ [वा
लुकाउँछ], अल्लाहले उसको कुकर्मलाई
संसार र परलोकमा लुकाउनेछ, र
अल्लाहले आफ्नो दासलाई सहयोग
गर्नेछ जबसम्म उसले आफ्नो भाइलाई
सहायता गर्दछ, र जसले ज्ञान खोज्नको
लागि कुनै बाटो पछ्याउँछ, अल्लाहले
उसको लागि स्वर्गको बाटो सजिलो
बनाइदिनेछ, र अल्लाहको कुनै एउटा

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ؛ قَالَ:
«مَنْ نَفَسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ
الدُّنْيَا، نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ
الْقِيَامَةِ. وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ، يَسِّرَ اللَّهُ
عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. وَمَنْ سَتَرَ
مُسْلِمًا، سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. وَاللَّهُ
فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ
أَخِيهِ. وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ
عِلْمًا، سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ.
وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ،
يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ، وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ، إِلَّا
نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ
وَخَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ
عِنْدَهُ. وَمَنْ بَطَأَ بِهِ عَمَلُهُ، لَمْ يُسْرِعْ بِهِ
نَسَبُهُ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ بِهَذَا اللَّفْظِ.

घरमा जम्मा भएर अल्लाहको ग्रन्थलाई
पढ्ने र पढाउनेहरु माथि अल्लाहको
सकीना (शान्ति) अवतरण हुन्छ, र
तिनीहरूलाई दयाले घेर्छ, र फरिश्ताहरूले
(स्वर्ग दूत) घेर्छन्, र अल्लाहले
उनीहरूको अगाडि तिनीहरूको चर्चा गर्नु
हुनुहुन्छ, र जो आफ्नो कर्मबाट ढिलो
हुन्छ, उसको वंशले हतार गर्दैन ।
[मुस्लिम] यिनै शब्दको साथ मुस्लिमले
यस हदीसलाई उल्लेख गरेको छ ।

सैंतिसौँ हदीस

الحديث السابع والثلاثون

इब्न अब्बास (रअ) को वर्णन छ,
अल्लाहको रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि
वसल्लम सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम)
आफ्नो पालनकर्ताबाट वर्णन गर्नुहुन्छ,
निस्सन्देह अल्लाह सर्वशक्तिमानले
असल कर्महरू र नराम्रा कर्महरू
लेखिदिएको छ, र त्यसपछि उहाँले यसको
व्याख्या गर्दै भन्नुभयो, जसले राम्रो काम
गर्न चाहन्छ, तर त्यसो गर्न सक्केन, तब
अल्लाहले त्यस राम्रो कार्यलाई आफुसँग
पूर्ण रूपमा एउटा पुण्य लेख्छ, र यदि
उसले यसलाई पूरा गर्ने मनसाय राख्यो र
त्यसलाई पूरा गर्यो भने, अल्लाहले

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ
فِيمَا يَرَوِيهِ عَنْ رَبِّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، قَالَ:
«إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ. ثُمَّ
يَبَيِّنُ ذَلِكَ، فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا
كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، وَإِنْ هَمَّ بِهَا
فَعَمَلُهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى
سَبْعِمِائَةٍ ضَعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ. وَإِنْ
هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ
حَسَنَةً كَامِلَةً، وَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمَلُهَا، كَتَبَهَا
اللَّهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً.»

यसलाई दस राम्रो कर्महरूबाट सात सय गुणासम्म, र त्यो भन्दा धेरै गुणासम्मको रूपमा लेख्दछ, र यदि उसले कुनै नराम्रो काम गर्न चाहान्छ, तर त्यसो गरेन भने, त्यो बेला पनि अल्लाहले यसलाई एउटा पुण्यको रूपमा आफुसँग लेख्छ, र यदि उसले यो [अर्थात्, खराब कामको] इरादा राख्यो र त्यसपछि त्यो पूरा गर्यो, तब अल्लाहले यसलाई एक खराब कामको रूपमा लेख्नुहुन्छ । [बुखारी र मुस्लिम] बुखारी र मुस्लिम ले यस्तै रिवायत गरेका छन् ।

साथिहरु हेर्नुहोस् ! अल्लाह सर्वशक्तिमानले मलाई र तपाईंलाई उहाँको ठूलो खुशी र दया प्रदान गरुन्, उल्लेखित शब्दहरूलाई विचार गर्नुहोस् ।

उहाँको भनाई "इन्दहु" यो संकेत हो अल्लाहको व्यवस्था तिर ।

र उहाँको भनाई " कामिलह" सख्त व्यवस्थालाई जनाउँदछ, र त्यस कुकर्मको बारेमा भन्नुभयो, जसको इरादा गरे बापत त्यसलाई छाडिदियो, अल्लाह सर्वशक्तिमानले त्यसको बदलामा एउटा पुण्य लेख्नुहुन्छ, तसर्थ यस भनाईलाई कामिलह बाट शक्ति दिनुहुन्छ, र यदि

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ فِي «صَحِيحَيْهِمَا»
بِهَذِهِ الْحُرُوفِ.

فَانظُرْ يَا أَخِي وَفَقِنِي اللَّهُ وَإِيَّاكَ إِلَى عَظِيمِ
لُطْفِ اللَّهِ تَعَالَى، وَتَأَمَّلْ هَذِهِ الْأَلْفَاظَ.

وَقَوْلُهُ: «عِنْدَهُ» إِشَارَةٌ إِلَى الْإِعْتِنَاءِ بِهَا.

وَقَوْلُهُ: «كَامِلَةٌ» لِلتَّأَكِيدِ وَشِدَّةِ الْإِعْتِنَاءِ
بِهَا. وَقَالَ فِي السَّيِّئَةِ الَّتِي هَمَّ بِهَا ثُمَّ
تَرَكَهَا «كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً»
فَأَكَّدَهَا بِـ «كَامِلَةٌ» وَإِنْ عَمِلَهَا، كَتَبَهَا اللَّهُ
سَيِّئَةً وَاحِدَةً، فَأَكَّدَ تَقْلِيلَهَا بِـ «وَاحِدَةٌ»
وَلَمْ يُؤَكِّدْهَا بِـ (كَامِلَةٌ)، فَلِلَّهِ الْحَمْدُ

कुकर्म गरिहालोस्, तब एउटा मात्र नराम्रो
कार्य लेख्नुहुन्छ, र यसलाई कम्ति देखाउन
को लागि बाहिदह शब्द प्रयोग गर्नुभयो, र
कामिलह बाट त्यसको मोअक्कद
गर्नुभएन, तसर्थ सबै प्रशंसा र अभार
अल्लाहको लागि मात्र हो, ऊ शुद्ध छ,
हामी उहाँको प्रशंसा गणना गर्न सक्दैनौं,
सबै किसिमको भलाई अल्लाहबाट नै हो
।

وَالْمِنَّةُ، سُبْحَانَهُ لَا نُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْهِ،
وَبِاللَّهِ التَّوْفِيقِ.

अठतिसौं हदीस

الحديث الثامن والثلاثون

अबू हुरैरह (रअ) को वर्णन छ,
अल्लाहको रसूल सल्लल्लाहु अलैहि
वसल्लमले भन्नु भयो, निश्चय नै अल्लाह
सर्वशक्तिमानले भन्नुभएको छ: 'जसले
मेरो वली (मित्र) सँग शत्रुता देखाउँछ, मैले
उसको विरुद्ध युद्धको घोषणा गरेको छु, र
मेरो सेवक मैले उसलाई दिएको धार्मिक
कर्तव्यहरू भन्दा बढी मायालु चीज लिएर
मेरो नजिक आउँदैन, र मेरो दासले नफिल
(अत्यधिक) कर्महरूद्वारा मेरो नजिक
आउन जारी राख्दछ जबसम्म म उसलाई
प्रेम गर्दैन, जब म उसलाई माया गर्छु, म
उसको कान हुँ जसबाट उसले सुन्छ, र
उसको दृष्टि हुँ जसबाट उसले देख्छ, र

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ؓ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
ﷺ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ: مَنْ عَادَى لِي
وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ. وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ
عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُهُ عَلَيْهِ.
وَلَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوْافِلِ
حَتَّى أُحِبَّهُ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ
الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ،
وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي
بِهَا، وَلَكِنْ سَأَلَنِي لَأُعْطِيَنَّهُ، وَلَكِنْ
اسْتَعَاذَنِي لَأُعِيدَنَّهُ.»

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

उसको हात हूँ जसबाट उसले समात्छ, र
उसको खुट्टा हूँ जसबाट ऊ हिँड्छ। यदि
उसले मसँग [केहि] माग्यो भने, म उसलाई
अवश्य दिनेछु, र यदि उसले मसँग शरण
खोज्यो भने, म उसलाई अवश्य शरण
दिनेछु। [बुखारी]

उनन्चालिसौँ हदीस

इब्न अब्बास (रअ) को वर्णन छ, कि
अल्लाहका रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि
वसल्लम) ले भन्नुभयो:

निस्सन्देह, अल्लाहले मेरो खातिर मेरो
उम्महको गलतीहरू, तिनीहरूको बिर्सने, र
तिनीहरूलाई जबरजस्ती बाध्य बनाएको,
माफ गरिदिएको छ। (हसन हदीस)
यसलाई इब्न माजा र बेहकीले रिवायत
गरेका छन्।

الحديث التاسع والثلاثون

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ
قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ لِي عَنْ أُمَّتِي الْخَطَأَ
وَالنَّسْيَانَ، وَمَا اسْتُكْرِهُوا عَلَيْهِ».
حَدِيثٌ حَسَنٌ، رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَالبَيْهَقِيُّ
وَغَيْرُهُمَا.

चालिसौँ हदीस

अब्दुल्लाह इब्न उमर (रअ) को वर्णन छ:
अल्लाहका रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि
वसल्लम) ले मेरो काँध समातेर भन्नुभयो,

الحديث الأربعون

وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
بِمَنْكِبِي فَقَالَ: «كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ
غَرِيبٌ، أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ».

यस संसारमा तिमी एक परदेशी वा यात्री
जस्तै बस्नुस् ।

र इब्न उमर (रअ) ले भन्नुहुन्थ्यो, साँझमा
बिहानसम्म बाँच्ने आशा नगर्नुहोस्, र
बिहान बेलुकासम्म [बाँच्ने] आशा
नगर्नुहोस्। रोगको समय भन्दा पहिले
आफ्नो स्वास्थ्यको लागि र आफ्नो मृत्यु
अघि आफ्नो जीवन को लागि केही
गर्नुहोस् । [बुखारी]

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ: إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا
تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ، وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ
الْمَسَاءَ، وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرَضِكَ،
وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ.
رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

एकचात्सौँ हदीस

الحديث الحادي والأربعون

अबु मुहम्मद अब्दुल्लाह बिन अम्र बिन
आस (रअ) को वर्णन छ,

अल्लाहको रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि
वसल्लम) ले भन्नुभयो, तिमीहरू मध्ये
कोही पनि [वास्तवमा] आस्थावान
(मोमिन) हुँदैन, जबसम्म उसको इच्छाहरू
मैले ल्याएको सरियह (धर्म) को अधीनमा
हुँदैन । यो हदीस हसन सहिह हो, र यो
किताब अल-हुज्जहमा सहिह सनदको
साथ उल्लेख छ ।

عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ
الْعَاصِ بْنِ قَالٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا
يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يَكُونَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا
جِئْتُ بِهِ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ، رُوِيَ فِي كِتَابِ
الْحُجَّةِ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

बयसलिसौ हदीस

الحديث الثاني والأربعون

अनस बिन मालिक (रअ) को वर्णन छ, मैले रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) लाई यसो भनेको सुनेको छु, अल्लाहले भन्नुभएको छ: 'हे आदमका छोराहरु ! जबसम्म तिमीहरुले मलाई पुकाछौं र मसँग माग्छौ, म तिमीहरुलाई क्षमा गर्नेछु, तिमीहरुको दुष्टता को ध्यय नगरिकन ।

हे आदमका छोराहरु ! तिम्रो पाप आकाशको बादलसम्म पुग्यो र तिमीले मसँग माफी माग्यौ भने म तिमीलाई क्षमा गर्नेछु ।

हे आदमको पुत्रहरु ! यदि तिमी पृथ्वी जत्तिकै ठूला पापहरु लिएर मसँग आउनुभयो र यदि तिमीले मेरो साथमा कसैलाई साझेदार नराख्यौ भने, म तिमीलाई यो जत्तिकै ठूलो क्षमा दिनेछु। यसलाई तिरमिजिले रिवायत गरेको छ, र यसलाई हसन सहिह भनेको छ ।

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ، يَقُولُ: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى:

يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ مَا دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا كَانَ مِنْكَ وَلَا أُبَالِي.

يَا ابْنَ آدَمَ لَوْ بَلَغَتْ ذُنُوبُكَ عَنَانَ السَّمَاءِ ثُمَّ اسْتَغْفَرْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ.

يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطَايَا ثُمَّ لَقَيْتَنِي لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا لَا أَتَيْتَكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً».

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ، وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

अंत (समाप्ति)

इस्लाम को आधार, कानून र आदेशलाई जम्मा गर्ने जुन हदीसहरूलाई उल्लेख गर्न मेरो मनसाय थियो, तिनीहरू मध्ये यो अंतिम हदीस हो, जुन ज्ञान को हरेक प्रकारलाई समेटेको छ, चाहे त्यो सिद्धान्तबाट होस् वा नियमबाट होस् वा आचरणबाट होस् वा नियमका अन्य सबै पक्षहरूबाट होस्।

यसको जुन शब्दहरू बुझ्न र पढ्न गाह्रो छ, उसलाई मैले यहाँ एउटा छोटो अध्यायमा उल्लेख गरेको छु, ताकि तिनीहरूलाई पढ्दा त्रुटिको सम्भावना नहोस्, र जसले तिनीहरूलाई याद गरेको छ, उसले तिनीहरूको निपुणताको लागि अरू कुनै किताब पढ्न आवश्यक नहोस्।

त्यसपछि म यसलाई स्थायी पुस्तकमा व्यख्या गर्न सुरु गर्नेछु, यदि अल्लाहले चाहियो भने, र म अल्लाहको कृपाले आशा गर्दछु कि उहाँले मलाई यस महत्त्वपूर्ण कार्यहरू, फाइदाहरू, र ज्ञानहरूको वर्णन गर्न सक्षम पार्नुहुनेछ, जसको ज्ञानबाट एउटा मुस्लिम उदार हुन सक्दैन, साथै यसलाई अध्ययन

الخاتمة

فَهَذَا آخِرُ مَا قَصَدْتُهُ مِنْ بَيَانِ الْأَحَادِيثِ الَّتِي جَمَعْتُ قَوَاعِدَ الْإِسْلَامِ، وَتَضَمَّنَتْ مَا لَا يُحْصَى مِنْ أَنْوَاعِ الْعُلُومِ؛ فِي الْأُصُولِ وَالْفُرُوعِ وَالْآدَابِ، وَسَائِرِ وُجُوهِ الْأَحْكَامِ.

وَهَا أَنَا أَذْكَرُ بَابًا مُخْتَصَرًا جَدًّا فِي ضَبْطِ خَفِيِّ الْفَاطِحَاتِ مُرْتَبَةً؛ لِئَلَّا يُغْلَطَ فِي شَيْءٍ مِنْهَا، وَلَيْسْتَغْنِي بِهَا حَافِظُهَا عَنْ مُرَاجَعَةِ غَيْرِهِ فِي ضَبْطِهَا.

ثُمَّ أَشْرَعُ فِي شَرْحِهَا - إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى - فِي كِتَابٍ مُسْتَقِلٍّ، وَأَرْجُو مِنْ فَضْلِ اللَّهِ تَعَالَى أَنْ يُوفِّقَنِي فِيهِ لِبَيَانِ مُهِمَّاتٍ مِنَ اللَّطَائِفِ، وَجَمَلٍ مِنَ الْفَوَائِدِ وَالْمَعَارِفِ، لَا يَسْتَغْنِي مُسَلِّمٌ عَنْ مَعْرِفَةِ مِثْلِهَا، وَيَظْهَرُ لِمُطَالَعِهَا جَزَالَةٌ هَذِهِ الْأَحَادِيثِ وَعِظْمُ فَضْلِهَا، وَمَا اشْتَمَلَتْ

गर्नेहरूमाथि यी हदीसहरूको महानता र तिनीहरूको उत्कृष्टता र महत्त्व, र यी हदीसहरूमा मैले उल्लेख गरेका गुणहरू र तिनीहरूमा समावेश भएका महत्त्वपूर्ण कुराहरू जुन मैले वर्णन गरेको छु सबै स्पष्ट होस्। तसर्थ उसले माथिका चालीस हदीसहरू छनोट गर्नुको हिकमत जान्नुहुनेछ, र तिनीहरूको वास्तविकता दर्शकहरूमाथि स्पष्ट हुनेछ।

याद गर्नेहरूको सुविधाको लागि मैले यसलाई एउटा स्थायी खण्डमा छुट्टै उल्लेख गरेको छु, त्यसपछि जसले यसलाई व्याख्या गर्न चाहन्छ, उसले यसलाई व्याख्या गरोस्, र यस सम्बन्धमा अल्लाहको दया र कृपा उहाँमाथि रहोस्, किनभने ऊ (नबी) को भनाईहरूबाट फाइदा उठाउने छ र त्यसको बारेमा जानकारी दिइनेछ, जुन नबीको बारेमा अल्लाहको भनाई छ, वमा यन्तेको अनिल हवा, इन होवा इल्ला वहयुँ युहा, र उनी आफ्नो इच्छाले बोल्दैनन्। यो त प्रकाशना हो जुन अवतीर्ण गरिन्छ। अधिल्लो र पछिल्लो, बाहिरी र भित्री रूपमा, सबै प्रशंसा अल्लाहको मात्र हो।

عَلَيْهِ مِنَ النَّفَائِسِ الَّتِي ذَكَرْتُمَا، وَالْمِهْمَاتِ الَّتِي وَصَفْتُمَا، وَيَعْلَمُ بِهَا الْحِكْمَةَ فِي اخْتِيَارِ هَذِهِ الْأَحَادِيثِ الْأَرْبَعِينَ، وَأَنَّهَا حَقِيقَةٌ بِذَلِكَ عِنْدَ النَّاطِرِينَ.

وَإِنَّمَا أَفْرَدْتُمَا عَنْ هَذَا الْجُزْءِ؛ لِيَسْهُلَ حِفْظُ الْجُزْءِ بِنَفَرَادِهِ، ثُمَّ مَنْ أَرَادَ ضَمَّ الشَّرْحَ إِلَيْهِ فَلْيَفْعَلْ وَاللَّهُ عَلَيْهِ الْأَمْنَةُ بِذَلِكَ، إِذْ يَقِفُ عَلَى نَفَائِسِ اللَّطَائِفِ الْمُسْتَنْبَطَةِ مِنْ كَلَامِ مَنْ قَالَ اللَّهُ فِي حَقِّهِ: ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۗ (۲) إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾ (۴) [النجم]، وَاللَّهُ الْحَمْدُ أَوْلًا وَآخِرًا، وَبَاطِنًا وَظَاهِرًا.

कठिन शब्दहरूको एराब तिर संकेत गर्ने र मार्गदर्शन गर्ने अध्याय ।

यस अध्याय को शिर्षक मैले कठिन राखेको छु, तर केहिले काहीं स्पष्ट शब्दहरू तिर म ध्यान आकर्षण गराइ दिनेछु ।

उपदेशमा उल्लेखित शब्द "नजरल्लाहु अम्रा" जादलाई तशदीद र तखफीफ दुबै तरिकाले रिवायत गरिएको छ, तर धेरै जनाले यसलाई तशदीदको साथ रिवायत गरेका छन्, र यसको अर्थ हो, यसलाई सुन्दर बनाउने ।

पहिलो हदीस

अमीरुल मोमेनीन उमर इब्न खत्ताब उहाँ पहिलो हुनुहुन्छ, जसलाई अमीरुल मोमेनीन को उपनाम दिइएको छ ।

नबीको भनाई "इन्नमल आमालो बिन्नियात" कार्यहरु इरादाहरु द्वारा हुन्छन्, को मतलब यो कि धार्मिक कार्यहरु इरादा बिनाको गणना हुदैनन् ।

नबीको भनाई " फहिज्रतहु इलल्लाहि वा रसुलेहि" जसले इरादा को हिसाबले अल्लाह र उसको रसूलको लागि बसाई सरे उसको बसाई सराई परिणाम को

بَابُ الْإِشَارَاتِ إِلَى ضَبْطِ الْأَلْفَاظِ الْمُشْكِلَاتِ

فَهَذَا الْبَابُ وَإِنْ تَرَجَّمْتَهُ بِالْمُشْكِلَاتِ؛
فَقَدْ أُنبِئَ فِيهِ عَلَى الْفَاطِ مِنْ الْوَاضِحَاتِ.

فِي الْخُطْبَةِ «نَصَرَ اللَّهُ امْرَأً»؛ رُوِيَ بِتَشْدِيدِ
الضَّادِ وَتَخْفِيفِهَا، وَالتَّشْدِيدُ أَكْثَرُ،
وَمَعْنَاهُ: حَسَنُهُ وَجَمَلُهُ.

الْحَدِيثُ الْأَوَّلُ:

«أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ
ق»؛ هُوَ أَوَّلُ مَنْ سُمِّيَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ.

قَوْلُهُ ﷺ: «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ»؛
الْمُرَادُ لَا تُحْسَبُ الْأَعْمَالُ الشَّرْعِيَّةُ إِلَّا
بِالنِّيَّةِ.

قَوْلُهُ ﷺ: «فَهَجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ»؛
مَعْنَاهُ: مَقْبُولَةٌ.

हिसाबले अल्लाह र उनका रसूलको
लागि नै हो, यसको अर्थ स्विकार बसाई
(हिजरत) सराई हो ।

दोस्रो हदीस

ला युरा अलैहे असरुस्सफरे" उहाँमा "
यात्रा को कुनै निशान देखिएनन्, या को
पेशको साथ जुन कि युरा बाट छ ।

नबीको भनाई, तुमेनो बिल्कदरे खैरेहि व
शरैही, अर्थात् यो विश्वास राख्ने कि
अल्लाहले प्राणिको सृष्टि भन्दा पहिले नै
राम्रो नराम्रो सबै भाग्यमा लेख्नुभएका
थिए, र यो बृहमान्ड सबै अल्लाहले
लेखेको भाग्य र न्यायको अधीन छ, र
उहाँले जे चाहनुहुन्छ गर्नु हुन्छ ।

नबीको भनाई " फअखिबर्नि अन
अमारतेहा" मलाई यसको निशान र
संकेतहरू बताउनु, यो हमजा अलिफ
जबरको साथ छ, अर्थात् यसको संकेतहरू
बताउनु, र अमार बिना ह को पनि भनिन्छ,
दुबै किसिमको भाषा चलनमा छ, तर
हदीसमा ह को साथ रिवायत गरिएको छ ।

नबीको भनाई, तलेदिल् अमतो रब्बत्हा,
दासी आफ्नो मालिकलाई जन्माउने
छिन्, यसको मालिक अर्थात् दासीहरू धेरै

الْحَدِيثُ الثَّانِي:

- «لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ»؛ هُوَ بِضَمِّ
الْيَاءِ مِنْ «يُرَى».

- قَوْلُهُ: «تُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ»؛
مَعْنَاهُ: تَعْتَقِدُ أَنَّ اللَّهَ قَدَّرَ الْخَيْرَ وَالشَّرَّ
قَبْلَ خَلْقِ الْخَلْقِ، وَأَنَّ جَمِيعَ الْكَائِنَاتِ
بِقَضَاءِ اللَّهِ تَعَالَى وَقَدَرِهِ، وَهُوَ مُرِيدٌ لَهَا.

- قَوْلُهُ: «فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَتِهَا»؛ هُوَ
بِفَتْحِ الِهِمَزَةِ؛ أَيَّ عَلَامَتِهَا؛ وَيُقَالُ:
أَمَارٌ بِلَا هَاءٍ؛ لِعْتَانٍ؛ لِكِنَّ الرُّوَايَةَ
بِالْهَاءِ.

- قَوْلُهُ: «تَلِدُ الْأُمَّةُ رَبَّتَهَا»؛ أَيَّ: سَيِّدَتَهَا،
وَمَعْنَاهُ: أَنَّ تَكْثُرَ السَّرَارِيِّ حَتَّى تَلِدَ

हुनेछिन्, यहाँ सम्म कि दासीले आफ्नो मालिक को छोरीलाई जन्माउने छिन्, र मालिक को छोरी मालिक नै हुन् ।

भनिन्छ यसको एउटा मतलव यो पनि हो, दासीहरुको किनबेच धेरै हुनेछ, यहाँ सम्म कि एउटा मानिसले आफ्नो आमालाई किनेर दासी बनाउने छ, यो कुरा बाट अन्जान कि उनी उसको आमा हुन् ।

यस बाहेक अर्को अर्थहरु बयान गरिएको छन्, जसको स्पष्टिकरण मैले सहिह मुस्लिम को व्याख्यामा गरेको छु, र सबै अर्थहरु प्रमाणको साथ जम्मा गरेको छु ।

नबीको भनाई, अल् आल्लतो " निमुखा अर्थात् गरीब निमुखाहरु मालदार हुनेछन् ।

नबीको भनाई, लबिस्तो मलीयह, मालिय्यह या को तशदीदको साथ , अर्थात् ठूलो मुद्दत, जुन तीन दिनको थियो, अबुदाउद तिरमिजि आदिमा यसको व्याख्या यसै प्रकार छन् ।

पाँचौं हदीस

الْأَمَةُ السُّرِّيَّةُ بِنْتًا لِسَيِّدِهَا، وَبِنْتُ السَّيِّدِ فِي مَعْنَى السَّيِّدِ.

وَقِيلَ: يَكْثُرُ بَيْعُ السَّرَارِيِّ، حَتَّى تَشْتَرِيَ الْمَرْأَةَ أُمَّهَا وَتَسْتَعْبِدَهَا جَاهِلَةً بِأَنَّهَا أُمَّهَا.

وَقِيلَ غَيْرُ ذَلِكَ، وَقَدْ أَوْضَحْتُهُ فِي «شَرْحِ صَحِيحِ مُسْلِمٍ» بِدَلَالَتِهِ وَجَمِيعِ طُرُقِهِ.

- قَوْلُهُ: «الْعَالَةَ»؛ أَي: الْفُقَرَاءَ، وَمَعْنَاهُ: أَنَّ أَسَافِلَ النَّاسِ يَصِيرُونَ أَصْحَابَ ثَرَوَةٍ ظَاهِرَةٍ.

- قَوْلُهُ: «لَبِئْتُ مَلِيًّا» هُوَ بِتَشْدِيدِ الْيَاءِ، أَي: زَمَانًا كَثِيرًا، وَكَانَ ذَلِكَ ثَلَاثًا، هَكَذَا جَاءَ مُبَيَّنًا فِي رِوَايَةِ أَبِي دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيِّ وَغَيْرِهِمَا.

الْحَدِيثُ الْخَامِسُ:

नबीको भनाई, मन अहदसा फि अमरेना
हजा मालैसा मिनहो फहोवा रहुन, जस्ले
हाम्रो यस (अर्थात्, ईस्लाम) मा कुनै नयाँ
कुरा निकाल्दछ जुन यसमा छैन, त्यो
अल्लाहबाट अस्वीकार छ। अर्थात्
हदीसमा उल्लेखित शब्द रद् अस्वीकार
को अर्थमा छ, जसरी कि खलक प्राणीहरु
को अर्थमा हुन्छ ।

छैठौँ हदीस

नबीको भनाई, फकदिस्तबरआ लेदिनेहि व
इरजेहि, अर्थात् उसले आफ्नो धर्म को
सुरक्षा गर्नुभयो र अरुको पछी लागेन, र
आफ्नो इज्जत को सुरक्षा गर्नुभयो ।

नबीको भनाई, युशेको, या को पेश र
शीनको जेरको साथ छ, अर्थात् चाँडै नै ।

नबीको भनाई, हेमल्लाहो महारेमहु, अर्थात्
जुन वस्तुको सुरक्षा अल्लाहले गर्नुहुन्छ
त्यसबाट टाढा रहने आदेश दिएको छ, र
यो ती वस्तुहरु हुन् जसलाई अल्लाहले
अवैध (हराम) ठहराएको छ ।

सातौँ हदीस

قَوْلُهُ: «مَنْ أَحَدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا
لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ»؛ أَي: مَرْدُودٌ،
كَالْخَلْقِ بِمَعْنَى الْمَخْلُوقِ.

الْحَدِيثُ السَّادِسُ:

قَوْلُهُ: «فَقَدْ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ»؛
أَي: صَانَ دِينَهُ، وَحَمَى عِرْضَهُ مِنْ وُقُوعِ
النَّاسِ فِيهِ.

قَوْلُهُ: «يُوشِكُ»؛ هُوَ بِضَمِّ الْيَاءِ وَكَسْرِ
الشَّيْنِ؛ أَي: يُسْرِعُ وَيَقْرُبُ.

قَوْلُهُ: «حَمَى اللَّهُ مَحَارِمَهُ»؛ مَعْنَاهُ: الَّذِي
حَمَاهُ اللَّهُ تَعَالَى وَمَنَعَ دُخُولَهُ؛ هُوَ الْأَشْيَاءُ
الَّتِي حَرَّمَهَا.

الْحَدِيثُ السَّابِعُ:

भनाई, अन अबि रोकैय्यह, रा को पेश काफको जबर र या को तशदीदको साथ छ ।

قَوْلُهُ: (عَنْ أَبِي رُقَيْتَةَ)؛ هُوَ بَضْمٌ الرَّاءِ وَفَتْحِ الْقَافِ وَتَشْدِيدِ الْيَاءِ.

भनाई, अदारी, यो उहाँको बाजे तिर संकेत गर्दैछ, र अदार उहाँको बाजेको नाम थियो, र भनिन्छ कि यो एउटा ठाउँको नाम हो, जसलाई दारीन भनिन्थ्यो, र यो पनि भनाई छ, कि दौरि तिर जसमा उनी उपासना गर्दथ्यो, मैले सहिह मुस्लिम को शुरूवातमा यसको विस्तृत व्याख्या गरेको छु ।

قَوْلُهُ: (الدَّارِي) مَسْنُوبٌ إِلَى جَدِّ لَهُ اسْمُهُ الدَّارُ، وَقِيلَ: إِلَى مَوْضِعٍ يُقَالُ لَهُ: دَارِينَ، وَيُقَالُ فِيهِ أَيضًا: الدَّيرِيُّ، نِسْبَةً إِلَى دَيْرٍ كَانَ يَتَعَبَّدُ فِيهِ، وَقَدْ بَسَطْتُ الْقَوْلَ فِي إِيضَاحِهِ فِي أَوَائِلِ «شَرْحِ صَحِيحِ مُسْلِمٍ».

नवौं हदीस

الْحَدِيثُ التَّاسِعُ:

नबीको भनाई, वख्तेलाफहुम्, यो फा को पेश को साथ छ जबर को साथ होइन ।

قَوْلُهُ: «وَاخْتِلَافُهُمْ»؛ هُوَ بَضْمٌ الْفَاءِ لَا بِكْسْرِهَا.

नबीको भनाई, गुजेया बिल्हराम, यो गैनको पेश र जाल मोजमह मखप्फेफहको जबर को साथ छ ।

قَوْلُهُ: «غُذِيَ بِالْحَرَامِ» هُوَ بَضْمٌ الْغَيْنِ وَكَسْرٍ - لِذَلِكَ الْمُعْجَمَةُ الْمُخَفَّفَةُ.

एघारौं हदीस

الْحَدِيثُ الْحَادِي عَشَرَ:

र त्यो छान्नुहोस् जसमा तिमिलाई कुनै शंका छैन । या को फतहा र जम्मा दुबै को साथ र फतहा धेरै प्रसिद्ध छ, अर्थात्, जुन कुरामा शङ्का लागेको छ, त्यसलाई

قَوْلُهُ: «دَعُ مَا يَرِيْبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيْبُكَ» بَفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّهَا لُغَتَانِ، وَالْفَتْحُ أَفْصَحُ وَأَشْهَرُ، وَمَعْنَاهُ: اِتْرُكْ مَا

छाडिदेऊ र जुन कुरामा शङ्का छैन
त्यसमा बस ।

شَكَكَتَ فِيهِ، وَاعْدِلْ إِلَى مَا لَا تَشْكُ
فِيهِ.

बाहों हदीस

الْحَدِيثُ الثَّانِي عَشْرَ:

नबीको भनाई, यानिहे, या को जबर र जेर
दुवै को साथ छ ।

قَوْلُهُ: «يَعْنِيهِ» بِفَتْحِ أَوَّلِهِ.

चौधों हदीस

الْحَدِيثُ الرَّابِعَ عَشْرَ:

नबीको भनाई, अस्सय्बुज्जानी, बिवाहित
दुश्चरित्र, र बिवाहित हुने शर्तहरु फिकहको
किताबहरुमा प्रसिद्ध छन् ।

قَوْلُهُ: «الذَّيْبِ الزَّانِي»؛ مَعْنَاهُ:
الْمُحْصَنُ إِذَا زَنَى، وَلِلْإِحْصَانِ شُرُوطٌ
مَعْرُوفَةٌ فِي كِتَابِ الْفِقْهِ.

पन्ध्रों हदीस

الْحَدِيثُ الْخَامِسَ عَشْرَ:

नबीको भनाई, औलेयस्मुत, मिम को पेश
को साथ हो ।

قَوْلُهُ: «أَوْ لِيَضُمْتُ» بِضَمِّ الْمِيمِ.

सत्रों हदीस

الْحَدِيثُ السَّابِعَ عَشْرَ:

नबीको भनाई, अल्कि्तलतो, र
अज्जिबहतो, दुबै पहिलो शब्दको जेरका
साथ छन् ।

«الْقِتْلَةُ» وَ «الذَّبْحَةُ» بِكَسْرِ أَوَّلِهِمَا.

नबीको भनाई, वल्योहिद्द, या को पेश हा
को जेर र दाल को तशदीदको साथ,
अरबीमा भनिन्छ, अहदस्सिक्किना व

قَوْلُهُ: «وَلِيُحَدَّ»؛ وَهُوَ بِضَمِّ الْيَاءِ
وَكَسْرِ الْحَاءِ وَتَشْدِيدِ الدَّالِ، يُقَالُ: أَحَدَّ
السُّكَيْنَ وَحَدَّهَا وَاسْتَحَدَّهَا بِمَعْنَى.

हदहा वस्तहदहा, सबै को अर्थ एकै हो
अर्थात् चक्कु तिखानु धारिलो गर्नु ।

अठारौं हदीस

الْحَدِيثُ الثَّامِنُ عَشْرٌ:

जुनदुब, यो जीम को पेश र दाल को पेश र
जबर दुबै को साथ छ ।

(جُنْدُبٌ) بِضَمِّ الْجِيمِ، وَبِضَمِّ الدَّالِ
وَفَتْحِهَا.

र जुनादह, जीमको पेश को साथ हो ।

وَ(جُنَادَةٌ) بِضَمِّ الْجِيمِ.

उन्नीसौं हदीस

الْحَدِيثُ التَّاسِعُ عَشْرٌ:

तोजाहका, यो ता को पेश र हा को
जबरको साथ छ, अर्थात् आफ्नो अगाडि
जसरी कि अर्को रिवायतमा छ ।

«مُجَاهَكَ»: بِضَمِّ التَّاءِ، وَفَتْحِ الهَاءِ؛
أَيُّ: أَمَامَكَ؛ كَمَا فِي الرَّوَايَةِ الْأُخْرَى.

तअरर्फ इलल्लाहे फिर रखा, सुखमा
अल्लाहलाई चिन्नुहोस्, अर्थात्
अल्लाहको आज्ञा पालन गर्नुहोस्, उहाँको
विरोध नगर्नुहोस् र उहाँको माया प्रेम प्राप्त
गर्नुहोस् ।

«تَعَرَّفْ إِلَى اللَّهِ فِي الرَّخَاءِ»; أَيُّ: تَحَبَّبْ
إِلَيْهِ بِلُزُومِ طَاعَتِهِ، وَاجْتِنَابِ مُخَالَفَتِهِ.

बिसौं हदीस

الْحَدِيثُ الْعَشْرُونَ:

नबीको भनाई, इजा लम् तस्तहि फस्ना मा
शियत, यदि शरम छैन भने जुनसुकै कार्य
गर, अर्थात् तिमीले कुनै कार्य गर्न इरादा
राख्छौ र त्यो कार्य गर्न इश्वर र मानिसहरु
को आगाडी लाज लाग्छ भने त्यो कार्य

قَوْلُهُ: «إِذَا لَمْ تَسْتَحْ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ»؛
مَعْنَاهُ: إِذَا أَرَدْتَ فِعْلَ شَيْءٍ؛ فَإِنْ كَانَ مِمَّا
لَا تَسْتَحِي مِنَ اللَّهِ وَمِنَ النَّاسِ فِي فِعْلِهِ
فَافْعَلْهُ؛ وَإِلَّا فَلَا، وَعَلَى هَذَا مَدَارُ
الْإِسْلَامِ.

गरिहाल व नगर र यसैमा इस्लाम को निर्भरता छ ।

एक्काइसौं हदीस

कुल आमन्तो बिल्लाहे सुम्मस्तकिम, भन्नुहोस् हामीले इस्लाम स्विकार गरें र यसैमा जिवन बिताउनुहोस्, अर्थात् आफ्नो जिबन अल्लाहको भनाई अनुसार व्यतीत गर्नुहोस् उहाँको विरोध नगरिकन ।

तेइसौं हदीस

नबीको भनाई, अत्तोहुरो सत्रुल ईमान, सरसफाई आधा ईमान हो, तोहूर भनेको वजु हो ।

र भनिन्छ कि इमान बाट पापहरू मेटछन्, वजु पनि यस्तै नै हो, तर वजू ईमानमा निर्धर छ त्यसैले यो आधा ईमान भयो ।

यो भनाई छ, ईमान भन्ने नमाज हो, र तोहूर वजू नमाजको शुद्धता को लागि अनिवार्य हो, त्यसैले यो आधा ईमान भयो, यसको अलावा पनि अरु थुप्रै भनाईहरू छन् ।

الْحَدِيثُ الْحَادِي وَالْعَشْرُونَ:

«قُلْ: آمَنْتُ بِاللَّهِ، ثُمَّ اسْتَقِمَّ»؛ أَي: اسْتَقِمَّ؛ كَمَا أُمِرْتَ مُتَثَلًا أَمَرَ اللَّهُ تَعَالَى، مُجْتَنِبًا نَهْيَهُ.

الْحَدِيثُ الثَّلَاثُ وَالْعَشْرُونَ:

قَوْلُهُ ﷺ: «الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ»؛ الْمُرَادُ بِالطُّهُورِ: الْوُضُوءُ:

قِيلَ: مَعْنَاهُ يَنْتَهِي تَضَعِيفُ ثَوَابِهِ إِلَى نِصْفِ أَجْرِ الْإِيمَانِ.

وَقِيلَ: الْإِيمَانُ يُجِبُّ مَا قَبْلَهُ مِنَ الْخَطَايَا، وَكَذَلِكَ الْوُضُوءُ؛ وَلَكِنَّ الْوُضُوءَ تَتَوَقَّفُ صِحَّتُهُ عَلَى الْإِيمَانِ؛ فَصَارَ نِصْفًا.

وَقِيلَ: الْمُرَادُ بِالْإِيمَانِ الصَّلَاةُ، وَالطُّهُورُ شَرْطٌ لِصِحَّتِهَا؛ فَصَارَ كَالشَّطْرِ، وَقِيلَ: غَيْرُ ذَلِكَ.

नबीको भनाई, अल्लहमदो लिल्लाहे
तिमलउल् मिजान, अल्लहमदो लिल्लाह
तराजुलाई भरिदिने छ, अर्थात् पुण्य हो
जसले तराजु झुक्ने छ ।

قَوْلُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ»
أَيُّ: ثَوَابَهَا.

व सुब्हानल्लाहे वल्लहमदो लिल्लाहे
तिमलाआने, सुब्हामल्लाह र अल्लहमदो
लिल्लाहल, तराजुलाई भरिदिने छन्,
अर्थात् यदि दुबैको पुण्यलाई शारीरिक
मानौं त पनि तिनीहरुले ब्राह्मणलाई
भरिनेछन्। कारण यो हो कि यि दुई शब्द
अल्लाह लाई सबै खराबी बाट पवित्र र
सबै कार्यहरु अल्लाह लाई हस्तान्तरण
गर्ने वस्तुहरुमा आधारित छन् ।

«وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأَنِ»؛
أَيُّ: لَوْ قُدِّرَ ثَوَابُهُمَا جِسْمًا لَمَلَأَ مَا بَيْنَ
السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَسَبَبُهُ مَا اشْتَمَلْنَا عَلَيْهِ
مِنَ التَّنْزِيهِ وَالتَّفْوِيضِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى.

वस्सलातो नुरुन, नमाज ज्योति हो, अर्थात्
नमाजले कुकर्म, पाप र सबै किसिमको
नराम्रो कार्य बाट रोक्दछ, र राम्रो बाटो
चल्न दिशानिर्देश गर्दछ, र भनिन्छ यसको
पुण्य महा प्रलयको दिन ज्योति जस्तो
हुनेछन्, र यो पनि भनाई छ, कि यसले
हिर्दयलाई उज्यालो र आज्ञाकारी बनाउने
एउटा स्रोत हो ।

«وَالصَّلَاةُ نُورٌ»؛ أَيُّ: تَمْنَعُ مِنَ
الْمَعَاصِي، وَتَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ،
وَ تَهْدِي إِلَى الصَّوَابِ، وَقِيلَ: يَكُونُ
ثَوَابُهَا نُورًا لِصَاحِبِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَقِيلَ:
لِأَنَّهَا سَبَبٌ لِسْتِنَارَةِ الْقَلْبِ.

वस्सदकतो बुरहानुन्, दान एउटा प्रमाण हो,
अर्थात्, सम्पत्तिको हकको भुक्तानीको
सम्बन्धमा यो सम्पत्तिको मालिकको
लागि एउटा प्रमाण हो, र यो पनि भनिन्छ:

«وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ»؛ أَيُّ: حُجَّةٌ
لِصَاحِبِهَا فِي آدَاءِ حَقِّ الْمَالِ، وَقِيلَ:

यो दान दिनेवालाको ईमानको एउटा प्रमाण हो, किनभने कपटीले कहिले पनि दान दिदैनन् ।

حُجَّةٌ فِي إِيمَانِ صَاحِبِهَا؛ لِأَنَّ الْمُنَافِقَ لَا يَفْعَلُهَا غَالِبًا.

वस्सबरो जियाउन्, धैर्यता उज्यालो हो, अर्थात्, प्रिय र मनपर्ने धैर्य, र यो त्यो धैर्य हो जुन अल्लाहको आदेशको पालना, सांसारिक विपत्ति र पीडामा, र पापबाट बच्न गरियोस्, र हदीसको अर्थ हो: धैर्य गर्ने व्यक्ति सधैं सही र उज्यालो बाटोमा हुन्छ ।

«وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ»؛ أَي: الصَّبْرُ الْمَحْبُوبُ، وَهُوَ الصَّبْرُ عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ تَعَالَى، وَالْبَلَاءِ وَمَكَارِهِ الدُّنْيَا، وَعَنِ الْمَعَاصِي، وَمَعْنَاهُ: لَا يَزَالُ صَاحِبُهُ مُسْتَضِيئًا مُسْتَمِرًّا عَلَى الصَّوَابِ.

कुल्लुनासो यद्दु फबायउन् नफसहु, प्रत्येक व्यक्ति आफ्नो स्वार्थलाई बेचेर बिहान उठ्छन्, अर्थात्: प्रत्येक मानिसले आफ्नो स्वार्थको लागि प्रयास गर्छन्, तिनीहरूमध्ये कोही अल्लाहको आज्ञापालनको बदलामा यसलाई बेच्छन्, जस्ले गर्दा अल्लाहले उनीहरूलाई सजायबाट मुक्त गर्दछ, जबकि यसको विपरीत कोही मानिसहरूले शैतान र आफ्नो स्वार्थको पछि लागेर यसलाई बेच्छन् ।

«كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو؛ فَبَائِعُ نَفْسِهِ» مَعْنَاهُ: كُلُّ إِنْسَانٍ يَسْعَى بِنَفْسِهِ فَمِنْهُمْ مَنْ يَبِيعُهَا لِلَّهِ تَعَالَى بِطَاعَتِهِ؛ فَيُعْتِقُهَا مِنَ الْعَذَابِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَبِيعُهَا لِلشَّيْطَانِ وَالْهَوَىٰ بِاتِّبَاعِهَا.

फयुबेकहा, अर्थात् यसलाई बरबाद गर्छन् ।

«فَيُوبِقُهَا» أَي: يُهْلِكُهَا.

मैले सहिह मुस्लिममा यस हदीस को व्याख्या संक्षिप्त गरेको छु, तसर्थ जसले यसको बारेमा थुप्रै जानकारी चाहनुहुन्छ उसले त्यो पुस्तक पढ्नु पर्नेछ, र प्रत्येक उपकार अल्लाह बाट नै हो ।

وَقَدْ بَسَطْتُ شَرْحَ هَذَا الْحَدِيثِ فِي أَوَّلِ «شَرْحِ صَحِيحِ مُسْلِمٍ» فَمَنْ أَرَادَ زِيَادَةً فَلْيُرَاجِعْهُ، وَبِاللَّهِ التَّوْفِيقُ.

चाँबिसौँ हदीस

الْحَدِيثُ الرَّابِعُ وَالْعَشْرُونَ:

अल्लाहको भनाई, हरम तुज्जुल्मा अला नफसि, मैले अन्यायलाई आफुमाथि अवैध (हराम) गरेको छु, अर्थात्: म (अल्लाह) यसबाट मुक्त छु, किनकि अल्लाहले कसैलाई अन्याय गर्न असम्भव छ, किनभने यो सिमा पार गर्ने हो, र यो कसैको सम्पत्ति अतिक्रमण वा हडप गर्ने हो, र दुबै कुराहरू अल्लाहको लागि असम्भव छन् ।

قَوْلُهُ تَعَالَى: «حَرَّمْتُ الظُّلْمَ عَلَى نَفْسِي»؛ أَي: تَقَدَّسَتْ عَنْهُ، فَالظُّلْمُ مُسْتَحِيلٌ فِي حَقِّ اللَّهِ تَعَالَى؛ لِأَنَّهُ مُجَاوِزَةٌ الْحُدُودِ أَوْ التَّصَرُّفِ فِي غَيْرِ مُلْكٍ، وَهُمَا جَمِيعًا مُحَالٌ فِي حَقِّ اللَّهِ تَعَالَى.

अल्लाहको भनाई, फला तजालमु, एकअर्का माथि अन्याय नगर्नुहोस्, यो ता को जबरको साथ हो, अर्थात् ला तताजालमु ।

قَوْلُهُ تَعَالَى: «فَلَا تَظَالَمُوا»؛ هُوَ بَفَتْحِ التَّاءِ؛ أَي: لَا تَتَظَالَمُوا.

अल्लाहको भनाई, इल्ला कमा यनकोसुल मिखयतो, जसरी कि समुन्द्रमा डुबेका सुई, यो मिम को जबर खा मोजमह को साकिन र या को जबरको साथ छ, र सुई र

وَقَوْلُهُ: «إِلَّا كَمَا يَنْقُصُ الْخَيْطُ»؛ هُوَ بِكَسْرِ الِمْمِمْ وَإِسْكَانِ الْخَاءِ الْمُعْجَمَةِ وَفَتْحِ الْيَاءِ؛ أَي: الْإِبْرَةُ، وَمَعْنَاهُ لَا يَنْقُصُ شَيْئًا.

हदीसको अर्थ यो हो कि अल्लाहको
खजानाबाट अलिकति पनि कमी हुँदैन ।

पच्चीसौं हदीस

अदोसूर, यो दाल र साए मसल्लसह को
पेश को साथ छ, जसको अर्थ हुन्छ
खरखजाना, उसको एकवचन दसर हो,
जसरी कि फोलुस को एकवचन फलस
हुन्छ ।

नबीको भनाई, व फी बुजए
अहदकुम, आफ्नो निजी भाग को हलाल
प्रयोग (दान हो)। यो बा को पेश र जाद
मोअज्जमह को साकिन को साथ छ, र यो
संकेत हो संभोगको जबकि यसको
माध्यमबाट उपासनाको इरादा होस्, र
जुन विवाहको अधिकार दिन, धर्मी
सन्तान खोज्न, आत्मको शुद्धता अपनाउन
र कुकर्मबाट बचाउने लाई भनिन्छ ।

छब्बिसौं हदीस

अस्सोलामा, यो सीन को पेश लाम को
तखफीफ र मिम को जबर को साथ छ, र
यस्को बहुवचन सोलामियात हो, मिम को
जबरको साथ, जुन कि मफासिल जोर्नीहरू
र अंगहरूलाई भनिन्छ, र शरिरमा जोर्नीको

الْحَدِيثُ الْخَامِسُ وَالْعَشْرُونَ:

«الدُّنُورِ»: بِضَمِّ الدَّالِ وَالثَّاءِ الْمُثَلَّثَةِ؛
الْأَمْوَالِ، وَاحِدُهَا دَنْتَرٌ، كَفُلْسٍ وَفُلُوسٍ.

قَوْلُهُ: «وَفِي بَضْعِ أَحَدِكُمْ»؛ هُوَ بِضَمِّ
الْبَاءِ، وَإِسْكَانِ الضَّادِ الْمُعْجَمَةِ، هُوَ
كِنَايَةٌ عَنِ الْجَمَاعِ إِذَا نَوَى بِهِ الْعِبَادَةَ،
وَهُوَ قَضَاءُ حَقِّ الزَّوْجَةِ، وَطَلْبُ وَلَدٍ
صَالِحٍ، وَإِعْفَافُ النَّفْسِ، وَكَفُّهَا عَنِ
الْمَحَارِمِ.

الْحَدِيثُ السَّادِسُ وَالْعَشْرُونَ:

«السُّلَامَى»: بِضَمِّ السِّينِ وَتَخْفِيفِ
اللَّامِ، وَفَتْحِ الْمِيمِ، وَجَمْعُهُ سُلَامِيَّاتٌ
-بِفَتْحِ الْمِيمِ- وَهِيَ الْمَفَاصِلُ
وَالْأَعْضَاءُ؛ وَهِيَ ثَلَاثُ اثْنَيْ وَسِتُّونَ

संख्या तीन सय साठी वटा छन्, जसरी कि
सहिह मुस्लिम मा नबीबाट प्रमाणित छ ।

مَفْصَلًا، ثَبَّتَ ذَلِكَ فِي «صَحِيحِ مُسْلِمٍ»
عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ.

सत्ताइसौ हदीस

الْحَدِيثُ السَّابِعُ وَالْعَشْرُونَ:

अन्नव्वासो, यो नुन को जबर र वाव को
तशदीदको साथ छ ।

(النَّوَّاسُ): بِفَتْحِ النُّونِ وَتَشْدِيدِ
الْوَاوِ.

सम्आन, सिन महमलह को जबर र जेर
दुवै तरिकाले वर्णन गरिएको छ ।

وَ(سَمْعَانُ) بِكَسْرِ السِّينِ الْمُهِمَلَةِ
وَفَتْحِهَا.

हाका,यो हा महमलह र काफ को साथ छ,
अर्थात् जुन कार्य गर्न डरलाग्दो हुन्छ ।

قَوْلُهُ: «حَاكَ»: بِالْحَاءِ الْمُهِمَلَةِ
وَالكَافِ؛ أَي: تَرَدَّدَ.

वाबेसा, यो बा मोवहहेदा को जेर को साथ
छ ।

(وَابِصَةَ): بِكَسْرِ الْبَاءِ الْمُوَحَّدَةِ.

अठ्ठाइसौ हदीस

الْحَدِيثُ الثَّامِنُ وَالْعَشْرُونَ:

अल इरबाज,यो अइन को जेर र मुवहहेदह
को साथ हो ।

(الْعِرْبَاضِ): بِكَسْرِ الْعَيْنِ،
وَبِالْمُوَحَّدَةِ.

सारिया,यो सीन महमलह र या मुस्नात को
साथ हो अर्थात् तल्लो भाग मा दुई बिंदु ।

(سَارِيَّةٌ): بِالسِّينِ الْمُهِمَلَةِ، وَالْيَاءِ
الْمُثَنَّاةِ مِنْ تَحْتِ.

जरफत,यो जाल मोजमह र रा को साथ छ,
जसको अर्थ हुन्छ,बगनु ।

قَوْلُهُ: (ذَرَفَتْ): بِفَتْحِ الذَّالِ
الْمُعْجَمَةِ، وَالرَّاءِ؛ أَي: سَأَلَتْ.

बिन्नवाजिजे, यो जाल मोजमह को साथ हो
, जुन अन्याब, छेउको दाँत लाई भनिन्छ, यो
पनि बनाई छ, यस्को अर्थ अज्रास,
पछाडी को मोलार दाँत ।

- قَوْلُهُ: « **بِالنَّوَا جِدٍ** »؛ هُوَ بِا لَدَّالِ
الْمُعْجَمَةِ، وَهِيَ الْأَنْزِيَابُ، وَقِيلَ
الْأَضْرَاسُ.

अल्बिदअह, बिना कुनै साविक
उदाहरणको गरिने कार्य ।

- و« **الْبِدْعَةُ** » مَا عُمِلَ عَلَى غَيْرِ مِثَالٍ
سَبَقَ.

उनतिसौं हदीस

الْحَدِيثُ التَّاسِعُ وَالْعَشْرُونَ:

जिरवतुस् सनामे, यो जाल को जेर र पेश
दुबै को साथ छ, अर्थात् उच्च भाग ।

- وَ (ذُرُوءُ السَّانِمِ): بِكَسْرِ - ا لَدَّالِ
وَضَمِّهَا؛ أَي: أَعْلَاهُ.

मेलकुस् सेए, यो मिम को जेर को साथ छ,
अर्थात् यसको चाहना ।

- « **مِلَاكُ الشَّيْءِ** »: بِكَسْرِ الْمِيمِ؛ أَي:
مَقْصُودُهُ.

यकुब्बो, खसाल्ने, यो या को जबर र काफ
को पेश को साथ हो ।

- قَوْلُهُ: « **يَكُبُّ** »؛ هُوَ بَفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّ
الْكَافِ.

तिसौं हदीस

الْحَدِيثُ الثَّلَاثُونَ:

अल् खोशनिये, यो खा मोजमह को पेश
शीन मोजमह को जबर र नुन को साथ
छ, जुन एउटा प्रसिद्ध कबिला र परिवार
खोसैना तिर संकेत गर्दछ ।

- (الْحُشْنِيَّ) بِضَمِّ الْخَاءِ وَفَتْحِ الشَّيْنِ
الْمُعْجَمَتَيْنِ، وَبِالنُّونِ، مَنْسُوبٌ إِلَى
حُشَيْنَةَ - قَبِيلَةَ مَعْرُوفَةَ.

जुरसूम, यो जीम को पेश र रा को साकिन
को साथ हो, उहाँको नाममा र उहाँको
बुबा को नाममा धेरै असहमति छ ।

- قَوْلُهُ: (**جُرْثُومٌ**): بِضَمِّ الْجِيمِ الْمُعْجَمَةِ
وَإِسْكَانِ الرَّاءِ بَيْنَهُمَا، وَفِي اسْمِهِ وَاسْمِ
أَبِيهِ اخْتِلَافٌ كَثِيرٌ.

नबीको भनाई, फला तन्तहेकुहा, त्यो नगर, इनतेहाके हुर्मत अर्थात् यसो गर्ने जसको अनुमति नै छैन।

قَوْلُهُ ﷺ: «فَلَا تَنْتَهِكُوهَا» أَنْتَهَاكُ الْحُرْمَةَ تَنَاوَلُهَا بِهَا لَا يَجُلُّ.

बतिसौ हदीस

الْحَدِيثُ الثَّانِي وَالثَّلَاثُونَ:

वला जेरारा, कुनै हानि छैन, यो जाद मोजमह को जेर को साथ हो।

«وَلَا ضَرَارَ»؛ هُوَ بِكَسْرِ الضَّادِ الْمُعْجَمَةِ.

चाँतिसौ हदीस

الْحَدِيثُ الرَّابِعُ وَالثَّلَاثُونَ:

फइनलम् यस्तति फबेकल्बेहि, यदि उसको पनि शक्ति छैन भने हिर्दय मा खराब जान्नुहोस्, अर्थात् यसलाई हृदयबाट अस्वीकार गर्नुहोस्, र यसलाई खराब ठान्नुहोस्।

«فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ»؛ مَعْنَاهُ: فَلْيُنْكِرْ بِقَلْبِهِ.

वजालिका अज्अफुल् इमान, र यो सबैभन्दा कमजोर ईमान हो, अर्थात् यो माथिका चीजहरू मध्ये सबैभन्दा कम फलदायी छ।

«وَذَلِكَ أضعفُ الإِيَانِ»؛ أَي: أَقلُّهُ ثَمَرَةً.

पैंतिसौ हदीस

الْحَدِيثُ الْخَامِسُ وَالثَّلَاثُونَ:

वला यखजोलहु, उसलाई असहाय छोड्दैन, यो या को जबर खा को सकिन र जाल मोजमह को पेश को साथ छ।

«وَلَا يَخْذُلُهُ»: بِفَتْحِ الْيَاءِ وَإِسْكَانِ الْحَاءِ وَضَمِّ الدَّالِ الْمُعْجَمَةِ.

वला यकजेबोहु,र न झुटो बोल्लछ,यो बा
को जबर र काफ को सकिन को साथ छ ।

«وَلَا يَكْذِبُهُ»؛ هُوَ بَفَتْحِ الْبَاءِ وَإِسْكَانِ
الْكَافِ.

नबीको भनाई, मान्छेलाई दुष्ट बनाउन यति
नै काफी छ, यो सीन महमलह को सकिन
को साथ हो, अर्थात् नराम्रो हुनको लागि
यति नै काफी छ, कि यो यसमा फेला पर्यो
।

قَوْلُهُ: «بِحَسْبِ أَمْرٍ مِنَ الشَّرِّ»؛ هُوَ
بِإِسْكَانِ السِّينِ الْمُهْمَلَةِ؛ أَي: يَكْفِيهِ
مِنَ الشَّرِّ.

अठत्सौं हदीस

الْحَدِيثُ الثَّامِنُ وَالثَّلَاثُونَ:

अल्लाहको भनाई, फकद आजन्तहु बिल
हर्बे,मैले उनीविरुद्ध युद्धको घोषणा गरेको
छु,यो हम्जह मम्दुदह को साथ छ, अर्थात्
मैले यो घोषणा गरेकाे छु कि उ मेरो शत्रु
हो ।

قَوْلُهُ تَعَالَى: «فَقَدْ أَدْنَتْهُ بِالْحَرْبِ»؛
هُوَ بِهَمْزَةٍ مَمْدُودَةٍ؛ أَي: أَعْلَمْتُهُ بِأَنَّهُ
مُحَارِبٌ لِي.

अल्लाह सर्वशक्तिमानको
भनाई,इस्ताजनि, मेरोमा शरण खोज्छ,को
नुन र बा दुबै तरिकाबाट वर्णन छ र दुबै
सहिह छन् ।

قَوْلُهُ تَعَالَى: «اسْتَعَاذَنِي»؛ ضَبَطُوهُ
بِالنُّونِ وَبِالْبَاءِ، وَكِلَاهُمَا صَحِيحٌ.

चात्सौं हदीस

الْحَدِيثُ الْأَرْبَعُونَ:

कुन फिद्दुनया कअन्का गरीब अव आबिरो
सबिल, संसारमा यस्तो जीवन बिताउ
जसरी तिमी विदेशी र यात्री हो, अर्थात्
यस (संसार) मा भरोसा नगर्नुहोस्, यसलाई
आफ्नो मातृभूमि नबनाउनुहोस्, र यहाँ

«كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ، أَوْ عَابِرُ
سَبِيلٍ»؛ أَي: لَا تَرَكَنْ إِلَيْهَا، وَلَا تَتَّخِذْهَا
وَطْنًا، وَلَا تُحَدِّثْ نَفْسَكَ بِطُولِ الْبَقَاءِ
فِيهَا، وَلَا بِالْإِعْتِنَاءِ بِهَا، وَلَا تَتَعَلَّقْ مِنْهَا

लामो समय बिताउने इच्छा नगर्नुहोस्, र
यो संसारसँग विदेशी भूमिमा जस्तै
सम्बन्ध राख्नुहोस्, र यो संसारसँग
सम्बन्ध नगर्नुहोस्, आफ्नो मातृभूमि फर्कन
चाहने विदेशीले अर्को मातृभूमिमा संलग्न
हुदैन ।

बयालिसौ हदीस

आनानस् समा, यो अैन को जबर को साथ
हो, यो बादललाई पनि भनिन्छ र यो पनि
भनिएको छ: जब तपाइँ आफ्नो टाउको
माथि उठाउनुहुन्छ, र तपाइँलाई देखा
परेको कुरालाई 'आनान' भनिन्छ ।

बेकोराबिल् अरजे, यो काफ को पेश र जेर
दुबै को साथ छ, यो दुबै को साथ वर्णित
छ, तर पेश को साथ धेरै प्रसिद्ध छ, र
यसको अर्थ हो, जुन पृथ्वीको बराबर छ ।

إِلَّا بِمَا لَا يَتَعَلَّقُ بِهِ الْغَرِيبُ فِي غَيْرِ وَطَنِهِ،
وَلَا تَشْتَغِلُ فِيهَا بِمَا لَا يَشْتَغِلُ بِهِ الْغَرِيبُ
الَّذِي يُرِيدُ الذَّهَابَ إِلَى أَهْلِهِ.

الحديث الثاني والأربعون:

«عَنَانَ السَّمَاءِ»: بِفَتْحِ الْعَيْنِ، قِيلَ: هُوَ
السَّحَابُ، وَقِيلَ: مَا عَنَّ لَكَ مِنْهَا؛ أَي:
ظَهَرَ إِذَا رَفَعْتَ رَأْسَكَ.

قَوْلُهُ: «بِقُرَابِ الْأَرْضِ»: بِضَمِّ
الْقَافِ وَكَسْرِ هَا؛ لُغَتَانِ رُويَ بِهِمَا،
وَالضَّمُّ أَشْهَرُ، مَعْنَاهُ: مَا يُقَارِبُ مِلْءَهَا.

फस्ल (अध्याय)

तपाइँहरुलाई थाहा होस् शुरुवातमा
जिकिर गरिएको हदीस , मन हफेजा अला
उम्मति अरबईना हदीसन्, जसले मेरो
उम्महको लागि चालीसवटा हदीसहरु
जम्मा गरे , यहाँ हिफज को अर्थ हुन्छ,

فصل

اعْلَمَ أَنَّ الْحَدِيثَ الْمَذْكُورَ أَوَّلًا «مَنْ
حَفِظَ عَلَى أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا» مَعْنَى
الْحِفْظِ هُنَا: أَنْ يَنْقُلَهَا إِلَى الْمُسْلِمِينَ
وَإِنْ لَمْ يَحْفَظْهَا، وَلَمْ يَعْرِفْ مَعْنَاهَا، هَذَا

यसलाई अन्य मुस्लिमहरु सम्म पुर्याउने, उस्ले ती हदीसहरु याद नभएको भए र त्यसको अर्थ थहा नभएको भए त पनि, यो यस हदीस को वास्तविक अर्थ हो, र यसबाट मुस्लिम हरुले लाभ उठाउने छन्। तिनीहरु सम्म पुर्याउने र मात्र याद गर्ने होइन, वास्तविक र सही कुरा अल्लाह लाई मात्र थाहा छ ।

म अल्लाहको आभारी छु, जसले यस दिशामा मार्गदर्शन गर्नुभयो, र यदि अल्लाहले मलाई मार्गनिर्देशन नगरेको भए म निर्देशित हुन थिएन, र उहाँको शान्ति र प्रसंशा होस् हाम्रा प्रिय मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम र उहाँका परिवार र बच्चाहरुमाथि, र सबै किसिमको प्रसंशा र उपासना अल्लाहको लागि जुन सम्पूर्ण ब्रह्माण्डको पालनकर्ता हो ।

लेखकले भने: मैले यो पुस्तक जुमादी अल-अव्वल, , 29, तारीख 668, हिजरी बिहीबारको रातिमा समाप्त गरेँ ।

حَقِيقَةٌ مَعَنَا، وَبِهِ يَحْضُلُ أَنْتِ فَاعِ
الْمُسْلِمِينَ، لَا بِحِفْظِ مَا يَنْقُلُهُ إِلَيْهِمْ،
وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا، وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا
أَنْ هَدَانَا اللَّهُ، وَصَلَاتُهُ وَسَلَامُهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ،
وَأَلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ، وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ،
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

قَالَ مُؤَلَّفُهُ: فَرَعْتُ مِنْهُ لَيْلَةَ الْخَمِيسِ التَّاسِعِ
وَالْعَشْرِينَ مِنْ جُمَادَى الْأُولَى سَنَةِ ثَمَانٍ وَسِتِّينَ
وَسِتِّائَةٍ.

الكتاب الثالث:

«الدُّروس المهمة لعامة الأمة»

मुस्लिम उम्मह का लागि महत्त्वपूर्ण पाठहरु

لسماحة الشَّيخ:

عبد العزيز بن عبد الله بن بازٍ رحمه الله

अनुवादक

कलामुद्दीन मन्त अली

कपिलवस्तु, नेपाल

कلام الدين منت علي

كفلوستو نيبال

اسم المترجم:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

शुरु गर्दछु अल्लाहको नाम बाट जो अत्यन्त दयालु र अति कृपालु छ ।

परिचय	مَقْدِمَةٌ
<p>सबै प्रशंसाहरू संसारका प्रभु अल्लाहका लागि हुन्, र धार्मिकहरूको लागि धेरै राम्रो बदला छ, र शान्ति र आशीर्वाद हाम्रा नबी मुहम्मदमाथि होस्, जो अल्लाहका सेवक र दूत हुनुहुन्छ ।</p> <p>दरुद र सलाम पछि! यी केहि कुराहरू हुन्, जुन इस्लाम धर्मसँग सम्बन्धित छन्, र जसलाई आम मानिसले जान्न धेरै महत्त्वपूर्ण छ, त्यसैले मैले यसको नाम राखेको छु, अद्दुरुसुल् मुहिम्मह लेआम्मतुल् उम्मह, (सामान्य मुस्लिमहरूको लागि महत्त्वपूर्ण पाठ) ।</p> <p>प्रार्थी छु ! अल्लाहले यस पुस्तकलाई मुस्लिमहरूका लागि लाभदायक बनाओस्, र मबाट यसलाई स्वीकार गरोस्, निस्सन्देह उहाँ सबैभन्दा उदार र दयालु हुनुहुन्छ ।</p> <p>अब्दुल अजिज इब्न अब्दुल्लाह इब्न बाज</p>	<p>الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ، وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى عَبْدِهِ وَرَسُولِهِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ.</p> <p>أَمَّا بَعْدُ؛ فَهَذِهِ كَلِمَاتٌ مُوجِزَةٌ فِي بَيَانِ بَعْضِ مَا يَجِبُ أَنْ يَعْرِفَهُ الْعَامَّةُ عَنْ دِينِ الْإِسْلَامِ، سَمَّيْتُهَا: «الدُّرُوسُ الْمُهَيِّمَةُ لِعَامَّةِ الْأُمَّةِ».</p> <p>وَأَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يَنْفَعَ بِهَا الْمُسْلِمِينَ، وَأَنْ يَتَقَبَّلَهَا مِنِّي، إِنَّهُ جَوَادٌ كَرِيمٌ.</p> <p>عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ بَازٍ</p>

पहिलो पाठ:

सुरा अल-फातिहा र साना
सुरहहरू

सिकने, सिकाउने, र सुरह फातिहा र साना सुराहरू, अर्थात् सुरा जिलजाल देखि सुरा नासको पठनलाई सबै भन्दा सही तरिकामा सच्याउन, याद गर्न, र सबै महत्वपूर्ण भएका कुराहरूको व्याख्या गर्न, जसलाई बुझ्न जरुरी छ ।

الدَّرْسُ الْأَوَّلُ:

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ وَ قِصَارُ السُّورِ

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ وَ مَا أَمَكَنَ مِنْ قِصَارِ السُّورِ؛ مِنْ سُورَةِ الزَّلْزَلَةِ إِلَى سُورَةِ النَّاسِ، تَلْقِينَا، وَ تَصْحِيحًا لِلْقِرَاءَةِ، وَ تَحْفِيزًا، وَ شَرَحًا لِمَا يَجِبُ فَهْمُهُ.

दोस्रो पाठ:

इस्लामका स्तम्भहरू

इस्लामका पाँच वटा स्तम्भहरू छन् । सबै भन्दा पहिलो र महत्वपूर्ण स्तम्भ लाइलाहा इल्लल्लाह मोहम्मदुरसुलुल्लाह को गवाही यसका अर्थ र शर्तहरू को साथ दिनु हो ।

अर्थ: लाइलाहा मा अल्लाह बाहेक सबै झुटो पुज्यहरू को अस्वीकार छ , र इल्लल्लाह मा हरेक उपासना र पुजा अल्लाहको लागि मात्र हो भन्ने प्रमाण छ ।

लाइलाहा इल्लल्लाह का शर्तहरू:

१- यस्तो ज्ञान जो अज्ञानताको विपरीत छ ।

الدَّرْسُ الثَّانِي:

أَرْكَانُ الْإِسْلَامِ

بَيَانُ أَرْكَانِ الْإِسْلَامِ الْخَمْسَةِ، وَأَوَّلُهَا وَأَعْظَمُهَا: شَهَادَةُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، بِشَرْحِ مَعَانِيهَا، مَعَ بَيَانِ شُرُوطِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

وَمَعْنَاهَا: (لَا إِلَهَ) نَافِيًا جَمِيعَ مَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ، (إِلَّا اللَّهُ) مُثَبِّتًا الْعِبَادَةَ لِلَّهِ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ.

وَأَمَّا شُرُوطُ (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) فَهِيَ:

1- الْعِلْمُ الْمُنَافِي لِلْجَهْلِ.

2- وَالْيَقِينُ الْمُنَافِي لِلشَّكِّ.

२- यस्तो विश्वास जो शंका को विपरीत छ ।

3- وَالْإِخْلَاصُ الْمُنَافِي لِلشَّرِكِ.

३- यस्तो इमानदारी जो बहुदेवको विरुद्ध छ ।

4- وَالصِّدْقُ الْمُنَافِي لِلْكَذِبِ.

४- यस्तो सत्य जुन झुटको विपरीत छ ।

6- وَالْإِنْقِيَادُ الْمُنَافِي لِلتَّرْكِ.

५- यस्तो प्रेम जो इर्ष्याको विपरीत छ ।

7- وَالْقَبُولُ الْمُنَافِي لِلرَّدِّ.

६- यस्तो आज्ञाकारिता जो अवज्ञाको विपरीत छ ।

8- وَالْكَفْرُ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ.

७- यस्तो स्वीकृति जो अस्वीकार को विपरीत छ ।

८- अल्लाह बाहेक सबै झुटो देवताहरूको इन्कार ।

यी सबै शर्तहरूलाई एउटा कबिताको दुई पंक्तिमा जम्मा गरिएको छ ।

وَقَدْ جُمِعَتْ فِي الْبَيْتَيْنِ الْآتِيَيْنِ:

ज्ञान, विश्वास, इमानदारी र सत्य, साथै प्रेम, नम्रता र यसको स्वीकृति साथै यसमा आठौं कुरा थपिएको छ, जुन यो हो: अल्लाह बाहेक सबै पूज्यहरूको अस्वीकार ।

عِلْمٌ يَقِينٌ وَإِخْلَاصٌ وَصِدْقٌ
مُحِبَّةٌ وَأَنْقِيَادٌ وَالْقَبُولُ
وَزَيْدٌ تَامِنُهَا الْكُفْرَ--رَانَ مِنْكَ
سِوَى الْإِلَهِ مِنَ الْأَشْيَاءِ قَدْ

अल्लाहको नबी मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) को गवाही र यसका आवश्यकताहरूको कथन अल्लाहका रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) को खबरको पुष्टि गर्नु, उहाँका आदेशहरूको पालना गर्नु, उहाँले निषेध गरेको कुराबाट

مَعَ بَيَانِ شَهَادَةِ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ،
وَمُقْتَضَاهَا: تَصَدِيقُهُ فِيهَا أَخْبَرَ، وَطَاعَتُهُ
فِيهَا أَمَرَ، وَاجْتِنَابُ مَا نَهَى عَنْهُ وَزَجَرَ،
وَأَلَّا يُعْبَدَ اللَّهُ إِلَّا بِمَا شَرَعَ اللَّهُ ۝ وَرَسُولُهُ

ﷺ

अलग रहनु र उहाँले ल्याएको कानून अनुसार अल्लाहको उपासना गर्नु ।

त्यसपछि बाँकी इस्लामिक स्तम्भहरू शिष्यहरूको अगाडि उल्लेख गर्नुपर्यो, जुन निम्न हुन्: नमाज पढ्ने, जकात दिने, रमजानमा उपवास बस्ने, र सक्षम व्यक्तिहरूको लागि अल्लाहको घरको हज गर्ने ।

ثُمَّ يُبَيِّنُ لِلطَّلَابِ بَقِيَّةَ أَرْكَانِ الْإِسْلَامِ الْخُمْسَةَ؛ وَهِيَ: الصَّلَاةُ، وَالزَّكَاةُ، وَصَوْمُ رَمَضَانَ، وَحَجُّ بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ لِمَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا.

तेस्रो पाठ:

ईमानका स्तम्भहरू

ईमानका ६ वटा स्तम्भहरू छन्:

अल्लाहमा विश्वास (ईमान), उहाँका स्वर्गदूतहरूमा (फरिश्ताहरू) विश्वास (ईमान), उहाँका पुस्तकहरूमा विश्वास (ईमान), उहाँका सन्देशाहरूमा (नबीहरू) विश्वास (ईमान), अन्तिम दिनमा विश्वास (ईमान), र भाग्यमा विश्वास (ईमान), चाहे त्यो राम्रो होस् वा नराम्रो होस् ।

الدَّرْسُ الثَّلَاثُ:

أَرْكَانُ الْإِيمَانِ

أَرْكَانُ الْإِيمَانِ؛ وَهِيَ سِتَّةٌ:

أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى.

चौथो पाठ:

एकेश्वरवाद र बहुदेववादका प्रकारहरू को विवरण

एकेश्वरवादका प्रकारहरू को विवरण।

الدَّرْسُ الرَّابِعُ:

أَفْسَامُ التَّوْحِيدِ، وَأَفْسَامُ الشِّرْكِ

بَيَانُ أَفْسَامِ التَّوْحِيدِ، وَهِيَ ثَلَاثَةٌ: تَوْحِيدُ الرَّبُوبِيَّةِ، وَتَوْحِيدُ الْأُلُوهِيَّةِ، وَتَوْحِيدُ الْأَسْمَاءِ، وَالصِّفَاتِ.

तौहीद तीन प्रकारका हुन्छन्: तौहीदे
रोबुबियत, तौहीदे औलुहियत, र तौहीदे
अस्मा व सिफात ।

तौहीदे रोबुबियत को अर्थ: अल्लाह नै
सम्पूर्ण ब्रह्माण्ड को सृष्टिकर्ता र
पालनकर्ता हुनुहुन्छ भन्ने विश्वास गर्नु,
जसमा उहाँको कुनै साझेदार छैन ।

तौहीदे ओलुहियतको अर्थ: हामी विश्वास
गछौं कि अल्लाह नै साँचो ईश्वर हुनुहुन्छ,
उहाँको कुनै साझेदार छैन, र ला इलाहा
इल्लाह अल्लाह को अर्थ यो नै हो,
किनभने ला इलाहा इल्लाह अल्लाहको
अर्थ अल्लाह बाहेक कोही योग्य ईश्वर
छैन, हुन्छ। तसर्थ, नमाज, उपवास, आदि
जस्ता हरेक उपासना अल्लाहको लागि
मात्र गर्नु अनिवार्य छ, र अरू कसैको
लागि गर्नु उचित छैन ।

तौहीद अस्मा वस्सिफातको अर्थ: पवित्र
कुरान र सहिह हदीहरुमा अल्लाहका
नामहरु र विशेषताहरुमा विश्वास गर्नु, र
अल्लाहको महिमा योग्य सबै नामहरु र
विशेषताहरुलाई बिना कुनै विकृति, मुक्ति,
परिमार्जन वा नक्कल प्रमाणित गर्नु, जसरी
अल्लाह सर्वशक्तिमानले भन्नुहुन्छ, (हे
नबी स.) भनिदेऊ ! ऊ अल्लाह एकलै छ
। अल्लाह निरपेक्ष छ । उसको कोही
सन्तान छैन; न त ऊ कसैका सन्तान हो ।

أَمَّا تَوْحِيدُ الرَّبُوبِيَّةِ: فَهُوَ الْإِيْمَانُ بِأَنَّ اللَّهَ
سُبْحَانَهُ الْخَالِقُ لِكُلِّ شَيْءٍ، وَالْمُتَّصِرُّفُ
فِي كُلِّ شَيْءٍ، لَا شَرِيكَ لَهُ فِي ذَلِكَ.

وَأَمَّا تَوْحِيدُ الْأَلُوْهِيَّةِ: فَهُوَ الْإِيْمَانُ بِأَنَّ
اللَّهَ سُبْحَانَهُ هُوَ الْمَعْبُودُ بِحَقِّ لَا شَرِيكَ
لَهُ فِي ذَلِكَ، وَهُوَ مَعْنَى لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ؛
فَإِنَّ مَعْنَاهَا: لَا مَعْبُودَ حَقًّا إِلَّا اللَّهُ؛
فَجَمِيعُ الْعِبَادَاتِ مِنْ صَلَاةٍ وَصَوْمٍ
وَغَيْرِ ذَلِكَ يَجِبُ إِخْلَاصُهَا لِلَّهِ وَحْدَهُ،
وَلَا يَجُوزُ صَرْفُ شَيْءٍ مِنْهَا لِغَيْرِهِ.

وَأَمَّا تَوْحِيدُ الْأَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ: فَهُوَ
الْإِيْمَانُ بِكُلِّ مَا وَرَدَ فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ،
أَوْ الْأَحَادِيثِ الصَّحِيْحَةِ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ
وَصِفَاتِهِ، وَإِثْبَاتِهَا لِلَّهِ وَحْدَهُ عَلَى الْوَجْهِ
اللَّائِقِ بِهِ سُبْحَانَهُ مِنْ غَيْرِ تَحْرِيْفٍ، وَلَا
تَعْطِيلٍ، وَلَا تَكْيِيفٍ، وَلَا تَمْثِيلٍ، عَمَلًا
بِقَوْلِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ
* اللَّهُ الصَّمَدُ * لَمْ يَكِدْ وَلَمْ
يُولَدْ * وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

र न त कोही उसको समकक्ष छ । अर्को ठाउँमा भन्नुभएको छ, अल्लाहजस्तो अरू कोही छैन, र उहाँ सर्वश्रोता एवं सर्वद्रष्टा हुनुहुन्छ ।

﴿ وَقَوْلِهِ ۝: ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾
وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾.

केही धार्मिक विद्वानहरूले तौहीद दुई प्रकारका हुन्छन् भनेर भनेछन्, र तौहीदे रोबुबियतमा तौहीद अस्मा व सिफातलाई थपिएका छन्, र यस्तो गर्नेमा कुनै समस्या वा विवाद छैन, किनभने दुवै विभाजनमा अर्थ स्पष्ट छ ।

وَقَدْ جَعَلَهَا بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ نَوْعَيْنِ،
وَأَدْخَلَ تَوْحِيدَ الْأَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ فِي
تَوْحِيدِ الرَّبُوبِيَّةِ، وَلَا مُشَاحَّةَ فِي ذَلِكَ؛
لِأَنَّ الْمُقْصُودَ وَاضِحٌ فِي كِلَا التَّقْسِيمَيْنِ.

शिरक (बहुदेववाद) तीन प्रकारका हुन्छन्: शिरक अकबर, शिरक असगर र शिरक खफी ।

وَأَقْسَامُ الشِّرْكِ ثَلَاثَةٌ: شِرْكٌ أَكْبَرُ،
وَشِرْكٌ أَصْغَرُ، وَشِرْكٌ خَفِيٌّ.

शिरक अकबर (ठूलो बहुदेववाद):- जो व्यक्ति शिरक अकबरको अवस्थामा मर्छ, शिरकले त्यस व्यक्तिको कर्मको विनाश र त्यसलाई अनन्त नरकमा पुऱ्याउँछ । जसरि कि अल्लाह सर्वशक्तिमान को भनाई छ, वलौ अश्रकु लहबेतत अनहुम माकानु यामलून, अर्थात्, यदि यिनीहरूले शिरक गरेका भए यिनीहरूले गरेका सबै सत्कर्महरू बेकारका हुने थिए । र यस्तो अवस्थामा मर्ने व्यक्ति कहिल्यै माफ हुँदैन, र स्वर्ग सधैंको लागि निषेधित हुन्छ । जसरि कि

فَالشِّرْكُ الْأَكْبَرُ: يُوجِبُ حُبُوطَ الْعَمَلِ،
وَالْحُلُودَ فِي النَّارِ لِمَنْ مَاتَ عَلَيْهِ، كَمَا قَالَ
اللَّهُ تَعَالَى: ﴿وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾، وَقَالَ سُبْحَانَهُ: ﴿مَا كَانَ
لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللَّهِ
شَاهِدِينَ عَلَيْهِ أَنْفُسِهِمْ بِالْكَفْرِ أُولَئِكَ
حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي النَّارِ هُمْ
خَالِدُونَ﴾، وَأَنْ مَنْ مَاتَ عَلَيْهِ فَلَنْ
يُغْفَرَ لَهُ، وَالْجَنَّةُ عَلَيْهِ حَرَامٌ، كَمَا قَالَ اللَّهُ
۝: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا
دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾، وَقَالَ سُبْحَانَهُ:

अल्लाहको बनाई छ, इन्हु मन युशरिक
बिल्लाहि फकद हरामल्लाहु अलैहिल्
जन्नता वमावाहुन् नारु वमा
लिज्जालिमिना मिन् अन्सार, अर्थात्,
जसले कसैलाई अल्लाहको साझेदार
ठहरायो उसकोलागि अल्लाहले स्वर्ग
निषेध गरे। उसको निवास नरक हुनेछ र
यस्ता अत्याचारीहरूका कोही सहयोगी
हुने छैनन्। अर्को ठाउँमा भन्नुभएको छ,
इन्नल्लाहा ला यग्फिरु ऐं युश्रका बिहि व
यग्फिरु मा दूना जालिका लेमन्
यशाअु, आफूसित कसैलाई साझेदार
बनाउने कार्य (शिरक) लाई अल्लाहले
कदापि क्षमा गर्ने छैन तर यसबाहेकका
अन्य पाप जसको लागि चाहनेछ क्षमा
गर्नेछ।

बहुदेवादका केही रूपहरू: मृतकहरू र
मूर्तिहरूलाई उपासना गर्ने, उनीहरूलाई
प्रार्थना गर्ने र उनीहरू संग मदत चाहने, र
तिनीहरूलाई बलिदान, नजर र नियाज
दिने आदि।

शिरके असगर (सानो बहुदेवाद) :- यस्तो
कार्य जसको बारेमा कुरान र हदीसमा
शिरक भनेर भनिएको छ, तर त्यो ठुलो
शिरक नहोस्। जस्तो कि कुनै पनि उपासना
वा कार्यमा पाखण्ड गर्ने, र अल्लाह बाहेक

﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ
الْجَنَّةَ وَمَأْوَهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ
أَنْصَارٍ﴾.

وَمِنْ أَنْوَاعِهِ: دُعَاءُ الْأَمْوَاتِ وَالْأَصْنَامِ،
وَالِإِسْتِغَاثَةُ بِهِمْ، وَالنَّذْرُ لَهُمْ، وَالذَّبْحُ
لَهُمْ، وَنَحْوُ ذَلِكَ.

أَمَّا الشُّرْكُ الْأَصْغَرُ: فَهُوَ مَا ثَبَتَ
بِالنُّصُوصِ مِنَ الْكِتَابِ أَوْ السُّنَّةِ تَسْمِيَّتُهُ
شُرْكًَا، وَلَكِنَّهُ لَيْسَ مِنْ جِنْسِ الشُّرْكِ
الْأَكْبَرِ، كَالرِّيَاءِ فِي بَعْضِ الْأَعْمَالِ،

अरु कसैको कसम उठाउने, र अल्लाहले
जे चाह्यो र उस्ले जे चाह्यो आदि भन्ने ।

وَالْحَلْفِ بِغَيْرِ اللَّهِ، وَقَوْلٍ: مَا شَاءَ اللَّهُ
وَشَاءَ فُلَانٌ، وَنَحْوِ ذَلِكَ.

नबीको भनाई छ, मलाई तिम्रो लागि
सबैभन्दा धेरै डर लागेको कुरा भनेको
सानो बहुदेववाद (शिरक) हो" यो के हो
भनेर सोध्दा उनले भने: "रिया" (पाखण्ड)
।

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ: «أَخَوْفُ مَا أَخَافُ
عَلَيْكُمْ الشِّرْكَ الْأَصْغَرَ»، فَسُئِلَ عَنْهُ،
فَقَالَ: «الرِّيَاءُ»، رَوَاهُ الْإِمَامُ أَحْمَدُ،
وَالطَّبْرَانِيُّ، وَالْبَيْهَقِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ
لَيْدِ الْأَنْصَارِيِّ فِي بَأْسَانِدٍ جَيِّدٍ، وَرَوَاهُ
الطَّبْرَانِيُّ بِأَسَانِيدٍ جَيِّدَةٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ
لَبِيدٍ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ، عَنِ النَّبِيِّ
ﷺ.

र नबीको भनाई छ, जसले अल्लाह
बाहेक अरु कसैको कसम उठाउने छ
उसले शिरक गर्ने छ ।

وَقَوْلُهُ ﷺ: «مَنْ حَلَفَ بِشَيْءٍ دُونَ اللَّهِ
فَقَدْ أَشْرَكَ» رَوَاهُ الْإِمَامُ أَحْمَدُ بِإِسْنَادٍ
صَحِيحٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ث، وَرَوَاهُ
أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ مِنْ
حَدِيثِ ابْنِ عُمَرَ ث، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ
قَالَ: «مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ
أَشْرَكَ».

र नबीको भनाई छ, नभन्नुहोस्,
अल्लाहले जे चाह्यो र उस्ले जे चाह्यो तर
भन्नुहोस्, अल्लाहले जे चाह्यो र त्यसपछि
उसले जे चाह्यो ।

وَقَوْلُهُ ﷺ: «لَا تَقُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ
فُلَانٌ، وَلَكِنْ قُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شَاءَ
فُلَانٌ» أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ
عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ ث.

शिके असगरले मानिसको न त धर्मत्याग हुन्छ र न त सदाको लागि नरकमा रहनेछ, तर निश्चय नै उसको तौहीदमा कमी आउँछ, र यो हुनु पर्ने पुर्ण तौहीदको विपरीत हो ।

शिकेको तेस्रो किसिम शिके खफी (लुकेको) हो :- जसको प्रमाण नबीको यो बनाई छ, के म तिमीहरूलाई दज्जाल भन्दा पनि बढी डराएको कुरा तिमीलाई नबताउने ? हामीले भन्यौं, हो, अर्थात् बताउनुस्, उहाँले भन्नुभयो शिके खफी (लुकेको बहुइश्रवरबाद) मानिस नमाज पढ्न खडा हुन्छ र त्यसलाई राम्रो देखाउँछ किनकि उसले एउटा मानिसलाई उसलाई हेरिरहेको देख्छ। यस्ताई इमाम अहमदले आफ्नो मुस्नदमा अबु सईद खुदरी बाट रिवायत गरेको छ ।

र शिकेलाई दुई प्रकारमा विभाजन गर्नु पनि सही छ, शिके अकबर र शिके असगर, किनभने शिके खफीमा दुवै प्रकारहरू समावेश छन् ।

शिके अकबरमा शिके खफी को उदाहरण पाखण्डीहरूको शिके हो, किनभने तिनीहरूले आफ्नो गलत आस्था लुकाउँछन्, र इस्लामलाई कपट र डरबाट व्यक्त गर्छन् ।

وَهَذَا النَّوعُ لَا يُوجِبُ الرَّدَّةَ، وَلَا يُوجِبُ
الْحُلُودَ فِي النَّارِ، وَكَانَتْهُ يُنَافِي كَمَالَ
التَّوْحِيدِ الْوَاجِبِ.

أَمَّا النَّوعُ الثَّلَاثُ: وَهُوَ الشِّرْكُ الْخَفِيُّ،
فَدَلِيلُهُ قَوْلُ النَّبِيِّ ﷺ: «أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِمَا
هُوَ أَخْوَفُ عَلَيْكُمْ عِنْدِي مِنَ الْمَسِيحِ
الدَّجَالِ؟» قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ:
«الشِّرْكُ الْخَفِيُّ، يَقُومُ الرَّجُلُ فَيَصَلِّي
فَيَزِينُ صَلَاتَهُ لِمَا يَرَى مِنْ نَظَرِ الرَّجُلِ
إِلَيْهِ» رَوَاهُ الْإِمَامُ أَحْمَدُ فِي مُسْنَدِهِ، عَنْ
أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ -

وَيَجُوزُ أَنْ يُقَسَّمَ الشِّرْكُ إِلَى نَوْعَيْنِ فَقَطُّ:
أَكْبَرَ وَأَصْغَرَ، أَمَّا الشِّرْكُ الْخَفِيُّ فَإِنَّهُ
يَعْمَهُمَا.

فَيَقَعُ فِي الْأَكْبَرِ، كَشِرْكِ الْمُنَافِقِينَ؛ لِأَنَّهُمْ
يُخْفُونَ عَقَائِدَهُمُ الْبَاطِلَةَ، وَيَتَظَاهَرُونَ
بِالْإِسْلَامِ رِيَاءً، وَخَوْفًا عَلَى أَنْفُسِهِمْ.

र शिर्क असगर मध्ये कपटता र पाखण्डता हो, जस्तै महमूद बिन लबीद अन्सारीको हदीसमा र अबू सईदको हदीसमा माथि उल्लेख छ ।

وَيَكُونُ فِي الشَّرْكِ الْأَصْغَرِ؛ كَالرِّيَاءِ، كَمَا فِي حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ لَبِيدٍ الْأَنْصَارِيِّ الْمَتَّقَدِّمِ، وَحَدِيثِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَذْكُورِ. وَاللَّهُ وَلِيُّ التَّوْفِيقِ.

पाँचौं पाठः

कृपा

इहसान भनेको अल्लाहको उपासना यसरी गर्नु हो जसरी तिमी उसलाई देख्दै छौ, यदि यो सम्भव छैन भने उसले तिमीलाई देखिरहेको छ भनी कल्पना गर ।

الدَّرْسُ الْخَامِسُ:

الإِحْسَانُ

رُكْنُ الْإِحْسَانِ، وَهُوَ: أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ.

छैठो पाठः

नमाजका सर्तहरू

नमाजका 9 सर्तहरू छन् :-

- 1- मुस्लिम हुनु ।
- 2- ज्ञानी र बुद्धिमान हुनु। (पागलको विपरीत) ।
- 3- बालिग हुनु ।
- 4- औपचारिक अशुद्धता मुक्त हुनु ।
- 5- अशुद्धताबाट मुक्त हुनु ।
- 6- गोप्य अंगहरू छोप्नु ।
- 7- नमाजको समय हुनु ।
- 8- किब्ला तर्फ अनुहार हुनु ।

الدَّرْسُ السَّادِسُ:

شُرُوطُ الصَّلَاةِ

شُرُوطُ الصَّلَاةِ؛ وَهِيَ تِسْعَةٌ:

- 1- الإِسْلَامُ.
- 2- وَالْعَقْلُ.
- 3- وَالتَّمْيِيزُ.
- 4- وَرَفْعُ الْحَدَثِ.
- 5- وَإِزَالَةُ النَّجَاسَةِ.
- 6- وَسِتْرُ الْعَوْرَةِ.
- 7- وَدُخُولُ الْوَقْتِ.
- 8- وَاسْتِيقَابُ الْقِبْلَةِ.

9- इरादा गर्नु ।

9- وَالنِّيَّةُ.

सातौं पाठः नमाजका स्तम्भहरू	الدَّرْسُ السَّابِعُ: أَرْكَانُ الصَّلَاةِ
नमाजका चौध भागहरू छन् :	أَرْكَانُ الصَّلَاةِ، وَهِيَ أَرْبَعَةٌ عَشْرَ:
1- शक्ति छ भने उभिनु ।	1- الْقِيَامُ مَعَ الْقُدْرَةِ.
2- तकबीरे तहरीमह भन्नु ।	2- وَتَكْبِيرَةُ الْإِحْرَامِ.
3- सुरह फातिहा पढ्नु ।	3- وَقِرَاءَةُ الْفَاتِحَةِ.
4- झुक्नु (रुकु गर्नु) ।	4- وَالرُّكُوعُ.
5- (रुकु) झुकेपछि सीधा उभिनु ।	5- وَالْإِعْتِدَالُ بَعْدَ الرُّكُوعِ.
6- सात अंगहरूमा सज्दह (प्रणाम) गर्नु ।	6- وَالسُّجُودُ عَلَى الْأَعْضَاءِ السَّبْعَةِ.
7- (सज्दह) प्रणामबाट टाउको उठाउनु ।	7- وَالرَّفْعُ مِنْهُ.
8- दुई (सज्दह) प्रणामको बीचमा बस्नु ।	8- وَالْجُلُوسَةُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ.
9- नमाजको सबै कार्यहरूमा सन्तुष्टि राख्नु ।	9- وَالطَّمَأْنِينَةُ فِي جَمِيعِ الْأَفْعَالِ.
10- सबै भागहरूलाई क्रमबद्ध रूपमा कार्यान्वयन गर्नु ।	10- وَالترْتِيبُ بَيْنَ الْأَرْكَانِ.
11- अन्तिम तशव्हुद् पढ्नु ।	11- وَالتَّشَهُدُ الْأَخِيرُ.
12- अन्तिम तशव्हुद्को लागि बस्नु ।	12- وَالْجُلُوسُ لَهُ.
13- पैगम्बर सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लममाथि दरुद पठाउनु ।	13- وَالصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ.
14- दुबै तिर सलाम (अभिवादन) फेर्नु ।	14- وَالتَّسْلِيمَتَانِ.

आठौं पाठः नमाजका अनिवार्य कार्यहरूको उल्लेख ।	الدَّرْسُ الثَّامِنُ: وَاجِبَاتُ الصَّلَاةِ
नमाजका आठ कर्तव्यहरू छन् ।	وَاجِبَاتُ الصَّلَاةِ، وَهِيَ ثَمَانِيَةٌ:
१. तक्बिरे तहिमह बाहेक नमाजका सबै तक्बिरहरू ।	1- جَمِيعُ التَّكْبِيرَاتِ غَيْرَ تَكْبِيرَةِ الْإِحْرَامِ.
2- इमाम र एकलै नमाज पढ्नेले समिअल्लाहो लेमन हमिदह भन्नु ।	2- وَقَوْلُ: «سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ» لِلْإِمَامِ وَالْمُنْفَرِدِ.
3- इमाम, इमामा को पछि र एकलै नमाज पढ्नेले रब्बना लकल हमद भन्नु ।	3- وَقَوْلُ: «رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ» لِلْكَلِّ.
4- रुकु मा सुब्हान रब्बियल अजीम भन्नु ।	4- وَقَوْلُ: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ» فِي الرُّكُوعِ.
5- सज्दह मा सुब्हान रब्बियल आला भन्नु ।	5- وَقَوْلُ: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى» فِي السُّجُودِ.
6- दुबै सज्दह को बीचमा रब्बिग फिल्ती भन्नु ।	6- وَقَوْلُ: «رَبِّ اغْفِرْ لِي» بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ.
7- पहिलो तशव्हुद पढ्नु ।	7- وَالتَّشَهُدُ الْأَوَّلُ.
8- पहिलो तशव्हुद को लागि बस्नु।	8- وَالْجُلُوسُ لَهُ.

नवौं पाठः तशव्हुद को बारेमा	الدَّرْسُ التَّاسِعُ: بَيَانُ التَّشَهُدِ
अत्तहीय्यातो लिल्लाहि वस्सलवातो वत्तय्याबातो अस्सलामो अलैक अय्योहन्नबीयो वरहमतुल्लाहि व	بَيَانُ التَّشَهُدِ، وَهُوَ: «التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ، وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ

बरकातुहु अस्सलामो अलैना वअला
 इबादिल्लाहिस्सालिहीन अशहदो
 अल्लाइलाहा इल्लल्लाह व अशहदो
 अन्ना मुहम्मदन् अब्दुहु व रसूलुहु,
 अर्थात्:- मेरो मौखिक, शारीरिक र
 आर्थिक सबै उपासना अल्लाहको लागि
 मात्र हो, हे पैगम्बर, तपाईंमाथि शान्ति
 होस्, र अल्लाहको दया र आशीर्वाद
 तपाईंमाथि होस्, हामी र अल्लाहका अन्य
 सेवकहरूमाथि शान्ति होस्, म गवाही
 दिन्छु कि अल्लाह बाहेक कोही योग्य
 पुज्य छैन, र म गवाही दिन्छु कि मोहम्मद
 उहाँको दास र दूत हुनुहुन्छ ।

त्यसपछि नबीमाथि यसरी दरुद पठाउने,
 अल्लाहुम्मा सल्ले अला मुहम्मदिंव व
 अला आले मोहम्मदिन् कमा सल्लैता
 अला इब्राहीमा व अला आले इब्राहिमा
 इन्नका हमीदुम्मजीद, अल्लाहुम्मा बारिक
 अला मुहम्मदिंव व अला आले
 मोहम्मदिन् कमा बारक्ता अला इब्राहीमा
 व अला आले इब्राहिमा इन्नका
 हमीदुम्मजीद,

अर्थात्:- हे अल्लाह ! मुहम्मद
 सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम र
 मुहम्मदका घरपरिवार र सन्तान माथि
 शान्ति अवतरित गर , जसरी इब्राहिम र
 इब्राहिमका घरपरिवार र सन्तान माथि

عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ
 إِلَّا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
 وَرَسُولُهُ».

ثُمَّ يُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ ﷺ، وَيُبَارِكُ عَلَيْهِ؛
 فَيَقُولُ: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ
 مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ
 إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى
 مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى
 إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ
 مَجِيدٌ».

शान्ति अवतरित गरेको थियो, निःसन्देह
तपाईं प्रसंशनीय र सम्मानित हुनुहुन्छ, र
मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम र
मुहम्मदका घरपरिवार र सन्तान माथि
उपकार गर, जसरी इब्राहिम र इब्राहिमका
घरपरिवार र सन्तान माथि गरेका थियो, निःसन्देह
तपाईं प्रसंशनीय र सम्मानित हुनुहुन्छ ।

र अंतिम तशव्हुद मा यो दुआ पढ्नु,
अल्लाहुम्मा इन्नि अउजु बेका मिन
अजाबिल कबर व अजाबिन्नार व मिन
फित्नतिल् महया वल्ममात व मिन
फित्नतिल् मसिहिद्ज्जाल,

अर्थात्:- हे अल्लाह ! म चिहानको
दण्ड, नर्कको दण्ड, जीवन र मृत्युको
प्रलोभन र दज्जालको दुष्टताबाट तपाईंको
शरण चाहन्छु ।

त्यसपछि जुनसुकै दुआहरु पढ्नुस्
खासगरी हदीसमा उल्लेखित दुआहरु
पढ्नुस्, जसरी कि यो दुआ, अल्लाहुम्मा
अइन्नी आला जिकरिका वशुकरिका
वहुस्नि इबादतिका अल्लाहुम्मा इन्नि
जलम्तो नफसि जुल्मन कसिरा वला
यग्फिरुज्जुनुब इल्ला अन्त, फग्फिरलि
मग्फिरतन् मिन इन्दक वर्हम्मि इन्का
अन्तल् गफुरर्हीम,

ثُمَّ يَسْتَعِيدُ بِاللَّهِ فِي التَّشْهُدِ الْأَخِيرِ مِنْ
عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ
فِتْنَةِ الْمُحْيَا وَالْمَيَاتِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ
الدَّجَالِ، ثُمَّ يَتَخَيَّرُ مِنَ الدُّعَاءِ مَا شَاءَ،
وَلَا سِيَّئًا الْمَأْثُورُ مِنْ ذَلِكَ، وَمِنْهُ: «اللَّهُمَّ
أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ
عِبَادَتِكَ، اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي - ظُلْمًا
كَثِيرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، فَاعْفِرْ
لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ، وَارْحَمْنِي، إِنَّكَ أَنْتَ
الْغَفُورُ الرَّحِيمُ».

अर्थात्:- हे अल्लाह ! मलाई तपाईंको सम्झना, तपाईंको प्रशंसा र तपाईंको राम्रो उपासनामा मद्दत गर्नुस्, हे अल्लाह ! मैले मेरो आत्मामाथि धेरै अन्याय गरेको छु, र तपाईं बाहेक अरू कसैले पापहरू क्षमा गर्न सक्दैन, त्यसैले मलाई तपाईंको विशेष क्षमाले माफ गर्नुस्, र ममाथि दया गर्नुस्, निश्चय नै तपाईं धेरै क्षमा गर्ने, परम दयालु हुनुहुन्छ ।

जोहर, असर, मगरिब र इशा को नमाजमा पहिलो तशव्हुदमा शहादतैन पढिसके पछि तेस्रो रकात को लागि उभिने, र यदि तशव्हुदमा दरुद पढ्यो भने हदीसहरूको अनुसार अति राम्रो हुन्छ ।

أَمَّا فِي التَّشَهُدِ الْأَوَّلِ فَيَقُومُ بَعْدَ الشَّهَادَتَيْنِ إِلَى الثَّلَاثَةِ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ، وَإِنْ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَهُوَ أَفْضَلُ؛ لِعُمُومِ الْأَحَادِيثِ فِي ذَلِكَ، ثُمَّ يَقُومُ إِلَى الثَّلَاثَةِ.

दसौं पाठः

नमाजका सुन्नतहरू

नमाजका सुन्नतहरू निम्न हुन् ।
 1- दुआए इस्तफताहा (सना) ।
 2- उभिने हालतमा दायाँ हातलाई देब्रे हातमाथि राखि छातीमाथि राख्नु ।
 3- हात उठाउने तरिका यो हो कि दुबै हातलाई दुबै कांध अथवा दुबै कान सम्म दुबै हातका औंलाहरू मिलाएर र हत्केलाहरू फैलाएर उठाउने, र हात उठाउने यो तरिका रुकुमा जाँदा, रुकु बाट उठ्दा, र तेस्रो रकातको लागि तशव्हुदबाट उठेपछि हुनेछ ।

الدَّرْسُ العَاشِرُ:

سُنَنُ الصَّلَاةِ

سُنَنُ الصَّلَاةِ، وَمِنْهَا:

1- الإِسْتِفْتَاخُ.

2- جَعَلَ كَفَّ الْيَدِ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى فَوْقَ الصَّدرِ حِينَ الْقِيَامِ، قَبْلَ الرُّكُوعِ وَبَعْدَهُ.

3- رَفَعُ الْيَدَيْنِ مَضْمُومَتَي الْأَصَابِعِ مَمْدُودَةً حَذْوِ الْمُنْكَبَيْنِ، أَوْ الْأُذُنَيْنِ عِنْدَ

- 4- रुकु र सज्दहमा एकभन्दा बढी पटक तस्बीह पढ्नु ।
- 5- रुकु बाट उठेपछि रबबना वलकल हमद पुर्ण दुआ पढ्नु, र दुबै सज्दह को बीचमा रबिग फिली एकभन्दा बढी पटक पढ्नु ।
- 6- रुकु को हालतमा टाउकोलाई पीठको बराबरी मा राख्नु ।
- 7- सज्दहको हालतमा दुबै बाँहलाई दुबै काखबाट , पेटलाई दुबै जाँघबाट, र दुबै जाँघलाई दुबै खुट्टाबाट अलग राख्नु ।
- 8- सज्दहको हालतमा दुबै हातलाई जमिनबाट अलग राख्नु ।
- 9- पहिलो तशव्हुद र दुई सज्दहको बीचमा दाँया खुट्टा खडा गरेर देब्रे खुट्टामा बस्नु ।
- 10- तीन र चार रकतको नमाजको अन्तिम तशव्हुदमा तवरुक गर्नु, अर्थात् मलद्वारमा यसरी बस्नु कि देब्रे खुट्टा दायाँ खुट्टाको मुनि होस्, र दायाँ खुट्टा सीधा रहोस् ।
- 11- पहिलो र दोस्रो तशव्हुदमा प्रारम्भदेखि अन्त्यसम्म दुआ पढ्दा चोर औँलालाई इशारा गर्नु र हल्लाउनु ।
- 12- पहिलो तशव्हुदमा मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम र उहाँको परिवार र साथीहरू, र इब्राहिम, र उहाँको परिवारमाथि दरुद पठाउनु ।
- 13- अन्तिम तशव्हुदमा दुआ पढ्नु ।
- 14- फजर, शुक्रवार, ईद, इस्तिका, मगरिब र ईशाको नमाजको पहिलो दुई रकतमा जोरले कुरआन पढ्नु ।
- 15- जुहर, अस्त्र, मगरिब र ईशाको नमाजको अन्तिम दुई रकतमा कुरआन

التَّكْبِيرِ الْأَوَّلِ، وَعِنْدَ الرُّكُوعِ، وَالرَّفْعِ مِنْهُ، وَعِنْدَ الْقِيَامِ مِنَ التَّشَهُدِ الْأَوَّلِ إِلَى الثَّلَاثَةِ.

4- مَا زَادَ عَنْ وَاحِدَةٍ فِي تَسْبِيحِ الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ.

5- مَا زَادَ عَلَى قَوْلِ: «رَبَّنَا وَكَالِكَ الْحَمْدُ» بَعْدَ الْقِيَامِ مِنَ الرُّكُوعِ، وَمَا زَادَ عَنْ وَاحِدَةٍ فِي الدُّعَاءِ بِالْمُغْفِرَةِ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ.

6- جَعَلَ الرَّأْسَ حِيَالَ الظَّهْرِ فِي الرُّكُوعِ.

7- مَجَافَاةَ الْعَضْدَيْنِ عَنِ الْجَنْبَيْنِ، وَالْبَطْنِ عَنِ الْفَخْذَيْنِ، وَالْفَخْذَيْنِ عَنِ السَّاقَيْنِ فِي السُّجُودِ.

8- رَفَعُ الذَّرَاعَيْنِ عَنِ الْأَرْضِ حِينَ السُّجُودِ.

9- جُلُوسُ الْمُصَلِّي عَلَى رِجْلِهِ الْيُسْرَى مَفْرُوشَةً، وَنَضْبُ الْيُمْنَى فِي التَّشَهُدِ الْأَوَّلِ وَبَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ.

10- التَّوَرُّكُ فِي التَّشَهُدِ الْآخِرِ فِي الرَّبَاعِيَّةِ وَالثَّلَاثِيَّةِ وَهُوَ: الْجُلُوسُ عَلَى

बिस्तारै पढ़नु ।

माथि उल्लेखित सुन्नतहरू बाहेक अन्य सुन्नतहरू पनि व्यवस्थित गर्नु, जस्तै: इमाम, मुक्तादी र एकलै नमाज पढ्नेले रुकु बाट उठेपछि, रब्बाना वालकल-हमद पुर्ण पढ्ने ।

त्यसैगरी रुकुको अवस्थामा दुवै हत्केलाका औंलाहरू फैलाएर घुंडामा राख्ने ।

مَقْعَدَتَيْهِ، وَجَعَلَ رِجْلَهُ الْيُسْرَى تَحْتَ الْيُمْنَى، وَنَضَبُ الْيُمْنَى.

11- الإِشَارَةُ بِالسَّبَابَةِ فِي التَّشْهَدِ الْأَوَّلِ وَالثَّانِي، مِنْ حِينَ يَجْلِسُ إِلَى نِهَايَةِ التَّشْهَدِ، وَتَحْرِيكُهَا عِنْدَ الدُّعَاءِ.

12- الصَّلَاةُ وَالتَّبْرِيكُ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَعَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَآلِ إِبْرَاهِيمَ فِي التَّشْهَدِ الْأَوَّلِ.

13- الدُّعَاءُ فِي التَّشْهَدِ الْآخِرِ.

14- الْجَهْرُ بِالْقِرَاءَةِ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ، وَصَلَاةِ الْجُمُعَةِ، وَصَلَاةِ الْعِيدَيْنِ، وَالْإِسْتِسْقَاءِ، وَفِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ مِنْ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ.

15- الْإِسْرَارُ بِالْقِرَاءَةِ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ، وَفِي الثَّلَاثَةِ مِنَ الْمَغْرِبِ، وَالْآخِرَتَيْنِ مِنَ الْعِشَاءِ.

16- قِرَاءَةُ مَا زَادَ عَنِ الْفَاتِحَةِ مِنَ الْقُرْآنِ.

مَعَ مُرَاعَاةِ بَقِيَّةِ مَا وَرَدَ مِنَ السُّنَنِ فِي الصَّلَاةِ سِوَى مَا ذَكَرْنَا، وَمِنْ ذَلِكَ: مَا زَادَ عَلَى قَوْلِ الْمُصَلِّي: «رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ»

بَعْدَ الرَّفْعِ مِنَ الرَّكُوعِ فِي حَقِّ الْإِمَامِ،
وَالْمُؤْمِومِ، وَالْمُنْفَرِدِ؛ فَإِنَّهُ سُنَّةٌ.

وَمِنْ ذَلِكَ أَيْضًا: وَضَعُ الْيَدَيْنِ عَلَى
الرُّكْبَتَيْنِ مُفَرَّجَتِي الْأَصَابِعِ حِينَ
الرُّكُوعِ.

एघारौं पाठः
नमाज रद्द गर्ने कार्यहरूको
उल्लेख

الدَّرْسُ الْحَادِي عَشَرَ:
مُبْطَلَاتُ الصَّلَاةِ

नमाज रद्द गर्ने आठ वटा कार्यहरू छन् ।

- 1- नमाजको हालतमा जानिजानि कुराकानी गर्नु ।
- 2- हाँस्नु ।
- 3- खानु ।
- 4- पिउनु ।
- 5- नग्न हुनु ।
- 6-किब्ला तिर बाट यताउता हट्नु ।
- 7- नमाजको हालतमा धेरै हिलडुल गर्नु ।
- 8- कुनै कारणबस वुजु रद्द हुनु ।

مُبْطَلَاتُ الصَّلَاةِ، وَهِيَ ثَمَانِيَةٌ:

1- الْكَلَامُ الْعَمْدُ مَعَ الذِّكْرِ وَالْعِلْمِ،
أَمَّا النَّاسِي وَالْجَاهِلُ فَلَا تَبْطُلُ صَلَاتُهُ
بِذَلِكَ.

2- الضَّحِكُ.

3- الْأَكْلُ.

4- الشُّرْبُ.

5- انْكِشَافُ الْعَوْرَةِ.

6- الْإِنْجِرَافُ الْكَثِيرُ عَنْ جِهَةِ

الْقِبْلَةِ.

7- الْعَبَثُ الْكَثِيرُ الْمُتَوَالِي فِي الصَّلَاةِ

8- انْتِقَاضُ الطَّهَارَةِ.

बाहौं पाठः

الدَّرْسُ الثَّانِي عَشَرَ:

वजुका सर्तहरू

वजुका दस सर्तहरू:

- 1- मुस्लिम हुनु ।
- 2- बुद्धिमान हुनु । (पागल को विपरित)
- 3- तमीज हुनु ।
- 4- इरादा गर्नु ।
- 5- वजु नहुन्जेल सम्म वजुको इरादा रद्द नगर्नु ।
- 6- वजु गर्दै कुनै यस्तो कार्य नगर्नु जसले गर्दा वजु अनिवार्य हुन्छ ।
- 7- वजु भन्दा अघि दिसापिसाब गरिसके पछि पवित्र हुनु ।
- 8- पानी शुद्ध र साफ हुनु ।
- 9- त्यस्ता सबै बस्तुहरू फाल्नु जसको कारण पानी हाम्रो चर्म सम्म नपुगोस् ।
- 10- नमाजको समय हुनु, यो त्यस्को लागि हो जसको वजु बारम्बार रद्द हुन्छ । (कुनै रोग को कारण) ।

شُرُوطُ الْوُضُوءِ

شُرُوطُ الْوُضُوءِ، وَهِيَ عَشْرَةٌ:

- 1- الْإِسْلَامُ.
- 2- وَالْعَقْلُ.
- 3- وَالتَّمْيِيزُ.
- 4- وَالنِّيَّةُ.
- 5- وَاسْتِصْحَابُ حُكْمِهَا بِأَلَّا يَنْوِيَ قَطْعَهَا حَتَّى تَتِمَّ طَهَارَتُهُ.
- 6- وَانْقِطَاعُ مُوجِبِ الْوُضُوءِ.
- 7- وَاسْتِنْجَاءٌ أَوْ اسْتِجْمَارٌ قَبْلَهُ.
- 8- وَطُهُورِيَّةٌ مَاءٍ وَإِبَاحَتُهُ.
- 9- وَإِزَالَةُ مَا يَمْنَعُ وَصُولَهُ إِلَى الْبَشَرَةِ.
- 10- وَدُخُولُ وَقْتِ الصَّلَاةِ فِي حَقِّ مَنْ حَدَّثَهُ دَائِمًا.

तेह्रीं पाठः

वजुका अनिवार्यता

वजुका छवटा कर्तव्यहरू छन् :

- 1- अनुहार धुनु, यसमा कुल्ला गर्नु, नाकमा पनि हाल्नु र यसलाई साफ गर्नु पनि समावेश छ ।
- 2- दुबै हातलाई कुहिनो सम्म धुनु ।

الدَّرْسُ الثَّلَاثُ عَشْرُ:

فُرُوضُ الْوُضُوءِ

فُرُوضُ الْوُضُوءِ، وَهِيَ سِتَّةٌ:

- 1- غَسْلُ الْوَجْهِ؛ وَمِنْهُ الْمُضْمَضَةُ وَالْإِسْتِنْشَاقُ.

- 3- सम्पूर्ण टाउको का स्पर्श गर्नु र यसमा कानको पनि स्पर्श शामिल छ ।
- 4- दुबै खुट्टा जोर्नी समेत धुनु ।
- 5- वजुका कर्तव्यहरू क्रम अनुसार गर्नु ।
- 6- वजुका सबै कार्यहरू लगातार गर्नु ।

2- وَغَسَلَ الْيَدَيْنِ مَعَ الْمِرْفَقَيْنِ.

3- وَمَسَحَ بِجَمِيعِ الرَّأْسِ؛ وَمِنْهُ الْأُذُنَانِ.

4- وَغَسَلَ الرَّجْلَيْنِ مَعَ الْكَعْبَيْنِ.

5- وَالتَّرْتِيبُ.

6- وَالْمُوَالَآةُ.

अनुहार, दुबै हात र दुबै खुट्टा तीन तीन पटक धुनु मुस्तहब (राम्रो कार्य) हो, तर एक पटक धुने अनिवार्य छ, यसैगरी कुल्ला गर्ने र नाकमा पानी हाल्ने पनि यही नै आदेश छ, तर प्रमाणिक हदीसको भनाई अनुसार एक पटक भन्दा बढी टाउको पुछ्नु मुस्तहब छैन ।

وَيُسْتَحَبُّ تَكَرَّرُ غَسْلِ الْوَجْهِ، وَالْيَدَيْنِ، وَالرَّجْلَيْنِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، وَهَكَذَا الْمُضْمَضَةَ، وَالِاسْتِنشَاقَ، وَالْفَرْضَ مِنْ ذَلِكَ مَرَّةً وَاحِدَةً، أَمَّا مَسْحُ الرَّأْسِ فَلَا يُسْتَحَبُّ تَكَرَّرُهُ كَمَا دَلَّتْ عَلَى ذَلِكَ الْأَحَادِيثُ الصَّحِيحَةُ.

चौथौं पाठः

वजुलाई भङ्ग गर्ने वस्तुहरू

- वजु भङ्ग गर्ने छवटा वस्तुहरू छन् ।
- 1- दुबै गुप्ताङ्ग बाट कुनै वस्तु निस्कनु ।
  - 2- शरिर बाट कुनै किसिमको अत्याधिक फोहोर निस्कनु ।
  - 3- निद्रा र कुनै कारणले गर्दा अचेत (पागल जस्तै) हुनु ।
  - 4- दुबै गुप्ताङ्ग मध्ये कुनै एउटालाई कपडा को भित्र वाट छुने ।
  - 5- ऊँट को मासु खानु ।
  - 6- इस्लाम धर्मत्यागनु ।

الدَّرْسُ الرَّابِعُ عَشَرَ:

نَوَاقِضُ الْوُضُوءِ

نَوَاقِضُ الْوُضُوءِ؛ وَهِيَ سِتَّةٌ:

- 1- الْخَارِجُ مِنَ السَّبِيلَيْنِ.
- 2- وَالْخَارِجُ الْفَاحِشُ النَّجِسُ مِنَ الْجَسَدِ.
- 3- وَرَوَالِ الْعَقْلِ بِنَوْمٍ أَوْ غَيْرِهِ.
- 4- وَمَسُّ الْفَرْجِ بِالْيَدِ قُبُلًا كَانَ أَوْ دُبْرًا مِنْ غَيْرِ حَائِلٍ.

5- وَأَكُلُ لَحْمِ الْإِبِلِ.

6- وَالرَّدَّةُ عَنِ الْإِسْلَامِ، أَعَاذَنَا اللَّهُ
وَالْمُسْلِمِينَ مِنْ ذَلِكَ.

चमहत्वपूर्ण चेतावनी

सत्य भनाई अनुसार मृतकलाई स्नान गराउने व्यक्तिको वजु भङ्ग हुँदैन र यही नै धेरै जसो धार्मिक विद्वानहरूको धारणा छ, किनभने वजु भङ्ग हुन्छ भने कुनै स्पष्ट प्रमाण छैन, तर यदि स्नान गराउने व्यक्तिले मृतक को गुप्ताङ्गलाई बिना कुनै आवरण छुन्छ भने त्यसलाई वजु अनिवार्य गर्नुपर्ने छ, र मृतक को गुप्ताङ्गलाई बिना कुनै आवरण छुने मनाही छ ।

यसरी धार्मिक विद्वानहरूको दुईवटा भनाई मध्ये सबैभन्दा सही राय अनुसार पत्नीलाई छुँदा पनि वजु भङ्ग हुँदैन, चाहे कामवासनाले छोएस् वा वासनाविना, तर गुप्ताङ्गबाट केही पनि बाहिर नआओस्, किनभने पैगम्बर स. अल्लाहले आफ्नी केही पत्नीहरूलाई चुम्बन गर्नुभयो र फेरी वजु नगरिकन नमाज पढ्नु भयो ।

अल्लाह सर्वशक्तिमानको भनाई छ, अल् लामस्तोमुन् निसाउ, व तिमीहरूले श्रीमतीहरूलाई छुएको छ, यसको अर्थ धार्मिक विद्वानहरूको दुई भनाई मध्ये सही भनाई अनुसार यौन सम्बन्ध हो, र यो विचार इब्न अब्बास, सलफहरू (सदाचारीहरू) र पछिका धेरै धर्मगुरुहरू मध्ये को हो ।

تَنْبِيْهُ هَامٌ: أَمَّا غَسْلُ الْمَيِّتِ: فَالصَّحِيْحُ أَنَّهُ لَا يَنْقُضُ الْوُضُوءَ، وَهُوَ قَوْلُ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ؛ لِإِعْدَمِ الدَّلِيلِ عَلَى ذَلِكَ، لَكِنْ لَوْ أَصَابَتْ يَدُ الْغَاسِلِ فَرْجَ الْمَيِّتِ مِنْ غَيْرِ حَائِلٍ وَجَبَ عَلَيْهِ الْوُضُوءُ. وَالْوَاجِبُ عَلَيْهِ أَلَّا يَمَسَّ فَرْجَ الْمَيِّتِ إِلَّا مِنْ وَرَاءِ حَائِلٍ.

وَهَكَذَا مَسُّ الْمَرْأَةِ لَا يَنْقُضُ الْوُضُوءَ مُطْلَقًا، سِوَاءَ كَانَ ذَلِكَ عَنْ شَهْوَةٍ، أَوْ غَيْرِ شَهْوَةٍ فِي أَصَحِّ قَوْلِي الْعُلَمَاءِ، مَا لَمْ يَخْرُجْ مِنْهُ شَيْءٌ؛ لِأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَبَّلَ بَعْضَ نِسَائِهِ ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ.

أَمَّا قَوْلُ اللَّهِ سُبْحَانَهُ فِي آيَتِي النَّسَاءِ وَالْمَائِدَةِ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا طَلَقْتُمْ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حَائِلٍ وَلَا يَجْرِي عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَوَضَّعَا بَعْضُهُمَا لِبَعْضٍ عَلَى الْخِطِّ إِذَا طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حَائِلٍ﴾، فَالْمُرَادُ بِهِ: الْجَمَاعُ، فِي الْأَصَحِّ مِنْ قَوْلِي الْعُلَمَاءِ، وَهُوَ قَوْلُ ابْنِ عَبَّاسٍ قَدْ، وَجَمَاعَةٌ مِنَ السَّلَفِ وَالْخَلْفِ، وَاللَّهُ وَلِيُّ التَّوْفِيقِ.

पन्ध्रौं पाठः

प्रत्येक मुस्लिमको राम्रो स्वभाव
र बानी व्यवहार

प्रत्येक मुस्लिमले राम्रो स्वभाव र बानी व्यवहार संग सम्पन्न हुनुपर्छ, र केहि राम्रो स्वभावहरू निम्न हुन्।

सत्यता, वफादारी, पवित्रता, नम्रता, बहादुरी, उदारता, वफादारी, अल्लाहले निषेध गरेको वस्तुहरूबाट टाढा रहन, छिमेकीप्रति राम्रो व्यवहार र सकेसम्म खाँचोमा परेकाहरूलाई मद्दत गर्ने, र ती सबै राम्रो स्वभावहरू जस्लाई अपनाउन कुरान र हदीसमा प्रमाणहरू मौजुद छन्।

الدَّرْسُ الْخَامِسُ عَشْرُ:

التَّحَلِّيُّ بِالْأَخْلَاقِ الْمَشْرُوعَةِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ

التَّحَلِّيُّ بِالْأَخْلَاقِ الْمَشْرُوعَةِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ، وَمِنْهَا: الصَّدْقُ، وَالْأَمَانَةُ، وَالْعَفَافُ، وَالْحَيَاءُ، وَالشَّجَاعَةُ، وَالكَرَمُ، وَالْوَفَاءُ، وَالنِّزَاهَةُ عَنْ كُلِّ مَا حَرَّمَ اللَّهُ، وَحُسْنُ الْجَوَارِ، وَمُسَاعَدَةُ ذَوِي الْحَاجَةِ حَسَبِ الطَّاقَةِ، وَغَيْرُ ذَلِكَ مِنَ الْأَخْلَاقِ الَّتِي دَلَّ الْكِتَابُ أَوْ السُّنَّةُ عَلَى شَرْعِيَّتِهَا.

सोहौं पाठः

इस्लामिय शिष्टाचार हुनुपर्ने

प्रत्येक मुस्लिममा इस्लामिय शिष्टाचार हुनुपर्ने छ, र जस मध्ये केही राम्रा आचरणहरू निम्न हुन्।
सलाम (अभिवादन) गर्ने र सलामको जवाफ दिने, एकअर्का संग प्रसन्नताको साथ मिल्ने, दायाँ हातले खाना खाने र पिउने, कामको सुरुमा अल्लाहको नाम लिने, काम सकिएपछि अल्लाहको प्रशंसा गर्ने, हाछ्युँ गर्दा अल्लाहको प्रशंसा गर्ने, हाच्छ्युँ गर्ने व्यक्तिको जवाफ दिने, यदि उसले अल्लाहको प्रशंसा गर्छ भने, बिरामीलाई भेट्ने, (जनाजा) अन्त्येष्टिको नमाज पढ्ने र मृतकलाई चिहान सम्म र चिहानमा राख्न यसको पछि पछि हिड्ने,

الدَّرْسُ السَّادِسُ عَشْرُ:

التَّأَدُّبُ بِالْآدَابِ الْإِسْلَامِيَّةِ

التَّأَدُّبُ بِالْآدَابِ الْإِسْلَامِيَّةِ، وَمِنْهَا: السَّلَامُ، وَالْبَشَاشَةُ، وَالْأَكْلُ بِالْيَمِينِ، وَالشُّرْبُ بِهَا، وَالتَّسْمِيَةُ عِنْدَ الْإِبْتِدَاءِ، وَالْحَمْدُ عِنْدَ الْفِرَاقِ، وَالْحَمْدُ بَعْدَ الْعُطَاسِ، وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ إِذَا حَمَدَ اللَّهَ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعُ الْجُنَائِزِ لِلصَّلَاةِ وَالِدَفْنِ، وَالْآدَابُ الشَّرْعِيَّةُ عِنْدَ دُخُولِ الْمَسْجِدِ أَوْ الْمَنْزِلِ وَالخُرُوجِ مِنْهُمَا، وَعِنْدَ السَّفَرِ، وَمَعَ الْوَالِدَيْنِ، وَالْأَقَارِبِ، وَالْجِيرَانِ، وَالْكَبَارِ وَالصَّغَارِ، وَالتَّهْنِئَةُ بِالْمَوْلُودِ، وَالتَّبْرِيكُ

मस्जिद र घरमा प्रवेश गर्दा र बाहिर जाँदा, यात्रा गर्दा, आमाबाबु, नातेदार, छिमेकी, वृद्ध र बच्चाहरु संग इस्लामिय शिष्टाचारको पालन गर्ने, बच्चा को जन्म को बधाई दिने, वैवाहिक सफल जीवनको लागि दुआ दिने, र दुःखमा समवेदना इत्यादि इस्लामिय आचरणहरूमध्ये हुन, त्यसैगरी लुगा लगाउने, लुगा फुकाल्ने र चप्पल र जुता लगाउने कार्यमा पनि इस्लामिय आचरणको पालना गर्नु ।

بِالزَّوْجِ، وَالتَّعْزِيَةِ فِي الْمَصَابِ، وَغَيْرِ ذَلِكَ مِنَ الْأَدَابِ الْإِسْلَامِيَّةِ فِي اللُّبْسِ وَالخَلْعِ وَالِإِنْتِعَالِ.

सत्रौं पाठः

बहूइश्रवरबाद र सबै प्रकारका पापहरू गर्नबाट डराउने।

الدَّرْسُ السَّابِعُ عَشَرَ:

التَّحْذِيرُ مِنَ الشِّرْكِ وَأَنْوَاعِ الْمَعَاصِي

तीमध्ये केही निम्न हुन्: सात घातक पापहरू, र ती हुन्: अल्लाहसँग साझेदार बनाउनु, जादुगर्नु, अनायास कसैको हत्या गर्नु जस्ताई अल्लाहले वर्जित गरेको छ, ब्याज लिनु, अनाथको सम्पत्ति खानु, धर्मयुद्धको मैदान बाट भागनु र ईमानदार, चरित्रवान् कुनै खराबी नभएको महिलाहरुलाई दुश्चरित्र ठहराउनु ।

أَلْحَذَرُ وَالتَّحْذِيرُ مِنَ الشِّرْكِ وَأَنْوَاعِ الْمَعَاصِي.

وَمِنْهَا: السَّبْعُ الْمُبِيقَاتُ الْمُهْلِكَاتُ؛ وَهِيَ: الشِّرْكَ بِاللَّهِ، وَالسَّحْرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ، وَأَكْلُ الرَّبَا، وَأَكْلُ كُلِّ مَالِ الْيَتِيمِ، وَالتَّوَلَّى يَوْمَ الزَّحْفِ، وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ.

ती पापहरू मध्ये यो पनि हुन्: आमाबाबुको आज्ञापालन नगर्नु, नातेदारी तोड्नु, झटो गवाही दिनु, झटो कसम उठाउनु, छिमेकीहरुलाई चोट पुर्याउने, अरुको जीवन, सम्पत्ति र इज्जतमा आक्रमण गर्नु, रक्सी खानु, जुवा खेल्नु,

وَمِنْهَا: عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَقَطْيَعَةُ الرَّحِمِ، وَشَهَادَةُ الزُّورِ، وَالْأَيْمَانُ الْكَاذِبَةُ، وَإِيذَاءُ الْجَارِ، وَظُلْمُ النَّاسِ فِي الدَّمَاءِ، وَالْأَمْوَالِ، وَالْأَعْرَاضِ، وَشُرْبُ

चुक्ली लगाउनु, र ती सबै कार्यहरु जसबाट अल्लाह सर्वशक्तिमान वा उहाँका रसूल सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले मनाही गरेका छन् ।

المُسْكِرِ، وَلَعِبِ الْقَمَارِ - وَهُوَ: المَيْسِرُ -
وَالْغَيْبَةِ، وَالنَّمِيمَةِ، وَغَيْرِ ذَلِكَ مِمَّا نَهَى
اللَّهُ عَنْهُ، أَوْ رَسُولُهُ ﷺ.

अठारौं पाठः

मृतक को कफन दफन र जनाका
नमाज को तरिका

الدَّرْسُ الثَّامِنُ عَشْرُ:

تَجْهِيْزُ الْمَيِّتِ وَالصَّلَاةُ عَلَيْهِ وَدَفْنُهُ

यसका तफसील निम्न हुन् ।

وَإِلَيْكَ تَفْصِيْلُ ذَلِكَ:

पहिलो कुरा:- मृत्युको समय कलमा लाइलाहा इल्लल्लाह को उपदेश दिने अनुमति छ, जसरी कि नबी मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको भनाई छ, आफ्ना मृतकहरुलाई लाइलाहा इल्लल्लाह भन्न उपदेश दिनुहोस्, र मृतक भन्ने जसमाथि मृत्यु को कुनै निशान देखियोस् ।

أَوَّلًا: يُشْرَعُ تَلْقِيْنُ الْمُحْتَضِرِ: (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)؛ لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ «لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»، رَوَاهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، وَالْمُرَادُ بِالمَوْتَى فِي هَذَا الْحَدِيثِ: الْمُحْتَضِرُونَ، وَهُمْ مَنْ ظَهَرَتْ عَلَيْهِمْ أَمَارَاتُ المَوْتِ.

दोस्रो कुरा:- कसैको मृत्यु भए पछि यस्को दुबै आँखा बन्द गरियोस् र यसको दाहीलाई बाँधियोस् यो सुन्नत बाट प्रमाणित छ ।

ثَانِيًا: إِذَا تَيَقَّنَ مَوْتَهُ أُغْمِضَتْ عَيْنَاهُ وَشُدَّ لِحْيَاهُ؛ لِوُرُودِ السُّنَّةِ بِذَلِكَ.

तेस्रो कुरा :- यदि मृतक मुस्लिम हो भने यसलाई स्नान गराउनु अनिवार्य छ, तर धर्मयुद्ध मा शहीद हुनेहरुलाई न त स्नान गराउनु पर्छ र न त जनाको नमाज पढ्नु पर्छ, यद्यपि उहाँले लगाएको लुगामा नै चिहानमा राख्नुपर्नेछ, किनकि नबी मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले उहुदको युद्धमा शहीदहरुलाई न त स्नान

ثَالِثًا: يَجِبُ تَغْسِيْلُ المَيِّتِ المُسْلِمِ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ شَهِيدًا مَاتَ فِي المَعْرَكَةِ فَإِنَّهُ لَا يُغْسَلُ وَلَا يُصَلَّى عَلَيْهِ؛ بَلْ يُدْفَنُ فِي ثِيَابِهِ؛ لِأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يُغْسَلْ قَتْلَى أَحَدٍ وَلَمْ يُصَلَّ عَلَيْهِمْ.

गराउनु भएका थिए र न त जनाजा को नमाज नै पढ्नु भएका थिए ।

चौथो कुरो:- मृतकलाई स्नान गराउने तरिका : गुप्ताङ्गलाई घुम्टोले ढाँकिदिनुहोस्, फेरि पेटलाई अलिकति माथि उठाएर बिस्तारै थिच्नुहोस्, स्नान गराउनेले हातमा कपडा वा त्यस्तै कुनै वस्तु लिएर त्यसबाट फोहोर सफा गरोस्, त्यसपछि वज्र जस्तै वज्र गराउनुहोस्, त्यसपछि टाउको र दाहीलाई पानी र बेरीको पात वा यस्तै अन्य कुनै वस्तुले धुनुहोस्, त्यसपछि दाहिने तर्फ स्नान गराउनुहोस्, फेरि बायाँ तर्फ स्नान गराउनुहोस्, त्यसतै दुई तीन पटक स्नान गराउनुहोस्, र प्रत्येक पटक पेटलाई बिस्तारै थिच्नुहोस्, यदि कुनै वस्तु बाहिर निस्कियो भने यसलाई धुनुहोस्, र कपास वा कपास जस्तै कुनै वस्तुले त्यो ठाउँलाई बन्द गर्नुहोस्, यदि यसो गर्दा पनि नरोक्यो भने शुद्ध माटो वा कुनै आधुनिक चिकित्सा विधिले बन्द गरियोस्, जस्तै उदाहरणका लागि: कुनै टाँसिने वस्तु आदि, र फेरि वज्र गराउनुहोस्, र यदि तीन पटक यसो गर्दा सफा भएन भने पाँच वा सात पटक स्नान गराउनुहोस्, त्यसपछि कपडाले पानी सुकाउनुहोस्, त्यसपछि दुवै बगल, घुँडाको भित्री भाग र निधारमा

رَابِعًا: صِفَةً غَسَلَ الْمَيِّتِ: أَنَّهُ تَسْتَرُّ عَوْرَتَهُ، ثُمَّ يُرْفَعُ قَلِيلًا وَيُعْصَرُ— بَطْنُهُ عَصْرًا رَفِيقًا، ثُمَّ يَلْفُ الْغَاسِلُ عَلَى يَدِهِ خِرْقَةً أَوْ نَحْوَهَا فَيَنْجِيهَ بِهَا، ثُمَّ يُوَضِّئُهُ وَضُوءَ الصَّلَاةِ، ثُمَّ يَغْسِلُ رَأْسَهُ وَحَيْثَهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ أَوْ نَحْوِهِ، ثُمَّ يَغْسِلُ شِقَّهُ الْأَيْمَنَ، ثُمَّ الْأَيْسَرَ، ثُمَّ يَغْسِلُهُ كَذَلِكَ مَرَّةً ثَانِيَةً وَثَالِثَةً، يُمِرُّ فِي كُلِّ مَرَّةٍ يَدَهُ عَلَى بَطْنِهِ، فَإِنْ خَرَجَ مِنْهُ شَيْءٌ غَسَلَهُ، وَ سَدَّ الْمَحَلَّ بِقُطْنٍ أَوْ نَحْوِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَمْسِكْ فَبَطِينٍ حَرًّا، أَوْ بَوَسَائِلِ الطَّبِّ الْحَدِيثَةِ؛ كَاللِّزِقِ وَنَحْوِهِ، وَيُعِيدُ وَضُوءَهُ، وَإِنْ لَمْ يَتَّقِ بِثَلَاثِ زَيْدٍ إِلَى خَمْسٍ، أَوْ إِلَى سَبْعٍ، ثُمَّ يَنْشِئُ فِيهِ بِثَوْبٍ، وَيَجْعَلُ الطَّيِّبَ فِي مَغَابِنِهِ، وَمَوَاضِعِ سُجُودِهِ، وَإِنْ طَيَّبَهُ كُلَّهُ كَانَ حَسَنًا، وَيَجْمَرُ أَكْفَانَهُ بِالْبَخُورِ، وَإِنْ كَانَ شَارِبُهُ أَوْ أَظْفَارُهُ طَوِيلَةً أَخَذَ مِنْهَا، وَإِنْ تَرَكَ ذَلِكَ فَلَا حَرَجَ، وَلَا يُسْرَحُ شَعْرَهُ، وَلَا يَخْلُقُ عَازَتَهُ، وَلَا يَخْتِنُهُ؛ لِإِعْدَمِ الدَّلِيلِ عَلَى ذَلِكَ، وَالْمَرْأَةُ يُظْفَرُ شَعْرُهَا ثَلَاثَةَ قُرُونٍ، وَيُسَدَّلُ مِنْ وَرَائِهَا.

सुगन्ध को प्रयोग गर्नुहोस्, र यदि सम्पूर्ण शरिरमा सुगन्ध लगाइयो भने झन् राम्रो हुन्छ, त्यसपछि कफनमा पनि सुगन्ध दिनुहोस्, यदि जुंगा र नङ लामो छ भने त्यसलाई काट्नुहोस्, र यदि छाडियोस् भने कुनै समस्या छैन, र कपाल नकोर्नुहोस्, र न त जघन क्षेत्र सफा गर्नुहोस्, न त खतना गर्नुहोस्, किनकि यसको कुनै प्रमाण छैन, र यदि शव महिलाको हो भने त्यसको कपालको तीन लट बनाएर पछाडि झुण्ड्याइ दिनुहोस् ।

पाँचौं कुरा :- शवलाई कफन दिने पुरुष मृतकलाई तीन वटा सेतो लुगामा कफनाउने उत्तम कार्य हो, जसमध्ये कमीस र पगडी नहोस्, जसरी कि नबी मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमलाई कफन दिनु भएका थिए, र कफनको लुगालाई एकअर्कामा मिलाइयोस्, र यदि एउटा कमीस, लुंगी र पगडीमा कफनाइयोस् भने कुनै आपत्ति छैन, र महिलालाई पाँच वटा लुगामा कफनाइने छ, कुर्ता, चुन्नी, लुंगी र दुई वटा च्यादर (सनद् को हिसाबले पाँच वटा लुगाको हदीस अमान्य छ, र बालकहरुलाई एक देखि तीन वटा कपडाहरु मा कफनाइयोस्, र बालिकाहरुलाई एउटा कुर्ता र दुई वटा च्यादरमा कफनाइयोस् । र सबै लिङ्गे

خَامِسًا: تَكْفِينُ الْمَيِّتِ: الْأَفْضَلُ أَنْ يُكْفَنَ الرَّجُلُ فِي ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ بَيْضٍ لَيْسَ فِيهَا قَمِيصٌ وَلَا عِمَامَةٌ؛ كَمَا فَعَلَ بِالنَّبِيِّ ﷺ، يُدْرَجُ فِيهَا إِدْرَاجًا، وَإِنْ كُفِّنَ فِي قَمِيصٍ وَإِزَارٍ وَلِفَافَةٍ فَلَا بَأْسَ.

وَالْمَرْأَةُ تُكْفَنُ فِي خَمْسَةِ أَثْوَابٍ: دِرْعٌ، وَخِمَارٌ، وَإِزَارٌ، وَلِفَافَتَيْنِ.

وَيُكْفَنُ الصَّبِيُّ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ إِلَى ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ، وَتُكْفَنُ الصَّغِيرَةُ فِي قَمِيصٍ وَلِفَافَتَيْنِ.

وَالْوَجِبُ فِي حَقِّ الْجَمِيعِ ثَوْبٌ وَاحِدٌ يَسْتُرُ جَمِيعَ الْمَيِّتِ.

मृतकहरु को लागी चाहे त्यो महिला होस्
पुरुष होस् व बालबालिका एउटा कपडा
अनिवार्य छ जसले शवलाई ढाकोस् ।

मृतकलाई इहरामको (हजको लागि
लगाउने लुगा) हालतमा पानी र बेरीको
पातले स्नान गराइयोस्, र इहराम को
लुगामा वा अर्को लुगा छ भने त्यसमा
कफनाइयोस्, र यसका कपाल र अनुहार
नढाक्नुहोस्, र न त सुगन्ध लगाइयोस्,
किनभने त्यो महाप्रलयको दिन तलबिया
(लब्बेक लब्बेक दुआ) पढ्दै उठ्नेछ,
जसरी कि यसको बारेमा नबी मुहम्मद
सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम बाट सहीह
हदीस उल्लेख छ । र यदि कुनै महिला
इहरामको हालतमा छिन् भने, उनलाई
अर्की महिला जस्तै कफन दिइयोस्, तर
सुगन्ध लगाउनु हुँदैन। घुम्टोले अनुहार
नछोप्नुस्, न त उनको दुबै हातमा पन्जा
लगाउनुस्, तर अनुहार र दुबै हातलाई
कफनको कपडाले छोप्नु पर्छ, यसको
बारेमा महिलाहरुलाई कफन दिने
तरिकामा वर्णन भइसकेको छ ।

छैठौं कुरा :- मृतकलाई स्नान गराउने,
उनको जनाजा को नमाज पढाउने र दफन
गर्ने अधिकार सबैभन्दा बढी त्यो
व्यक्तिलाई हुन्छ जसको बारेमा मृतकले
वसीयत गरेको हुन्छ, त्यसपछि उसको
बुबा, त्यसपछि उसको हजुरबुवा,
त्यसपछि नजिकका आफन्तहरु मध्ये

لَكِنْ إِذَا كَانَ الْمَيِّتُ مُحْرِمًا فَإِنَّهُ يُغَسَّلُ بِمَاءٍ
وَسِدْرٍ، وَيُكْفَنُ فِي إِزَارِهِ وَرِدَائِهِ أَوْ فِي
غَيْرِهِمَا، وَلَا يُغَطَّى رَأْسُهُ وَلَا وَجْهُهُ،
وَلَا يُطَيَّبُ؛ لِأَنَّهُ يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُلَبِّيًا،
كَمَا صَحَّ بِذَلِكَ الْحَدِيثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ
ﷺ.

وَإِنْ كَانَ الْمُحْرِمُ امْرَأَةً كُفِّنَتْ كَغَيْرِهَا،
وَلَكِنْ لَا تُطَيَّبُ، وَلَا يُغَطَّى وَجْهُهَا
بِنَقَابٍ، وَلَا يَدَاهَا بِقُفَّازَيْنِ، وَلَكِنْ
يُغَطَّى وَجْهُهَا وَيَدَاهَا بِالْكَفَنِ الَّذِي
كُفِّنَتْ فِيهِ؛ كَمَا تَقَدَّمَ بَيَانُ صِفَةِ تَكْفِينِ
الْمَرْأَةِ.

सादिसा: أَحَقُّ النَّاسِ بِغَسْلِهِ وَالصَّلَاةِ
عَلَيْهِ وَدَفْنِهِ: وَصِيُّهُ فِي ذَلِكَ، ثُمَّ الْأَبُّ،
ثُمَّ الْجَدُّ، ثُمَّ الْأَقْرَبُ فَالْأَقْرَبُ مِنَ
الْعَصَبَاتِ فِي حَقِّ الرَّجُلِ.

कोही मान्छे, र यो आदेश पुरुषहरुको लागि मात्र हो ।

र महिलाहरुलाई स्नान गराउने सबैभन्दा बढी अधिकार उसलाई छ जसको बारेमा उनले वसीयत गरेका छिन्, त्यसपछि उनको आमा, त्यसपछि उनको हजुरआमा, त्यसपछि उनको सबैभन्दा नजिकका महिलाहरु मध्ये कोही । पति र पत्नी दुवैले एक अर्कालाई स्नान गराउन सक्छन्, किनकि अबू बकर सिद्दिक (रअ) लाई उनकी पत्नीले स्नान गराउनु भएका थिइन्, र अली (रअ) ले पनि आफ्नी पत्नी फातिमा (रअ) लाई स्नान गराउनु भएका थिए ।

सातौं कुरा:- जनाजा को नमाज पढ्ने तरिका:- चार पटक तकबीर भन्ने, पहिलो तकबीर पछि सू्रह फातिहा पढ्ने, र यस्को साथ कुनै सानो सरह एउटा आयत व दुई वटा आयत पढियो भने झन् राम्रो कुरा हो, र यस बारेमा इब्ने अब्बास बाट सहीह वर्णन मौजुद छ, त्यसपछि दोस्रो तकबीर भन्ने र तशव्हुद को दरुद जस्तै दरुद पढ्ने, त्यसपछि तेस्रो तकबीर भन्ने र यो दुआ पढ्ने, अल्लाहुम्मग् फिल्लि हय्येना वमय्यत्ना वशाहिद्दा वगाइब्ना वसगीरिना वकबीरिना वजक्रिना वउन्साना अल्लाहुम्मा मन् अह्ययतहु मिन्ना फअह्याहु फिल् इस्लाम वमन तवप्फैतहु मिन्ना फतवप्फहु अलल् ईमान अल्लाहुम्मा ला तहरिम्ना अजरहु वला तजिल्लना बादहु, हे अल्लाह! हाम्रा जिवितहरु, हाम्रा मृतकहरु, हाम्रा उपस्थितहरु, हाम्रा अनुपस्थितहरु, हाम्रा सानाहरु, हाम्रा

وَالأُولَى بِغَسْلِ الْمَرْأَةِ: وَصِيَّتْهَا، ثُمَّ الْأُمُّ، ثُمَّ الْجَدَّةُ، ثُمَّ الْأَقْرَبُ فَالْأَقْرَبُ مِنْ نِسَائِهَا.

وَلِلزَّوْجَيْنِ أَنْ يَغْسِلَ أَحَدُهُمَا الْآخَرَ؛ لِأَنَّ الصَّدِيقَ غَسَلَتْهُ زَوْجَتُهُ، وَلِأَنَّ عَلِيًّا غَسَلَ زَوْجَتَهُ فَاطِمَةَ ف.

سَابِعًا: صِفَةُ الصَّلَاةِ عَلَى الْمَيِّتِ: يُكَبَّرُ أَرْبَعًا، وَيَقْرَأُ بَعْدَ الْأُولَى: الْفَاتِحَةَ، وَإِنْ قَرَأَ مَعَهَا سُورَةَ قَصِيرَةً أَوْ آيَةً أَوْ آيَتَيْنِ فَحَسَنٌ، لِلْحَدِيثِ الصَّحِيحِ الْوَارِدِ فِي ذَلِكَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ م، ثُمَّ يُكَبَّرُ الثَّانِيَةَ وَيُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ ﷺ كَصَلَاتِهِ فِي الشَّهَادَةِ، ثُمَّ يُكَبَّرُ الثَّلَاثَةَ، وَيَقُولُ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرِنَا وَأُنثَانَا، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ، وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مَدْخَلَهُ، وَاغْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا

ठुलाहरु, हाम्रा पुरुषहरु, र महिलाहरुलाई
 क्षमा गर, हे अल्लाह ! हामी मध्ये जस्ताई
 तिमी जिवित राख् ईस्लामिय अवस्थामा
 जिवित राख् र जसलाई मृत्यु प्रदान गर्
 उसलाई ईमान को हालतमा मृत्यु प्रदान
 गर्, हे अल्लाह! हामीलाई यसको लाभ
 बाट वंचित नगर, र यसपछि पथ-भ्रष्ट
 अल्लाहुम्मग् फिल्हु वर्हम्हु, नबनाउ
 वआफिहि वआफअनहु वक्रिम नजुलहु
 ववस्से मुदखलहु वगिसलहु बिल्माइ
 वस्सलजि वल्बरद् वनक्केहि मिनल्
 खताया क्मा नक्कैतस् सौबल् अब्यज
 मिनद् दनसि वअब्दिलहु दारन् खैरन् मिन्
 दारिह् वअह्लन् खैरन् मिन् अहलि
 वजब्जन् खैरन् मिन् जब्जिह
 वअदखिलहुल् जन्नत वअइज्हु मिन्
 अजाबिल् कब्रि अव मिन् अजाबिन्नार,
 हे अल्लाह ! उस्ताई क्षमा गर , उसमाथि
 दया गर, उसलाई शान्ति प्रदान गर,
 उसलाई माफ गर, उसको राम्ररी हेरचाह
 गर, यसको चिहान लाई फराकिलो
 गरिदेऊ, यसको पापलाई पानी हिउँ र
 बरफल बाट स्वच्छ पार, उसलाई पापबाट
 सेतो लुगा जस्तै स्वच्छ र पवित्र गरिदेऊ,
 यसलाई संसारिक घर भन्दा राम्रो घर, राम्रो
 साथिहरु, संसारिक परिवार भन्दा राम्रो
 परिवार प्रदान गर, यसलाई स्वर्गमा स्थान
 प्रदान गर, यसलाई चिहानको दण्ड र
 नर्कको दण्ड बाट मुक्त गर, यसको चिहान
 लाई फराकिलो र प्रकाशमान बनाइदेउ,
 त्यसपछि चौथो तकबीर भन्ने र दायाँ तर्फ
 सलाम फेर्ने ।
 र प्रत्येक तकबीर संगै दुबै हात उठाउने
 राम्रो कार्य हो।

يُنْقَى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدَلُهُ
 دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ
 أَهْلِهِ، وَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ، وَأَعَدَّهُ مِنْ عَذَابِ
 الْقَبْرِ، وَعَذَابِ النَّارِ، وَأَفْسَحَ لَهُ فِي قَبْرِهِ،
 وَنَوَّرَ لَهُ فِيهِ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا
 تُضِلَّنَا بَعْدَهُ، ثُمَّ يُكَبِّرُ الرَّابِعَةَ، وَيَسَلِّمُ
 تَسْلِيمَةً وَاحِدَةً عَنْ يَمِينِهِ.

وَيُسْتَحَبُّ أَنْ يَرْفَعَ يَدَيْهِ مَعَ كُلِّ تَكْبِيرَةٍ.

र यदि शव महिलाको हो भने
अल्लाहुम्मगफिर्लहा..... भनोस्, र यदि
शव दुई जनाको होस् त अल्लाहुम्मगफिर
लहुमा भनोस्, र यदि दुई भन्दा बढी शव
छन् भने त अल्लसहुम्मग फिर लहुम
भनोस्,

र यदि जनाजा बच्चाहरू को होस् भने
माथि उल्लेखित दुआहरू को सट्टामा यो
दुआ पढ्ने, अल्लाहुम्मज् अल्हु फर्तन् व
जुखन् लिवालिदैहि व शफिअन् मुजाबन्
अल्लाहुम्मा सक्किल मवाजिनहुमा
वउजेमा बिही औजुरहिमा वउल्हक्हु
बिसालिहि सल्फिल् मुमिनिन् वज्अल्हु
फि किफालति इब्राहिम अलैहिस्सलातु
वस्सलाम वकिहि बिरह्मतिका अजाबल्
जहीम,
हे अल्लाह ! उसलाई अग्रगामी र
आमाबुबा को लागि राम्रो सम्पत्ति
बनाइदेऊ, र यसलाई आमाबुबा को लागि
यस्तो सिफारिसी बनाइदेऊ जस्को
सिफारिस स्विकार होस्, हे अल्लाह!
यसको कारण यसको आमाबुबा को पुण्य
को तराजु वजनी गरिदेऊ, र यसको कारण
यसको आमाबुबालाई महान् बदला प्रदान
गर, र यसलाई सदाचारीहरू संग राख्, र
यसलाई इब्राहिम अलैहिस्सलाम को
शरणमा प्रदान गर, र यसलाई आफ्नो
उपकारले नर्कको दण्ड बाट मुक्त गर ।
सुन्नत यो हो कि इमाम पुरुष शवको
टाउको र महिला शवको बिचमा उभोस्, र
यदि धेरै शवहरू छन् भने पुरुष शवलाई
इमाम को नजिक र महिला शवलाई
किब्ला तर्फ राख्ने, र यदि बच्चाहरू को
पनि शव छ भने बच्चाहरूको शवलाई
महिलाहरू को शव भन्दा अघि राखिनु
होस्, तर बच्चाहरू र पुरुषहरूको टाउको

وَإِذَا كَانَ الْمَيِّتُ امْرَأَةً يُقَالُ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ
لَهَا... إلخ».

وَإِذَا كَانَتْ الْجَنَائِزُ اثْنَتَيْنِ يُقَالُ: «اللَّهُمَّ
اغْفِرْ لَهُمَا... إلخ».

وَإِنْ كَانَتْ الْجَنَائِزُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ:
«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُمْ... إلخ».

أَمَّا إِذَا كَانَ فَرَطًا فَيُقَالُ بَدَلَ الدُّعَاءِ لَهُ
بِالْمَغْفِرَةِ: «اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ فَرَطًا وَذُخْرًا
لِوَالِدَيْهِ، وَشَفِيعًا مُجَابًا، اللَّهُمَّ ثَقِّلْ بِهِ
مَوَازِينَهُمَا، وَأَعْظِمْ بِهِ أَجُورَهُمَا، وَأَلْحِقْهُ
بِصَالِحِ سَلَفِ الْمُؤْمِنِينَ، وَاجْعَلْهُ فِي
كِفَالَةِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ،
وَقِهِ بِرَحْمَتِكَ عَذَابَ الْجَحِيمِ».

وَالسُّنَّةُ أَنْ يَقِفَ الْإِمَامُ حِذَاءَ رَأْسِ
الرَّجُلِ، وَوَسَطَ الْمَرْأَةِ، وَأَنْ يَكُونَ
الرَّجُلُ مِمَّا يَلِي الْإِمَامَ إِذَا اجْتَمَعَتْ
الْجَنَائِزُ، وَالْمَرْأَةُ مِمَّا يَلِي الْقِبْلَةَ، وَإِنْ كَانَ
مَعَهُمْ أَطْفَالٌ قُدِّمَ الصَّبِيُّ عَلَى الْمَرْأَةِ، ثُمَّ

बराबर रहोस्, यस्तै बालिकाहरु र महिलाहरुको टाउको बराबर रहोस्, तर महिलाहरु र बलिकाहरु को कम्मर बालकहरु र पुरुषहरुको टाउकोको बराबर रहोस्, र इमाम बाहेक सबै इमाम को पछाडि उभिने तर त्यो बाहेक जसलाई ठाउँ नै मिलेन तब त्यसलाई इमाम को दयाँ पट्टी ठाडो हुन अनुमति छ ।

आठौँ कुरा:- शवलाई दफनउने (गाड्ने) तरिका - चिहान कम्मर जति गहिरो खन्ने र लहद (चिहाको बित्र भागमा दयाँ पट्टी एउटा अर्को खाल्टो बनाउने) प्रमाणित छ, र शवलाई दयाँ पट्टी बाट लहदमा राख्ने र कफनको गाँठो खोल्दिनुस्, र कफन बाहिर निकाल्नु हुँदैन, बरु भित्रै छाड्दिने, शव महिलाको होस् वा पुरुषको अनुहार नखोल्ने,

फेरि लहदको मजबुति को निमित्त र यस भित्र माटो नजाओस् काँचो ईट्टाले यसलाई ढाक्ने र माटोले लिप्ने, र यदि काँचो ईट्टा छैन भने दाउराले यसलाई बन्द गरियोस्, र माटोले लिप्योस्, शवलाई चिहानमा उतार्ने समयमा यो दुआ पढ्नु उत्तम कार्य हो, बिस्मिल्लाहे व अला मिल्लति रसुलिल्लह, र चिहान मात्र एक मुठ्ठी माथि गरियोस्, यदि सानो सानो ढुङ्गा पाइन्छ भने यसलाई चिहान माथि राखियोस्, र चिहान माथि हलुका पानी हाल्ने ।

الْمَرْأَةُ، ثُمَّ الطُّفْلَةَ، وَيَكُونُ رَأْسُ الصَّبِيِّ حِيَالِ رَأْسِ الرَّجُلِ، وَوَسَطُ الْمَرْأَةِ حِيَالِ رَأْسِ الرَّجُلِ، وَهَذَا الطُّفْلَةُ يَكُونُ رَأْسُهَا حِيَالِ رَأْسِ الْمَرْأَةِ، وَيَكُونُ وَسَطُهَا حِيَالِ رَأْسِ الرَّجُلِ، وَيَكُونُ الْمُصَلُّونَ جَمِيعًا خَلْفَ الْإِمَامِ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ وَاحِدًا لَمْ يَجِدْ مَكَانًا خَلْفَ الْإِمَامِ فَإِنَّهُ يَقِفُ عَنْ يَمِينِهِ.

ثَامِنًا: صِفَةُ دَفْنِ الْمَيِّتِ: الْمَشْرُوعُ تَعْمِيقُ الْقَبْرِ إِلَى وَسَطِ الرَّجُلِ، وَأَنْ يَكُونَ فِيهِ لَحْدٌ مِنْ جِهَةِ الْقِبْلَةِ، وَأَنْ يُوضَعَ الْمَيِّتُ فِي اللَّحْدِ عَلَى جَنْبِهِ الْأَيْمَنِ، وَتُحَلَّ عَقْدُ الْكَفَنِ، وَلَا تُنْرَعُ بِلْ تُتْرَكَ، وَلَا يُكْشَفُ وَجْهُهُ سِوَاءَ كَانَ الْمَيِّتُ رَجُلًا أَوْ امْرَأَةً، ثُمَّ يُنْصَبُ عَلَيْهِ اللَّبْنُ، وَيُطَيَّنُ حَتَّى يُثْبَتَ وَيَقِيَهُ التُّرَابُ، فَإِنْ لَمْ يَتَيَسَّرَ - اللَّبْنُ فَبَغَيْرِ ذَلِكَ مِنَ الْأَوْحِ، أَوْ أَحْجَارٍ، أَوْ خَشَبٍ يَقِيَهُ التُّرَابَ، ثُمَّ مِيهَالُ عَلَيْهِ التُّرَابُ، وَيُسْتَحَبُّ أَنْ يُقَالَ عِنْدَ ذَلِكَ: «بِاسْمِ اللَّهِ، وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ»، وَيُرْفَعُ الْقَبْرُ قَدْرَ شِبْرٍ، وَيُوضَعُ عَلَيْهِ حَصْبَاءٌ إِنْ تَيَسَّرَ ذَلِكَ، وَيُرْشُ بِالْمَاءِ.

وَيُشْرَعُ لِلْمَشْيِعِينَ أَنْ يَقْفُوا عِنْدَ الْقَبْرِ وَيَدْعُوا لِلْمَيِّتِ؛ لِأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا

जनाजामा शामिल सबै जना शवलाई दफन गरेपछि चिहान को नजिक उभेर मृतकको लागि दुआ गर्ने प्रमाणित छ, किनकि नबी मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम दफन सकिएपछि चिहान नजिक उभेर दुआ गर्ने प्रोत्साहित गर्नु भयो, र भन्नुभयो, आफ्नो भाइको लागि क्षमा माग्नुहोस् र उसको स्थिरताको लागि प्रार्थना गर्नुहोस् किनकि उसलाई सोधिनेछ ।

नवौं कुरा:- जसले जनाजाको नमाज पढ्नु भएन उसले दफन पछि पनि पढ्न सकिन्छ, किनकि नबी मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम ले यसो गर्नुभएको प्रमाणित छ, तर यो नमाज एक महिना भित्र पढ्नु पर्यो, एक महिना भन्दा बढी भयो भने नमाज पढ्नु हुदैन, किनकी यसो गर्ने नबी मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम बाट कुनै भनाई नै छैन कि उहाँले एक महिना पछि जनाजाको नमाज पढ्नु भएका थिए ।

दसौं कुरा:- मृतकको परिवारलाई मानिसहरूका लागि खाना तयार गर्न अनुमति छैन, जसरी साहाबी जरिर बिन अब्दुल्लाह अल-बज्ली भन्छन्: मृतकलाई दफन गरिसकेपछि मृतक कहाँ जम्मा हुने र खाना तयार गर्नेलाई हामी शोक मध्ये ठान्थ्यौं ।

فَرَعَ مِنْ دَفْنِ الْمَيِّتِ وَقَفَ عَلَيْهِ وَقَالَ: «اسْتَغْفِرُوا لِأَخِيكُمْ، وَاسْأَلُوا لَهُ التَّيِّبَاتِ، فَإِنَّهُ الْآنَ يُسْأَلُ».

تاسِعًا: وَيُسْرَعُ لِمَنْ لَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهِ بَعْدَ الدَّفْنِ؛ لِأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ فَعَلَ ذَلِكَ، عَلَى أَنْ يَكُونَ ذَلِكَ فِي حُدُودِ شَهْرٍ فَأَقَلَّ، فَإِنْ كَانَتْ الْمُدَّةُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ لَمْ تُشْرَعِ الصَّلَاةُ عَلَى الْقَبْرِ؛ لِأَنَّهُ لَمْ يُنْقَلْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ صَلَّى عَلَى قَبْرِ بَعْدَ شَهْرٍ مِنْ دَفْنِ الْمَيِّتِ.

عَاشِرًا: لَا يُجُوزُ لِأَهْلِ الْمَيِّتِ أَنْ يَصْنَعُوا طَعَامًا لِلنَّاسِ؛ لِقَوْلِ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيِّ الصَّحَابِيِّ الْجَلِيلِ قَدْ: «كُنَّا نَعُدُّ الْإِجْتِمَاعَ إِلَى أَهْلِ الْمَيِّتِ وَصَنْعَةَ الطَّعَامِ بَعْدَ الدَّفْنِ مِنَ النَّيِّاحَةِ»، رَوَاهُ الْإِمَامُ

यद्यपि, मृतकका आफन्तहरू र छिमेकीहरूलाई मृतकका परिवार र पाहुनाहरूको लागि खाना तयार गर्न अनुमति छ, किनभने पैगम्बर सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमलाई जब जाफर बिन अबी तालिबको मृत्युको खबर सरियाबाट पुग्यो, उहाँले आफ्नो परिवारलाई जाफरको परिवारको लागि खाना तयार गर्न आदेश दिनुभयो र भन्नुभयो, उनीहरू कहाँ एउटा यस्तो मामिला भएको छ जस्तै गर्दा उनीहरू विचलित छन्।

मृतकका परिवारले आफ्ना छिमेकीहरू वा अरू मानिसहरूलाई तिनीहरूको लागि तयार पारिएको खानामा निम्तो दिनुमा कुनै गलत छैन, र हामीलाई थाहा छ, शरीयतद्वारा यसको लागि कुनै समय तोकिएको छैन।

एघारौँ कुरा:- पतिको मृत्यु भएको महिला बाहेक कुनै महिलाले मृतकको लागि तीन दिनभन्दा बढी शोक गर्न अनुमति छैन, र पतिको मृत्यु भएको महिलाले चार महिना दस दिनसम्म बनाव सिंगार बाट आफूलाई टाढा राख्नुपर्छ, र गर्भवती महिलाले बच्चा नजन्मेसम्म आफूलाई सजाउनु हुँदैन, (अर्थात्, गर्भवती महिलाको (इद्दत) अवधि गर्भवती महिलाको अवधि गर्भवती महिलाको अवधि हो, र गर्भवती महिला बाहेक अरू महिलहरूको लागि अवधि चार महिना र दस दिन सम्म हो) किनभने नबी मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम को सही सुन्नतबाट यस्तै प्रमाणित छ।

أَحْمَدُ بِسَنَدٍ حَسَنٍ، أَمَّا صُنْعُ الطَّعَامِ لَهُمْ أَوْ لَضُيُوفِهِمْ فَلَا بَأْسَ، وَيُشْرَعُ لِأَقْرَابِهِ وَجِيرَانِهِ أَنْ يَصْنَعُوا لَهُمُ الطَّعَامَ؛ لِأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمَّا جَاءَهُ الْخَبْرُ بِمَوْتِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فِي الشَّامِ أَمَرَ أَهْلَهُ أَنْ يَصْنَعُوا طَعَامًا لِأَهْلِ جَعْفَرٍ، وَقَالَ: «إِنَّهُ أَتَاهُمْ مَا يَشْغَلُهُمْ»، وَلَا حَرَجَ عَلَى أَهْلِ الْمَيْتِ أَنْ يَدْعُوا جِيرَانَهُمْ أَوْ غَيْرَهُمْ لِلْأَكْلِ مِنَ الطَّعَامِ الْمُهْدَى إِلَيْهِمْ، وَكَيْسَ لِدَلِكِ وَقْتٌ مَحْدُودٌ فِيهَا نَعْلَمُ مِنَ الشَّرْعِ.

حَادِي عَشَرَ:- لَا يَجُوزُ لِلْمَرْأَةِ الْإِحْدَادُ عَلَى مَيِّتٍ أَكْثَرَ مِنْ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ، إِلَّا عَلَى زَوْجِهَا فَإِنَّهُ يَجِبُ عَلَيْهَا أَنْ تُحِدَّ عَلَيْهِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا، إِلَّا أَنْ تَكُونَ حَامِلًا فَإِلَى وَضْعِ الْحَمْلِ؛ لِثُبُوتِ السُّنَّةِ الصَّحِيحَةِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِذَلِكَ.

أَمَّا الرَّجُلُ فَلَا يَجُوزُ لَهُ أَنْ يُحِدَّ عَلَى أَحَدٍ مِنَ الْأَقْرَابِ أَوْ غَيْرِهِمْ.

बाहौं कुरा: मानिसहरूलाई समय-समयमा चिहानको भ्रमण गर्न, मृतकहरूको लागि अल्लाह संग क्षमायाचना र दयाको लागि दुआ गर्न, र मृत्यु पछिको जीवनलाई सम्झनाको निमित्त चिहान को भ्रमण गर्न अनुमति छ। मृत्यु र मृत्यु पछिको जिवनको व्यख्या गर्दै पैगम्बर मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लले भन्नुहुन्छ: चिहानको भ्रमण गर्नुहोस् किनभने यसले तपाईंलाई परलोकको सम्झना दिलाउँछ, र आफ्नो साथीहरूलाई चिहानमा जाँदा यो दुआ पढ्न सिकाउनुहुन्थ्यो, अस्सलामो अलैकुम अहलदियारिल् मुमनिन वल्मुस्लिमिन वअना इन्शाअल्लाहु बिकुम् लाहिकुन नस्अलुल्लहि लना वलकुमुल् आफियह यरहमिल्लाहुल् मुस्तकदेमिन् मिन्ना वल् मुस्ताखिरीन,

यस घरमा बसोबास गर्ने आस्थावानहरू र मुस्लिमहरू तपाईंहरूमाथि शान्ति रहोस्, र अल्लाहले चाहानुहुन्छ भने हामी तपाईंलाई अवश्य भेट्नेछौं, र हामी अल्लाह संग तपाईंहरूको र हाम्रो क्षमाको लागि माफी माग्दछौं, अल्लाहले हामी भन्दा पहिला आएका र हामी देखि पछि आउनेहरू माथि दया गरून् ।

महिलाहरूलाई चिहानको भ्रमण गर्न अनुमति छैन; किनभने पैगम्बर सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले {चिहानको भ्रमण गर्ने महिलाहरूलाई अभिशाप दिनुभएको छ}, र उनीहरूलाई

ثَانِي عَشْرَ: يُشْرَعُ لِلرِّجَالِ زِيَارَةُ الْقُبُورِ
بَيْنَ وَقْتٍ وَآخَرَ لِبَلَدٍ عَاءِ هُمْ، وَالتَّرْحِمِ عَلَيْهِمْ، وَتَذَكُّرِ الْمَوْتِ وَمَا بَعْدَهُ؛ لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ: «زُورُوا الْقُبُورَ؛ فَإِنَّهَا تُذَكِّرُكُمْ الْآخِرَةَ»، خَرَّجَهُ الْإِمَامُ مُسْلِمٌ فِي «صَحِيحِهِ»، وَكَانَ يَعْلَمُ أَصْحَابَهُ إِذَا زَارُوا الْقُبُورَ أَنْ يَقُولُوا: «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَا حِقُونَ، نَسَأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ، يَرْحَمِ اللَّهُ الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنَّا وَالْمُسْتَأْخِرِينَ».

أَمَّا النِّسَاءُ فَلَيْسَ هُنَّ زِيَارَةَ الْقُبُورِ؛ لِأَنَّ الرَّسُولَ ﷺ «لَعَنَ زَائِرَاتِ الْقُبُورِ»، وَلَا يَنْبَغُ لِحُشَى مِنْ زِيَارَتِهِنَّ الْفِتْنَةَ، وَقِلَّةَ الصَّبْرِ.

وَهَذَا كَذَا لَا يَجُوزُ هُنَّ اتِّبَاعُ الْجُنَائِزِ إِلَى الْمُقْبَرَةِ؛ لِأَنَّ الرَّسُولَ ﷺ سَأَلَهَا عَنْ ذَلِكَ، أَمَّا الصَّلَاةُ عَلَى الْمَيِّتِ فِي الْمَسْجِدِ، أَوْ فِي الْمَصَلَّى فَهِيَ مَشْرُوعَةٌ لِلرِّجَالِ وَلِلنِّسَاءِ جَمِيعًا.

चिहानको भ्रमण बाट रोकिएको कारण यो
हो कि तिनीहरूको भ्रमणले प्रलोभनको
डर हुन्छ, र तिनीहरू धैर्य गर्न असमर्थ हुन
सकिन्छन्।

त्यसैगरी शवलाई चिहानसम्म
पछ्याउन पनि तिनीहरूलाई अनुमति छैन;
किनकि पैगम्बर सल्लल्लाहु अलैहि
वसल्लमले यसलाई निषेध गर्नुभएको छ,
मस्जिदमा वा नमाज पढ्ने ठाउँमा
जनाजाको नमाज पढ्न पुरुष र महिला
सबैको लागि अनुमति छ।

यो अन्तिम कुरा हो जुन सङ्कलन गर्न
सजिलो थियो, र अल्लाहका सलाम र
शान्ति होस् हाम्रा पैगम्बर मुहम्मद
सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम र उहाँका
परिवार र साथीहरू माथि।

هَذَا آخِرُ مَا تَيْسَّرَ جَمْعُهُ، وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ
عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ، وَآلِهِ وَصَحْبِهِ.

الكتاب الرَّابِع:
«ثلاثة الأصول وأدلتها»

इस्लामका तीन वटा आधारहरू
للإمام المجدِّد:
محمَّد بن عبد الوهَّاب التَّمِيمِيَّ رَحِمَهُ اللهُ

अनुवादक

कलामुद्दीन मन्त अली
कपिलवस्तु, नेपाल

कलाम الدين منت علي
كفلوستو نيبال

اسم المترجم:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

प्रस्तावना

[المقدمة]

ध्यान दिनुहोस् ! अल्लाह
सर्वशक्तिमान तपाईं माथि दया गरुन् ।

हामीले चार वटा सिद्धान्तहरु जान्नु
अत्यन्त जरूरी छ ।

पहिलो:- ज्ञान , र ज्ञान भनेको तर्कको
आधारमा अल्लाह र उहाँका रसूल र
इस्लाम धर्मको ज्ञान प्राप्त गर्ने नाम हो ।

दोस्रो:- ज्ञानको हिसाबले कार्य गर्नु ।

तेस्रो:- त्यस ज्ञान तर्फ अरुलाई
बोलाउनु ।

चौथो:- त्यस ज्ञानको प्रचार प्रसार मा
आउने दुःख र पिडाहरुमा धैर्य राख्नु ।

यसको प्रमाण अल्लाहको यो भनाई हो
युगको कसम, निश्चय नै मानवजाति
घाटामा छन्, ती मानिसहरुबाहेक जसले
ईमान ल्याए, सत्कर्म गरे तथा सत्यको र
धैर्यको उपदेश दिइरहे ।

इमाम शाफईले भन्नुभएको छ, यदि
अल्लाहले यो सूरह बाहेक अरु सूरहहरु
अवतरित गर्दैनथ्यो भने यो सूरह नै

اعلم - رَحِمَكَ اللهُ - أَنَّهُ يَجِبُ عَلَيْنَا تَعَلُّمُ
أَرْبَعِ مَسَائِلٍ:

الأولى: العلم؛ وهو: معرفة الله، ومعرفة نبيه،
ومعرفة دين الإسلام بالأدلة.

الثانية: العمل به.

الثالثة: الدعوة إليه.

الرابعة: الصبر على الأذى فيه.

والدليل قوله تعالى: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
﴿وَالْعَصْرِ * إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكْفُورٌ * إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ﴾
[العصر].

قال الشافعي - رحمه الله تعالى - : «لَوْ مَا أَنْزَلَ اللهُ
حُجَّةً عَلَى خَلْقِهِ إِلَّا هَذِهِ السُّورَةُ، لَكَفَّتْهُمْ».

मानिसको लागि काफी हुन्थ्यो ।

इमाम बुखारीले भन्नु भएको छ, बोल्नु र कार्य गर्नु भन्दा पहिला ज्ञानी हुनुपर्छ, को अध्याय ।

प्रमाण अल्लाहको यो भनाई हो,
अतः (हे नबी स.!) याद राख,
अल्लाहबाहेक अन्य कोही पूज्य छैन र
क्षमा याचना गर आफ्ना पापहरूकालागि
र आस्थावान पुरुष तथा
महिलाहरूकालागि पनि । हेर्नुहोस् !
अल्लाहले कार्य र कुरा भन्दा पहिला
ज्ञानबाट आरम्भ गर्नु भएको छ ।

अल्लाह तपाईं माथि दया गरोस्, ध्यान
दिनुहोस् प्रत्येक मुस्लिम महिला र
पुरुषलाई यो तीन वटा सिद्धान्तहरू जान्न
र यसैको आधारमा कार्य गर्न अनिवार्य छ
।

पहिलो:- अल्लाह सर्वशक्तिमानले
हामीलाई सृष्टि गर्नुभयो, उहाँ नै हामीलाई
जीविका दिनुहुन्छ, र उहाँले हामीलाई
बेकार छोड्नुभएन, हामीलाई मार्गदर्शन
गर्न दूत पठाउनुभयो, अब जस्तै उहाँको
आज्ञा पालन गर्यो ऊ स्वर्गमा प्रवेश गर्नेछ,
र जसले अवज्ञा गर्यो ऊ नर्कमा जानेछ ।

यसको प्रमाण अल्लाहको यो भनाई
हो, वास्तवमा मैले तिमीहरूमाथि साक्षी
दिने एक रसूल त्यसरी नै पठाए जसरी मैले
फिर औनतर्फ रसूल पठाएका थिए । अनि

وَقَالَ الْبُخَارِيُّ - رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى - : «بَابُ: الْعِلْمُ
قَبْلَ الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ؛ وَالذَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى:
﴿فَاعَلِمَ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَاسْتَغْفَرَ لِذُنُوبِهِ﴾
[محمد: 19]؛ فَبَدَأَ بِالْعِلْمِ قَبْلَ الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ.

اعلم - رَحِمَكَ اللهُ - : أَنَّهُ يَجِبُ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ
وَمُسْلِمَةٍ، تَعَلَّمَ ثَلَاثَ هَذِهِ الْمَسَائِلِ، وَالْعَمَلُ بِهِنَّ:

الأولى: أَنَّ اللهُ خَلَقَنَا، وَرَزَقَنَا، وَلَمْ يَتْرُكْنَا
هَ حَمَلًا؛ بَلْ أَرْسَلَ إِلَيْنَا رَسُولًا، فَمَنْ أَطَاعَهُ دَخَلَ
الْجَنَّةَ، وَمَنْ عَصَاهُ دَخَلَ النَّارَ.

والدليل قوله تعالى: ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا
عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَى فِرْعَوْنَ رَسُولًا * فَعَصَى فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ
فَأَخَذْتَهُ أَخْذًا وَبِيلاً﴾ [المزمل: 15-16].

फिर औनले रसूलको कुरा मानेन, त मैले त्यसलाई कडा रुपमा समात्यो ।

दोस्रो:- अल्लाह सर्वशक्तिमान बहु इश्वरिय पुजा स्विकार गर्दैन, अर्थात् उपासनामा उहाँ संग कसैलाई सामेल गर्न अस्वीकार्य छ, चाहे त्यो स्वर्गीय दूत, पैगम्बर, र सन्देशवाहक किन नहोस् ।

यस्को प्रमाण अल्लाहको यो भनाई छ र, यो कि मस्जिदहरू अल्लाहका हुन्, अतः अल्लाहकासाथ अरू कसैलाई नपुकार ।

तेस्रो:- अल्लाह र उहाँको रसूलको आज्ञाकारी हरूलाई नास्तिकहरू र अल्लाहका शत्रुहरू संग मित्रता राख्न अनुमति छैन, चाहे त्यो तिनीहरूको नातेदार र आफन्त किन नहोस् ।

यसको प्रमाण अल्लाहको यो भनाई छ, अल्लाह र अन्तिम दिनमाथि ईमान राख्ने कुनै व्यक्तिलाई तिमीले अल्लाह एवं उनका रसूलका विरोधीहरूलाई प्रेम गरेको कदापि पाउने छैनौ, चाहे ती विरोधीहरू उनका पिता वा छोरा वा उनका भाइ वा उनका नातेदार नै किन नहोऊन् । यिनै हुन् जसका हृदयमा अल्लाहले ईमान लेखिदिएको छ र जसलाई आफ्नो तर्फको एउटा आत्माद्वारा सुदृढ तुल्याएको छ । यिनीहरूलाई यस्ता बगैँचाहरूमा प्रवेश गराइनेछ जसको तलतिरबाट नदीहरू बगिरहेका हुनेछन् जसमा यिनीहरू

الثَّانِيَّةُ: أَنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَى أَنْ يُشْرَكَ مَعَهُ أَحَدٌ فِي عِبَادَتِهِ، لَا مَلَكٌ مُقَرَّبٌ، وَلَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ [الجن: 18].

الثَّلَاثَةُ: أَنَّ مَنْ أَطَاعَ الرَّسُولَ وَوَحَّدَ اللَّهَ، لَا يَجُوزُ لَهُ مُوَالَاةٌ مِنْ حَادِّ اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَلَوْ كَانَ أَقْرَبَ قَرِيبٍ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولِيَّكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولِيَّكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ [المجادلة: 22].

सदासर्वदा रहनेछन् । अल्लाह
यिनीहरूसित प्रसन्न र यिनीहरू
अल्लाहसित प्रसन्न छन्, यिनीहरू नै हुन्
अल्लाहको समूह । जानीराख !
अल्लाहको समूह नै सफल हुनेछन् ।

ध्यान दिनुहोस् ! अल्लाह तपाईंलाई
आफ्नो उपासनामा लागि राखोस्,
हनिफियत इब्राहिम धर्म यो हो । तिमीहरू
आफ्नो धर्मलाई शुद्ध बनाउनुहोस्, र एक
अल्लाहको उपासना गर्नुहोस्, अल्लाहले
सबै जिवहरूलाई उहाँको उपासना गर्न
आदेश दिनुभएको छ, र उहाँले सबैलाई
आफ्नो उपासनाको लागि सृष्टि गर्नुभएको
छ। जसरी अल्लाहको भनाई छ, मैले
जिन्नात र मानिसहरूलाई मात्र आफ्नो
उपासना को लागि सृष्टि गरेको छु। याबुदून
भनेको योवहहेदून हो, अर्थात्
एकेश्वरबादलाई स्विकार गर्दै मेरो नै
उपासना गरून् ।

सबै भन्दा उत्तम कुरा जसको आदेश
अल्लाहले दिइएको छ त्यो एकेश्वरबाद हो
अर्थात् मात्र एक अल्लाहको उपासना
गरियोस् ।
सबै भन्दा नराम्रो कार्य जसबाट
अल्लाहले रोकेको छ त्यो बहुईश्वरबाद हो
, अर्थात् अल्लाहको साथ अरुलाई पनि
सामेल गर्ने र पुकार्ने ।

اعلم - أَرَشَدَكَ اللهُ لِبَاعْتِهِ -: أَنَّ الْحَنِيفِيَّةَ - مِلَّةَ
إِبْرَاهِيمَ -: أَنْ تَعْبُدَ اللهَ وَحْدَهُ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ،
وَبِذَلِكَ أَمَرَ اللهُ جَمِيعَ النَّاسِ، وَخَلَقَهُمْ لَهَا؛ كَمَا قَالَ
تَعَالَى: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا
لِيَعْبُدُونِ﴾ [الذاريات: 56]، وَمَعْنَى «يَعْبُدُونَ»:
يُوحِّدُونَ.

وَأَعْظَمُ مَا أَمَرَ اللهُ بِهِ: التَّوْحِيدُ؛ وَهُوَ:
إِفْرَادُ اللهِ بِالْعِبَادَةِ.

وَأَعْظَمُ مَا نَهَى عَنْهُ: الشُّرْكُ، وَهُوَ: دَعْوَةٌ
غَيْرِهِ مَعَهُ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَأَعْبُدُوا اللهَ وَلَا
تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ [النساء: 36].

यसको प्रमाण अल्लाहको यो भनाई छ, र
अल्लाहको उपासना गर, र उहाँसंग
कसैलाई साझेदार न बनाऊ ।

जब तपाईंहरू सँग सोध्योस् तीन वटा मूल
आधारहरू को बारेमा जसको जानकारी
सबैलाई हुनैपछि, तब तपाईंहरू भन्नुहोला
मानिसलाई आफ्नो पालनकर्ताको आफ्नो
धर्मको र आफ्नो नबी मुहम्मद
सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लको ज्ञान
हुनैपछि ।

فَإِذَا قِيلَ لَكَ: مَا الْأُصُولُ الثَّلَاثَةُ
الَّتِي يَجِبُ عَلَى الْإِنْسَانِ مَعْرِفَتُهَا؟
فَقُلْ: مَعْرِفَةُ الْعَبْدِ رَبَّهُ، وَدِينَهُ، وَنَبِيِّهِ
مُحَمَّدًا ﷺ.

पहिलो आधार

जब तपाईं सँग सोध्योस् तपाईंको
पालनकर्ता को हो ? तपाईं भन्नुस् मेरो
पालनकर्ता अल्लाह हो जुन मेरो र सम्पूर्ण
ब्रह्माण्डको पालनहार हो, जस बाहेक कुनै
योग्य पुज्य छैन, र यस्को प्रमाण
अल्लाहको यो भनाई हो, सबै प्रशंसा
अल्लाहको लागि हो जुन सम्पूर्ण
ब्रह्माण्डको पालनकर्ता हो ।

अल्लाह बाहेक सम्पूर्ण जीव अल्लाहका
सृष्टि हुन्, र म पनि यसै सृष्टि बाट हुँ ।
जब तपाईं सँग सोध्योस्, तपाईंले आफ्नो
पालनकर्तालाई कसरी चिन्नु भयो ? तब
तपाईंले भन्नुस् उहाँको निशानीहरू र
उहाँबाट गरिएका सृष्टिहरू बाट र दिन र
रात सूर्य र चन्द्रमा उहाँका निशानीहरू
मध्ये हुन् । यसको प्रमाण अल्लाहको यो

[الأصل الأول]

فَإِذَا قِيلَ لَكَ: مَنْ رَبُّكَ؟

فَقُلْ: رَبِّيَ اللَّهُ الَّذِي رَبَّنِي، وَرَبِّي
جَمِيعَ الْعَالَمِينَ بِنِعْمِهِ، وَهُوَ مَعْبُودِي
لَيْسَ لِي مَعْبُودٌ سِوَاهُ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ﴾. وَكُلُّ مَا سِوَى اللَّهِ عَالَمٌ،
وَأَنَا وَاحِدٌ مِنْ ذَلِكَ الْعَالَمِ.

فَإِذَا قِيلَ لَكَ: بِمَ عَرَفْتَ رَبَّكَ؟

فَقُلْ: بِآيَاتِهِ وَمَخْلُوقَاتِهِ.

وَمِنْ آيَاتِهِ: اللَّيْلُ، وَالنَّهَارُ، وَالشَّمْسُ،
وَالْقَمَرُ.

भनाई हो , अनि रात, र दिन तथा सूर्य,
चन्द्र उनके निशानीहरूमध्ये हुन् ।
तिमीहरू न सूर्यलाई ढोग न चन्द्रमालाई नै
। बरु उनै अल्लाहलाई ढोग जसले ती
सबैको सृष्टि गरे । यदि तिमीहरूले उनके
भक्ति गर्नुछ भने ।

र अल्लाहको यो पनि भनाई छ, निस्सन्देह
! तिमीहरूका पालनकर्ता अल्लाह हुन्
जसले आकाशहरू तथा पृथ्वीलाई छ
दिनमा सृष्टि गरे अनि आफ्नो सिंहासनमा
विराजमान भए । उहाँले रातलाई दिनले
छोपदछ जुन रातको पछाडि दौडेर आउँछ ।
र सूर्य, चन्द्र र ताराहरू सबै उनके
आदेशको नियंत्रणमा छन् । सावधान !
सृष्टि उनके हो र आदेश पनि उनके ।
अल्लाह बरकतयुक्त (मंगलमय) छ, जो
सम्पूर्ण जगत्का मालिक हो ।

र पालनकर्ता नै उपासना योग्य छ, जसको
प्रमाण अल्लाहको यो भनाई छ, हे मानव !
आफ्ना त्यस 'पालनकर्ता' को उपासना
गर जसले तिमी र तिमीभन्दा अधिका
मानिसहरूको सृष्टि गरे आशा छ कि
तिमीहरू (नरकबाट) बच्न सक्नेछौ । (ऊ
नै हो) जसले तिम्रोलागि धर्तीलाई

وَمِنْ مَّحَلُّوَقَاتِهِ: السَّمَوَاتُ السَّبْعُ،
وَالْأَرْضُونَ السَّبْعُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَمَا
بَيْنَهُمَا.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿لَخَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ أَكْبَرَ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ
أَكْثَرَ النَّاسِ﴾ [غافر: 57].

وَقَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَمَنْ ءَايَاتِهِ الَّيْلُ
وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا
لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾
[فصلت: 37].

وَقَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ
أَسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي الَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ
حَيْثُ مَا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ
مُسْحَرَاتٍ بِأَمْرِهِ ۗ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ
تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾
[الأعراف: 54].

وَالرَّبُّ هُوَ الْمُعْبُودُ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا
رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ * الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ
الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ

बिछयौना र आकाशलाई छाना बनाए र
आकाशबाट पानी बर्षाए अनि त्यसबाट
तिमीहरूको भरण पोषणका लागि
फलफूलहरू उत्पन्न गरे । अतः जानी-
जानी (कसैलाई) अल्लाहको समकक्षी
नबनाऊ ।

इब्न कसीरले भन्नु भएको छ, ती सबै
वस्तुहरू को सृष्टि गर्नेवाला नै उपासना
योग्य छ ।

त्यो उपासनाहरू जसलाई गर्न अल्लाहले
आदेश दिनुभएको छ, त्यो निम्न प्रकार
छन्, इस्लाम, आस्था र सहायता र
यसैगरी उपासनाका अरु प्रकारहरू जसरी,
प्रार्थना, डर, आशा, भरोसा, इच्छा,
अल्लाहको भय, सहायता माग्नु, मदत
माग्नु, शरण खोज्नु, बिन्ती गर्नु, बलि, भेंट र
मन्नत, आदि उपासनाका यी सबै
प्रकारका हरुलाई अल्लाहको लागि गर्ने
अल्लाहले आदेश दिएको छ, यसको
प्रमाण अल्लाहको यो भनाई हो, र, यो कि
मस्जिदहरू अल्लाहका हुन् । अतः
अल्लाहकासाथ अरु कसैलाई नपुकार ।
माथि उल्लेखित सबै उपासनाहरू अल्लाह
बाहेक अरुको लागि गर्नेहरू बहुदेववादी र
नास्तिक हुन्, यसको प्रमाण अल्लाहको
यो भनाई हो, र, जसले अल्लाहका साथ
अन्य उपास्यलाई पुकार्छ जसको ऊसित

السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا
لَكُمْ ۗ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿ [البقرة: 21-22].

قَالَ ابْنُ كَثِيرٍ - رحمه الله تعالى - : «الْخَالِقُ لِهَذِهِ
الْأَشْيَاءِ؛ هُوَ الْمُسْتَحِقُّ لِلْعِبَادَةِ».

وَأَنْوَاعِ الْعِبَادَةِ الَّتِي أَمَرَ اللَّهُ بِهَا: - مِثْلُ: الْإِسْلَامِ،
وَالْإِيمَانِ، وَالْإِحْسَانِ؛ وَمِنْهَا: الدُّعَاءُ، وَالْخَوْفُ،
وَالرَّجَاءُ، وَالتَّوَكُّلُ، وَالرَّغْبَةُ، وَالرَّهْبَةُ،
وَالْخُشُوعُ، وَالْخَشْيَةُ، وَالْإِنَابَةُ، وَالِاسْتِعَانَةُ،
وَالِاسْتِعَاذَةُ، وَالِاسْتِغَاثَةُ، وَالدَّبْحُ، وَالنَّذْرُ، وَغَيْرُ
ذَلِكَ مِنْ أَنْوَاعِ الْعِبَادَةِ الَّتِي أَمَرَ اللَّهُ بِهَا - كُلُّهَا لِلَّهِ
تَعَالَى.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿ وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ
اللَّهِ أَحَدًا ﴾ [الجن: 18].

فَمَنْ صَرَفَ مِنْهَا شَيْئًا لِغَيْرِ اللَّهِ؛ فَهُوَ مُشْرِكٌ
كَافِرٌ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿ وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا
بُرْهَانَ لَهُ؛ بِهِ فَايْتِمَا حِسَابُهُ؛ عِنْدَ رَبِّهِ؛ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ

कुनै प्रमाण छैन, त्यस व्यक्तिको हिसाब उसका पालनकर्ताकहाँ हुन्छ। निस्सन्देह अधर्मीहरू कदापि सफलता प्राप्त गर्न सक्दैनन्।

र हदीसमा भनिएको छ, प्रार्थना र बिन्ती उपासनाको लागि एकदमै महत्वपूर्ण हो, र यसको प्रमाण अल्लाहको भनाई हो, र, तिम्ना पालनकर्ताले भनेको छ— “तिमीहरू मलाई पुकार, म तिमीहरूको पुकार सुन्छु। तर जुन मानिसहरू घमण्डले गर्दा मेरो उपासना गर्दैनन्, तिनीहरू अवश्य अपमानित भई नरकमा जानेछन्।

डर को प्रमाण अल्लाहको यो भनाई हो, त्यो शैतान हो जसले आफ्ना सहयोगी मित्रहरूद्वारा तर्साउँछ। अतः यदि तिमीहरू आस्थावान हौ भने तिनीहरूसँग नडराऊ केवल मसँग डराऊ।

आशा को प्रमाण अल्लाहको यो भनाई हो, अतः जोकोही आफ्नो पालनकर्ता सित भेटको आशा राख्दछ उसले सत्कर्म गर्नुपर्छ, र आफ्नो पालनकर्ताको उपासनामा कसैलाई साझेदार बनाउनु हुँदैन।

भरोसाको प्रमाण अल्लाहको यो भनाई हो, यदि तिमीहरू आस्थावान हौ भने अल्लाहमाथि भरोसा गर।

र यो भनाई, र, जसले अल्लाहमाथि भरोसा गर्नेछ उहाँ त्यसकोलागि पर्याप्त हुनेछ।

الْكَافِرُونَ ﴿ [المؤمنون: 117].

وَفِي الْحَدِيثِ: «الدُّعَاءُ مُنْحُ الْعِبَادَةِ».

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ [غافر: 60].

وَدَلِيلُ الْخَوْفِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ، فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا اللَّهَ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ [آل عمران: 175].

وَدَلِيلُ الرَّجَاءِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿فَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ، فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾ [الكهف: 110].

وَدَلِيلُ التَّوَكُّلِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ [المائدة: 23], وَقَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾ [الطلاق: 3].

इच्छा भय र श्रद्धा को परमाण अल्लाहको यो भनाई हो, उनीहरू राम्रा कार्यहरूमा प्रयासरत थिए। मलाई आशा तथा भयकासाथ पुकार्ने गर्थे। र, उनीहरू मेरोसामु नम्रतापूर्वक झुक्ने गर्थे।

وَدَلِيلُ الرَّغْبَةِ، وَالرَّهْبَةِ، وَالْخُشُوعِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسْكَرُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا ۗ وَكَانُوا لَنَا خَشِيعِينَ﴾ [الأنبياء: 90].

भय र त्रास को प्रमाण अल्लाहको यो भनाई हो, तिमी उनीहरूसित नडर मसित डर।

وَدَلِيلُ الْخَشْيَةِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي﴾ [البقرة: 150].

पृवृरित्त हुनु फर्कनु को प्रमाण अल्लाहको यो भनाई हो, तिमीहरू आफ्नो पालनकर्ताका तर्फ फर्क र त्यसको आज्ञाकारी बन।

وَدَلِيلُ الْإِنَابَةِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ﴾ [الزمر: 54].

सहायता र मदत चाहनु को प्रमाण अल्लाहको यो भनाई हो, हामी केवल तिम्रै उपासना गछौं र तिमीसित नै सहायता चाहन्छौं।

وَدَلِيلُ الْإِسْتِعَانَةِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿إِيَّاكَ تَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ [الفاحة: 5]، وَفِي الْحَدِيثِ: «إِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ».

र हदीसमा वर्णन छ, जब तिमी मदत चाहनु अल्लाहसित नै चाहनु। शरण माग्नु को प्रमाण अल्लाहको यो भनाई हो, भनिदेऊ ! म शरण पर्छु प्रातःकालका मालिकको। भनिदेऊ ! म शरण पर्छु मानवका पालनकर्ताको।

وَدَلِيلُ الْإِسْتِعَاذَةِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾، وَقَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾.

सहायताको बिन्ती को प्रमाण अल्लाहको यो भनाई हो, स्मरण गर जब तिमीहरू आफ्ना पालनकर्तासित बिलौना गर्दै थियौ अनि उहाँले तिम्रो प्रार्थना स्वीकार गरे। बलिदानको प्रमाण अल्लाहको यो भनाई हो, भनिदेऊ—मेरो नमाज, मेरो बलि, मेरो जीवन तथा मेरो मरण सबै केवल अल्लाह

وَدَلِيلُ الْإِسْتِغَاثَةِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَبَ لَكُمْ﴾ [الأنفال: 9].

وَدَلِيلُ الذَّبْحِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * لَا شَرِيكَ لَهُ﴾.

सम्पूर्ण संसारका पालनकर्ताकै लागि हुन् ।
बलिदानको प्रमाण हदीसबाट, जसले
अल्लाह बाहेक कसैको लागि बलि गर्यो
उसमाथि अल्लाहका तिरस्कार होस् ।

भेंट र मन्नत को प्रमाण अल्लाहको यो
भनाई हो, यी ती व्यक्तिहरू हुन् जो
(संसारमा) मन्नत पूरा गर्छन् र त्यस दिनको
भयराख्छन् जसको सङ्कट चारैतिर
फैलिएको हुनेछ ।

[الأَنْعَامُ: 162-163], وَمِنَ السَّنَةِ [قَوْلُهُ ﷺ]:
«لَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ».

وَدَلِيلُ النَّذْرِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿يُؤْفُونَ بِالَّذِئِرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا
كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾ [الْإِنْسَانُ: 7].

दोस्रो आधार

परमाण द्वारा इस्लाम धर्म को ज्ञान

इस्लामको अर्था हुन्छ अल्लाहलाई एक
ठान्दै आफूलाई उहाँको अधीन गर्नु,
उहाँको आदेश पालना गर्नु, बहुदेवावाद र
बहुदेववादी बाट दूर रहनु ।

यसका तीन वटा श्रेणीहरू छन्, इस्लाम
आस्था र परोपकार र यिनीहरू मध्ये
प्रत्येकका धेरै आधारहरू छन् ।

इस्लामका पाँच वटा स्तम्भहरू छन् ।

लाइलाहा इल्लल्लाह , अल्लाह बाहेक
कोही योग्य ईश्वर छैन, र मुहम्मद
सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम अल्लाहका

الأصل الثاني:

مَعْرِفَةُ دِينِ الْإِسْلَامِ بِالْأَدِلَّةِ

وَهُوَ: الْإِسْتِسْلَامُ لِلَّهِ بِالتَّوْحِيدِ، وَالانْتِقَاءُ لَه
بِالطَّاعَةِ، وَالْبِرَاءَةُ مِنَ الشَّرْكِ وَأَهْلِهِ.

وَهُوَ ثَلَاثُ مَرَاتِبَ: الْإِسْلَامُ، وَالْإِيمَانُ،
وَالْإِحْسَانُ.

وَكُلُّ مَرْتَبَةٍ لَهَا أَرْكَانٌ.

- فَأَرْكَانُ الْإِسْلَامِ خَمْسَةٌ: شَهَادَةُ أَلَّا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامُ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءُ
الزَّكَاةِ، وَصَوْمُ رَمَضَانَ، وَحَجُّ بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ.

दूत हुन् को गवाही दिनु, नमाज पढ्नु,
धर्मदान दिनु, रमजानको उपवास बस्नु, र
काबा को हज गर्नु ।

गवाही दिनु को प्रमाण अल्लाहको यो
भनाई हो, अल्लाहबाहेक कोही पूज्य
छैनन् भन्ने कुराको साक्षी स्वयं अल्लाह,
फरिश्ताहरू एवं ज्ञानवानहरू दिन्छन् । उहाँ
निसाफ कायमकर्ता हुनुहुन्छ । उहाँबाहेक
कोही पूज्य छैन । उहाँ प्रभुत्वशाली एवं
तत्त्वदर्शी हुनुहुन्छ ।
यस भनाईको मतलब अल्लाह बाहेक
कोही योग्य पुज्य छैन ।

लाइलाहा, यसमा अल्लाह बाहेक सबै
झुटो पुज्यहरू को अस्वीकार छ ।

इल्लल्लाह, यसमा अल्लाहको मात्र
उपासना छ भन्ने प्रमाण दिएको छ, जसको
उपासनामा कुनै साझेदार छैन, जसरी
उसको आधिकारिक क्षेत्रमा कुनै साझेदार
छैन ।

यस भनाईको झन व्याख्या अल्लाहको यो
भनाईमा छ, र, स्मरण गर जब इब्राहीमले
आफ्ना बाबुलाई र जातिबन्धुहरूलाई
भने-तिमीहरू जसको उपासना गछौं
तिनीहरूसित मेरो कुनै सरोकार छैन । त्यस
पालनहारबाहेक जसले मेरो सृष्टि गरे ।
अनि उहाँ नै मलाई सीधामार्ग देखाउनेछ ।
र, इब्राहीम यही कुरा आफ्ना सन्तानहरूमा

فَدَلِيلُ الشَّهَادَةِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿ شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا
إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ [آل عمران: 18],
وَمَعْنَاهَا: لَا مَعْبُودَ بِحَقِّ إِلَّا اللَّهُ.

«لَا إِلَهَ» نَافِيًا جَمِيعَ مَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ.

«إِلَّا اللَّهُ» مُثَبِّتًا الْعِبَادَةَ لِلَّهِ وَحْدَهُ.

لَا شَرِيكَ لَهُ فِي عِبَادَتِهِ؛ كَمَا أَنَّهُ لَا شَرِيكَ لَهُ فِي
مُلْكِهِ.

وَتَفْسِيرُهَا الَّذِي يُوضِّحُهَا؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿ وَإِذْ
قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ *
إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ * وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً
فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴾ [لز خرف: 26-28],
وَقَوْلُهُ: ﴿ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ
بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا
وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا

छोडेर गए, ताकि यिनीहरू (अल्लाहतरफ) फर्किउन् ।

فَقُولُوا أَشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾ [آل

عمران: 64].

र अल्लाहको यो कथन, र भनिदेऊ हे !
अह्ने किताब ! एउटा यस्तो कुरातरफ आऊ
जो तिमी र हामीबीच समान छ- त्यो यो
हो कि हामी अल्लाहबाहेक कसैको
उपासना नगरौं र उनीसँग कसैलाई
साझेदार नबनाऔं । र अल्लाहबाहेक
हामीमध्ये कसैले पनि अन्य कसैलाई
पालनकर्ता नठानोस् । यदि तिनीहरू
विमुख हुन्छन् भने, भनिदेऊ- तिमीहरू
साक्षी बस कि हामी आज्ञाकारी (मुस्लिम)
हौं ।

मुहम्मद रसुलुल्लाह को प्रमाण
अल्लाहको यो भनाई हो, (हे मनुष्य हो !)
तिमीहरूसमक्ष तिमीहरूमध्येबाटै एक
रसूलको आगमन भएको छ जसलाई
तिमीहरूमाथि आइलाग्ने सङ्कटले
दुखित तुल्याउँछ उहाँ तिम्रो सफलताको
अत्यन्तै अभिलाषी छ र
आस्थावानहरूप्रति अत्यन्तै ममतामय
तथा दयावान छ ।

प्रिय मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि
वसल्लम अल्लाहको रसूल हुनुहुन्छ भन्ने
गवाही दिनु को अर्थ यो हो कि मुहम्मद
सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको आदेश
पालना गर्नु, उहाँले दिनुभएको खबरलाई
साँचो मान्नु, र उहाँको आदेश बिपरित
केही नगर्नु, र अल्लाहको उपासना धर्म र

وَدَلِيلُ شَهَادَةِ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى:
﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ
عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ
بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ [التوبة: 128].

وَمَعْنَى شَهَادَةِ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ: طَاعَتُهُ فِيهَا
أَمْرٌ، وَتَصَدِيقُهُ فِيهَا أَخْبَرٌ، وَاجْتِنَابُ مَا عَذَّ
نَهَى وَزَجَرَ، وَالْأَلَّا يُعْبَدَ اللَّهُ إِلَّا بِهَا شَرَعٌ.

मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको
भनाई अनुसार गर्नु ।

नमाज, धर्मदान र एकेश्वरवाद को प्रमाण
अल्लाहको यस भनाईमा छ, आदेश त
तिनीहरूलाई यही थियो कि आफ्नो
धर्मलाई अल्लाहको लागि शुद्ध पारेर
एकाग्र भई उहाँको उपासना गरून्, नमाज
कायम गरून् र जकात चुक्ता गरून् र यही
नै सिधा धर्म हो ।

उपवास को प्रमाण अल्लाहको यो भनाई
हो, हे आस्थावानहरू हो ! तिमीहरूमाथि
सियाम (उपवास) अनिवार्य गरिएको छ
जसरी तिमीहरूभन्दा अधिका
मानिसहरूमाथि अनिवार्य गरिएको थियो ।
आशा छ कि तिमीहरूभित्र ईश-भय
उत्पन्न हुनेछ ।

हजको प्रमाण अल्लाहको यो भनाईमा छ,
मानवजातिमाथि अल्लाहको यो हक
रहेको छ कि जो त्यहाँसम्म पुग्न समर्थ छ
उसले त्यस घरको हज (तीर्थ) गरोस् । र,
जसले अस्वीकार गर्छ, (उसले जानोस्
कि) अल्लाह संसारबासीहरूबाट निस्पृह
छ ।

दोस्रो श्रेणी ईमान (आस्था), ईमानको
सत्तरी भन्दा बढी साखाहरू छन्, यस्को
सबै भन्दा उत्तम साखा लाइलाहा
इल्लल्लाह को गवाही दिनु हो, र सबै
भन्दा न्यूनतम साखा बाटो बाट दुखदायी

وَدَلِيلُ الصَّلَاةِ، وَالزَّكَاةِ، وَتَفْسِيرِ التَّوْحِيدِ؛
قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ
الَّذِينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ
الْقِيَمَةِ﴾ [البينة: 5].

وَدَلِيلُ الصِّيَامِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا
كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [البقرة: 183].

وَدَلِيلُ الْحَجِّ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ
الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَفِيْرٌ
عَنِ الْعَالَمِينَ﴾ [آل عمران: 97].

الْمَرْتَبَةُ الدَّارِيَّةُ: الْإِيمَانُ؛ وَهُوَ: بَضْعٌ
وَسَبْعُونَ شُعْبَةً، أَعْلَاهَا قَوْلُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ،
وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَدَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ
شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ.

वस्तुहरुलाई हटाउनु हो, र लाज पनि
ईमानको एउटा उच्च साखा हो ।
ईमानका छ वटा स्तम्भहरु छन् ।
अल्लाह माथि आस्था, उहाँका स्वर्ग
दूतहरु माथि आस्था, उहाँको किताबहरु
माथि आस्था, उहाँको संदेशबाहकहरु
माथि आस्था, प्रलय को दिन माथि
आस्था, राम्रो नराम्रो भाग्य माथि आस्था
राख्नु ।

जस मध्ये पाँच वटा स्तम्भहरु को प्रमाण
अल्लाहको यो भनाईमा छ, सत्कर्म यो
होइन कि तिमी आफ्नो अनुहार पूर्व वा
पश्चिमतिर फर्काऊ, बरु सत्कर्म यो हो कि
मानिसहरु अल्लाह, आखिरतको दिन,
फरिश्ताहरु, ईश-ग्रन्थ तथा नबीहरुमाथि
आस्थावान होऊन् । राम्रो नराम्रो भाग्य
माथि आस्था को प्रमाण अल्लाहको यस
भनाईमा छ, मैले प्रत्येक वस्तु निर्धारित
रूपमा सृष्टि
गरेको छु ।

तेस्रो श्रेणी परोपकार र यसको मात्र एउटा
स्तम्भ छ, र त्यो यो हो कि तपाईं उपासना
यसरी गर्नुस् जस्तो कि तिमी उहाँलाई
हेरिरहेका हुन्छौ र यदि यसो गर्न असमर्थ
छौ भने उहाँले तिमीलाई हेरिरहेको छ ।
यस्को प्रमाण अल्लाहको यस भनाईमा
छ, निस्सन्देह अल्लाह त्यस्ता
व्यक्तिहरुको साथ छ जो ईशभय राख्छन्
र सत्कर्म गर्छन् ।

وَأَرْكَانُهُ سِتَّةٌ: أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ،
وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ [كُلُّهُ
مِنَ اللَّهِ].

وَالدَّلِيلُ عَلَى هَذِهِ الْأَرْكَانِ السِّتَّةِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى:
﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ
وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ
وَالْكِتَابِ وَالرِّسَالِ﴾ [البقرة: 177].

وَدَلِيلُ الْقَدَرِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ
بِقَدَرٍ﴾ [القمر: 49].

الْمَرْتَبَةُ الدَّالِيَةُ: الْإِحْسَانُ - رُكْنٌ وَاحِدٌ -
وَهُوَ: أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ
تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا
وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ﴾ [النحل: 128].

र यो भनाई पनि छ, र, भरोसा राख अति प्रभुत्वशाली एवं परम दयालु (अल्लाह) माथि, जो हेर्ने गर्छ तिमिलाई जब तिमि (नमाजमा) खडा हुन्छौ, र तिम्रा गतिविधिहरूलाई जब तिमि सज्दा गर्नेहरूमाझ हुन्छौ, निस्सन्देह अल्लाह सर्वश्रोता एवं सर्वज्ञ छ ।

र यो भनाई पनि छ, अनि, (हे नबी स.!) तिमि जुन अवस्थामा बस्नु हुन्छ र कुरआनबाट जे पनि पढ्नु हुन्छ, र (हे मानव!) तिमिहरू जुन कार्य पनि गर्छौ, म ती सबै देख्छु जब तिमिहरू त्यसमा मग्न हुन्छौ ।

र सुन्नत बाट यसको प्रमाण यस प्रकार छ, ओमर इब्न अल-खत्ताब (अल्लाह उहाँसँग प्रसन्न होस्) ले भन्नुभयो, एक दिन हामी अल्लाहको दूत (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) संग बसिरहेका थिएँ त्यहाँ एकजना धेरै सेतो लुगा लगाएको र धेरै कालो कपाल लगाएको मानिस देखा पऱ्यो । उहाँमा यात्राको कुनै निशान देखिएन, र हामी मध्ये कसैले उहाँलाई चिनेनौं। उहाँ पैगम्बर (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) को छेउमा बस्नु भयो र आफ्नो घुँडा पैगम्बर (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) को घुँडामा राख्नुभयो र आफ्नो हत्केला

وَقَوْلُهُ: ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ * الَّذِي يَرِنَا حِينَ نَقُومُ * وَتَقَلَّبَكَ فِي السَّجِدِينَ * إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ [الشعراء: 217-220].

وَقَوْلُهُ: ﴿وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ﴾ [يونس: 61] الآية.

وَالدَّلِيلُ مِنَ السُّنَّةِ: حَدِيثُ جِبْرَائِيلَ الْمُشْهُورِ، عَنْ عُمَرَ ق، قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ، إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ، شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ، لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ، فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخْذَيْهِ، وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ؛ أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ.

فَقَالَ: «الْإِسْلَامُ: أَنْ تَشْهَدَ إِلَّا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا»، فَقَالَ: صَدَقْتَ - فَعَجَبْنَا لَهُ، يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ!

قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِبْرَانِ.

قَالَ: «أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ»، قَالَ: صَدَقْتَ.

आफ्नो जांघमा राख्नुभयो र भन्नुभयो: "हे मुहम्मद! मलाई इस्लामको बारेमा जानकारी दिनुहोस्।" अल्लाहको रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले जवाफ दिनुभयो: "इस्लाम यो हो कि तपाईंले अल्लाह बाहेक कुनै उपासनाको योग्य देवता छैन भनेर गवाही दिनुहोस् र मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) अल्लाहको दूत हुनुहुन्छ, नमाज पढ्नुहोस्, जकात दिनुहोस्, रमजानको समयमा उपवास बसनुहोस्, र अल्लाहको घर (मक्काको काबा) को हज (तीर्थयात्रा) गर्नुहोस्, यदि तपाईं संग त्यहाँ पुग्न शक्ति छ (वा त्यहाँ यात्रा गर्ने कुनै माध्यम छ)।" उसले भन्नुभयो, "तपाईंले सत्य बोल्नुभो।" उसले उहाँ (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) लाई यसरी सोध्दा र त्यसपछि उहाँ सही हुन भनी बताउनुभयो भने हामी छक्क पर्यौं, उसले भन्नुभयो, "मलाई इमान (विश्वास) बारे जानकारी दिनुहोस्।" उहाँ(सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले जवाफ दिनुभयो, "इमान यो हो कि तपाईं अल्लाह र उहाँका फरिश्ताहरू र उहाँका पुस्तकहरू र उहाँका सन्देशटाहरू र प्रलयको दिनमा, र भाग्य(तकदिर)को राम्रो र नराम्रो पक्षहरूमा मा विश्वास गर्नुसा। उसले भन्नुभयो, "तपाईंले सत्य बोल्नुभो।" त्यसपछि उस(मानिस)ले भन्यो, "मलाई इहसानको बारेमा जानकारी गराउनुस्।" उहाँ(सल्लल्लाहु अलैहि

قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ.

قَالَ: «أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ».

قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ.

قَالَ: «مَا الْمَسْئُورُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ».

قَالَ: أَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَاتِهَا.

قَالَ: «أَنْ تَلِدَ الْأُمَّةُ رَبَّتَهَا، وَأَنْ تَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّيْءِ، يَتَطَّأُونَ فِي الْبُنْيَانِ».

قَالَ: فَمَضَى؛ فَلَبِثْنَا مَلِيًّا، فَقَالَ ﷺ: «يَا عُمَرُ؛ أَتَدْرِي مِنَ السَّائِلِ؟» قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «هَذَا جِرِيلٌ، أَتَأْكُمُ يُعَلِّمُكُمْ أَمْرَ دِينِكُمْ».

वसल्लम)ले जवाफ दिनुभयो, "इहसान यो हो कि तपाईंले अल्लाहको उपासना गर्नुस मानौं कि तपाईंले अल्लहलाई देखि राख्नुहुन्छ, यदि तपाईंले अल्लाह लाई देखि राख्नुहुन्न भने अल्लाहले तपाईंलाई देखि रहन्छ।" उसले भन्नुभयो, "मलाई प्रलय को बारेमा जानकारी दिनुहोस्।" उहाँ(सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम)ले भन्नुभयो, "यसको बारेमा प्रश्नकर्ता भन्दा बढी थाहा छैन।" उसले भन्नुभयो, "मलाई प्रलय को संकेतहरू बारे जानकारी गराउनुहोस्।" उहाँ(सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम)ले भन्नुभयो, "तिनीहरू यिहुन् कि दासी आफ्नी मालिकलाई जन्म दिनेछ र तपाईंले खाली खुट्टा, नाङ्गो, निराधार र बाख्राका गोठालाहरू एक अर्कासँग प्रतिस्पर्धा गर्दै अगला भवनहरू खडा गर्न देख्नुहुनेछ।" त्यसपछि त्यो मानिस गए। मैले (उमरले) केही दिन पर्खें, र त्यसपछि उहाँ (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो, "ओ उमर, के तिमिलाई थाहा छ त्यो प्रश्नकर्ता को थियो?" मैले जवाफ दिएँ, "अल्लाह र उनका दुतलाई राम्रो थाहा छ।" उहाँ (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो, "उनी जिब्रिल थिए, तिमिलाई तिम्रो धर्म सिकाउन आएका थिए।"

आफ्नो नबी मुहम्मद सल्लल्लाहु
अलैहि वसल्लम को बारेमा ज्ञान
प्राप्त गर्नु ।

مَعْرِفَةَ نَبِيِّكُمْ مُحَمَّدٍ ﷺ

उहाँ: मुहम्मद बिन अब्दुल्लाह इब्न
अब्दुल मुत्तलिब बिन हाशिम हुनुहुन्छ, र
हाशिम कुरैशको कबिला बाट हुनुहुन्छ,
जुन अरबको एउटा प्रसिद्ध कबिला हो,
सम्पूर्ण अरब इस्माईल बिन इब्राहिम को
संतान मध्येका हुन्, उहाँ माथि अल्लाहको
कृपा र दया होस् ।

وَهُوَ مُحَمَّدٌ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ بْنِ
هَاشِمٍ، وَهَاشِمٌ مِنْ قُرَيْشٍ، وَقُرَيْشٌ مِنَ الْعَرَبِ،
وَالْعَرَبُ مِنْ ذُرِّيَّةِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْخَلِيلِ
-عَلَيْهِ وَعَلَى نَبِيِّنَا أَفْضَلُ الصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ.

उहाँको उमेर त्रिसठ्ठी सालको
थियो, चालिस साल नबुवत अघि र तेइस
साल नबुवत पछि ।

وَلَهُ مِنَ الْعُمُرِ ثَلَاثٌ وَسِتُّونَ سَنَةً -مِنْهَا
أَرْبَعُونَ قَبْلَ النَّبُوَّةِ، وَثَلَاثٌ وَعِشْرُونَ نَبِيًّا
رَسُولًا.

उहाँलाई अल्लाहले सूरह इकराको
माध्यमबाट नबी र सूरह मुदस्सिर को
माध्यमबाट रसूल बनाउनु भयो, उहाँको
मातृभूमि सउदी अरब को मक्कह शहर
हो, र उहाँले सउदी अरब को मदीना शहर
तिर बसाई सरेको थियो ।

نُبِّيَ بِ- (اِقْرَأْ)، وَأُرْسِلَ بِ- (الْمُدَّثِّرِ)، وَبَدَأَهُ
مَكَّةَ، [وَهَاجَرَ إِلَى الْمَدِينَةِ].

अल्लाहले उहाँलाई बहुइश्रवरबाद बाट
डराउने र एकेश्वरबाद को प्रचार प्रसार
गर्नको निम्ति पठाउनुभएका थिए, र यस्को
प्रमाण अल्लाहको यो भनाईमा छ, हे लुगा
बेरेर सुतेको मान्छे ! उठ र सावधान गर !
र, आफ्ना रबको महानता वर्णन गर । र,
आफ्ना वस्त्रहरू पवित्र राख । र,
अपवित्रतालाई त्याग । र, अधिक ठानी
(आफ्नो कार्यलाई) नरोक । र, आफ्ना
पालनकर्ताका लागि धैर्यधारण गर ।

بَعَثَهُ اللَّهُ بِالنَّذَارَةِ عَنِ الشُّرْكِ، وَيَدْعُو إِلَى
التَّوْحِيدِ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿يَتَأْتِيَ الْمَدْيَنَةَ * قُرْ فَأَنْذِرْ *
وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ * وَتَبَاكَ فَطَهِّرْ * وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ * وَلَا تَمْنُنَ
تَسْكَكِرُ * وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ﴾ [المدثر: 1-7].

وَمَعْنَى ﴿قُرْ فَأَنْذِرْ﴾: يُنذِرُ عَنِ الشُّرْكِ،
وَيَدْعُو إِلَى التَّوْحِيدِ.

﴿وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ﴾ أَي: عَظَّمَهُ بِالتَّوْحِيدِ.

कुम् फअन्जिर, उठ र सावधान गर, अर्थात्
मानिसहरुलाई बहुइश्रवरबाद बाट
गराउनुहोस् र एकेश्वरबाद तिर
बोलाउनुहोस् ।

﴿وَيَا بَكَ فَطَهِّرْ﴾ أَي: طَهَّرْ أَعْمَالَكَ عَنِ الشَّرْكِ.
﴿وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ﴾ الرَّجْزُ: الْأَصْنَامُ. وَهَجْرُهَا:
تَرْكُهَا، وَالْبَرَاءَةُ مِنْهَا وَأَهْلِهَا.

वरब्बका फकब्बिर, अर्थात् आफ्नो
पालनकर्ताका विशेषता को बखान
गर्नुहोस् ।

वसियाबका फतहिहर, अर्थात्
बहुइश्रवरबाद बाट टाडा रहनुहोस्
बोलाउनुहोस् ।

वरुज्जा फहजुर, रुज् भनेको मुर्ति हो,
यसलाई छाड्नु अर्थात् बहुइश्रवरबाद बाट
टाढा रहनु र बहुइश्रवरबादीहरु बाट टाढा
रहनु हो ।

एकेश्वरवादको प्रचार प्रसार गर्दै उहाँको
जिन्दगी को बहुमुल्य दस वर्ष पुगदा पुगदै
उहाँलाई मेराज (आकाशिय आरोहण)
जस्तो बहुमुल्य उपहार प्रदान गर्नुभयो, जुन
ठाउँमा पाँच समयको नमाज आनिवार्य
भयो, र उहाँले तीन वर्ष मक्कहमा नमाज
पढ्नु भयो, र त्यसपछि उहाँलाई मदीना
तिर बसाई सर्ने आदेश आयो ।

أَخَذَ عَلَى هَذَا عَشَرَ سِنِينَ يَدْعُو إِلَى
التَّوْحِيدِ، وَبَعْدَ الْعَشْرِ عُرِجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ،
وَفُرِضَتْ عَلَيْهِ الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ، وَصَلَّى فِي
مَكَّةَ ثَلَاثَ سِنِينَ، وَبَعْدَهَا أَمَرَ بِالْهَجْرَةِ إِلَى
الْمَدِينَةِ.

हिजरत भनेको नाशितक र बहुदेवबादीहरु
को देशबाट इस्लामिक देश तिर बसाई सर्ने
।

وَالْهَجْرَةُ: الْإِنْتِقَالُ مِنْ بَلَدِ الشَّرْكِ إِلَى بَلَدِ
الْإِسْلَامِ.

जुन मुस्लिम धर्मावलम्बीहरु माथि
आनिवार्य छ र यो आनिवार्यता प्रलयको
दिन सम्म बाकी रहनेछ ।

وَالْهَجْرَةُ فَرِيضَةٌ عَلَى هَذِهِ الْأُمَّةِ مِنْ بَلَدِ الشَّرْكِ
إِلَى بَلَدِ الْإِسْلَامِ، وَهِيَ بَاقِيَةٌ إِلَى أَنْ تَقُومَ
السَّاعَةُ.

यस्को प्रमाण अल्लाहको यो भनाईमा छ, निस्सन्देह, जसले आफूमाथि अत्याचार गर्छन् तिनीहरूको आत्मालाई समातेर फरिश्ताहरू सोध्छन्— “तिमीहरू कुन अवस्थामा थियौ ?” उनीहरू भन्छन्— “हामी धर्तीमा कमजोर अनि विवश थियौं ।” फरिश्ताहरू भन्छन्— “के अल्लाहको धर्ती विशाल थिएन र कि तिमीहरू अन्यत्र ‘हिजरत’ गर्न सक ?” तिनीहरूको बासस्थान नरक हो । र, कति नराम्रो ठेगाना हो नरक ! सिवाय ती विवश पुरुष, महिला तथा बच्चाहरू जो उपाय गर्न सक्दैनन् र जो निस्कने कुनै मार्ग पनि पाइरहेका छैनन् । आशा छ, अल्लाहले उनीहरूलाई क्षमा गरिदिनेछ । र अल्लाह धेरै माफ गर्ने तथा क्षमाशील छ ।

र अल्लाहको यो भनाई, हे मेरा आस्थावान भक्तहरू हो मेरो धर्ती विशाल छ । तसर्थ केवल मैरे उपासना गर ।

ईमाम बग्वीको भनाई छ, यो आयत मक्कहको मुस्लिमहरू तिर संकेत गर्दछ जुन त्यस बेला हिजरत गरेका थिएनन् अल्लाहले उनीहरूलाई आस्थावान भनेर सम्बोधन गर्नु भएको छ ।

सुन्नत बाट हिजरत अनिवार्य हुने प्रमाण यस प्रकार छ, हिजरतको अन्त तब सम्म हुँदैन जब सम्म क्षमायाचना को ढोका बन्द हुँदैन, र क्षमायाचनाको ढोका पस्चीम तर्फबाट सूर्य उदय सम्म खुल्ला रहनेछ ।

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيْتُمُ الْمَلَائِكَةَ ظَالِمِينَ أَنفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَسِعَةً فَهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا * إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانَ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا * فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ ؕ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿النساء: 97-99﴾.

وَقَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿يَعْبَادِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِنِّي فَاعْبُدُونِ﴾ [العنكبوت: 56].

قَالَ البَغَوِيُّ رحمه الله تَعَالَى: «سَبَبُ نَزُولِ هَذِهِ الْآيَةِ: فِي الْمُسْلِمِينَ الَّذِينَ بِمَكَّةَ لَمْ يَهَاجِرُوا، نَادَاهُمُ اللَّهُ بِاسْمِ الْإِيمَانِ».

وَالدَّلِيلُ عَلَى الْهَجْرَةِ مِنَ السُّنَّةِ؛ قَوْلُهُ ﷺ: «لَا تَنْقَطِعُ الْهَجْرَةُ حَتَّى تَنْقَطِعَ التَّوْبَةُ، وَلَا تَنْقَطِعُ التَّوْبَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا».

अर्थात् जब सम्म पस्चीम बाट सूर्य उदय हुँदैन तब सम्म क्षमायाचनाको ढोका पनि बन्द हुँदैन ।

जब पैगम्बर सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले मदिनामा आफ्नो स्थायी बसोबास गर्नुभयो, तब इस्लामी शरियतका अन्य नियमहरू जस्तै जकात, उपवास, हज, जिहाद, अजान, राम्रो कुराको आज्ञा दिनु र नराम्रो कुराहरूबाट रोक्नु आदि आदेशहरू अनिवार्य भएको थियो ।

यस्तै कुराहरू को प्रचार प्रसारमा उहाँले आफ्नो जिन्दगीको बहुमुल्य दस वर्ष बिताए ।

त्यसपछि उहाँको मृत्यु भयो तर ! उहाँले ल्याएको धर्म बाँकी छ, र यो नै उहाँको धर्म हो, सबै राम्रो कार्यहरू तर्फ उहाँले आफ्ना अनुयायीहरू को ध्यान आकर्षण गराउनु भयो, र उहाँले सबै दुष्ट र नराम्रो कार्यहरू बाट आफ्ना अनुयायीहरूलाई सचेत गर्नुभयो ।

भलाइ जसको लागि उहाँले निर्देशित गर्नुभएको छ, एकेश्वरवाद र अल्लाहलाई प्रिय सबै वस्तुहरू हो ।

त्यो नराम्रो कार्य जसबाट उहाँले आफ्ना अनुयायीहरूलाई सचेत गर्नुभयो ।

त्यो बहुईश्वरवाद र सबै नराम्रो कार्यहरू हुन् जुन अल्लाह बाट अस्वीकार्य छन् ।

فَلَمَّا اسْتَقَرَّ بِالْمَدِينَةِ؛ أَمَرَ بِبَقِيَّةِ شَرَائِعِ
الْإِسْلَامِ - مِثْلُ: الزَّكَاةِ، وَالصَّوْمِ، وَالْحَجِّ،
وَالجِهَادِ، وَالْأَذَانِ، وَالْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ
عَنِ الْمُنْكَرِ - أَخَذَ عَلَى هَذَا عَشْرَ سِنِينَ.

وَبَعْدَهَا تُؤْفِي - صَلَوَاتُ اللَّهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ -
وَدِينُهُ بَاقٍ، وَهَذَا دِينُهُ، لَا خَيْرَ إِلَّا دَلَّ الْأُمَّةَ
عَلَيْهِ، وَلَا شَرَّ إِلَّا حَذَّرَهَا مِنْهُ.

وَالْخَيْرُ الَّذِي دَلَّ عَلَيْهِ: التَّوْحِيدُ، وَجَمِيعُ مَا يُحِبُّهُ
اللَّهُ وَيُرِضَاهُ.

وَالشَّرُّ الَّذِي حَذَّرَ مِنْهُ: الشُّرْكُ، وَجَمِيعُ مَا يَكْرَهُهُ
اللَّهُ وَيَأْبَاهُ.

अल्लाहले उहाँलाई सम्पूर्ण ब्रह्माण्डको लागि संदेशटा बनाउनु भयो, र उहाँको आदेश सबै जिन्नात र मानिसहरूको लागि अनिवार्य गर्नुभयो, अल्लाहको भनाई छ, हे मुहम्मद (स.!) भनिदेऊ— हे मनुष्य हो ! म तिमीहरू सबैतर्फ त्यस अल्लाहद्वारा पठाइएको रसूल हुँ ।

अल्लाहले उहाँको माध्यमबाट इस्लाम धर्मलाई पुर्णता प्रदान गर्नुभयो, जसको प्रमाण अल्लाहको यस भनाईमा छ, आज मैले तिमीहरूको 'धर्म' (जीवन पद्धति) लाई तिमीहरूका निमित्त पूर्ण गरेको छु, र तिमीहरूप्रति आफ्नो अनुग्रह पूरा गरेको छु, अनि तिमीहरूका लागि 'धर्म' स्वरूप इस्लामलाई रोजेको छु ।

उहाँको मृत्युको पर्माण अल्लाहको यस भनाईमा छ, (हे मुहम्मद स.!) निस्सन्देह तिमी पनि मर्नेछौ र तिनीहरू पनि मर्नेछन् । फेरि महाप्रलयको दिन तिमीहरू आफ्ना पालनकर्ताकहाँ झगडा गर्नेछौ ।

मृत्यु पश्चात सबैलाई पुनर्जीवित गरिनेछ, जसको प्रमाण अल्लाहको यो भनाईमा छ, यसै (पृथ्वी) बाट मैले तिमीहरूलाई सृष्टि गरेका छु, र यसैमा तिमीहरूलाई फर्काउनेछु, अनि फेरि यसैबाट तिमीहरूलाई दोस्रो पटक निकाल्नेछु । र आर्को ठाउँमा अल्लाहको फर्मान यस प्रकार छ, र, अल्लाहले तिमीहरूलाई धर्तीबाट विशिष्ट प्रकारले विकसित गरे ।

بَعَثَهُ اللَّهُ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً، وَافْتَرَضَ طَاعَتَهُ عَلَى جَمِيعِ الثَّقَلَيْنِ - الْجِنِّ وَالْإِنْسِ -؛
وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا﴾ [الأعراف: 158].

وَأَكْمَلَ اللَّهُ بِهِ الدِّينَ؛ وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ [المائدة: 3].

وَالدَّلِيلُ عَلَى مَوْتِهِ ﷺ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ * ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ﴾ [الزمر: 30-31].

وَالنَّاسُ إِذَا مَاتُوا يُبْعَثُونَ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى﴾ [طه: 55], وَقَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا * ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا﴾ [نوح: 17-18].

फेरि उहाँले तिमीहरू लाई यसै धर्तीमा
फिर्ता लैजानेछ, र फेरि तिमीहरूलाई
यसबाट निकाल्नेछ ।

पुनर्जन्म पछि सबैको हिसाब किताब हुनेछ
र मानिसहरूको कार्य अनुसार तिनीहरूलाई
बदला र इनाम दिइनेछ, जसको प्रमाण
अल्लाहको यस भनाईमा छ, र,
अल्लाहकै हुन् जेजति आकाशहरूमाछन्
र जेजति पृथ्वीमाछन्, ताकि अल्लाहले
दुष्कर्म गर्नेहरूलाई तिनीहरूका कर्महरूको
बदला दिऊन् र पुण्यकर्म गर्नेहरूलाई उत्तम
प्रतिदान प्रदान गरून् ।

जसले मृत्यु पछि पुनरुत्थानलाई
अस्वीकार गर्छ त्यो काफिर हो, जसको
प्रमाण अल्लाहको यस भनाईमा छ,
काफिरहरूले मृत्युपश्चात् कदापि उठाइने
छैन भनी ठानेका छन् । भनिदेऊ— “किन
नउठाइनु, मेरा पालनकर्ता को कसम !
तिमीहरू अवश्य उठाइनेछौ । अनि
तिमीहरूलाई तिमीहरूले गरेका
कार्यहरूबारे बताइनेछ र यो अल्लाहको
लागि सरल छ ।

अल्लाह सर्वशक्तिमाले सबै
सन्देशवाहकहरूलाई राम्रो कर्मको
शुभसमाचार र खराब कर्मको सचेतक
बनाइएर पठाइएका थिए, ईशदूतहरू शुभ-
सूचक तथा सचेतक बनाइएर पठाइएका
थिए ।

وَبَعْدَ الْبَعْثِ مُحَاسِبُونَ وَمَجْزِيُونَ بِأَعْمَالِهِمْ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسْتَوُوا بِمَا عَمِلُوا
وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى﴾ [النجم: 31].

وَمَنْ كَذَّبَ بِالْبَعْثِ كَفَرَ؛ وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى:
﴿زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ
لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ ۗ وَذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ [التغابن: 7].

وَأَرْسَلَ اللَّهُ جَمِيعَ الرُّسُلِ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ؛
وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ
لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾
[النساء: 165].

وَأَوْلَهُمْ نُوحٌ غ.

पहिलो रसूल प्रिय नूह अलैहिस् सलाम हुनुहुन्छ, र आखिरी रसूल प्रिय मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम हुनुहुन्छ, प्रिय नूह अलैहिस् सलाम पहिलो रसूल हुन् यसको प्रमाण अल्लाहको यो भनाईमा छ, (हे सन्देश !) मैले तिमीमाथि त्यसरी नै 'वह्य' (प्रकाशना) गरेको छु जसरी मैले नूह एवं उनी पछिका सन्देशाहरूमाथि अवतरित गरेका थिए ।

प्रिय नूह अलैहिस् सलाम देखि प्रिय मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम सम्म प्रत्येक उम्महमा अल्लाहले एउटा सन्देश पठाउनु भएका थिए, उहाँहरूले तिनीहरूलाई एकेश्वरको उपासना गर्न आदेश दिनुहुन्थ्यो र मूर्ति पुजा बाट रोक्नु हुन्थ्यो, जसको प्रमाण अल्लाहको यस भनाईमा छ, मैले प्रत्येक समुदायमा रसूल पठाए । (याे सन्देश दिएर) कि केवल अल्लाहको उपासना गर, र 'तागूत' (हरेक किसिमको अवज्ञाकारी) बाट टाढा रहने गर ।

अल्लाहले तागूतलाई अस्वीकार गर्न र अल्लाहमा विश्वास गर्न सबै मानिसहरूलाई अनिवार्य बनाएको छ । इब्न कय्युम को भनाई छ, तागूत भनेको हरेक वस्तु जसको कारण मानिस आफ्नो

وَآخِرُهُمْ مُحَمَّدٌ ﷺ، وَهُوَ خَاتَمُ النَّبِيِّينَ، [لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ].

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ﴾ [الأحزاب: 40].

وَالدَّلِيلُ عَلَى أَنَّ أَوْلَهُمْ نُوحٌ غ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ﴾ [النساء: 163].

وَكُلُّ أُمَّةٍ بَعَثَ اللَّهُ إِلَيْهَا رَسُولًا - مِنْ نُوحٍ إِلَى مُحَمَّدٍ - يَأْمُرُهُمْ بِعِبَادَةِ اللَّهِ وَحْدَهُ، وَيَنْهَاهُمْ عَنْ عِبَادَةِ الطَّاغُوتِ؛ وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ [النحل: 36].

وَافْتَرَضَ اللَّهُ عَلَى جَمِيعِ الْعِبَادِ: الْكُفْرَ بِالطَّاغُوتِ، وَالْإِيمَانَ بِاللَّهِ.

قَالَ ابْنُ الْقَيِّمِ - رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى -: «وَمَعْنَى الطَّاغُوتِ: مَا تَجَاوَزَ بِهِ الْعَبْدُ حَدَّهُ - مِنْ مَعْبُودٍ، أَوْ مَتَّبِعٍ، أَوْ مُطَاعٍ».

सीमा पार गरोस् चाहे त्यो पुज्य होस् वा
अगुवा होस् हाकिम होस् ।

तागूत धेरै छन् जस मध्ये पाँच प्रख्यात
निम्न छन्।

श्रापित इब्लिस जसको अल्लाह बाहेक
उपासना गरियोस् र ऊ त्यसो गर्दा खुसी
होस्, र मानिसहरूलाई आफ्नो
उपासनाको निम्तो दियोस्, र अन्तर्यामी हुने
दाबी गरोस्, र जसले अल्लाहले पठाएको
कानून विपरीत निर्णय गरोस् । (इस्लाम)

धर्ममा कुनै जबरजस्ती छैन ।

पथभ्रष्टताबाट मार्गदर्शन स्पष्ट रूपमा
अलग भइसकेको छ । अनि निश्चय नै
जसले तागूत (सीमा उल्लङ्घनकारी)
लाई अस्वीकार गर्यो र अल्लाहमाथि
ईमान ल्यायो त्यसले यस्तो भरपर्दो सहारा
समात्यो जो कहिल्यै टुट्ने छैन ।

यही नै लाइलाहा इल्लल्लाह को अर्थ
हो र हदीसमा वर्णित छ, असल (आधार)
इस्लाम हो, र यस्को स्तम्भ नमाज हो,
इस्लामको सबै भन्दा महत्वपूर्ण वस्तु
अल्लाहको लागि जिहाद (धर्मयुद्ध) हो ।

وَالطَّوَاعِثُ كَثِيرَةٌ، وَرُؤُوسُهُمْ خَمْسَةٌ: إِبْلِيسُ -
لَعَنَهُ اللهُ-، وَمَنْ عُبِدَ وَهُوَ رَاضٍ، وَمَنْ دَعَا
النَّاسَ إِلَى عِبَادَةِ نَفْسِهِ، وَمَنْ ادَّعَى شَيْئًا مِنْ عِلْمِ
الْغَيْبِ، وَمَنْ حَكَمَ بِغَيْرِ مَا أَنْزَلَ اللهُ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ
الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ
بِاللهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا
وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ [البقرة: 256].

وَهَذَا مَعْنَى «لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ»، وَفِي الْحَدِيثِ:
«رَأْسُ الْأَمْرِ: الْإِسْلَامُ، وَعَمُودُهُ: الصَّلَاةُ، وَذُرْوَةٌ
سَنَامِهِ: الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ».

الكتاب الخامس:

«القواعد الأربع»
(चार नियम)

للإمام المجدّد:

محَمَّد بن عبد الوهَّاب التَّمِيمِيّ رحمه الله

अनुवादक

कलामुद्दीन मन्नत अली

कपिलवस्तु, नेपाल

कلام الدين منت علي

كفلوستو

اسم المترجم:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَبِهِ نَسْتَعِينُ

प्रस्तावना	[المقدمة]
<p>म अल्लाह महान प्रभु संग प्रार्थना गर्दछु, अल्लाह विश्वका प्रभु यो दुनिया र परलोक मा तपाईंको हेरचाह गरुन्, र तपाईं जहाँ भए पनि तपाईंलाई खुशी र लाभदायक बनाउन।</p>	<p>أَسْأَلُ اللَّهَ الْكَرِيمَ، رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ: أَنْ يَتَوَلَّأَكَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَأَنْ يَجْعَلَكَ مُبَارَكًا أَيَّمَا كُنْتَ.</p>
<p>तपाईंलाई उनिहरु मध्ये बनाउन जुन अल्लाहको कृपा माथि आभारी छन्, र उनिहरु मध्ये बनाउन जसले कष्टको समयमा धर्य गर्छन्, र पाप हुने बित्तिकै क्षमा माग्द छन्।</p>	<p>وَأَنْ يَجْعَلَكَ مِمَّنْ إِذَا أُعْطِيَ شَكَرَ، وَإِذَا ابْتُلِيَ صَبَرَ، وَإِذَا أَذْنَبَ اسْتَغْفَرَ؛ فَإِنَّ هَؤُلَاءِ الثَّلَاثَ عُنْوَانَ السَّعَادَةِ.</p>
<p>याद राख्नुहोस्! अल्लाह तपाईंलाई आफ्नो सेवामा लगाओस्, हनिफियत र इब्राहीको धर्म यो हो, तपाईं मात्र अल्लाहको उपासना गर्नुहोस्, अल्लाहले यस्तै उपासनाको आदेश दिएको छ, यसैको लागि सबैको सृष्टि गरेका छ, जसरी कि अल्लाहको भनाई छ, मैले जिन्नात र मानिसहरुलाई मात्र आफ्नो उपासना को लागि सृष्टि गरेको छु।</p>	<p>اعْلَمْ - أَرْشَدَكَ اللَّهُ لِبَطَاعَتِهِ -: أَنْ الْحَنِيفِيَّةَ - مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ -: أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ؛ وَبِذَلِكَ أَمَرَ اللَّهُ جَمِيعَ النَّاسِ؛ وَخَلَقَهُمْ لَهَا؛ كَمَا قَالَ تَعَالَى: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ [الذاريات: 56].</p>

यस आयतले तपाईं थाहा पाउनु भयो े
कि अल्लाह सर्वशक्तिमानले तपाईंलाई
मात्र आफ्नो उपासना को लागि सृष्टि
गरेको छ, त यो पनि जानिराख्नुहोस् कि
एकेश्वरवाद विना कुनै उपासना उपासना
हुदैन, जस्तै कुनै नमाज वजु र शुद्धता बिना
हुदैन, यसै गरी यदि कुनै उपासनामा
बहुइश्वरवादको मिश्रण हुन्छ भने त्यो
उपासना आफै भङ्ग हुन्छ, हदस बाट
शुद्धता भङ्ग हुने जस्तै, जसरी कि
अल्लाहको भनाई छ, अल्लाहका
मस्जिदरू आवाद गर्नु बहुदेववादीहरूको
काम होइन जबकि तिनीहरू आफूविरुद्ध
कुप्रको साक्षी दिइरहेका छन्।
तिनीहरूका सम्पूर्ण कार्यहरू अकार्थ
हुनेछन् र तिनीहरू सदा-सर्वदा नरकमा
रहनेछन्।

अब जबकि तपाईंहरू थाहा पाउनु भयो े
कि बहुइश्वरवाद को मिश्रणले उपासना
बर्बाद हुन्छ, र बहुइश्वरवादीहरू लाई
सदाको लागि नरक बासि बनाउने छ,
तपाईंहरू एकेश्वरवाद को महानता र
बहुइश्वरवाद को दुष्टता अबस्य बुझ्नु
भएको होला, अल्लाह तपाईंलाई
बहुइश्वरवाद को दुष्टता बाट बचाओस्,
जसको बारेमा अल्लाहको भनाई छ,
आफूसित कसैलाई साझेदार बनाउने कार्य

فَإِذَا عَرَفْتَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَكَ لِعِبَادَتِهِ:
فَاعْلَمْ أَنَّ الْعِبَادَةَ لَا تُسَمَّى عِبَادَةً إِلَّا مَعَ
التَّوْحِيدِ؛ كَمَا أَنَّ الصَّلَاةَ لَا تُسَمَّى صَلَاةً
إِلَّا مَعَ الطَّهَّارَةِ.

فَإِذَا دَخَلَ الشِّرْكَ فِي الْعِبَادَةِ فَسَدَتْ؛
كَالْحَدِيثِ إِذَا دَخَلَ فِي الطَّهَّارَةِ؛ كَمَا
قَالَ تَعَالَى: ﴿مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ
يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَى
أَنْفُسِهِمْ بِالْكَفْرِ أُولَئِكَ حَبِطَتْ
أَعْمَلُهُمْ فِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ﴾
[التوبة: 17].

فَإِذَا عَرَفْتَ أَنَّ الشِّرْكَ إِذَا خَالَطَ
الْعِبَادَةَ أَفْسَدَهَا، وَأَحْبَطَ الْعَمَلَ، وَصَارَ
صَاحِبُهُ مِنَ الْخَالِدِينَ فِي النَّارِ: عَرَفْتَ
أَنَّ أَهَمَّ مَا عَلَيْكَ: مَعْرِفَةُ ذَلِكَ؛ لَعَلَّ اللَّهَ
أَنْ يُخَلِّصَكَ مِنْ هَذِهِ الشَّبَكَةِ، وَهِيَ
الشِّرْكَ بِاللَّهِ، الَّذِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِيهِ:
﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ
ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ [النساء: 48]، وَذَلِكَ

(शिरक) लाई अल्लाहले कदापि क्षमा गर्ने छैन तर यसबाहेकका अन्य पाप जसको लागि चाहनेछ क्षमा गर्नेछ । र बहुइश्रवरवाद को दुष्टता बाट बच्न चार वटा आधारहरू जान्न अत्यन्त जरुरी छ, जसको जिकिर पवित्र कुरान मा पनी छ ।

بِمَعْرِفَةِ أَرْبَعِ قَوَاعِدَ ذَكَرَهَا اللَّهُ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ.

पहिलो नियम

तपाईं याद राख्नुस् जुन अधर्मीहरु संग मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले धर्मयुद्ध गरेका छन् उनिहरु पनि अल्लाह नै सृष्टिकर्ता हुन् भनेर कबुल गर्थे, तर उनको यस कबुलियतले पनि उनी इस्लाम धर्ममा प्रवेश गर्न असफल भए,

जसको प्रमाण अल्लाहको यस भनाईमा छ, भनिदेऊ—तिमीहरूलाई आकाश तथा पृथ्वीबाट कसले खाद्यान्न प्रदान गर्छ ? कान तथा आँखाहरूमाथि कसको अधिकार रहेको छ ? कसले निर्जीवबाट सजीव तथा सजीवबाट निर्जीवलाई सृजना गर्छ र कसले संसारका कार्यहरू सञ्चालन गर्छ ? तिनीहरूले तुरुन्तै भन्नेछन्— अल्लाहले ! अनि सोध— त्यसो ? भए तिमीहरू किन डराउँदैनौ

القاعدة الأولى

أَنْ تَعْلَمَ: أَنَّ الْكُفَّارَ الَّذِينَ قَاتَلَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ؛ مُقَرَّرُونَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْخَالِقُ الرَّازِقُ، الْمُحْيِي الْمُمِيتُ، الْمُدَبِّرُ لِجَمِيعِ الْأُمُورِ، وَأَنَّ ذَلِكَ لَمْ يُدْخِلْهُمْ فِي الْإِسْلَامِ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ السَّمْعَ

وَالْأَبْصَرَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ
الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ
فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تُنْقُونَ ﴿

[يونس: 31].

दोस्रो नियम

अधर्मीहरु भन्द थिए हामीहरु
यिनिहरुलाई पुकार्ने एक मात्र उद्देश्य छ
कि तिनीहरु हामीहरुलाई अल्लाहको
नजिक गर्नेछन्, निकटता को प्रमाण
अल्लाहको यस भनाईमा छ, जानिराख !
विशिष्ट उपासना त अल्लाहकैलागि छ, र
जसले उनीबाहेक अन्य कसैलाई संरक्षक-
मित्र बनाएका छन् तिनीहरुले हामीलाई
अल्लाहको नजिक पुर्याइ दिऊन् भन्ने
उद्देश्यले मात्र हामी यिनिहरुको पूजा गछौं
। निस्सन्देह अल्लाहले यिनिहरुबीच त्यस
कुराको निर्णय गर्नेछ जसमा यिनिहरु
मतभेद गर्दैंछन् । र, झूठा तथा कृतघ्न
मानिसहरुलाई अल्लाहले कहिल्यै सीधा
मार्ग देखाउँदैन ।

القاعدة الثانية

أَنَّهُمْ يَقُولُونَ: مَا دَعَوْنَاهُمْ وَتَوَجَّهْنَا
إِلَيْهِمْ، إِلَّا لَطَلَبِ الْقُرْبَةِ وَالشَّفَاعَةِ.

فَدَلِيلُ الْقُرْبَةِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ
الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ
أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ
زُلْفَىٰ إِنْ أَلَّ اللَّهُ يَحْكُمَ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ

يَخْتَفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ
كَذِبٌ كَفَّارٌ ﴿[الزمر: 3].

सिफारिस को प्रमाण अल्लाहको यस
भनाईमा छ, यिनीहरू अल्लाहबाहेक
त्यसको भक्ति गर्छन् जसले न
तिनीहरूलाई हानि पुर्याउन सक्छ न लाभ
नै पुर्याउन सक्छ । र, भन्छन्- “यिनीहरू
अल्लाहसमक्ष हाम्रा सिफारिशकर्ताहरू
हुन् ।

وَدَلِيلُ الشَّفَاعَةِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى:
﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا
يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ
هَؤُلَاءِ شَفَعُونَا عِنْدَ اللَّهِ﴾
[يونس: 18].

सिफारिस दुई प्रकारका हुन्छन्, स्विकार्य र
अस्वीकार्य ।

وَالشَّفَاعَةُ شَفَاعَتَانِ: شَفَاعَةُ مَنْفِيَّةٍ،
وَشَفَاعَةُ مُثَبَّتَةٍ.

अस्वीकार्य सिफारिस भनेको जसलाई
पवित्र कुरान ले अस्वीकार गरेको छ, जस्तै
अल्लाहको अधिकारमा रहेका बस्तुहरू
अल्लाह बाहेक अरु संग माग्ने, र यसको
प्रमाण अल्लाहको यस भनाईमा छ, हे
आस्थावानहरू हो ! मैले तिमीहरूलाई
जेजति रोजी प्रदान गरेका छु
त्यसमध्येबाट त्यस दिनको आगमनपूर्व नै
खर्च गर जुन दिन न कुनै प्रकारको
किनबेच हुनेछ; न मित्रता र न सिफारिस नै
काम लाग्नेछ । काफिर (अवज्ञाकारी) हरू
नै (वास्तवमा) अत्याचारी हुन् ।

فَالشَّفَاعَةُ الْمُنْفِيَّةُ: مَا كَانَتْ تُطْلَبُ مِنْ
غَيْرِ اللَّهِ فِيمَا لَا يَقْدِرُ عَلَيْهِ إِلَّا اللَّهُ؛
وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ
ءَامَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ
يَوْمٌ لَا بَيْعُ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ
وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾
[البقرة: 254].

وَالشَّفَاعَةُ الْمُثَبَّتَةُ: هِيَ الَّتِي تُطْلَبُ مِنَ
اللَّهِ.

स्विकार्य सिफारिस जुन अल्लाह संग
गरियोस् र गर्नेहरूलाई सम्मान दिइनेछ, र
जसको सिफारिस कबुल हुनेछ त्यो उनिहरू

وَالشَّفَاعَةُ مُكْرَمٌ بِالشَّفَاعَةِ.

मध्येका हुन् जसको कार्य र बोल बाट अल्लाह प्रसन्न छ, जसरी कि अल्लाहको भनाई छ, को छ जसले उहाँको सामु उहाँको अनुमति विना सिफारिस गर्न सकोस्।

وَالْمُشْفُوعُ لَهُ: مَنْ رَضِيَ اللَّهُ قَوْلَهُ وَعَمَلَهُ
بَعْدَ الْإِذْنِ؛ كَمَا قَالَ تَعَالَى: ﴿مَنْ ذَا الَّذِي
يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ [البقرة: 255].

तेस्रो नियम

नबी मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम एउटा यस्तो समुदायमा जन्मिनु भएका थिए जहाँ अनेक प्रकारका उपासनाहरु गरिन्थ्यो, तिनीहरु मध्ये कोही स्वर्ग दूतहरु को उपासना गर्दै थिए त कोही सद्गुरुहरु र कोही रूख र ढुङ्गाको उपासना गर्दै थिए, र कोही कोही त सूर्य र चन्द्रमाको पनि उपासना गर्थे, र तिनीहरुको सामु नतमस्तक हुन्थे।

उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले बिना कुनै फरक सबै संग धर्मयुद्ध गर्नुभयो, जसको प्रमाण अल्लाहको यस भनाईमा छ, अनि, यिनीहरु विरुद्ध युद्ध जारी राख यहाँसम्म कि उत्पीडन समाप्त होओस् तथा धर्म पूर्ण रूपमा अल्लाहकै भइहालोस्।

सूर्य र चन्द्रमाको प्रमाण अल्लाहको यस भनाईमा छ, अनि रात, र दिन तथा सूर्य, चन्द्र उनकै निशानीहरुमध्ये हुन्। तिमीहरु न सूर्यलाई ढोग न चन्द्रमालाई नै

القاعدة الثالثة

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ظَهَرَ عَلَى أَنَسٍ مُتَفَرِّقِينَ فِي عِبَادَاتِهِمْ:

مِنْهُمْ: مَنْ يَعْبُدُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ.

وَمِنْهُمْ: مَنْ يَعْبُدُ الْمَلَائِكَةَ.

وَمِنْهُمْ: مَنْ يَعْبُدُ الْأَنْبِيَاءَ وَالصَّالِحِينَ.

وَمِنْهُمْ: مَنْ يَعْبُدُ الْأَشْجَارَ وَالْأَحْجَارَ.

وَقَاتَلَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، وَلَمْ يُفَرِّقْ
بَيْنَهُمْ؛ وَالذَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى:

﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ

وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ﴾

[الأنفال: 39].

وَدَلِيلُ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى:

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ

وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ

। बरु उनै अल्लाहलाई ढोग जसले ती सबैको सृष्टि गरे । यदि तिमीहरूले उनकै भक्ति गर्नुछ भने ।

وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿۳۷﴾
[فصلت: 37].

सर्वग दूतहरूको प्रमाण अल्लाहको यस भनाईमा छ, र, त्यस व्यक्तिले तिमीहरूलाई फरिश्ताहरू तथा नबीहरूलाई 'पालनकर्ता' बनाऊ भनेर कदापि भन्ने छैन ।

وَدَلِيلُ الْمَلَائِكَةِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿۳۷﴾ وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا ﴿۸۰﴾ [آل عمران: 80].

इशदूतहरू को प्रमाण अल्लाहको यस भनाईमा छ, र, स्मरण गर जब अल्लाहले सोध्नेछ— हे मर्यमपुत्र ईसा ! के तिमीले मानिसहरूलाई भनेका थियौ कि अल्लाहका अतिरिक्त मलाई र मेरी आमालाई पनि उपास्य बनाऊ ? उहाँले उत्तर दिनेछ— अल्लाह तपाईं पवित्र हुनुहुन्छ ! जुन कुरा भन्ने अधिकार मलाई थिएन त्यो म कसरी भन्न सक्थे ? मैले त्यसो भनेको भए तिमीलाई थाहा हुने थियो किनभने मेरो मनमा भएको कुरा तिमी जान्दछौ र जुन कुरा तिम्रो मनमा छ त्यो म जान्दिन । निस्सन्देह तिमी अदृश्यका महान ज्ञाता हौ ।

وَدَلِيلُ الْأَنْبِيَاءِ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿۳۷﴾ وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَعْيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ءَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمَّيَ إِلَهَيْنِ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالِ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعَلَّمَ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَالِمُ الْغُيُوبِ ﴿۱۱۶﴾ [المائدة: 116].

सदाचारीहरू को प्रमाण अल्लाहको यस भनाईमा छ, तिनीहरू जसलाई पुकार्छन् उनीहरू स्वयं आफ्ना पालनकर्ताको निकटता प्राप्तिकालागि माध्यम खोज्दैछन्

وَدَلِيلُ الصَّالِحِينَ؛ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿۳۷﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ

कि उनीहरूमध्ये कसले अधिक निकटता प्राप्त गर्न सक्छ। अनि, उनीहरू आफ्ना पालनकर्ताको दयाको आशामा रहन्छन् र उनको यातनाबाट डराउँछन्।

रूख र ढुङ्गाको प्रमाण अल्लाहको यस भनाईमा छ, के तिमीहरूले 'लात' तथा 'उजजा' का बारेमा विचार गर्यौं? अर्को तैस्रो मनातको बारेमा पनि।

अबू वाकिद लेसी को वर्णन छ: हामी अल्लाहका रसूल (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) सँग हुनैतिर प्रस्थान गर्यौं, जब हामीले हालै कुफर त्यागेका थियौं। बहुदेववादीहरूसँग एउटा बेरीको रूख थियो, जसलाई तिनीहरूले पूजा गर्ने ठाउँको रूपमा लिएका थिए र जसमा तिनीहरूले आफ्ना हतियारहरू झुण्ड्याउने गर्थे। तिनीहरूले यसलाई "जाते अन्वात" भन्थे। हामी रूखको छेउबाट गर्यौं र भन्यौं: "हे अल्लाहका रसूल, हाम्रो लागि पनि एउटा 'जाते अन्वात' बनाउनुहोस् जसरी तिनीहरूसँग छ।

وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
مَحْذُورًا ﴿النساء: 57﴾.

وَدَلِيلُ الْأَشْجَارِ وَالْأَحْجَارِ؛ قَوْلُهُ
تَعَالَى: ﴿أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ * وَمَنَاةَ
الثَّالِثَةَ الْأُخْرَىٰ﴾ [النجم: 19-20]،
وَحَدِيثُ أَبِي وَاقِدٍ اللَّيْثِيِّ قَال: «
خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى حُنَيْنٍ وَنَحْنُ
حُدَنَاءُ عَهْدٍ بِكُفْرٍ، وَلِلْمُشْرِكِينَ سِدْرَةٌ
يَعْكُفُونَ عِنْدَهَا وَيَنْوُطُونَ بِهَا
أَسْلِحَتَهُمْ، يُقَالُ هَذَا: ذَاتُ أَنْوَاطٍ،
فَمَرَرْنَا بِسِدْرَةٍ؛ فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ؛
اجْعَلْ لَنَا ذَاتَ أَنْوَاطٍ كَمَا هُمْ ذَاتُ
أَنْوَاطٍ...» الْحَدِيثَ.

चौथो नियम

हाम्रा जमानाका बहुदेववादीहरू को शिर्क नबी मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम को जमानाको बहुश्रवरवादीहरू

القاعدة الرابعة

أَنَّ مُشْرِكِي زَمَانِنَا أَغْلَظُ شِرْكًَا مِنَ
الْأَوَّلِينَ؛ لِأَنَّ الْأَوَّلِينَ يُشْرِكُونَ فِي

भन्दा बढी छ, किनभने अघिल्लो
जमानामा शिर्क तिनीहरु खुशीको बखत
गर्थे, र दुखको गढीमा मात्र अल्लाह लाई
सम्झिन थिए, तर हाम्रो जमानाका
बहुदेववादीहरु दुबै हालतमा शिर्क गर्छन्।
जसको प्रमाण अल्लाहको यस भनाईमा
छ, अनि जब यिनीहरु दुङ्गामा सवार
हुन्छन् तब आस्थालाई अल्लाहकैलागि
विशिष्ट गरी उनलाई नै पुकार्दछन्। जब
उहाँले तिनीहरूलाई बचाएर जमीनसम्म
पुर्याउछ तब तत्कालै तिनीहरू शिर्क गर्न
थाल्छन्।

الرَّخَاءِ وَيُجْلِدُ صُونَ فِي الشَّدَّةِ، وَمُشْرِكُو
زَمَانِنَا شِرْكُهُمْ دَائِمًا فِي الرَّخَاءِ وَالشَّدَّةِ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿فَإِذَا رَكِبُوا فِي
الْفَلَكَ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا
نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ﴾
[العنكبوت: 65].

فَعَلَى هَذَا: الدَّاعِي عَابِدٌ؛ وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ
تَعَالَى: ﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِنْ دُونِ
اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ
عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ﴾ [الأحقاف: 5].

अल्लाह सर्वशक्तिमान सबै भन्दा राम्रो
जान्दछन्, र मुहम्मद र उहाँको परिवार र
साथीहरूमाथि अल्लाहको कृपा र शान्ति
रहोस्।

وَاللَّهُ سُبْحَانَهُ أَعْلَمُ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى
مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ.

الكتاب السّادس:

«نواقض الإسلام»

इस्लाम बाट निस्कासन गर्ने दशवटा कार्यहरु

للإمام المجدّد:

محمّد بن عبد الوهّاب التّميميّ رحمه الله

अनुवादक

कलामुद्दीन मन्नत अली
कपिलवस्तु, नेपाल

कलाम الدين منت علي
كفلوستو نيبال

اسم المترجم:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ध्यान दिनहोस्! इस्लाम बाट निस्कासन
गर्ने दशवटा कार्यहरु छन्।

اعْلَمُ أَنَّ مِنْ أَعْظَمِ نَوَاقِضِ الْإِسْلَامِ
عَشْرَةٌ:

पहिलो

الأول:

अल्लाहको उपासनामा अरुलाई समावेश
गर्ने जसरी कि अल्लाहको भनाई छ,
आफूसित कसैलाई साझेदार बनाउने कार्य
(शिरक) लाई अल्लाहले कदापि क्षमा गर्ने
छैन तर यसबाहेकका अन्य पाप जसको
लागि चाहनेछ क्षमा गर्नेछ।

आर्को ठाउँमा भन्नुभएको छ, जसले
कसैलाई अल्लाहको साझेदार ठहरायो
उसकोलागि अल्लाहले स्वर्ग निषेध गरे।
उसको निवास नरक हुनेछ र यस्ता
अत्याचारीहरुका कोही सहयोगी हुने
छैनन्।

अल्लाह बाहेक अरु कसैको लागि बलि
दिने पनि निषेधित छ, चाहे त्यो
जिन्नातको लागि होस् वा चिहान बासिहरु
को लागि सबै ठुलो शिरक हो।

الشِّرْكَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ.

قَالَ تَعَالَى: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ
وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾
[النساء: 48].

وَقَالَ: ﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ
عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا
لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ (٧٢)
[المائدة].

وَمِنْهُ: الذَّبْحُ لِغَيْرِ اللَّهِ؛ كَمَنْ يَذْبَحُ
لِلْجِنِّ، أَوْ لِلْقَبْرِ.

दोस्रो

जसले आफ्नो र अल्लाहको बिचमा अरु कसैलाई सिफारिसे बनायो र उसमाथि भरोसा गर्यो, उसलाई पुर्ण बहुमतले नास्तिक भएको छ।

التَّانِي:

مَنْ جَعَلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ وَسَائِطًا؛
يَدْعُوهُمْ، وَيَسْأَلُهُمُ الشَّفَاعَةَ، وَيَتَوَكَّلُ
عَلَيْهِمْ = كَفَرَ إِجْمَاعًا.

तेस्रो

जसले बहुइश्रवरवादीहरु लाई काफिर नसम्झोस् र तिनीहरुको धर्मलाई सही भनोस् त्यो पनि काफिर हो।

الثَّالِثُ:

مَنْ لَمْ يُكْفِرِ الْمُشْرِكِينَ، أَوْ شَكَ فِي
كُفْرِهِمْ، أَوْ صَحَّحَ مَذْهَبَهُمْ = كَفَرَ
إِجْمَاعًا.

चौथो

जसले यो आस्था राखोस् कि नबीको बाटो भन्दा अरुको बाटो राम्रो छ, र नबीको न्याय भन्दा अरुको न्याय राम्रो छ, पथ-भ्रष्ट हरुको न्यायलाई नबीको न्याय भन्दा अघि राखोस्, त्यो पनि काफिर हो।

الرَّابِعُ:

مَنْ اعْتَقَدَ أَنَّ غَيْرَ هَدْيِ النَّبِيِّ ﷺ أَكْمَلُ
مِنْ هَدْيِهِ، أَوْ أَنَّ حُكْمَ غَيْرِهِ أَحْسَنُ مِنْ
حُكْمِهِ - كَالَّذِينَ يُفَضِّلُونَ حُكْمَ
الطَّوَاغِيَتِ عَلَى حُكْمِهِ -؛ فَهُوَ كَافِرٌ.

पाँचौ

नबीले ल्याएको कानुन संग इर्ष्या राखोस् त्यो पनि काफिर हो, चाहे त्यो व्यक्ति उसमाथि कार्यरत किन नहोस्।

الْحَامِسُ:

مَنْ أَبْغَضَ شَيْئًا مِمَّا جَاءَ بِهِ الرَّسُولُ ﷺ
- وَلَوْ عَمِلَ بِهِ -؛ كَفَرَ إِجْمَاعًا.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا
مَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَلَهُمْ﴾ (٩) [محمد].

छैठौं

नबीको धर्म र अल्लाहको दण्ड सजाय को मजाक उडाउने हरु पनि हुन् जसको प्रमाण अल्लाहको यो भनाई हो, भनिदेऊ— “के तिमीहरू अल्लाह, उनका आयतहरू र उनका रसूलको ठट्टा गर्दै थियौ ? अब बहाना नगर । तिमीहरूले ईमानपछि कुफ्रमा फर्किसकेका छौ ।

السادس:

مَنْ اسْتَهْزَأَ بِشَيْءٍ مِنْ دِينِ اللَّهِ، أَوْ ثَوَابِهِ،
أَوْ عِقَابِهِ = كَفَرَ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿قُلْ أَبِاللَّهِ وَءَايَاتِهِ
وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ﴾ (٦٥) لَا
تَعْتَدِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ﴾ [التوبة].

सातौं

जादु गर्ने र गराउने चाहे त्यो दुश्मनी को लागि होस् वा चाहे त्यो प्रेम को लागि होस् यस्तो गर्ने गराउनेहरू पनि काफिर हुन्। जसको प्रमाण अल्लाहको यो भनाई हो, ती दुबैले कसैलाई पनि त्यसको शिक्षा दिँदा भन्ने गर्थे— “हामी (तिमीहरूका लागि) केवल परीक्षा हौं । अतः (यसलाई सिकेर कहिल्यै) कुफ्र नगर्नु ।

السابع:

السَّحْرُ - وَمِنْهُ: الصَّرْفُ وَالْعَطْفُ -،
فَمَنْ فَعَلَهُ أَوْ رَضِيَ بِهِ = كَفَرَ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ
أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ﴾
[البقرة: 102].

आठौं

मुस्लिमहरुको खिलाफ बहुदेववादी हरुको मदत गर्ने र तिनीहरु संग मित्रता राख्ने पनि काफिर हुन्। र, तिमीहरुमध्ये जसले तिनीहरुलाई आफ्नो मित्र बनाउँछ ऊ तिनीहरुमा नै गनिनेछ। निस्सन्देह अल्लाह अत्याचारीहरुलाई सतमार्ग देखाउँदैन।

التَّامِنُ:

مُظَاهَرَةُ الْمُشْرِكِينَ وَمُعَاوَنَتُهُمْ عَلَى الْمُسْلِمِينَ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ [المائدة].

नवौं

जसले यस्तो आस्था राखोस् कि कोहि मानिसहरु माथि मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम को कानुन लागू हुदैन जस्तो कि खिजर माथि मूसा को कानुन लागू थिएन त्यो पनि काफिर हो।

التَّاسِعُ:

مَنْ اعْتَقَدَ أَنَّ بَعْضَ النَّاسِ يَسَعُهُ الْخُرُوجُ عَنْ شَرِيعَةِ مُحَمَّدٍ ﷺ - كَمَا وَسَّعَ الْخَضِرَ الْخُرُوجُ عَنْ شَرِيعَةِ مُوسَى ع-؛ فَهُوَ كَافِرٌ.

दशौं

अल्लाहको धर्मबाट विचलित हुनु, न यसको ज्ञान प्राप्त गर्ने र न यसको अनुसार कार्य गर्ने, जसको प्रमाण अल्लाहको यो भनाई हो, र, त्यो व्यक्तिभन्दा ठूलो अत्याचारी अरू को होला जसलाई उसका पालनकर्ताका आयतहरुद्वारा उपदेश दिइँदा त्यसबाट विमुख हुन्छ ?

العَاشِرُ:

الإِعْرَاضُ عَنِ دِينِ اللَّهِ، لَا يَتَعَدَّاهُ وَلَا يَعْمَلُ بِهِ.

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْقِمُونَ﴾ [السجدة].

यस्ता अपराधीहरूसित म बदला लिई
छोड्नेछु ।

उल्लेखित सबै उल्लङ्घन गर्नेलाई
इस्लाम बाट खारेज मानिनेछ चाहे त्यो
मजाक वा गम्भिरता वा डरले गरियोस्।
त्यस्ता बाहेक जस संग जबरजस्ति
गरियोस् र यी सबै दोषहरू धेरै गम्भीर र
चलनमा छन्। तसर्थ मुस्लिम हरुलाई
यस्ता कार्यहरू बाट बाच्न अत्यन्त जरुरी
छ, हामी अल्लाहका दण्ड उहाँको क्रोध र
क्रोध र दण्ड उत्पन्न गर्ने सबै कार्यहरू बाट
क्षमा चाहन्छौं।

अल्लाहले हाम्रा नबीमुहम्मद र उहाँको
परिवार र आस्थवानहरूलाई उपकार र
शान्ति प्रदान गरून्।

وَلَا فَرْقَ فِي جَمِيعِ هَذِهِ النَّوَاقِضِ بَيْنَ
الْهَازِلِ وَالْجَادِّ وَالْخَائِفِ، إِلَّا الْمُكْرَهُ.

وَكُلُّهَا مِنْ أَعْظَمِ مَا يَكُونُ خَطَرًا، وَأَكْثَرَ
مَا يَكُونُ وَقُوعًا، فَيَنْبَغِي لِلْمُسْلِمِ أَنْ
يَحْذَرَهَا، وَيَخَافَ مِنْهَا عَلَى نَفْسِهِ، نَعُودُ
بِاللَّهِ مِنْ مُوجِبَاتِ غَضَبِهِ وَأَلِيمِ عِقَابِهِ.

وَصَلَّى اللهُ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِهِ
وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ.

فهرس الموضوعات

4	الكتاب الأول: «تفسير سورة الفاتحة وآية الكرسي وقصار السور من الضحى إلى الناس»
5	[تفسير سورة الفاتحة وهي سورة مكية]
14	[تفسير آية الكرسي]
19	[تفسير سورة والضحى وهي مكية]
25	[تفسير سورة ألم نشرح لك صدرك وهي مكية]
29	[تفسير سورة والتين وهي مكية]
33	[تفسير سورة اقرأ وهي مكية]
40	[تفسير سورة القدر وهي مكية]
43	[تفسير سورة لم يكن وهي مدنية]
49	[تفسير سورة إذا زلزلت وهي مدنية]
52	[تفسير سورة العاديات وهي مكية]
56	[تفسير سورة القارعة وهي مكية]
59	[تفسير سورة الهاكم التكاثر وهي مكية]
64	[تفسير سورة والعصر وهي مكية]
66	[تفسير سورة الهمزة وهي مكية]
69	[تفسير سورة الفيل وهي مكية]
71	[تفسير سورة لإيلاف قريش وهي مكية]
73	[تفسير سورة الماعون وهي مكية]
75	[تفسير سورة الكوثر وهي مكية]
77	[تفسير سورة قل يا أيها الكافرون وهي مكية]
79	[تفسير سورة النصر وهي مدنية]

82	[تفسير سورة تبت وهي مكية]
84	[تفسير سورة الإخلاص وهي مكية]
86	[تفسير سورة الفلق وهي مكية]
88	[تفسير سورة الناس وهي مدنية]
92	الكتاب الثاني: «الأربعون في مباني الإسلام وقواعد الأحكام»
93	المقدمة
98	الحديث الأول
99	الحديث الثاني
102	الحديث الثالث
102	الحديث الرابع
104	الحديث الخامس
104	الحديث السادس
105	الحديث السابع
106	الحديث الثامن
107	الحديث التاسع
107	الحديث العاشر
108	الحديث الحادي عشر
109	الحديث الثاني عشر
109	الحديث الثالث عشر
109	الحديث الرابع عشر
110	الحديث الخامس عشر
110	الحديث السادس عشر
111	الحديث السابع عشر
111	الحديث الثامن عشر
112	الحديث التاسع عشر
113	الحديث العشرون

114	الحديث الحادي والعشرون
114	الحديث الثاني والعشرون
115	الحديث الثالث والعشرون
116	الحديث الرابع والعشرون
118	الحديث الخامس والعشرون
119	الحديث السادس والعشرون
120	الحديث السابع والعشرون
121	الحديث الثامن والعشرون
122	الحديث التاسع والعشرون
124	الحديث الثلاثون
125	الحديث الحادي والثلاثون
126	الحديث الثاني والثلاثون
127	الحديث الثالث والثلاثون
127	الحديث الرابع والثلاثون
128	الحديث الخامس والثلاثون
129	الحديث السادس والثلاثون
130	الحديث السابع والثلاثون
132	الحديث الثامن والثلاثون
133	الحديث التاسع والثلاثون
133	الحديث الأربعون
134	الحديث الحادي والأربعون
135	الحديث الثاني والأربعون
136	الخاتمة
138	بَابُ الإِشَارَاتِ إِلَى ضَبْطِ الأَلْفَاظِ المُشْكِلَاتِ
154	فَصْلٌ
156	الكتاب الثالث: «الدروس المهمة لعامة الأمة»

157	مقدمة
158	الدرس الأول: سورة الفاتحة وقصار السور
158	الدرس الثاني: أركان الإسلام
160	الدرس الثالث: أركان الإيمان
160	الدرس الرابع: أقسام التوحيد، وأقسام الشرك
166	الدرس الخامس: الإحسان
166	الدرس السادس: شروط الصلاة
167	الدرس السابع: أركان الصلاة
168	الدرس الثامن: واجبات الصلاة
168	الدرس التاسع: بيان التشهد
171	الدرس العاشر: سنن الصلاة
174	الدرس الحادي عشر: مبطلات الصلاة
175	الدرس الثاني عشر: شروط الوضوء
175	الدرس الثالث عشر: فروض الوضوء
176	الدرس الرابع عشر: نواقض الوضوء
178	الدرس الخامس عشر: التحلي بالأخلاق المشروعة لكل مسلم
178	الدرس السادس عشر: التأدب بالآداب الإسلامية
179	الدرس السابع عشر: التحذير من الشرك وأنواع المعاصي
180	الدرس الثامن عشر: تجهيز الميت والصلاة عليه ودفنه
192	الكتاب الرابع: «ثلاثة الأصول وأدلتها»
193	[المقدمة]
197	[الأصل الأول]
202	معرفة دين الإسلام بالأدلة
210	معرفة نبيكم محمد ﷺ
218	الكتاب الخامس: «القواعد الأربع»
219	[المقدمة]

221	.....	القاعدة الأولى
222	.....	القاعدة الثانية
224	.....	القاعدة الثالثة
226	.....	القاعدة الرابعة
228	.....	الكتاب السادس: «نواقض الإسلام»
229	.....	الأول:
230	.....	الثاني:
230	.....	الثالث:
230	.....	الرابع:
230	.....	الخامس:
231	.....	السادس:
231	.....	السابع:
232	.....	الثامن:
232	.....	التاسع:
232	.....	العاشر:

